

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Tractatus III. De proprietatibus & affectionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

TRACTATUS III.

De proprietatibus & affectionibus corporis.

Agemus imprimis de quantitate, postea de motu, denique de loco. Sit

DISPUTATIO IX.

De Essentia quantitatis distinctionibusque
ei competentibus.

Methodus exigit, ut primùm essentia
quantitatis examinetur.

QVÆSTIO I.

De primo essentiali conceptu quantitatis.

Examinabimus imprimis aliorum sententias,
postea tenendam, adferemus.

DIFFICULTAS I.

*An habere partes entitativas, sit primo es-
sentialis conceptus quantitatis?*

Docent Thomistæ, de ratione Quantitatis
esse, conferre partes entitativas. Con-
sentit etiam noster Vasquez. Quod ut exa-
minetur. *Sit*

Punctum Difficultatis I.

Quid Tenendum?

DICENDUM est. Primò essentialem conce-
ptum Quantitatis non esse, conferre partes
entitativas.

PROBARI solet I: Quantitas distinguitur
à prima Materia: vel, si nolis illam distingui,
præscinde eam mente, quæro independentem
ab illa quantitate, re, aut per rationem præcisam,
vel materia habet partes, vel non habet? si
habet, ergo illas non à quantitate habet: Si non
habet, Ergo Materia prima, est simplex, & in-
divisibilis.

RESPONDERI potest huic argumento; con-
cedendo quòd Materia prima, independentem
à quantitate, sit indivisibilis.

INSTABIS. Ergo Materia, independentem à
quantitate, erit ita simplex ac Angelus, vel ani-
ma rationalis.

RESPONDETUR. Seclusà quantitate, in ali-
quo genere, ita se habet materia prima ac Ange-
lus, vel anima rationalis; nec id involvit ullum
absurdum; certè enim in sententia constituyente
conceptum primarium quantitatis in impen-
etrabilitatis exigentia, seclusa quantitate, æquè
est materia penetrabilis, ac anima rationalis,
neque tamen in hoc est ullum absurdum.
Æquè item non componitur ex duabus parti-
bus physicis, Materia, ac Angelus, nec inde ta-
men sequitur, intra eundem gradum simplicita-
tis, utrumque esse. Dicit itaque potest, ratio-
ne molis corporeæ, adhuc illam Materiam non
fore ita simplicem. Dicit etiam posset quòd
independentem à quantitate, habeat virtualiter
partes Materia, sitque divisibilis virtualiter,
quæ

quæ divisibilitas in hoc stabit; quod sit semper habens vim, fundandi & emanandi quantitatem, & quod habeat molem, quæ apta sit evolvi, parte: fierique ut ita dicam, per additam quantitatem. Inde autem non sequitur, simpliciter esse divisibilem Materiam, independentem à quantitate; quia non est licitum, argumentari à restricto ad irrestrictum. *Neque valet, si dicas:* hoc videri dissonum Dialecticæ, docenti, valere consequentiam à gradibus inferioribus, qui utique sunt restricti ad superiores, qui sunt irrestricti, non inquam valet, si id dicas, quia si valet consequentia à restricto ad irrestrictum, Ergo si ego dicam, *Æthiops est albus:* Item si dixerò est propositio æternæ veritatis: Homo est animal rationale, potero etiam dicere, est propositio æternæ veritatis, Homo est. Dandum ergo est taxativum, quando nam subtilibus teneat consequentia, quando non teneat. Et potest esse hoc. Ab inferiori ad superius tenet consequentia, à restricto hoc est dicto secundum quid, non tenet consequentia ad dictum simpliciter. Cujus ulterior hæc ratio est. Quia ut prædicatum verificetur de subiecto, debet esse identitas prædicati & subiecti; Quia autem est Identitas inferioris, cum superiore, eo quod superius sit totum potestativum, continens in se potestatem inferius, hinc fit, ut teneat consequentia ab inferiori ad superius. Quia autem non est Identitas inter ly secundum quid, & inter ly simpliciter, si enim esset inter hæc identitas, vel utrumque esset esse secundum quid, vel utrumque esse simpliciter, ideo inter hæc non est identitas, adeoque nec tenebit consequentia, à restricto ad irrestrictum.

PROBARI solet II. Quantitas quæ in se habet partes ex quibus componitur, non communicat se ipsam subiecto per identitatem, sed per unionem. Ergo quantitas tantum habet hoc, quod est, illam ipsam in partes actu distinctas esse divisibilem. Ergo ulterius, si se ipsa Materia illa partes non habet, etiam per unionem quantitatis illas habere nequit: esse enim unitum extremo habenti partes, non est habere partes.

CONFIRMATUR. Quia quantitas communicat partes, vel quas in se habet, vel alias distinctas, non has quas habet, quia hæc sunt accidentales, at partes substantiæ, sunt substantiales; non etiam communicat partes quas non habet, seu partes distinctas à quantitate, quia quantitas nihil substantiæ producit, neque causat in aliquo genere. Ergo quantitas, nullas potest partes communicare substantiæ.

RESPONDERI potest huic argumento. Imprimis retorquendo argumentum. Quantitas quæ in se habet impenetrabilitatem, com-

municat se materiæ, nonnisi per unionem. Ergo quantitas tantum habet hoc, quod sit impenetrabilis. Ergo ulterius si se ipsa materia non est impenetrabilis, etiam per unionem cum quantitate, non erit impenetrabilis, quia esse unitum extremo impenetrabili, non est esse impenetrabile. Deinde si materia & se ipsa, & simul virtualiter non haberet partes, etiam accessu quantitatis non haberet partes, secus cum virtualiter illas contineat. Unde accessu quantitatis, haberet partes à materia, quæ antè accessum illius, nonnisi virtualiter habebantur. Sic in sententia non distinguente partes actu ante assignationem, assignatio confert actualitatem partium partes, quæ potentia nonnisi habebantur.

PROBARI solet 3. Substantia pedis, non est substantia capitis, potest enim substantia pedis corrumpi, non corrupta substantia capitis. Ergo substantia capitis distinguitur à substantia pedis: nam idem non potest corrumpi & non corrumpi, quæ tamen substantiæ distinguuntur, tanquam substantiæ partiales, quia si distinguerentur tanquam aliquid tertium, substantia pedis, non pertineret ad illud compositum, cum ergo pertineat, debet tanquam pars distinguui.

RESPONDERI posset. Quod substantia pedis à substantia capitis in ratione substantiæ, se ipsis distinguuntur, seclusa tamen quantitate non distinguuntur tanquam partes, quæ etiam illa seclusa non pertinebunt ad compositum tanquam partes. Sicut & in sententia negante formas partiales substantiales, independentem ab organisatione, partes illæ non sunt partes, licet in ratione substantialium, constituentur se ipsis. *Hinc aliter*

PROBATUR Conclusio. Vel præcedit quantitatem, entitas illarum partium, quas per te confert quantitas, vel non præcedit? Si præcedit. Ergo & confert entitatem partium quantitas ut supponitur, & non confert: quia ante accessum quantitatis, jam præsupponuntur. Quod si entitas partium non præcedit illam quantitatem, quæro, an illa entitas partium quas confert quantitas materiæ, sit substantialis vel accidentalis? si substantialis? Ergo erunt illæ partes Materia, utpotè partes homogeneæ; Sierunt Materia. Ergo non possunt produci à quantitate, quia Materia nonnisi creari potest, quantitas autem non creat. Rursus si partes entitativæ, quas confert quantitas sunt substantiales. Ergo quantitas panis, sunt partes substantiales panis, quantitas enim panis debet habere conceptum primò essentialem quantitatis panis, Ergo debet habere partes substantiales panis, quas per te primò dicit. Ergo ulterius, cum

cum in Eucharistia sit quantitas, erunt etiam partes substantiales panis, adeoque substantia panis. Quod si partes illae quas confert quantitas sunt partes accidentales, vel sunt partes, quas ipsamet quantitas entitas, in se importat, vel sunt partes quas causat à se conditio illa quantitas: Non primum, quia alias in sua entitate Materia nunquam haberet partes, quia entitas quantitatis, nunquam est entitas Materiae, consequenter & partes entitatis. Quantitatis, non possunt esse partes entitatis Materiae, habebitque se Materia in ordine ad habendum partes, sicut Angelus vel anima rationalis, si ei supernaturaliter uniretur quantitas, per cuius unionem aequè non haberet in sua entitate partes, ac ante non habuit, licet habeat partes quantitatis quae secum unita est. Quod si partes illae accidentales, sunt partes, quas causat distinctio à se illa quantitas. Ergo imprimis nunquam quantificaretur entitas Materiae, quia nunquam in sua entitate acquireret partes. Ergo ulterius quantitas est ens operativum.

RESPONDEBIS primò. Quod accessum quantitatis, praecedant partes virtuales.

CONTRA. Partes illae virtuales vel continent entitatem partium formandarum, vel non continent? redibitque argumentum factum.

RESPONDEBIS secundò. Partes virtuales, virtualiter continere entitatem partium formandarum.

CONTRA. Virtualis haec continentia partium formandarum, vel dicit negationem Physicae actualitatis, debita entitati partium, vel non dicit? si non dicit negationem. Ergo datur Physica actu actualitas entitatis illarum partium. Ergo illa non habebitur à quantitate: Si dicit negationem. Ergo illam actualitatem entitatis partium, primum confert quantitas, redibitque argumentum factum, qualesnam partes conferat.

RESPONDEBIS tertio. Quod aliud sit, quantitatem esse ipsas partes entitativas substantiales, aliud autem, quantitatem, posse facere partes substantiales. Primum illud, non habet quantitas ob rationes allatas; habet hoc posterius; ex priori autem non nisi, sequeretur dari partes substantiales panis in Eucharistia.

CONTRA. Quia vi argumenti facti, sequitur, quantitatem esse, ipsas partes entitativas substantiales, vel enim ante accessum quantitatis haberentur partes illae, vel non haberentur? si non haberentur. Ergo quantitas sunt illae ipsae partes: neque enim illas producere potest, ut probatum supra: Si haberentur. Ergo non conferuntur à quantitate: Neque valet, si dicas; ante accessum

materiae, antecedere entitatem partium, sed non antecedere partes entitativas; non, inquam, valet, si id dicas, quia inter entitatem partium, & partes entitativas, nullum est discrimen. Nam quamvis concedi possit, partes esse distinctas quoad entitatem, non tamen quoad esse formale partium. Id inde est. Quia aliunde sumitur ratio formalis partium & aliunde entitas, ut ex dicendis constabit. Sed ostendi non potest, aliud importari ab entitate partium, & aliud à partibus entitativis. Quod si ante accessum quantitatis dicas, non esse partes entitativas, in isto sensu, quia non sunt extremitates, evolutae &c. tunc jam quaestio erit nonnisi de sola voce; an scilicet non habere partes extremitates, sit non habere partes entitativas.

QVÆRES: An sicut convenit Materiae habere partes entitativas independentes à quantitate? etiam conveniat divisibilitas earundem partium independentes à quantitate? Sed probabilius est, non convenire.

RATIO. Tum quia, quando partes sunt penetratae, accipitque Materia modum existendi, connaturaliter debitum nonnisi entibus spiritualibus, posita item penetratione partium, manet entitas Materiae, partesque illius entitativae, & tamen non manet divisibilitas, quia in unaquaque parte, respondet totum. Ergo divisibilitas se ipsa non convenit Materiae. Tum quia non datur ulla extensio entitativa. Ergo nec divisibilitas entitativa. Antecedens probatur. Si enim daretur extensio entitativa, dicam etiam dari entitativam quantitatem, hoc est sequentem & identificantem ipsi entitati. Ergo nec dabitur ulla divisibilitas entitativa, non enim est maior unus ratio, quam alterius. Impenetrabilitas enim, extensio, divisibilitas, &c. videntur pendere à quantitate, & sicut non datur ulla entitativa albedo, vel calor entitativus, identificatus scilicet substantiae alicui, ita nec dabitur divisibilitas ulla entitativa. Tum quia, si esset alia ratio, ob quam divisibilitas conveniret materiae independentes à quantitate, id ideo esset, quia potest conservari una pars, non conservata alia parte; adeoque divisa ab alia parte. Sed haec ratio nihil probat. Quia quamvis v. g. Christi manus conservari posset sine corpore Christi, tamen supposito modo, quo existit in Eucharistia, non potest conservari manus sola, non servato toto corpore, quia in manu est totum corpus, & tota manus, in toto corpore. Ergo quamvis ante sublatam quantitatem, possit conservari manus, non conservato corpore, tamen sublatam quantitate, quando manus acquirit esse in toto corpore, & corpus in manu, non potest conservari manus, servato illo modo essendi, nisi con-

servetur & totum corpus. Tum quia nulla necessitas, & nullum fundamentum tribuendi hoc prædicatum materiæ, ad quid ergo hæc multiplicatio prædicatorum? Tum quia divisio non potest concipi sine extremitate; extremitas etiam sine quantitate, & quæcunque divisibilitas, independenter ab extremitate, consimilis erit ei, quæ convenit totis spiritualibus.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT primò Lugo, Vasq. Si substantia & reliqua accidentia secundum se haberent partes, & extensionem, alia non esset extensio constituenda, in qua essentia quantitatis, consistat.

RESPONDETUR. Hoc argumentum, non nisi probat, partes, independenter à quantitate, non esse extensas, divisibiles &c. quod & nos tenemus. Sed hoc non probat, quod partes substantia de se non habeat, certè enim illas ut probatum est, non accipit à quantitate, sicut accipit divisibilitatem, & quia nos, non concedimus independenter à quantitate ullam extremitatem illarum partium entitativarum, ideò, quantitas, adferens illam extremitatem, non erit otiosa.

OBJICIT secundò idem. Si substantia ex se partes haberet, peteret Ubi. Ergo peteret ubi divisibile, ita ut pars illius, parti spatii, & tota, toti spatio corresponsdeat. Quòd si tale ubi peteret, nec per Divinam potentiam posset indivisibiliter constitui, adeoque CHRISTUS indivisibiliter in Eucharistia poni non posset. Quòd si peteret, illa substantia habens partes, ubi indivisibile, non posset constitui sub quantitate, quin amittat propriam præsentiam. Quòd si dicas substantiam partes habentem, seclusà quantitate, nec petere divisibile ubi, nec indivisibile; Contra erit: quia natura est determinata ad unum, nec potest indiscriminatum unum, vel alium modum ipsius Ubi petere.

RESPONDET primò Oviedo. Substantiam esse indifferentem ad præsentiam, siue divisibilem, siue indivisibilem; seclusà quantitate. Illustrat hoc instantis. Una causa, est indifferens ad hos vel illos actus, una materia est indifferens ad hanc vel illam formam specie distinctam. Curigitur in substantia non erit indifferentia ad ipsum Ubi. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Videmus in natura non esse aliquas indifferentias. Unde etiam Ovied. eodem puncto. num. 13. sub finem negat, quòd substantia, possit sine quantitate præscindere, ab habere vel non habere partes entitativas. Et sicut non habere partes entitativas, & habere partes, procedit per prædicata

contradictoria; ita habere ubi divisibile, non habere ubi divisibile, procedit similiter per contradictoria, quid ergo horum convenit partibus substantiæ seclusà quantitate. Ex alia parte videmus etiam in natura, esse aliquas indifferentias; ut concedit ipse Oviedo. Cur ergo potius substantia cum suis partibus spectata, in ordine ad Ubi, non sequetur hanc partem entium negantium indifferentiam; quòd si negabit indifferentiam ad hoc vel illud Ubi, dicet determinationem ad Ubi, restabitque argumentum à Vasq. propositum solvendum. Porò ut dignoscatur; an ad aliquid sit indifferens, vel non indifferens substantia, quæ est à parte rei, pensandum est, an prædicatum, de quo queritur, sit intrinsecum an extrinsecum; & tunc ad intrinseca prædicata, & identificata nulla esset indifferentia; Si autem est extrinsecum prædicatum, pensandum est, an æquè se habeat res cum hoc, quàm cum alio, tunc enim dabitur indifferentia. Quæ tamen doctrinà posita, restabit querere, an æquè se benè habeant illa partes substantiæ, quantitate spoliata, cum *ubi* divisibili, ac cum Ubi indivisibili? *Ideò aliter*

RESPONDETUR secundò. Supposito, quòd inferius probatur, Ubi, esse ipsammet rei entitatem in recto; tunc dici potest, quòd illa substantia, secundum ea quæ illi jure naturæ debentur, petat divisibiliter existere, ad eum modum quo Sol connaturaliter lucem petit, licet illà divinitus carere possit. Jam autem substantia illa spectata, secundum quod extrahitur extra jus suæ naturæ, spoliaturque quantitate, petit ubi indivisibile actu, divisibile potentiâ: quia petit suam entitatem, quæ ratione partium entitativarum, est divisibilis potentia, licet ob defectum quantitatis, non sit tunc actu divisibilis; posita autem quantitate amittit proprium Ubi, sed amissione impropria, quia non amittit ullam entitatem, neque enim per nos *ubi* est entitas, sed tantum acquirit modum essendi, cum extensione, quam antea non habebat, retentâ eadem entitate habente partes, quam entitatem importat *ubi* in recto.

OBJICITUR tertio. Si dantur partes entitativæ in materia seclusà quantitate, faciuntne seculum compositionem vel non? si faciunt, Ergo erant divisibiles, contra quàm supra illatum est; nam omne compositum dividi potest; Si non datur compositio, quomodo habent rationem partium?

RESPONDETUR. Hoc argumentum solvendum esse ex dicendi de continuatione, quæ non involvit ullam modalitatem, sed solam carentiam terminorum. Licet ergo compositio per unionem, quæ importat modalitatem, arguat divisibilitatem, sed non unio identificata: nam si ipsum, cui identificatur non est divisibile ut probatum supra, adeoque separabile à separatione propriè dictâ; de qua supra. nec ipsa unio divisibilis erit, & separabilis ab illis, quæ unit, & qui-

& quibus identificatur. Tota ergo illa compositio in hoc stabit, quia scilicet sunt entitates plures penetratae, adeoque non habentes proprios terminos, ex vi autem penetrationis, ex vi item carentiae propriorum terminorum, non sequitur ulla propria compositio, cum tamen ex sola propria compositione, oriatur divisibilitas.

ADDO, quamvis non daretur ulla compositio, haberetur ratio partis, non quidem actualis, sed potentialis; & sicut non habetur distinctio in ratione partis nemine cogitante, ita nec habetur ratio partis formaliter, cuius oppositum supponit argumentum. Deinde ratio partis in materialibus, inter alia dicit negationem tantae extensionis, quantam habet totum: jam autem nec tantam, nec non tantam, dicit ulla illic entitas extensionem, cum nullam omnino habeat.

Sed contra illatum, quod scilicet Materia seipsa divisibilitas non competat.

DICES primò ex recentiori Suarez. Id quod est indivisibile, nec per Divinam potentiam reddi potest divisibile. Ergo si materia esset indivisibilis, neque dividi posset ratione quantitatis.

RESPONDETUR. Hoc argumentum multum probare: probaret enim duos semipalmos, non posse divinitus fieri palmum, qui de se non sunt palmi. Directè autem dici potest. Id quod est indivisibile ex accidenti, habet tamen partes entitativas, molemque corpoream, adeoque est divisibile potentia, posse dividi.

DICES secundò cum eodem. Demus extensam materiam per unam leucam, annihiletur in instanti ejus quantitas, eo casu aut partes extremæ remota confluent ad punctum, & hoc non; quia non datur tantus motus in instanti; aut non confluent sed manent extensæ, & sic jam admittis divisibilitatem in materia, sublata quantitate.

RESPONDETUR, eo casu redigendam materiam ad punctum, quod non fieret per motum localem, sed per solam desitionem quantitatis, & sicut sine ullo motu locali posset hunc aërem extensum, in instanti DEUS reddere penetratum: Item sicut desinit anima informare corpus, vel incipit, sine ullo motu locali; sic per solam desitionem quantitatis, poterit in punctum redigi materia, sine ullo motu locali, quod etiam procedit in casu, quo in Eucharistia pars cum toto corpore, & è converso penetratur: quia id etiam fit sine ullo motu locali. Fundatur autem hæc instantiæ in hoc principio, quia potest DEUS rem locare in loco sine ullo motu locali, adeum modum, quò illam produxit in loco, sine ullo motu locali.

DICES tertio ex Pontio. Non potest dubitari, quòd substantia capitis hominis, separata quantitate, posset dividi & conservari à substantia manūs.

RESPONDETUR. Non posse dividi nisi divisione impropria. Imò absolute hoc negari potest, supposito quòd partes hæc penetrarentur ut dictum supra de Corpore CHRISTI; dici etiam posset inmerito supponi, sine quantitate manere manum, vel caput, adeoque falsificantem esse hunc terminum: Unde illa conservatio unius partis sine alia, est non nisi in suppositione quantitatis.

DICES quartò. Sublata omni quantitate, posito etiam quòd illa materia tota sit in toto, & tota in qualibet parte; posito item quòd sit penetrata, numquid independentè à quantitate superaddita, non discernit DEUS hanc partem fuisse substantiam capitis, & hanc partem fuisse substantiam pedis? Quòd si illam discernit, etiam illam annihilare potest solam, adeoque dividere.

RESPONDETUR. DEUS discernere quæ fuerit pars materiæ sub hac forma, quæ sub illa, sed simul dicendo hanc materiam esse totam in tota residua materia, & totam qualibet in parte, adeoque, non esse divisibilem divisione propria, consequenter in suppositione, quòd illam velit esse in puncto, & sine quantitate, non potest velle unam potius, & non aliam partem servare.

INSTABIS. Potest DEUS facere ut sublata quantitate partes materiæ non sint penetratae, & simul ut non habeant modum existendi rebus spiritualibus proprium, sed ut totum, occupet totum spatium, & partes entitativæ illius, partem spatii; quo casu, verè adhuc dividi sine quantitate poterunt.

RESPONDETUR. Negando id posse fieri, quia si id fieri posset, posset fieri beneficio entitativæ extensionis, hanc autem nullam esse, supra ostendimus.

DICES quintò. Quantitas est accidens extensum. Ergo debet præsupponere partes extensas, ut in illis possit recipi.

RESPONDETUR. Albedo est accidens disgregativum visus, nec tamen præsupponit disgregativum visus. Gratia item est accidens DEO gratum, nec tamen supponit subjectum DEO gratum, quod universaliter in hoc principium resolvitur, quia forma quamvis supponat potentia tale, non tamen debet supponere subjectum formaliter tale, sed reddere illud formaliter tale.

INSTABIS primò. Qualitas extensæ non possunt recipi in quantitate, nisi hæc esset extensa entitativè. Ergo nec ipsa quantitas potest recipi, nisi in partibus extensis.

RESPONDETUR. Quia qualitates redduntur extensæ, non nisi per quantitatem subjecti, de quo infra, hinc si non opponeretur subjectum extensum, hòc ipso non essent illæ qualitates extensæ, quantitas autem non accipit divisibilitatè à subjecto, sed illa secum adferre potest.

Rur-

Rursus qualitates extensæ idem sunt, quod qualitates materiales; neque enim datur ulla extensio, propria accidentium: Quod si sunt qualitates materiales, sunt qualitates indigentes, ut totæ in toto, & parsillarum in parte subiecti recipiatur; hoc ipso enim essent in connaturali subiecto, neque enim illud extendere possunt; cum autem quantitas ipsum subiectum extendere possit, adferreque sibi connaturalem modum existendi, hoc ipso non indigebit ullâ antecedenti extensione.

INSTABIS secundò. Si ipsa quantitas habet extensionem suarum partium entitativarum. Ergo & substantia seipsa, poterit habere extensionem entitativam.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam. Quia quod est ratio formalis alicujus; seipso, & aliis, & sibi, est tale. Sic albedo quia facit ut subiectum disgreget visum, seipsa etiam est disgregativa visus. Ita & quantitas, quia seipsa est extensiva subiecti, se ipsa erit etiam sibi extensiva. Jam autem nego rationem extensionis seipsa, competere substantiæ.

Hinc ulterius disparitas assignatur, quia non solum non est absurdum partes quantitatis se ipsis esse extensas, sed id omnino est necessarium, alias daretur processus in infinitum in ratione formali extensionis. Absurdum autem est, se ipsis partes substantiæ, habere extensionem entitativam. Rursus. extensio sequitur extremitatem, quæ quia competit seipsa quantitati, seipsa etiam competet extensio, quia autem substantiæ non competit seipsa extremitas, nec seipsa competit extensio. Denique sicut nullum est absurdum, accidens quod est quantitas, esse entitative extremitativum, cum tamen absurdum sit, substantiam seipsa esse extremitativam; ita nullum erit absurdum quantitatem seipsa esse extensionem, cum substantia non sit seipsa extensio, id quod ob proportionem: quia sicut nulla datur quanta entitative substantia, ita nec debet dari entitative extensa.

INSTABIS tertio. Partes illæ vel sunt distinctæ vel non distinctæ: si distinctæ, Ergo & divisibiles; si indistinctæ, ergo nec plures.

RESPONDETUR. Partes illas non esse distinctas nisi potentia, pluresque quoad esse partium, non nisi potentia.

DIFFICULTAS II

An divisibilitas & impenetrabilitas sit primò essentialis conceptus Quantitatis?

Vidimus quod actualis divisibilitas rei materialis, habeatur ratione quantitatis, restat discutiendum, an non sit primò essentialis quantitati, conferre hanc divisibilitatem?

DICENDUM est primò. *Divisibilitatem non esse primò essentialem conceptum quantitatis.*

PROBATUR primò. Quia primo essentiali conceptu nihil est prius, jam autem divisibilitas in ratione quanti, supponit prius, nempe extensionem partium, ad eum modum, quo scissio materialis, supponit rem scindendam. Unde etiam non ideo partes sunt extensæ, quia sunt divisibiles, sed ideo divisibiles, quia extensæ.

PROBATUR secundò. Quia potest aliquid in puncto collocari retentâ eadem quantitate, sed penetratis tantum inter se partibus, cujus penetrationis exemplum habetur in Eucharistia. Ergo saltem divisibilitas actualis, non erit de primo essentiali conceptu quantitatis.

PROBATUR tertio. Res spiritualis & non quanta dividi potest. Ergo divisibilitas, non est primò essentialis conceptus quantitatis. Antecedens probatur instantiis; nam imprimis potest dividi unus gradus gratiæ ab alio, item in sententia admittente unionem spirituales, potest una illius pars ab alia dividi, membro abscisso, & sic in multis aliis. Consequentia autem principalis per hoc probatur. Quia quod est de primò essentiali conceptu alicujus, illi non nisi soli, convenire potest, licet autem Aristoteles per divisibilitatem explicet continuum, explicat non nisi descriptive, tanquam per aliquid aliquomodo notius.

DICENDUM est secundò. *Impenetrabilitatem non esse de primò essentiali conceptu quantitatis.* Est conclusio contra Arriag. Ovied. Pontium, & quidem quod impenetrabilitas actualis non sit de essentia quantitatis, constat exinde, quia retentâ quantitate, possunt se penetrare divinitus duo corpora. Restat controversia de existentia impenetrabilitatis, quam non esse de essentia quantitatis.

PROBATUR primò argumento communi. Quod sic proponitur. Vel quantitas exigit impenetrabilitatem respectu cujuscunque entis, vel tantum respectu certorum entium: Non primum: Quia quantitas non exigit ne penetraretur à spiritibus, quod ipsum in hoc resolvitur, quia ista impenetrabilitas exigitur à corporibus ad possessionem loci, per quam excludant se mutuo, bene autem in eodem loco stare possunt, Quantum & Spiritus, imò etiam corpus quantum sed glorificatum, titulo doni penetrabilitatis: Non etiam dici potest secundum; quia quæcunque sunt entia, respectu quorum quantitas exigit impenetrationem, hæc ipsa sunt quanta. Ergo explicare quantitatem per impenetrationem quantitatum, est explicare quantitatem per quantitatem, adeoque obscurum per obscurum. Consequentia probatur. Quia in ista sententia, si queratur, quid sit quantitas? respondebitur est accidens exigens impenetrationem: Si queratur quid est exigere impenetrationem? est exigere ne corpus

† y

Quan-

Quantum insinuet se in intimas partes hujus Quanti; restatq; querere quid corpus quantum, quæ item partes quanti?

PROBATUR secundò. Si primò essentialis conceptus quantitatis, esset exigentia impenetrabilitatis, deberet esse exigentia talis, ut nec divinitus stante quantitate res penetrari possit; sed potest penetrari ut ipsi oppositi docent; dicunt enim impenetrabilitatem competere quantitati, per ordinem ad potentiam naturalem, sequela autem principalis probatur. Primò essentialis conceptus Angeli, est, esse substantiam intellectivam completam: Primò essentialis conceptus hominis est esse animal rationale radicaliter acceptum, quæ radices (& sic de reliquis) sunt tales, ut nec divinitus quidquam agi possit, quod sit contra illam exigentiam.

RESPONDEBIS primò. Quamvis penetretur quantitas, semper tamen manet primò essentialis conceptus, nempe exigentia, ne penetretur.

CONTRA. Quia non tantum est in homine exigentia ut sit animal rationale, sed actu nihil illi oppositum fieri potest. Ergò idem in præfenti fieri debet.

RESPONDEBIS secundò. Rationale potest assumi à DEO ad producendum actum rugiendi, quamvis non vitaliter, imò de facto rationale, exercet actiones sensandi. Ergò etiam & exigentiæ impenetrabilitatis, oppositum fieri potest.

CONTRA. Quia quod actum rugiendi possit producere, licet non vitaliter, rationale, solum resolvitur in hoc principium, quia quidlibet potest fieri à quodlibet, quod ab illo fieri non repugnat, nec datur exigentia essentialis ne eleveur ad producendum aliquid, quod naturaliter producere non potest, nec contraveniretur prædicato rationalitatis, quia per productionem illius actus, non reddetur rationale actu irrationale, adeoque nec sequetur contraventio exigentiæ essentiali; jam autem si penetraretur actus quantitas, supposito quod impenetrabilitas sit primò essentialis conceptus, contraveniretur exigentiæ essentiali. Et tamen sicut rationale, non potest actu fieri irrationale, retentâ exigentiâ rationalitatis, ita nec quantitas poterit esse actu penetrata, supposito quod impenetrabilitas sit de essentia illius. Actus autem sensandi potius debet exercere rationale, quia rationale est discursivum dependenter à phantasmatibus, adeoque à sensibus & sensationibus.

RESPONDEBIS tertio. Est exigentia in forma materiali, ut esse & conservari non possit, nisi in subiecto; & tamen huic exigentiæ, oppositum fieri potest.

CONTRA. Quia imprimis non est de primò

essentiali materialis formæ conceptu, ut esse & conservari non possit nisi in subiecto, sed id est de ratione non nisi formæ eductæ; nego autem quod detur forma simpliciter educta, quæ tamen non actu sed potentialiter non nisi in esse & conservari pendeat à subiecto. Saltem enim debet dari suppletivum aliquod, si, sit, & conservetur independenter à subiecto, quod suppletivum facit ut verum sit dicere: quod, sit, & conservetur dependenter à subiecto æquivalenter quodammodo. Hæc tamen retorlio est bona. Hinc aliter

PROBATUR tertio. Primò essentialis conceptus debet esse talis, ut nulli alteri formaliter, competat etiam divinitus, & ita non potest esse etiam divinitus animal rationale nisi homo, hocq; ipso daretur ens rationis, si essentia unius esset essentia alius. Sed impenetrabilitas hoc non habet, quod probatur. Possibilis est aliqua qualitas spiritualis, quæ appositæ enti corporeo vel spirituali, reddat illud impenetrabile, quæ tamen qualitas non erit quantitas, quia potest nullam dicere extensionem, possibilisq; est qualitas condistincta à quantitate, reddens tamen ens impenetrabile, sicut opposita alia datur qualitas, v.g. corporis glorificati, quæ adfert penetrabilitatem. Et si dicas hoc ipso illam qualitatem fore quantitatem, quia adferet impenetrabilitatem, Hoc ipsum erit quod negabitur.

Obijcit primò Ovied. Punctum habet essentiam quantitatis, & tamen neque habet extremitatem partium in ordine ad se nec in ordine ad locum, nec ullam divisibilitatem, & tamen habet impenetrabilitatem. Ergò impenetrabilitas est primò essentialis quantitatis conceptus.

RESPONDETUR. Nego in sententia Aristotelis puncto impenetrabilitatem convenire, de quo infra, sed posito, quod etiam conveniret illi impenetrabilitas, negari potest puncto convenire debere essentiam quantitatis.

Obijcit secundò idem. Possibilis est quantitas indivisibilis, quæ certe non esset extensa, sed ex eo solum foret quanta, quia esset impenetrabilis. Ergò essentia quantitatis, sola stat impenetratione.

RESPONDET primò recentior Suar. Negando possibilem esse talem quantitatem, rationem dat. Tum quia repugnat corpus simplex. Tum quia talis quanti medietatem posset Deus annihilare. Tum quia, si tali quantitate constaret v.g. palmus, ille palmus haberet duos semipalmos, quorum quilibet excluderet alium, hoc autem est esse extensum. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia negatur implicare corpus simplex. Tum quia est petitio prim-

principii, scilicet illius quantitatis medietatem esse annihilabilem, siquidem argumentum assumit illam fore indivisibilem. Tum quia, quando unus palmus excludit alium, hoc facit, non penetrando illum, hinc petendo non nisi principium, ad probandum illi quantitati competere impenetrabilitatem, assumitur, competere illi, quod unus palmus, excludat alium.

RESPONDETUR secundò. Si procedat argumentum de quantitate, quæ non sit punctum & tamen sit indivisibilis, poterit adhuc salvari quantitas ratione extremitatis partium in ordine ad se, quæ competere potest etiam rei indivisibili & penetrata, ut contingit in Eucharistia.

OBJICITUR tertio. Omni quanto soli & semper convenit impenetrabilitas. Ergo est illa definitiva quantitatis, adeoque primò essentialis conceptus illius.

RESPONDETUR, quod impenetrabilitas non omni nec semper quanto competat, arguit ipsa actualis penetratio, ut assumptum est in argumento tertio. Deinde ad primum essentialem conceptum requiritur, etiam ratio primi, hinc quamvis omni homini, soli, & semper competat risibilitas, nihilominus esse risibile, non est definitivum hominis nec primò essentialis illius conceptus: non habet autem impenetrabilitas in quantitate rationem primi.

DIFFICULTAS III.

An extremitas partium in ordine ad se, sit primò essentialis Conceptus quantitatis?

RESUTATIS prædictis sententiis, restat ut concludatur de primò essentiali conceptu quantitatis, de quo sit

Punctum Difficultatis I.

Proponitur Conclusio & probatur.

DICENDUM est. *Primò essentialem conceptum quantitatis, esse, Extremitatem partium in ordine ad se.*

EXPLICATUR CONCLUSIO. Extremitatem duplicem communiter attribuunt Philosophi, quantitati, primò extremitatem seu extensionem partium in ordine ad se, secundò extensionem partium in ordine ad locum. Extensio partium in ordine ad se, in hoc stat, quod quantitas reddat corpus ita se habens, ut licet partes omnes eodem loco concludantur, non omnes tamen immediatè uniuntur omnibus, sed hæc quidem illi, illa alteri. Et ita caput Christi in Eucharistia immediatè unitur collo, & non pectori. Quod ipsum non ita est intelligendum, quasi ratio uniti habeatur à quantitate, hæc enim habetur ab unione, sive illa sit distincta, sive indistincta, sed quod ratio successione, (ut ita dicam) colli ad caput, humeri ad collum, habeatur ab ex-

tremitate collata à quantitate, quod etiam infra repetitur. Extensio autem partium in ordine ad locum in hoc stat, ut corpus parte sui, partem loci, & toto se, totum locum occupet. Quam quidem extensionem partium in ordine ad locum, dupliciter accipere insuper possumus. Primò cum actuali commensuratione ad locum, & hæc communiter non dicitur esse, de primò essentiali conceptu quantitatis, defecto enim Christus in Eucharistia retinet suam quantitatem, & tamen pars corporis illius, non respondet parti loci. Secundò, sumi potest extremitas partium in ordine ad locum non actualis, sed aptitudinalis, per quam connaturaliter exigit parte sui, partem loci, toto se, totum suum locum occupare, quo sensu hanc sententiam defendit recentior Suar. Metaph. Tract. 3. l. 25. Sed in contra.

PROBATUR CONCLUSIO primò. Ad primò essentialem conceptum requiruntur tria. Primò, ut sit ita primus ne detur illo prior. Secundò, ut reliqua illius entis prædicata in illo infundantur. Tertio, ut soli illi enti competat. Sed hoc totum conveniet extremitati partium in ordine ad se, per ordinem ad quantitatis conceptum.

QUOD PRIMUM probatur Minor. Quia sicut ipsa entitate rei nihil est physice prius in re, ita & partibus illius, adeoque & extensione earundem per ordinem ad se, quid enim est hoc prius? Deinde prius est, rem esse in ordine ad se, quam in ordine ad aliud. Ergo etiam prior est extremitas in ordine ad se, præ extensione etiam aptitudinali in ordine ad locum. Denique non videtur per locum intrinsecum sequi, ex impossibilitate loci, impossibilitas quantitatis. Ergo locum, in suo conceptu, non debet dicere quantitas.

QUOD SECUNDUM probatur Minor. Bona est hæc consequentia: Corpus est impenetrabile, ergo habet extensionem partium in ordine ad se; Bona item hæc consequentia; Corpus habet extensionem aptitudinalem in ordine ad locum. Ergo etiam habet extensionem partium in ordine ad se. Bona item hæc consequentia: hoc corpus est divisibile quantum est ex se. Ergo habet extensionem partium in ordine ad se. Ex quibus & aliis colligitur nullum prædicatum esse reperibile in quantitate, quod non præsupponat extremitatem partium in ordine ad se.

QUOD TERTIUM probatur. Si enim alicui competeret extensio partium in ordine ad se, & non quantitati, competeret maximè ipsi entitati rei: Sed hoc non potest dici, quia nulla datur aptitudinalis locabilitas, impenetrabilitas, vel divisibilitas entitativa, independenter à quantitate. Ergo nec extremitas partium in ordine ad se, entitativa. Et si daretur entitativa extremitas independenter à quantitate, daretur

† y 2 aequale

æquale vel inæquale independenter à quantitate, ratione scilicet extensionis illarum partium, consequenter daretur species quantitatis, hoc est æquale vel inæquale sine genere, quia sine quantitate.

PROBATUR secundò. Primò essentialis conceptus quantitatis, non est divisibilitas, ut probatum, nec impenetrabilitas, nec extensio partium in ordine ad locum aptitudinalis, ut probo. Ergò sola extensio partium in ordine ad se, erit iste conceptus, quid enim præter hæc importat quantitas? Quòd autem aptitudinalis extensio in ordine ad locum non sit primò essentialis conceptus. Sic probatur. Quia impossibili omni loco, possibilis adhuc esset quantitas, quæ enim in hoc implicantiæ?

PROBATUR tertio. Quia videtur Aristoteles in hoc constituisse essentiam quantitatis; dicit enim *continuum esse divisibile in ea quæ insunt*, ubi per divisibile non intelligit meram partitionem, non enim daretur partitio, redacta ad punctum quantitate, & tamen manere posset quantitas. Debet ergò potius nomine divisibilis, accipere extensum vel extreisatum, hoc enim ipso, quia hoc non est unitum huic, est divisibile ab hoc, termini autem illi, *in ea quæ insunt*, videntur idem importare, quod ad partes in ordine ad se.

Punctum Difficultatis II.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT primò Pontius. Extremitatem partium in ordine ad se, seclusà omni quantitate, continet materia. Ergò hæc extremitas non est de primo essentiali conceptu. Antecedens probatur. Substantia hominis independenter ab omni quantitate exigit partem substantialem manûs, pedis &c. & illæ partes semper sunt extensæ invicem, nisi fiat miraculum, ad eum planè modum, quò quantitas, se ipsa exigit, ut partes illius quoad se, extremitatem habeant.

RESPONDETUR. Negando Antecedens, seclusà enim quantitate, non erit figura manûs, figura enim revocatur ad quantitatē, quòd si illuc non erit figura manûs, nec erit manus. Sed quidquid sit de hoc, dici potest quod substantia hominis exigit manum & pedem divisibiliter & extensè ponibilem, naturaliter loquendo, quia etiam exigit quantitatē, sed non exigit pedem divisibiliter & extensè ponibilem, in ordine ad se, independenter ab exigentia quantitatis, sine qua haberet partes intra se, non extra se, haberetq; partes entitativas, non partes cum extremitate, in ordine ad se. Dici etiam potest, quòd substantia hominis completè spectata, deponat etiam quantitatē, aliaq; accidentia, quod conformiter defendi debet ad dicta circa formas partiales. Quare autem, licet se ipsa habeat quantitas partes extra partes, non sequatur ma-

teriam se ipsa habere partes extra partes, id defendi debet conformiter ad dicta supra in simili, de divisibilitate. In sententia autem admittente formas partiales, dici potest substantiam hominis, non exigere extremitatem illarum partium, seclusà quantitatē, sed solas formas illas substantiales, earumq; ad materiam unionem, extremitatem autem ipsarum partium habere ratione quantitatis.

INSTAT primò idem. Substantia hominis connaturaliter loquendo exigit manum, non esse unitam immediatè pedi. Ergò exigit habere partes extra partes.

RESPONDETUR. Substantia hominis, sicut connaturaliter exigit habere quantitatē, ita exigit connaturaliter manum, non esse immediatè unitam pedi; independenter autem à quantitatē, non exigit immediatè illam unitam pedi, nec mediatè: Non immediatè, quia hoc esset exigere contra symmetriam à natura intentam; non mediatè, quia si hoc exigeret, exigeret dependenter à mediis; ut autem non nisi mediatè collum uniatur pedi, id habetur tantum à medio, à quantitatē; consequenter substantia hominis exigit manum non esse immediatè unitam pedi, sed non nisi dependenter à quantitatē.

INSTAT secundò idem. Prius est habere substantiam partes substantiales extra partes, & unitas, ita ut immediatè manus non uniatur pedi, quam habere quantitatē, quod ipsum probat. Quia de conceptu corporeæ substantiæ ut sic, est habere pluralitatem partium, per quod etiam condistinguitur à spiritali ente; hic autem conceptus non dependet à quantitatē.

RESPONDETUR. Corpoream substantiam exigit pluralitatem partium, entitativarum, sed non extremitatem illarum, de contradistinctione autem corporis à spiritu in materia de Angelis dicitur.

INSTAT tertio idem. Substantia elephantis exigit majorem quantitatē præ substantia hominis, cujus nulla alia ratio est, nisi quia plures partes exigit substantia elephantis. Ergò prius est habere substantiales partes, quam exigere quantitatē.

RESPONDETUR. Quòd substantia elephantis, majorem exigit quantitatē, ratio est; quia plures quoad entitatem partes deponit, plus autem materiæ, deponit (nisi fiat rarefactio) plus quantitatis. Consequenter, est quidem prius habere partes substantiales quoad entitatem, quam habere quantitatē, sed non est prius habere partes substantiales extreisatas, quam habere quantitatē.

OBJICIT secundò idem. Substantia manûs distinguitur essentialiter à substantia oculi, quæ distinctio à quantitatē haberi non potest, quæ est ejusdem rationis. Ergò substantia, habet plures partes integrales, & non à quantitatē.

Re.

RESPONDETUR. Substantiam manūs & substantiam oculi, secundum quod hæc dicit aliam entitativè partem materiæ, aliam hæc, esse distinctas essentialiter, sed in ratione oculi & manus cum non dentur formæ substantiales partiales, esse distinctas non nisi accidentaliter, quæ distinctio potest esse speciei accidentalis, consimilis ei, quæ distinguuntur homo albus, & niger; petibilis etiam à distinctis specie figuris, sub eadem quantitate contentis. Independentem autem ab hac sententia distinguitur consequens. Ergo substantia habet plures partes integrantes, quoad entitatem & non à quantitate. Concedi consequentiam. Plures partes quoad extremitatem & non à quantitate. Neg. consequentiam.

INSTAT idem. Certum est quod non à quantitate habeat homo, quod oculus non sit unitus manui immediatè, cum enim quantitas sit ejusdem rationis, non potest concipi, quomodo faceret oculum unitum potius capiti, quam manui.

RESPONDETUR. Rationem unius præcisè non haberi à quantitate, sed rationem uniti cum extremitate, secundum rationem extremitatis, haberi à quantitate, ut autem immediatè vel mediatè aliquid uniatur, referri debet in exigentiam naturæ humanæ, talem sibi constitutionem corporis vendicantem.

OBJICIT tertio idem. Si substantia hominis spoliaretur in instanti suâ quantitate, quomodo hæc non occuparet eundem locum, & non haberet eandem extremitatem in ordine ad se?

RESPONDETUR. Ipsa ablatione quantitatis, sine ullo motu locali, redigendam illam esse in punctum ut dictum supra, dicitur quæ infra. Ut autem illa substantia confluat ad hoc potius punctum loci quam ad aliud, dico determinationem spectare ad Deum; casu autem quo Deus nollit hoc determinare, nec in priori etiam posset velle spoliare quantitate substantiam, quia velle spoliare quantitate substantiam, est velle spoliare extensione, velle spoliare extensione, est velle redigere ad punctum, velle autem redigere ad punctum est velle redigere ad punctum determinatum, neque enim potest in indeterminato puncto manere substantia, cujus determinatio cum à nullo alio fieri possit, fieri deberet à Deo, ex suppositione voluntatis spoliandi substantiam quantitate. An autem teneri posset, eò casu non redigendam ad punctum loci quantitatem, de hoc infra.

INSTAT idem. Nulla est ratio unde colligatur quod substantia accipiat extensionem partium à quantitate potius, quam quantitas à substantia.

RESPONDETUR. Cum non probetur rationem quantitatis in alio stare, quam in extensione partium in ordine ad se, hinc dici potest: Nulla ratio formalis hoc quod ipsa tribuit accipit à

subjecto, ita disgregativitatem visus, non desumit albedo, à pariete; Et quia ratio formalis quam tribuit quantitas, est, ex dictis rationibus, extensio partium in ordine ad se, ideo eam non debet accipere quantitas à substantia.

OBJICIT quarto Mastrius disp. 9 n. 4. Extremitatem hanc partium, habet substantia corporea ex se citra quantitatem; nam utique citra quantitatem distinguitur essentialiter à substantia spirituali.

RESPONDETUR in primis, non distinguitur corpus à spirituali per partes, hinc etiam indivisibile, sive continuativum, sive terminativum quantitatis, non est quid spirituale. Deinde si per partes, est necesse distingui rem corpoream à spirituali, licet extremitas partium entitativarum, pendeat à quantitate, cum in nostris principiis independentem à quantitate habeatur pluralitas partium entitativarum, per eas poterit distingui res corporea à spirituali re, idque dependentem à quantitate.

INSTAT. Cum quantitas in substantia recipitur, vel tota quantitas recipitur in tota substantia, vel pars in parte, vel tota in substantia indivisibiliter: Si primum? Ergo pluralitas partium substantialium in substantia præcedit quantitatem; Si secundum, Ergo accidens divisibile, recipitur in subjecto indivisibili.

RESPONDETUR. Quod recipiatur quantitas in partibus entitativis substantiæ, non tamen in partibus antecedenter extremitatis, nec enim illi, ut dictum aliàs, potest tribuere partes substantiales, sed illas supponit; licet partibus substantialibus tribuat extremitatem, estque alia pars quoad entitatem in capite, alia in pede, ita tamen ut illis entitatibus, extremitas, independentem à quantitate, non conveniat.

OBJICIT quinto. Aversa apud eundem in simili. Extensio hæc partium in toto, non est distincta à partibus entitativis, vel saltem non potest concipi sine illis, neque e contra: unde cogitari nequit substantia corporea, cum distinctione entitativa partium, sine unione & continuatione illarum ad invicem, nam si conciperetur sine unione illarum facta, per indivisibilia substantialia, jam non esset entitas corporea, sed potius indivisibilia resoluta, & si concipitur cum unione partium, concipitur necessarîo cum aliquo ordine illarum ad invicem, quia indivisibile quod copulat partem A. cum parte B. non utique copulat immediatè cum parte C, & nec mente concipi potest substantia corporea, sine tali ordine, ita ut unaquæque pars sit omnibus & singulis immediatè unita, & non potius una mediante alia.

RESPONDETUR. Admittimus quidem partes entitativas independentem à quantitate, sed non extensionem entitativam, licet extensio præsupponat partes entitativas. Unio autem partium, duplex cogitari potest, una localis, secundum

quam una penetrat aliam, & est illic, ubi est alia: & hæc non tantum non habetur à quantitate, sed potius excluditur. Alia unio successione, vel potius ipsa successivitas, in quantum extreitas huius, immediata est extreitati illi, quamvis localiter nulla sit extreitas, & hæc habetur à quantitate, negoq; illam haberi non posse in iis quæ in ordine ad locum extreitatem non habent. Immerito etiam supponit argumentum, dari indivisibilia substantialia continuativa. Sed quid sit de hoc: Concedo quod si conciperetur substantia cum unione successione, concipiatur necessario cum aliquo ordine illarum, ad invicem; sed nego hunc ordinem, vel potius extreitatem immediatam, haberi sine quantitate, quæ ablata, erit quidem entitas corporea, immo in nostris principiis etiam tunc habebit partes, non tamen divisibiles, quia divisibilitas tota habetur à quantitate, ut dictum supra. Nego ulterius non posse concipi substantiam corpoream, sine tali ordine extreitatis & successione, nec erunt tunc in illa substantia corporea solum indivisibilia resoluta, sed partes entitativæ plures penetratæ, & ob ablatam quantitatem hic & nunc, non divisibiles.

INSTAT primò Maftrius. Etiam talis ordo partium haberi potest sine quantitate, ut patet in corpore humano, quod ut sit idoneum animæ subjectum, petit talem dispositionem partium inter se, quæ appellari solet organisatio substantialis, sublata quantitate.

RESPONDETUR. In organisatione duo sunt, unum formæ partiales per alios, vel dispositiones accidentales, aliud ita formata materia & partium extreitas: prius illud habetur independentem à quantitate, sed negatur ibi haberi hoc posterius.

INSTAT secundò quidam. Hic conceptus quantitatis competit etiam intensioni, nam etiam gradus caloris ita exigunt uniri, ut primus non uniatur immediatè tertio, sed mediante secundo.

RESPONDETUR. Numeralis & computi extreitas, potest competere intensioni, vicijus, à secundo supponitur primum; sed non competit Intensionem de se, extreitas præexplicata.

INSTAT tertio idem. Posse hunc ordinem servari, etiam si materia spoliatur omni quantitate. Sed de hac instantia infra.

Punctum Difficultatis 3.

Quid sentiendum de Materia spoliata omni quantitate?

CONTRA prædictam Conclusionem posset adhuc obijci tale argumentum. Sublata quantitate non est necesse tolli unionem; si non tollitur unio: Ergò sublata quantitate, immediatè caput unitum manet collo: Ergò ulterius sublata quan-

titate, est extreitas partium in ordine ad se. Quod ipsum ulterius trahit secum hanc difficultatem, quia spoliata substantia omni quantitate, si non manet cum extreitate in ordine ad se, quod & quale spatium occupat? quæ difficultas est quidem superius tacta, repeti tamen altius debet.

Quoad primam partem.

ASSERO I. Sublata quantitate, posse saltem divinitus non tolli unionem substantialem. Quæ enim in hoc implicantia?

ASSERO II. Sublata quantitate, non tolli etiam unionem continuativam inter se. Ratio. Quia ut infra dicitur, unio continuativa nihil aliud est quàm negatio terminorum. Ablatione autem quantitatis, nulli ponuntur termini.

ASSERO III. Sublata quantitate, quamvis non tollitur unio continuativa, non manet tamen extreitas partium in ordine ad se.

RATIO, quia ante in statu scilicet habitæ quantitatis, ita erat unitum collum capiti, ut diceret ratione extreitatis, negationem unionis cum aliis partibus, quam negationem, jam non dicit, sublata quantitate, adeoq; nec extreitatem, in qua tamen extreitate stat quantitas. Et certè & esset tunc immediatè unita pars huic, & non alteri, & non esset: Esset ut supponitur, cum supponatur manere extreitas partium in ordine ad se; non esset autem, quia non potest immediatè uniri huic non nisi, quando absolute ab alia, nullam dicit extreitatem, non in ordine ad se, quia hæc habetur à quantitate quæ censetur sublata, non extreitatem in ordine ad locum, quia supponitur, tunc haberi penetratio.

Quoad secundam partem. Nempe quod & quale spatium occupet substantia spoliata omni quantitate?

Dici hæc possent. Imprimis, quod occupet non nisi punctum spatii, non hoc sensu, quod spoliata substantia designet in loco divisibili aliquid indivisibile, de quo inferius, sed quia in se spectata nihil divisibile habet, localitasq; illius intrinseca, est indivisibilis. Secundo. Cogitari posset, quod non redigatur quidem in punctum, sed occupet certum spatium, ita tamen ut totum sit in toto, & totum in qualibet parte, idq; idèd, quia seclusa omni quantitate, entitas materiæ elephantis major est entitate materiæ formæ. Ergò & localitas, & sicut potest inæqualitas entitativa tribui independentem à quantitate, sic & localitas inæqualis, ita ut minoritas cum extreitate, possit competere substantiæ, independentem à quantitate, licet non minoritas cum extreitate. Et sicut Christus in majori hostia plus occupat spatii quàm in minori, nihilominus Christus in Eucharistia non habet extensionem localem. Ergò etiam si plus occuparet spatii moles corporea elephantis, præ mole formicæ, non inde sequetur haberi tunc extensionem localem, quia sicut Christus est utrobique

penc.

penetratus, & penetratio officit extensioni locali, ita & duæ illæ materiæ, supponerentur penetratæ. Tertiò cogitari potest. Quòd DEUS sublatâ quantitate contineat in eodem loco substantiam, impediâtq; penetrationem, ut si partes mandet teneri ab Angelis, ne coeant. *Quartò.* Cogitari potest, quòd replicet illam substantiam ut spatium idem occupet, quod antea occupabat. *Quintò.* Quòd illam colloct in toto illo spatio, ita ut sit tota in toto, & tota in qualibet parte, ad eum modum, quo Angelus divisibilem localitatis sphaeram implet, sine ulla quantitate. *Ut hoc decernatur*

ASSERO I. *Illam substantiam occupaturam in-divisibile spatium.*

RATIO, quia cum ipsa sit jam indivisibilis, ut potè carens omni extensione, quæ à quantitate haberi debet, nullum alium habet titulum, divisibile spatium occupandi.

ASSERO II. *Pluribus partibus entitativis Materiæ, v.g. elephantis præ materia v.g. formicæ, non debetur occupatio majoris spatii loci.*

RATIO. Tum quia, concessis pluribus partibus materiæ elephantis, præ partibus materiæ corporis formicæ, non sequitur, plus spatii mole suâ occupare debere materiam elephantis. Quod ipsum probatur. Quia in Eucharistia minùs materiæ debetur CHRISTI digito, quàm toti corpori CHRISTI, & tamen non plus occupat spatii totus CHRISTUS quàm ejus digitus. Ergò ex pluralitate præcisa partium, non sequitur occupatio majoris spatii. Tum quia tota occupatio spatii, non provenit ex mole, sed provenit ex extensione locali, & non penetratione simultaneâ, cujus oppositum, convenit illi materiæ. Ergò etiam ex vi ejusdem penetrationis, tantundem occupabit spatii, plus, aut illud quod minùs est, materiæ. Tum quia rationes in oppositum adlatæ non convincunt; nego enim dari ullam localitatem entitativam eamque divisibilem, sicut nulla datur divisibilitas entitativa, de quo supra; quòd debeat dari majoritas entitativa, deducitur ex illo principio, quia partes entitativæ præsupponi debent ante quantitatem: nullum autem principium est tribuendæ hujus localitatis: nec apparet quid sit minoritas cum intricare, si localitatem divisibilem in re materiali trahit. Quod adferebatur de duabus hostiis majori & minori, disparitatem habet; quia major illa occupatio in majori hostia, est propter majorem inibi quantitatem panis, cui unitur, & cujus conditionem sequitur corpus Christi, jam autem major quantitas, nò est in elephantis materia, cum supponamus totâ quantitatē sublatâ.

ASSERO III. *Sublatâ quantitate, non posse Deum continere partes in eadem extensione locali.*

RATIO. Tum quia & maneret corpus cum eadē extensione locali & nò maneret: maneret quidē ut supponitur; non maneret autē; quia tota ratio talis ejus extensionis, est quantitas, quæ si sublata est, etiam talis locatio auferri debet. Quod

universaliter in hoc principium resolvitur. Quia defectum principii formalis, non potest DEUS supplere, & ita non potest facere, ut si aliquid lucidum sine luce, album sine albedine; cum ergò quantitas exhibeat extensionem localem in genere causæ formalis, illâ sublatâ, non poterit extensio localis haberi. Tum quia. Quamvis sine ulla quantitate possit divisibilem locum habere Angelus, coextendens se suæ sphaeræ localitatis, id tamen habet titulo cujusdam virtualis extensivitatis, quæ in rebus materialibus nò habetur; fundatur enim supra ipsum spirituale esse, tribuereq; rei materiali id, quod spiritibus covenit, est merum fingere: & sicut si Angelus nò haberet extensivitatem localem, dicere, quòd possit etiam divinitus occupare divisibile spatium, esset fingere; ita & in præsentia. Tum quia, si materia spoliata quantitate eundem divisibilem locum occuparet, & vellet illam DEUS spoliare quantitate, ut supponitur, & non vellet spoliare: quia nollet illâ spoliare extensione saltem locali, quæ in materialibus, supponit quantitatem, nec habet supra quod aliud fundetur. Effectum quidem secundarium ut alibi dicitur potest DEUS supplere, sed si cetera sint paria, & in particulari, si secundarius effectus, nò præsupponat conjunctionem cum primario, ut extensio localis, necessario supponit extremitatem partium; extremitas autem partium tunc non habetur, quia nec habetur quantitas.

ASSERO IV. *Si Deus spoliaret materiam quantitatem, replicetq; eandem, tamen non poterit occupare spatium tantum, quantum occupabat ante.*

RATIO. Quia vel occuparet illa materia tantum spatium, quamvis inter replicata nihil intercedat, vel si aliquid intercedat: ita ut v. g. primo ponatur materia replicata, postea v. g. digitus quantus, succedat digito materia replicata, & materiæ replicatæ digitus, & sic consequenter. Non potest dici primū, quia illa materia replicata, esset in punctum collecta, punctum autē additum puncto & indivisibili, non facit divisibile, nec occupat extensum locum, secundum principia Aristotelis. Non potest etiam dici secundū, quia tunc non illa materia replicata occuparet idem spatium, sed quantum interjectum, cui additum punctum replicatæ materiæ, non faceret majus, sed deberet se penetrare cum partibus quanti, de quo etiā inferius redibit sermo.

ASSERO V. *Si possibilis esset modus extensivitatis materialis, consimilis ei extensivitati, quæ anima & Angelus sine ulla quantitate, occupant spatium indivisibile, tunc materia spoliata omni quantitate, adeoq; tota in toto & tota in qualibet parte existens, posset etiam, occupare spatium divisibile.*

RATIO. Quia ad talem occupationē supponeretur nò requiri quantitas, cum sine quantitate formalis, talis localitas cōpetere supponatur, si quis diceret eā de facto dari, fingeret. An autē sit possibilis de hoc non discuro, unde ex supposita non nisi localitate tali, procedit assertum.

COLLIGES autem ex dictis, *Definitivè quantitatem esse, Accidens exercitativum partium in ordine ad se.*

QUÆSTIO II.

De Distinctione partium quantarum continuæ?

Quantitate consideratâ quoad esse, est necesse eam considerare quoad distinguî; & quia posuimus essentiam quantitatis stare in extremitate partium, ad complementum sciendi, sequitur interrogatio, quomodo illæ distinguantur inter se & quidem in continuo? quia nemo dubitat distinguî realiter partes in quanto discreto. In hac materia Hispani ordinariè docent esse distinctas actû, quod etiam docet ex recentioribus Hurtad. Arriag. Ovied. & Hybernus Pontius. Itali dicunt esse distinctas non nisi potentiâ. ita Alber. in prædic. quantitatis D. 3. Q. 6. n. 19. Pallavic. lib. 2. C. 7. Amic. Tom. 2. de Angelis Dp. 9. n. 180. Cabæus, quibus accessit Lusitanus recentior Suar. *Vrrag. sententiâ citat Aristotelem.*

NEGATIVA SENTENTIA citat locum imprimis ex 3. de anima, ubi asserit in linea non dari dimidia, hoc est, non dari actû sed potentiâ. Idem repetit 8. Physic. Tex. 68. *In continuo, inquit, non sunt dimidia actû, sed potentiâ, quod si actû fuerint, continuum non facient.* Ex 7. Metaph. Tex. 44. ait. *Ea quæ duo sunt actû, non esse unum actû, posse autem esse unum, si sunt duo potentiâ tantum, ut unum duplum ex duobus dimidiis potentiâ.* Et 9. Metaph. Tex. 10. Eo modo vult esse in cubo dimidia, quo est in ligno Mercurius, quod exemplum adhibet etiam 3. Metaph. Cap. 5. Idem Aristoteles neganti Zenoni posse fieri motum localem, eo quod in illo mobile, deberet pertransire partes spatii infinitas, respondens citato loco 8. Physic. ait: *Quare ad interrogationem si infinita aut in tempore, aut in longitudine possint pertransiri, dicendum est partim posse, partim non posse, quæ enim actû sunt, non posse, quæ autem potestate, posse.* Idem sentit 1. Metaphysicor. tex. 56. Lib. item de sensu & sensibili C. 6. 5. Metaph. tex. 31. Videtur etiam congruere locus ex primi Physicor. tex. 41. Ubi homogenea asserit illa esse, quæ essentialiter non repugnat fieri idem, heterogenea autem, quæ essentialiter repugnat fieri idem. Quod si partes in continuo essent distinctæ quæ fierent idem? per Ly enim idem, non intelligit Aristoteles merè unionem: nam tam homogeneis quàm heterogeneis non repugnat unio. Ergo per Ly idem non intelligit quod homogenea possint fieri non distincta.

RESPONDET Gregor: Arimi: Aristotelem solum voluisse, quod partes in continuo non

sint actû, quoad divisionem, sed non sentit quod non sint actû quoad distinctionem. *Sed replicant negantes:* nemo enim dubitat Mercurium in signo non esse quoad divisionem, & separationem, & tamen ex Aristot. partes sunt in ligno, eo modo quò & Mercurius. Rursus cum Zeno non curavit divisionem partium, sed tantum attendebat ad rationem spatii infiniti, non solvisset ejus argumentum: nam urfisset Zeno, quamvis spatium non sit divisum realiter, haber tamen suam infinitatem, quomodo ergo pertransiri potest. Videturque Aristoteli consentire S. Thom. ad 8. Physic. textum. 37. Pars in toto non est in actû, sed in potentia, maximè in Continuis.

AFFIRMATIVA etiam sententia citat pro se Aristotelem 5. Metaphys. Cap. 13. ubi quantum definit, esse illud, quod est divisibile in ea, quæ insunt. Primi item Physicor. Tex. 17. differens contra Melissum, qui censebat omnia esse unum, probat illud unum non posse esse Continuum, quia aliàs esset multa, si autem distinctionem partium non admittit Aristoteles, quomodo essent multa in Continuo 6. Physicor. Tex. 2. *Continuum, inquit, habet hoc quidem aliam, illam verò aliam partem.* 7. Physic. loco tertio ubi asserit, ea quæ habent diversam generationem & corruptionem, esse distincta, in nutritione autem animalis partes, quantumvis homogeneæ, habent diversam generationem & corruptionem. Cap. item de quantitate. Continuum, censet idem esse, cujus partes copulantur termino communi, si autem partes non sunt actû, quomodo copulantur? nam copulatio duorum est.

RESPONDERI potest ad illum locum ex 5. Metaph. cum recentiori Suar. Continuum divisibile esse in partes non actû realiter distinctas, sed distinctas realiter potentiâ. Aliâ viâ iisdem auctoritatibus satisfieri potest. Aliâ est hæc propositio, actû sunt in continuo partes. Et alia hæc est: In continuo sunt partes actû, nam prima solum importat esse in continuo actû entitatem, cui comperat denominabilitas & determinabilitas ad esse partis, quod concedi potest. Secunda autem propositio, esse actuale partium importat, in ratione & denominatione partium, quod non asserit Aristoteles. Per illos itaque continuum esse divisibile in ea quæ insunt quoad entitatem, licet non quoad esse actuale, determinationem denominationemque partium. Melissoque sentienti omnia esse unum & indivisibile bene opponere poterat, Continuum, quod est divisibile actû in partes, licet non in partes actû, ante divisionem distinctas. Præmissis, auctoritatibus sit insuper

DIF.

DIFFICULTAS I.

Proponitur & probatur defendenda sententia.

DICENDUM est I. *Partes in continuo esse distinctas actu quoad entitatem.* Hæc Conclusio debet esse utriq; parti communis.

PROBARI primò solet. Tum quia competunt diversa prædicata dividi non dividi, esse in hoc loco, non esse in hoc loco, existere non existere, potest enim annihilata una parte guttæ, non annihilari altera, debent ergò realiter esse quoad entitatem distinctæ. Tum quia producents primò & productum primò, debent esse distincta realiter quoad entitatem, sæpè autè in continuo igne, ignis una pars, est producents, & altera producta. Tum quia, si non essent quoad entitatem distinctæ ille partes, & quidem quoad habitationem actualem entitatis distinctæ, ne divinitus quidem separari possent, quia quorum eadem entitas, illa inseparabilia sunt. Tum quia si partes non habent distinctam entitatem, sed eandem cum toto, & quales erunt toti. Tum quia dicunt ad se relationem realem distantia, ut locus cæli versus polum arcticum, cum loco cæli versus polum antarcticum. Relatio autem realis debet esse inter terminos realiter distinctos. Tum quia, si partes continui idem essent quoad entitatem, etiam partes materiæ quæ continua est, essent idem quoad entitatem: & si cut per divisionem fit & esse & distinctio partium, ita fieret per divisionem esse, & distinctio partium materiæ: consequenter materia per divisionem acciperet esse, sicut per divisionem esse accipiunt partes continui, cum tamen materia sit ingenerabilis & incorruptibilis, à nulloq; agente naturali poni potest à parte rei: nam quæcunque pars illius, est subiectum primum, subiectum autem primum, non nisi actione creativâ producitur.

PROBATUR II. Quando duæ guttæ secum conjunguntur vel retinent suas entitates vel non? Si non retinent? Ergò sunt annihilatæ. Ergò neque sunt conjunctæ, conjunctio enim illarum, non est conjunctio in nihilo. Ergò ulterius ex illis duabus non est totum homogeneous majus, majus enim homogenei, est à majori entitate, major autem entitas non est, quia neque est accessus plurium entitatum: Si autem illæ guttæ retinent suas entitates, Ergò est illic entitas: nam sicut duo non aliud est, nisi unum & unum, ita & entitates non aliud sunt nisi entitas & entitas. Ergò est illic ratio aliûs & aliûs. Ergò & distinctio: nam hæc est aliteras unius ab alio.

PROBATUR III. Quando separatur gutta à gutta, separatur entitas guttæ & guttæ, tunc quæro vel separatur entitas guttæ, quæ præexistit, vel quæ non præexistit? Si separatur entitas guttæ quæ non præexistit. Ergò illic non est separatio, cum nihil sit quod separetur, essetque illic potius productio quàm separatio: Si separatur entitas guttæ quæ præexistit. Ergò illic est entitas & entitas guttæ, ergò & distinctio entitatis guttarum; nam per hanc non aliud intelligimus, quàm negationem identitatis.

DICENDUM est II. *In Continuo quæ tali, non esse distinctionem actualem partium in ratione partium.*

PROBATUR I. Si partes essent distinctæ actu in ratione partium, in continuo vel essent omnes distinctæ, vel non omnes? Si non omnes. Ergò nullæ ob paritatem rationis: Si omnes. Ergò ventum est ad indistinguibilia, si ventum est ad indistinguibilia, Ergò ad indivisibilia, quæ ultima consequentia quia negari potest, sic alterius urgetur. Accipiamus partem indistingubilem, quæro potestne dividi vel non potest? si non potest? Ergò ventum est ad indivisibilia; si autem potest dividi? membra divisa vel distinguuntur, vel non distinguuntur? si distinguuntur? Ergò in indistinguibili adhuc erunt distinguibilia, nec accepisti partem non ulterius distinguibilem, ut supponebamus. Si autem membra illa divisa non distinguuntur, Ergò nec sunt divisa, quia si non distinguuntur, nec dicunt alietatem, si non dicunt alietatem, dicunt identitatem, si dicunt identitatem, Ergò neque divisa sunt, idem enim à seipso non dividitur.

RESPONDET ALIQUIS: Partes non communicantes distingui realiter adæquatè inter se, partes tamen communicantes distinguuntur non nisi realiter inadæquatè.

CONTRA. Tum quia in partibus non communicantibus ventum jam esset ad indistinguibilia, adeoque ad indivisibilia ut probatum. Tum quia partes non communicantes distinguuntur realiter adæquatè. Ergò & partes communicantes distinguuntur realiter adæquatè, quia nulla est assignabilis pars, quæ sit necessariò cum aliqua certa communicans, ab omni enim parte, habet destruibilem continuationem. Tum quia, partes non communicantes, quamvis sub aliqua formalitate sint communicantes, hoc non obstante distinctæ sunt tamen realiter, quamvis non sub formalitate communicantium, certè enim quamvis una ulna, cum altera ulna non sint communicantes, tamen in ordine ad constituendum sesquialnam sunt communicantes. Ergò etiam partes communicantes, quia sub aliqua formalitate possunt fieri ad invicem non communicantes, distinguuntur realiter, quamvis non sub for-

formalitate communicantium. Sic v. g. Petrus & Paulus, quamvis in ratione constituentium unum par, non sunt distincti realiter adæquate, tamen in ratione individui, & quia non necessario constituunt istud par, sunt distincti realiter, ita & partes communicantes non erunt distinctæ realiter adæquate, in ratione communicantium, tamen quia non necessario constituunt rationem communicantium cum aliqua certa parte, verè erunt distinctæ inter se.

RESPONDET secundò Maurus Qu. 40. dando regulam, cur aliquæ partes distinguantur actu, aliquæ potentiâ. Et regula quidem intrinseca, pendet ex ipsa natura intrinseca rerum continuarum, statque in hoc; quia res perfectiores æquivalent pluribus, imperfectiores paucioribus, & hoc ostendit inductio, hinc DEus perfectissimus, quia æquivalens omnibus, Angeli perfectiores homine, quia pluribus illo æquivalent. Ita etiam continuum homogeneum potest æquivalere pluribus homogeneis, ex quibus constat potentiâ non actu. Quædam ergo partes quæ ita sunt magnæ, ut repugnet limitationi continui, quod detur aliquid ipsis æquivalens, ideoque distinguuntur actu, quædam distinguuntur solum potentiâ, quia propter suam parvitatem non repugnat limitationi continui, quod detur aliquid ipsis æquivalens. Regula autem extrinseca est, quæ pendet ab aliquibus extrinsecis, nempe illæ partes quæ habent aliquam homogeneitatem vel coexistentiam ad contradictoria, consistentem in indivisibili, distinguuntur actu; quæ autem hoc non dicunt, quantum ex hoc capite distingui possunt solum potentiâ.

CONTRA est, quia in communiore sententia, quæ assignat distinctionem partium formaliter post assignationem, nihil erit difficultatis; sed redibit difficultas, an independenter ab assignatione sint partes distinctæ actu, & an omnes, an aliquæ? Quod autem attinet ad regulam illam intrinsecam, positis duobus continuis hac gutta B. & hac gutta A. sequitur quidem illas duas guttas distingui ob æquivalentiam ad invicem, & continentiam minorum partium, sed reddit interrogatio, an partes etiam guttæ inter se actu distinguantur, an omnes, an aliquæ? Rursus ex dictis jam, non tantum sit æquivalentia in gutta B. partium ad 10, sed ad 99, sed & ad 98, vel omnes illæ sunt actu distinctæ, vel non omnes? Si non omnes? Contra erit, quia non est major ratio unius quàm alterius; si omnes? ergò ventum erit ad indivisibilia, quia indistinguibilia.

Hoc tamen argumento isti qui tenent partes proportionales in infinitum divisibiles ægrè uti possunt, si censeant partes esse quoad entitatem distinctas, ut censent omnes, & recentior Suar. hinc num. 39. Nam quæri ex illis potest, an

omnes sunt distinctæ actu quoad entitatem, an non omnes? Si non omnes, non est major ratio de una quàm de altera; Si omnes, ventum erit ad indivisibilia, quoad entitatem, quia ad indistinguibilia.

PROBATUR II. Fundamento accepto ex S. Thom. si partes in ratione partium distinguuntur realiter actu. Ergò partes in ratione partium, sunt alia & alia pars: nam omnis distinctio alicuius importat; Si autem partes continui, in ratione partium, sunt alia, & alia pars, Ergò sunt partes illæ individua, quia scilicet in illis est principium essendi, hoc, & non aliud; sed partes continui in ratione partium, non sunt individua, nam individuum est, quod est indivisum in se & divisum à quovis alio, quod certè partibus continui, utpotè continuatis cum aliis, non convenit.

PROBATUR III. Quia quæcunque definitio tradatur partis formaliter, quæ pars est, condistinguendo partem materialiter sumptam, seu partem quoad entitatem, nisi instituat quæstio de voce, advertetur, quoad esse formale partium, non inveniri illibi distinctionem, qui ipse medius terminus sic aliter proponitur. Pars in ratione partis formaliter, constituitur terminis, quod enim aliud est illius constitutum? finge enim rem non habere terminos, nisi illos quos totum, non erit pars, sed totum, utpotè commensurabilis toti; apparet ergò illam in continuo constitui terminis inæqualibus toti; consequenter, sicut quando non ponitur terminus substantiæ, illa substantia non constituitur in ratione suppositi; ita nec pars in ratione partis, constitui poterit nisi terminis. Sed partes in continuo non sunt formaliter terminatæ. Tum quia si partes continui sunt formaliter terminatæ, vel essent terminatæ omnes, vel non omnes? Si non omnes, cur hæc potius quàm illæ? Si omnes, ergò non sunt ulterius terminabiles; tunc pone illas dividi, si illæ partes non sunt indivisibilia, divisa terminabuntur vel non? si terminabuntur, ergò non accipisti partem ulterius non terminabilem; si non terminabuntur, ergò potest aliquid esse divisum, & non habere terminos. Tum quia, si omnes partes in continuo essent formaliter terminatæ, hoc ipso illud continuum, non esset continuum formaliter, nam continuatio dicit exclusionem terminorum. Tum quia, si partes continui sunt formaliter terminatæ, debebunt habere omnem possibilem sibi rationem termini, non est enim ratio major de quibusdam, quàm de aliis terminis; sed non possunt habere omnem rationem termini, quia alias haberent omnem possibilem figuram, quia figura non sit aliud, nisi aliter & aliter terminata quantitas: non habent autem omnem possibilem figuram, quia alias in ligno rudi, jam esset formaliter actu Mercurius.

CON-

CONFIRMATUR. Si partes in continuo essent omnes actu distinctae, vel essent finitae vel infinitae syncategorematicae, vel infinitae categorématicae, vel neque finitae neque infinitae; Nihil horum dici potest, Ergo neque dici potest distinctas esse. *Non primum.* Quia si essent finitae, ergo non essent partes in continuo in infinitum divisibiles, siquidem continuum in tot partes est divisibile, in quot distinguibile, & tamen oppositi supponunt quantitatem esse in infinitum divisibilem. *Non secundum.* Quia illud ex cuius Actu, accipere semper est & nunquam idem, est infinitum actu. Sed partes continui actu distinctae, semper sunt, ex quarum Actu, accipere est semper est, & nunquam idem. Ergo sunt infinitae actu. Major habet terminos definitionis. Minor probatur. Quia si ex illarum esse Actu accipere non esset & quidem nunquam idem, acceptio illarum exauriretur, adeoque veniretur ad non acceptibilia; ac quod ulterius sequitur, ad non divisibilia. Et certe si partes per possibile vel impossibile essent actu divisae, quot sunt divisibiles, essent divisum, infinitum actu. Ergo etiam, cum sint tot actu distinctae, quot sunt divisibiles, erunt infinitae actu distinctae. *Non tertium.* Quia nullum actu infinitum datur. *Non quartum.* Quia quod aliquid neque sit finitum, neque infinitum, id quidem beneficio intellectus haberi potest, sed non habetur nemine cogitante; hic autem quaeritur de distinctione, quae sit nemine cogitante.

RESPONDEBIS. Partes communicantes non esse infinitas, nisi secundum quid, quia sunt identificate partibus determinatis aequalibus unicerte, quae sunt actu finitae.

CONTRA. Quia aequae partibus proportionalibus identificate sunt partes determinatae, ac partibus determinatis identificantur proportionales, cur ergo potius determinatae, trahent, proportionales ad rationem finitarum, & non proportionales trahent determinatas, ad rationem infinitarum? Tum quia ex vi huius responsionis, sequitur illas partes, & non fore infinitas, quia identificantur finitis, & non fore finitas, quia ex illarum distinctione, semper est actu accipere aliam distinctionem. Tum quia unitati columnae, sunt identificate 6. ulnae, tamen hoc non obstante, illae 6. ulnae, sunt 6. Ergo etiam quamvis finitis partibus determinatis, sint identificate partes infinitae proportionales, adhuc erunt infinitae, & in ratione distinctionis, infinite actu distinctae.

DIFFICULTAS II.

Argumenta in Oppositum.

OBJICITUR I. Partes distinguuntur actu quoad entitatem, Ergo distinguuntur etiam actu quoad esse formale partium. Consequenter

tia probatur. Quia quod constituit partes actu, hoc & distinguit illas actu; per hoc enim distinguuntur res, per quod & constituuntur; constituuntur autem per entitatem.

RESPONDETUR. Per idem res distinguuntur in recto, per quod & constituuntur, quid enim est distingui, nisi esse ens aliter se habens; completius tamen distinguuntur res, non per solam entitatem, sed per varia connotata, ad eum modum, quo etiam unum constituitur per rationem entis, completur autem per negationem divisionis; ita & pars constituitur per entitatem, completivè tamen in ratione partium formaliter, formantur per rationem individui & terminati.

INSTABIS primo, ex Pontio. Aqua addita alteri aquae, non est tota aqua. Ergo pars illius.

RESPONDETUR. Non esse illam aquam, nisi partem vulgariter; de quo infra: cum non habeat terminos, adeoque haecceitatem, quae supponitur ad distinctionem.

INSTABIS secundo ex eodem. Partes sunt actu in continuo quoad entitatem. Ergo & quoad multitudinem, pluralitas enim entitativa, multitudinem arguit.

RESPONDETUR. Esse plures illic partes quoad multitudinem entitativam, quia multitudo entitativa est ipsamet divisibilitas, sed non sunt plures quoad multitudinem partium formaliter.

INSTAT tertio Maurus Qu: 40. Videtur absurdum, quod in homine non distinguantur actu, caput & pedes, & ne recurras ad heterogeneitatem partium, saltem id sequetur in capite & pede statuæ marmoreae; absurdum idem videtur quod aqua Tyberis non sit distincta actu ab aqua Danubii.

RESPONDETUR, ipsi termini capitis, & pedis, littorumque, adterunt distinctionem, non tantum in ratione entis, sed etiam in ratione alius & alius totius.

OBJICITUR II. Signum distinctionis realis est separabilitas entitativa: haec habetur in Continui partibus.

RESPONDETUR I. Quod separabilitas, convenientia item diversorum praedicatorum, eorumque realium ac Physicorum, arguat distinctionem realem, non actualem sed potentialem. *Hec Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia admittit indistincta actu, dicentia actualem capacitatem praedicatorum Physicorum, qualia sunt dividi non dividi. In creatis autem si admittatur talis capacitas, admitti etiam poterit mysterium Trinitatis. Tum quia, si separabilitas non esset in quocunque casu signum distinctionis realis actualis, sicut ratione terminorum quibus carent partes, importat non nisi distinctionem potentialem, ita dicat inter materiam & formam unitas, non esse distinctam.

distinctionem realem actualem, sed non nisi potentialem, quia scilicet illis deest ratio disjuncti. Tum quia signum distinctionis realis actualis non est separatio sed separabilitas, quæ quia conceditur inter illas partes, hoc ipso concedi debet distinctio actualis.

RESPONDETUR Secundò. Hoc argumentum esse falsificantium propositionem: nam cum nullæ sint partes in continuo ante assignationem, quomodo dici potest, ante assignationem illas esse separabiles? *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT, redit enim argumentum. Illud quod est separabile ante assignationem, est ante assignationem distinctum; sed partes sunt separabiles ante assignationem, habent enim entitatem, cui divisibilem esse, convenit ante assignationem. Ergò.

RESPONDETUR Tertiò. Quòd scilicet inter partes entitative acceptas sit ista separabilitas, consequenter & distinctio, non inter partes formaliter acceptas. In idem recidit, si dixeris, separabilitatem eorum quæ sunt à parte rei, esse signum distinctionis realis actualis, cum ergò partes formaliter sumptæ non existant, nec distinguuntur.

INSTABIS. Quamvis continuum non sit separabile in partes formaliter, est tamen separabile in tota formaliter. Ergò cum separabilitas sit signum distinctionis realis, inter illa tota formaliter, erit distinctio realis actualis.

RESPONDETUR. Non esse illic separabilitatem in tota formaliter actu existentia, sed in tota potentia, extitura, facta scilicet divisione: Separabilitas autem est signum distinctionis realis, inter ea, quæ sunt actu formaliter existentia, posset tamen hic poni distinctio realis actualis negativa.

OBJICITUR III. Non esse ullam rationem, cur partes in ratione partium formaliter, non sint distinctæ realiter actu.

RESPONDETUR. Qui tenent quòd partes constituentur in ratione partium formaliter, per hoc, quia sunt hæceisatæ & terminatæ, hoc ipso quia in continuo non habent terminos, non poterunt etiam nemine cogitante distinguui in ratione partium formaliter. Conformiter autem ad inferiùs dicenda, ideò in ratione partium formaliter non sunt distinctæ, quia nec existunt, nec existere possunt in ratione partium formaliter.

OBJICITUR IV. Si ideò partes non distinguuntur realiter actu in ratione partium formaliter, quia non habent hæceitatem & terminos proprios, sequitur, quòd acquisitis terminis, acquirant hæceitatem adeoque distinctionem. Hoc non potest asseri, quia si acquisitis terminis acquirerent partes hæceitatem, etiam mutatis terminis mutarent hæceitatem, adeoque si unam guttam addas mari, cum mutantur termini illius, mutabitur hæceitas illius, & cum mari

semper & semper novi fluvii & aquæ infundantur, semper & semper mutabit hæceitatem.

RESPONDETUR communiter, moraliter eandem semper hæceitatem retinere mare, quia accessus ille, non est talis mutatio, quæ fundare possit diversum iudicium prudentum de mari. Physicè tamen est aliud inadæquatè, illud totum. Deinde dici potest cum affusione unius guttæ, non omnes termini continuationis mutantur, sed tantum istarum entitatum continui, cum quibus illa gutta unitur. Hinc non totum mare, sed illæ tantum entitates aliam rationem hæceitatis, seu terminationis habebunt. Rursus, per hæceitatem maris intelligi potest, id quòd dicit hæceitas in recto, & hæc est entitas maris, quæ præhabita, non mutatur; Deinde intelligi potest id quòd dicit hæceitas in obliquo & pro connotato, ratione scilicet terminorum, & in hac secunda acceptione aliquarum, ut dixi partium, mutatur hæceitas.

OBJICITUR V. Partes temporis sunt distinctæ realiter actu. Ergò & partes Continui. Antecedens probatur. Quia existente una parte, non existit, nec possibile est ut existat alia.

RESPONDET recentior Suar. Sicut quamvis una pars temporis non existat, & alia existat, tamen hoc non impedit quominus continuentur inter se, ita nec impedit, quominus sint idem ab extrinseco, hoc est ratione negationis partium.

Hæc Responsio

NON SATISFACIT. Quia difficile est, quomodo ens & non ens identitatem habeant. Quòd adfertur de continuatione, non convinquit, nam ad hoc ut aliqua in successivis continuetur, sufficit quòd nihil inter ea intercedat, & sint ejusdem rationis, ad identitatem autem requiritur idem esse, quomodo ergò inter ens & non ens identitas erit?

RESPONDETUR II. Quòd partes temporis sint distinctæ, quoad entitatem, & non sub ratione partium formaliter.

INSTABIS. Si partes temporis non distinguuntur realiter, sequitur diem crastinum & hesternum esse eundem diem.

RESPONDETUR. Hesternam & crastinam diem, non esse eandem, quia diversa est entitas hujus, & diversa entitas illius, partes autem formaliter acceptæ, tam hujus, quam illius diei, nullæ sunt. Quòd etiam in simili de gutta comparatè ad mare v.g. dici debet, quòd scilicet quoad entitatem minor sit gutta mari; quoad autem esse formale partium, nec gutta est minor, nec mare est majus, quia neutri illorum competit habere partes formaliter.

OBJICITUR VI. Autoritas Trident. quòd Sess. 13. definit: Christum esse in hostia & in singulis ejus partibus. Ergò supponit dari partes.

Re-

RESPONDETUR. Intelligendum Concil. de partibus quoad entitatem, non quoad esse formale partium. Deinde intentio Concil. fuit definire, quod etiam post divisionem maneat Christus in Eucharistia, nec adstringatur totalitati consecratae hostiae, ad quod propositum nihil refert, an sint illae partes distinctae in ratione partium formaliter, vel non distinctae.

Nec inde sequitur: Si partes hostiae non distinguuntur actu, Sacerdote dividente hostiam, poni Christum illi solae divisione, cum tamen non nisi solae consecratione ponatur.

Ex hoc enim ipso, quia non est uniter Christus in Eucharistia, sed totus in toto, & totus in qualibet parte; sicut divisione non ponatur, sed consecratione. Et sicut pars ante divisionem, fuit quoad entitatem, ita & Christus fuit in illa, quoad entitatem spectata, adeoque non ponitur Christus de novo per divisionem.

INSTABIS. Quando per divisionem id, quod non erat pars formaliter, vel quod non erat totum formaliter, fit pars formaliter, vel totum formaliter, sub illo quod est totum formaliter, vel quod est pars formaliter, estne Christus vel non? si non est Christus? Ergo aliquid est in hostia, sub quo non est Christus? Si autem est Christus, quare, vel ante divisionem erat sub parte formaliter, vel non erat? Si erat? ergo dabatur pars formaliter, si non erat, & modò est, divisione ponetur Christus & non consecratione.

RESPONDETUR. Totum formaliter, vel pars formaliter, dicit unum in recto, hoc est ipsam entitatem; sub qua entitate, ante divisionem, jam erat Christus, utpotè totus in tota hostia, & totus in qualibet parte sensibili, quoad entitatem sumpta. Deinde totum formaliter, vel pars, dicit habitationem terminorum, qui termini, sunt negatio ulterioris extensionis; sub negatione autem ulterioris extensionis, non est Christus.

OBJICITUR VII. Vel continuum, divisibile est in partes quas habet, vel in partes quas non habet? non in partes, quas non habet: nam quod dividitur, dividitur in hoc, quod est ejus: Non in partes quas habet, quia convinceretur intentum.

RESPONDETUR. Esse continuum divisibile in partes, quae habentur quoad entitatem, & sunt potentia formaliter partes, aut potentia formaliter totum.

CONTINUATUR SOLUTIO.

Mastrius Disp. 9. n. 52. tenet partes quantitatis esse distinctas realiter actu, &

OBJICIT I. Præter adlatam Auctoritatem Arist. qui in prædicamento Quanti ponit de ratione quantitatis in communi, esse, quod habeat plures partes, & continuam à discreta distinguit, non quia hæc habeat partes actu di-

stinctas, & illa non, sed quia partes quantitatis continuæ copulantur termino communi. Idem docuit, Phys. t. 17. ubi manifestè supponit, continuum habere multitudinem partium.

RESPONDETUR. Quod Arist. supponat continuum habere multitudinem partium quoad entitatem, non quoad esse formaliter partium, quando autem 4. Phys. t. 23. inter modos essendi numerat modum essendi, quo pars est in toto, id potest de aliis totis salvari, quomodo scilicet anima & corpus sint in composito, non autem de toto continuo; vel certe loquitur de partibus quoad entitatem, in quas & sic sumptas, est divisibile continuum, dum est divisibile in ea quæ insunt. Quo etiam modo responderi debet ad auctoritatem Augustini 2. de lib. arbit. c. 15.

INSTAT. Quando Arist. dicit, quod Materia, subiectum sit primum, ex quo fit aliquid cum insit, loquitur de subiecto actu, ergo & loquitur de partibus actu, ita enim se habet in ratione componendi actualiter pars integralis, ad totum integrale, sicut se habet essentialis ad essentialia.

RESPONDETUR. Sufficit, ut sint partes actu quoad entitatem, licet non sint quoad esse formale partium, compositionemque illam faciunt continui suam entitatem, non ratione formali partium, ut etiam dictum supra, dividiturque in partes, quas actu habet quoad entitatem, licet non quoad esse formale partium, distinguunturque ita inexistentes entitates partium, ab inexistencia elementorum in Misto, quia entitas ignis non est in Misto.

OBJICIT II. De ratione quantitatis est, ut faciat, partem extra partem, & de ratione continui, ut partes ejus copulentur termino communi.

RESPONDETUR, de ratione quantitatis est, ut faciat partem quoad entitatem, esse extra partem quoad entitatem, sed non est de ratione quantitatis, ut faciat partem extra partem, quoad esse formale partis, quod esse partium quoad entitatem, quia præsupponitur, fit ut agens naturale dividendo materiam, non creet ejus partes, poteritque quoad aliquid quantitas palmaris esse nigra, quoad aliquid rubra.

INSTAT I. Si sunt plures entitates in continuo in actu, ergo sunt actu distinctae, quia distinctio fundatur super multitudinem entitatum.

RESPONDETUR esse actu distinctas quoad entitatem, non quoad esse formale partium.

ADDO, admittere nos partes quoad entitatem, non quoad esse formale partium, oùm tamen negemus ablato termino, manere entitativè relationem, quia priori phrasi significamus

camus, quod omni divisioni, assignationi &c. præsupponatur dividendum assignandum &c. hocq; intelligimus nomine partium quoad entitatem. quando autem negamus ablato termino manere entitativè relationem, negamus quod maneat tota relatio solo nomine ablato: alio ergo sensu negamus manere entitatem relationis, alio sensu ponimus manere entitatem partium, concedimusq; non solum esse pluralitatem actualem entitatum, sed etiam distinctionem quoad entitatem partium, sed negamus esse distinctionem quoad esse formale partium, consequenter etiam poterit in vino consecrato esse sanguis Christi, in vino autem non consecrato affuso ad consecratum non erit Christus, ob eandem distinctionem, quoad entitatem.

INSTAT II. Ex unione partium in toto, non benè colligitur identitas illarum, ut patet de partibus physicis, unio namq; sicut non destruit rationes formales extremorum, ita non destruit eorum distinctionem.

RESPONDETUR, quod ex unione partium in toto, non rectè colligatur identitas illarum quoad entitatem, colligitur tamen identitas, hoc est exclusio pluralitatis partium, quoad esse formale partium, & quoad habere terminos.

INSTAT III. Pars ut pars debet componere totum, ergo tunc est pars, quando actu componit.

RESPONDETUR; rigorosè loquendo, continuum non componitur ex partibus, de quo infra.

OBJICIT tertio quidā. In hora est aliquid, quod non est, sed fuit, est aliquid quod erit, est aliquid quod est de præsentia, est enim hoc illi essentialiter, ex natura temporis, ergo in hora, nemine cogitante, & ante omnem designationem, est aliquid realiter & actu distinctum.

RESPONDETUR esse illic aliquid realiter & actu distinctum, quoad entitatem, non quoad esse actualem partium; consequenter strictum, & non strictum, quæ prædicata conveniunt pyramidi, arguunt, distinctionem realem partium quoad entitatem, non autem in ratione partium formaliter, idemq; arguit separabilitas.

INSTAT idem. Si in aqua ante assignationem, & divisionem, non sunt duæ guttæ actu distinctæ realiter, sed sunt actu realiter identificatæ, ergo postea accedente divisione vel assignatione, sunt duæ guttæ actu realiter distinctæ, retinendo eandem suam entitatem, quàm prius habebant, ergo quod erat actu idem, retinendo suam entitatem, non erit actu idem, sed fiet actu duo, quod est impossibile, non potest enim aliquid esse indifferens ad hoc, ut identificetur actu realiter cum aliquo, vel ut distinguatur actu realiter ab ipso.

RESPONDETUR. Si in aqua non essent actu distinctæ guttæ quoad entitatem, tunc rentâ suâ entitate, diceret realem distinctionem, quam antea non dicebant, sed id absurdum non sequitur, si ponatur distinctio realis quoad entitatem, non quoad esse formale partium.

OBJICIT quarto idem. Seclusâ omni divisione (adde habentia propriorum terminorum) datur in quantitate ulnari homogenea, entitas palmi, ergo datur unitas seu identitas realis secum, quæ inseparabiliter transcendit omne Ens, non secus ac unitas & bonitas, ergo datur & distinctio ab alio palmo, quia unum est indivisum à se, & divisum à quovis alio.

RESPONDETUR. Dari distinctionem ab alio palmo in ratione Entis, non in ratione formali partis, & licet entitatem sequatur unitas, adeoq; divisio ab alio, in ratione entis, potest tamen non esse divisio ab alio, in ratione formali partis, seu potest adhuc esse carentia habentia propriorum terminorum, consequenter & habitio propriorum terminorum, præsupponit unionem, quæ tunc destruitur, adeoq; præsupponit distinctionem realem actualem, quoad entitatem esse partium, non autem quoad esse formaliter partium.

OBJICIT quinto idem. Designatio mentalis partium vel est conformis objecto, vel diffinis: si diffinis, non facit veram distinctionem realem partium, si conformis? ergo præsupponit partes.

RESPONDETUR in nostris quidem principiis, non recurritur ad istas designationes mentales, sed nec argumentum convincit, diceret enim quis, illas designationes esse conformes, quia præsupponunt partes non actu sed potentia, vel quia præsupponunt partes quoad entitatem.

OBJICIT sexto idem. Si designatio mentalis constituit distinctionem actualem in continuo, ergo ista distinctio non est realis sed rationalis.

RESPONDETUR in nostris principiis ad hanc designationem non recurri: diceret tamen aliquis non esse hanc distinctionem rationis, quia supponit partes potentia distinguibiles, vel partium entitatem.

OBJICIT septimo idem. Terminatio palmi v.g. negatio ulterioris extensionis duplex cogitari potest, prima intrinseca, per quam palmus non extenditur extra se ipsum, & hæc terminatio convenit palmo essentialiter, ante omnem assignationem, hocq; sufficit ad distinctionem unius palmi ab alio palmo, sicut sufficit eadem negatio ulterioris extensionis, in duabus animabus sese penetrantibus; altera extrinseca per quam palmus negat uniri sibi extensionem alterius palmi, & hoc fit quidem per divisionem, sed non requiritur ad distinctionem actualem palmi.

RE-

RESPONDETUR. Extrinseca extensio, nego quod non requiratur ad distinctionem actualem palmi, in ratione formali palmi, licet non requiratur ad distinctionem actualem palmi quoad entitatem, ab entitate actuali alterius palmi, in potentia est ergo illic actu entitas, quæ potest esse palmus, si habeat terminos. Terminatio palmi intrinseca convenit palmo, ante omnem assignationem, si detur palmus formaliter, sed nego dari palmum formaliter in illo quo continuo constante entitate plurium palmarum.

DIFFICULTAS III.

Possibile est distinguere partes continui in ratione partium formaliter?

DICENDUM EST. Partes continui, in ratione partium formaliter, impossibile est distinguere: sed quotiescunque distinguuntur, non nisi secundum quid, & vulgariter in ratione partium formaliter, distinguuntur.

PROBATUR CONCLUSIO. Tunc partes continui distinguuntur in ratione partium formaliter, quando constituuntur in ratione partium formaliter, sed constitui non possunt in ratione partium formaliter nisi secundum quid. Minor probatur. Partes continui non constituuntur in ratione partium formaliter per mentis designationem, aut quamcunque extensionem externam, aut contactum, nec per diversam informationem, ut cum aliquid frigitur aut calefit, non etiam per divisionem. Ergo non possunt constitui in ratione partium formaliter nisi secundum quid.

PROBATIO I. Probatur minor. Tum quia id innuit Aristoteles L. de anima text. 32. Tum quia operatio nostri intellectus nihil ponit in nobis, quod sit prædicatum primò intentionale; esse autem partis formaliter, est prædicatum primò intentionale, ad eum modum, quo esse albi, consequenter designatio mentis, facit partem intentionaliter, sed non simpliciter. Tum quia distinguere realiter, est distinguere nemine cogitante, sed distinguere partes in ratione partium formaliter, est distinguere realiter, de tali enim distinctione agitur. Ergo distinguere partes in ratione partium formaliter, est distinguere nemine cogitante, non ergo istud distinguere, erit aliquo cogitante, adeoque nec aliquo designante. Tum quia, si ipsa assignatione habetur ratio formalis partis, nemo tibi in disputatione negare posset, partes esse distinctas realiter in ratione partium. Quod ipsum probatur. Quia hoc ipso negans has partes esse distinctas realiter, designat illas, tu autem concedis partes post assignationem, esse distinctas realiter. Tum quia, si designatio mentalis sufficit, ad constituendas partes in ratione partium for-

maliter, vel sufficit designatio unius præsentis, vel quorumcunque aliorum? si quorumcunque aliorum; Ergo tu temere asseris has partes, non esse distinctas realiter, nescis enim annon illas aliquis designaret. Si autem sufficit designatio unius præsentis; Ergo per assignationem non constituuntur partes in ratione partium formaliter, quod enim est pars formaliter, est respectu omnium pars, ut album respectu omnium est album. Tum quia universaliter ratio tangentis, designantis, ostendit, sunt actiones, quæ non possunt tribuere subiecto, circa quod versantur, nisi formalitates, quas de se important, seu non nisi formales suos effectus, v. g. actio visiva, non potest tribuere nisi denominationem visivæ, actio tactiva denominationem tactivæ. Ergo & ratio assignationis, tribuit rationem assignati, non autem partis formaliter. Et sicut cum aspicio ulnam & semiulnam, possum quidem dicere designando medietatem ulnæ, hoc est æquale alteri, tamen illa designatio non plus importat quam determinationem, de quo scilicet subiecto ego loquor, & importat non nisi adæquationem representatam intentionaliter, quamvis cum fundamento in re, sed non importat adæquationem physicam realem. Ergo nec importabit esse formaliter partis similis designatio, quia etiam esse partis, formaliter importat aliquid physicum.

PROBATIO II. Probatur Minor, quod scilicet partes non constituuntur in ratione partium formaliter per diversam informationem. Tum quia, ut dictum proximè, formæ receptæ in subiecto non tribuunt, nisi effectus suos formales: v. g. frigus esse frigidi, nec frigoris effectus formalis est, facere partem. Tum quia per hoc, apud oppositum sentientes, pars constituitur formaliter in ratione partis, per quod constituitur in ratione terminatæ. Sed per illas formas, non constituitur in ratione terminatæ, quia si illa pars haberet proprios terminos, & non communes cum residuo cum quo continuatur, hoc ipso non esset continuum illud, adeoque non evinceretur, partes continui in ratione partium formaliter esse distinctas, quia ob diversam informationem non essent continuæ; & licet assignabile sit aliquid in illo continuo, quod non est ulterius frigefactum, hæc tamen terminatio, est terminatio frigoris, adeoque secundum quid, sed non est terminatio ipsius continui, adeoque non est constitutio partis in ratione partis formaliter.

PROBATIO III. Probatur eadem minor, nempe quod partes in ratione partium formaliter, non constituuntur divisione. Tum quia id quod est pars formaliter, non potest habere rationem totius formaliter, sunt enim hæc sibi opposita, sed continuum post divisionem, habet rationem totius formaliter, Ergo non

habet rationem partis formaliter, sed non nisi secundum quid & ampliatiuè. Tum quia id quod habet suam integritatem, & habet jus existendi in rerum natura, non per ordinem ad aliud, est totum formaliter, & non potest esse nisi secundum quid, & ampliatiuè pars, & ita digitus v. g. abscissus, non habet suam integritatem propriam, nec jus existendi in rerum natura, nisi ad integrandum corpus organicum; sed gutta aquæ v. g. post separationem, habet suam integritatem; quia hanc guttam, quæ est in individuo, non nisi hæc entitas liquidi constituit, & quidquid illi adjeceris, jam erit aliud integrum. Habet item jus existendi in rerum natura, sine ordine ad aliud: nam homogenea quia in illis conservatur tota ratio formæ, gaudent hoc jure. Tum quia accipio vas aquæ, & unam guttam ejusdem aquæ, & dico hæc gutta per se est pars formaliter, & illa vasis aqua est totum formaliter. Ergo & hæc gutta est totum formaliter. Nam illa aqua vasis, quæ comparatè ad fontem, vel fluvium, vel mare, longè est minor, & indubiè communes terminos habebat in fonte, & nihilominus, est post separationem totum. Ergo & hæc gutta, propter rationis paritatem, erit totum formaliter. Ergo ulterius non nisi secundum quid, comparatiuè, ampliatiuè, erit pars. Unde si quæras, hæc gutta demonstrando eam, estne pars an totum, respondebitur, ante separationem neque est pars formaliter, propter adlatas rationes, neque totum formaliter, quia non habet suam integritatem propriis terminis circumscriptam, sed post separationem erit totum formaliter, & pars non nisi respectiue, quæ uniebatur cum alia aqua, quæ plus entitatis in se habet, adeoque erit pars ampliatiuè & secundum quid, nomine enim partis formaliter, venit pars ex intrinsecis suis principiis habens formalitatem constitutivaque sui in ratione partis, adeoque excludendo rationem quæ non sit pars, consequenter excludendo rationem totius, quam exclusionem totius, non dicit id, quod est per nos ampliatiuè pars. Hinc quamvis aliorum entium dentur partes formaliter, non tamen continui, quia partes aliorum entium sunt tales, ut non habeant jus existendi in rerum natura, nisi per ordinem ad constituendum aliud, unaquæque autem pars continui, habet jus existendi in rerum natura, & non per ordinem, ad constituendum aliud.

COLLIGES hinc. Quod cum partes in ratione partium constitutas, intelligamus partes in ratione individui constitutas, & propriis terminis circumscriptas, certò immeritò disputabitur contra nos, fietque quæstio non nisi de voce, cum nec oppositū sentientes, in continuo partibus rationem individui, nec rationem priorum terminorum tribuant.

De distinctione quantitatis à re quantæ.

NEgant aliqui Nominales, quantitatem esse distinctam realiter. Asserit S. Thomas, Scotus, & ex nostris reliqui, excepto Arriagad. 5. Metaph. n. 10. in qua positione diuisi sunt adhuc Nominales: aliqui enim censent quantitatem identificari soli substantiæ, non verò accidentibus, quo etiam principio utitur Arriaga. alii censent accidentibus & substantiæ identificari quantitatem.

DICENDUM est I. *Quantitatem Accidentibus non esse identificatam.*

PROBATUR I. Argumento desumpto ex Aristot. 5. Metaph. C. de Quanto. Si album haberet identificatam sibi quantitatem, esset quantum per se, quia ea quæ sunt rei identificata, conveniunt ei per se; non enim per accidens se habet id, quod est ipsa res, nihil enim ad se, per accidens se habet: sed album non est quantum per se, album enim est quantum, non nisi, ut inquit Aristoteles, quia subjectum cui insunt, est quantum. Ergo non est quantum per se. Porro posui in Conclusionem, quod quantitas accidentibus non sit identificata, & non posui quod sit res, quia volui id probare argumento Aristotelico, qui distinctionem agnovit, sed non separabilitatem quantitatis à suo subjecto, consimiliter ac de modis philosophantur Modalistæ.

PROBATUR II. Communi argumento. Si quantitas esset identificata accidentibus, haberent accidentia se ipsis principium impenetrabilitatis, naturaliterque penetrare se non possent; si naturaliter penetrare se non possent, naturaliter in eodem loco esse non possent; sunt autem naturaliter in eodem loco, dulcedo enim & albedo lactis, nec sensu, nec ratione, separata sunt loco.

RESPONDENT I. Quantitatem ejusdem rationis non posse penetrari, quantitates tamen diversæ rationis posse penetrari, atque ita cum quantitas dulcedinis, & quantitas albedinis, sint quantitates diversæ rationis, bene penetrari poterunt.

CONTRA. Tum quia Natura quantitatis ejusdem rationis, exigit impenetrationem. Ergo & quantitas diversæ rationis. Imò potius penetrare se deberent quantitates ejusdem rationis, quia quæ sunt ejusdem rationis, facilius se compatiuntur. Tum quia gradus homogenei qualitatis, sunt gradus ejusdem rationis, & habent quantitates proprias, & nihilominus se penetrant in eodem subjecto. Ergo falsum est principium, quantitates ejusdem rationis non posse se penetrare. Tum quia ut advertit Pontius, sequeretur hostias duas consecratas, posse se penetrare, quia haberent quantitates

res diversæ rationis. Neque valet si dicas, res ejusdem rationis penetrare se posse, casu quo educantur, ex eadem parte subiecti, non inquam valet, quia non est major ratio de uno, quam de altero extremo.

RESPONDENT II. Quanta ad idem subiectum spectantia, posse se penetrare, non tamen quanta, ad diversum subiectum spectantia; atque exinde fieri, ut duo homines penetrare se non possint; Lux item, si corpus esset, penetrare aërem non posset, essent enim quantitates non ad idem subiectum spectantes.

CONTRA. Tum quia adhuc sequitur, quod lux aërem penetrare non posset, quia aliud subiectum est lux, & aliud aër. Si autem dicas esse in eodem subiecto, de hoc ipso quaeritur, quomodo sint in eodem subiecto, & tamen habent diversam quantitatem? Tum quia sine petitione principii, non potest ostendi, cur quanta ad idem subiectum spectantia, possint se penetrare & non alia præcipue cum hoc ipsum, ad idem subiectum spectare, idem importet, ac in eodem subiecto recipi, locari, penetrari. Tum quia non possunt se penetrare quanta ad diversum subiectum spectantia. Ergo nec spectantia ad idem subiectum, nec possunt spectare ad idem subiectum, si unumquodque suam quantitatem, est quantum.

RESPONDETUR III. Quantitates non unitas penetrare se non posse, secus quantitates unitas.

CONTRA. Tum quia de hoc ipso quaeritur, quomodo si retineant proprias quantitates, unum inter se possint, & quidem unione quæ non sit unio aggregationis. Tum quia quantitates non unitas penetrare se non possunt. Ergo nec quantitates unitas, idque attendendo ad naturam quantitatis in utroque. Tum quia species à diversis objectis transmissibiles, non sunt species unitas, & tamen se penetrant. Ergo unio, ad hoc impertinens est.

PROBATUR III. Urgendo itidem argumentum commune. Quia si accidentia haberent propriam quantitatem, non haberent in Eucharistia communem quantitatem, non enim haberent quantitatem substantiæ panis, quia hæc cum substantia panis cui identificatur, desit, non etiam aliam communem, quæ enim illa? Quod si non habent communem quantitatem, non habent subiectum commune, in quo recipiantur omnes alterationes quæ fiunt in hostia, consequenter omnes illæ essent creationes, quia fierent independenter à subiecto communi. Confirmatur: Nullum videtur inconveniens, quod homo sine ullo miraculo, possit de loco in locum transferre hostiam, nec videtur probabile, quod casu quo ventus imprimat impulsus hostiæ, hoc ipso assumatur ventus ad creandum illum impulsus,

hoc est producendum, absque & independenter, à quocunque subiecto.

RESPONDENT aliqui. Quod sicut fit generatio substantialis v. g. ignis sine ullo subiecto, dum hostia comburitur, sic fieri potest v. g. & translatio illius de loco in locum.

CONTRA. Illa generatio perficitur non nisi in subiecto, nam pro illo instanti substituit Deus vel aliam materiam, vel eandem reproducit, in quo autem subiecto, fiunt illæ alterationes? quod si non fiunt dependenter à subiecto creantur. Neque valet si dicas. Ea omnia fieri à Deo ad occultandum mysterium. Quia si fieri possunt hæc sine miraculo, ut quid fingeretur tunc miraculum? si autem ponatur quantitas panis tunc in Eucharistia, tanquam subiectum commune, fiunt illæ alterationes, sine ullo miraculo.

DICENDUM EST II. *Quantitatem non esse identificatam realiter substantiæ.*

PROBATUR primò auctoritate Aristotelis. Si substantiæ esset realiter identificata quantitas, etiam materiæ esset identificata quantitas, sed non est: quia de quo negatur quantum, illi non est identificata quantitas, nullum enim concretum, de se ipso negatur. Sed de materia negatur quantum, dicit enim Aristoteles, illam neque esse quid, neque quantum. Negat item Materiam esse se ipsam sensibilem, se ipsam autem esset sensibilis, si esset se ipsa quanta. Vide 1. Physicor. tex. 13. 15. 14. & 4. Metaphys. Tex. 17. & 7. Metaph. Tex. 8.

PROBATUR secundò. Quodcumque est fundamentum distinguendi qualitatem à substantia v. g. saporem, idem fundamentum habetur distinguendi quantitatem. Et sicut tu dicis in Eucharistia manere non nisi quantitatem accidentium, perire autem quantitatem substantiæ identificatam, ita dicam saporem identificatum substantiæ, aliasque qualitates perire, sed manere saporem accidentium, qualitatesque accidentales.

PROBATUR tertio. Quantitas non est identificata accidentibus, ut supra probatum. Ergo neque substantiæ, quia non est major ratio unius quam alterius.

CONFIRMARI solet conclusio argumentis Theologicis.

PRIMUM, quia docent Theologi ex Patribus & Concil. manere in Eucharistia accidentia sensibilia omnia: atqui quantitas est accidens sensibile. Ergo & illa manet, vide Lug. d. 10. de Euchar. Q. 1. Sed negabunt Nominales minores. Negant enim quantitatem esse accidens substantiæ, cum illam identificent substantiæ.

SECUNDUM argumentum est. Si quantitas identificaretur substantiæ, identificaretur etiam Corpori Christi: si identificaretur Corpori Christi, poneretur vi verborum, nam vi verborum sicut ponitur Corpus, ita poni de-

TERTIUM argumentum est: Quia Trident. Sess. 13. docet, manere in Eucharistia accidentia panis. Ergo si illic manet quantitas, debet illa esse accidens substantiæ panis. Vid. Tridentinum.

OBJICITUR I. Nulla est necessitas distinguendæ quantitatæ.

RESPONDETUR. Necessitatem distinctionis probari factis probationibus.

OBJICITUR II. Si quantum redderetur Corpus, per superadditam quantitatem, etiam non quantum redderetur, sublatione superadditæ entitatis. Sed potest reddi non quantum sine sublatione entitatis, quod ipsum probatur. Potest reddi minus quantum sine ablatione entitatis. Ergo & potest reddi non quantum sine ablatione entitatis. Antecedens probatur. Potest reddi Corpus bicubitale solummodo cubitale, si illud Deus redigat ad spatium cubitale. Ergo potest reddi minus quantum, sine sublatione alicujus superadditi.

RESPONDETUR. Possè aliquid reddi minus quantum, spectatâ quantitate quoad id, quod est illi secundarium, & aliunde etiam, quàm à quantitate acquisibile, qualis est extensio ad locum, quæ etiam Spiritibus competit; sed non potest reddi minus quantum, quantitate spectatâ quoad id quod est illi primum, nempe extremitas partium in ordine ad se, non potest inquam ita reddi minus quantum, sine ablatione quantitatis; respicit hæc Responsio, quod quantitas definitivè non sit extensio in ordine ad locum.

OBJICITUR III. ex Pontio. Quantitas non habet ex se præcisè, extendere quantum in ordine ad locum: nam Christus in Eucharistia habet suam quantitatem, sine hac extensione locali, nec item habet ex se præcisè quantitas, ut expellat aliam loco, nam Corpus gloriosum quodcumq; quantum penetrat. Ergo debet illi supervenire aliquid supra entitatem ejus absolutam, quod reddat eam & extensivam & impenetrabilem. Ergo quantum refundi debet in illud aliud: sed illud aliud non est quid absolutum, cum neq; sit quantitas nec qualitas. Ergo est aliquid respectivum: sed illud respectivum posset æquè facere partes substantiæ extensas & impenetrabiles, ac partes quantitatis absolutæ. Ergo frustra ponitur quantitas, quæ sit aliquid absolutum.

RESPONDETUR. Non inquiri hæc, an quantitas debeat esse quid respectivum an absolutum, sed an distinctum realiter? Quod magis adhuc procedit in principiis Scotistarum ac Thomistarum, distinguendum realiter etiam relationem. Deinde per nos primò essentialis conceptus quantitatis, est, extremitas partium in ordine ad se, quam extremitatem, semper res retinet dum retinet quantitatem, in ordine autem ad illos secundarios effectus, non

indiget superaddito, sed solâ negatione impediti. Nego ulterius, quod tale extremitativum partium in ordine ad se, non sit quid absolutum; Nego item, quod non sit quantitas. Deniq; adlatæ obsunt rationes, ne per identitatē, Quantitas, faciat partes substantiæ, extensas.

INSTABIS primò ex eodem. Ex impenetrabilitate tam substantiæ, quàm accidentium, colligitur dari quantitas absoluta; sed id provenire posset ab aliquibus respectibus, aut ab aliquo distincto à quantitate absoluta, sicut impenetrabilitas ipsiusmet formæ absolutæ, quæ dicitur quantitas, provenit ab aliquo alio distincto.

RESPONSUM jam, hæc non quæri; an relativum sit quid quantitas, sed an distinctum realiter. Hinc Scotistæ distinguunt relationem realiter, negabunt hoc ipso, quia quantitas est quid respectivum, non esse realiter distinctum. Sententia autem identificans relationem, adhuc assumet, quamvis relatio sit quid indistinctum realiter, relativum tamen potest esse distinctum realiter; nam habitus, modus &c. sunt quid relativum, nec tamen identificantur. Negatur item, impenetrabilitatem in quantitate, ab alio provenire distincto ab eadem, modò non ponatur impedimentum, imò posito, quod impenetrabilitas in quantitate ab alio habeatur, quàm ab illa ipsa, urgeret paritas, etiam in substantia extensionem in ordine ad se, ab alio haberi debere.

INSTABIS secundò ex eodem. Substantia, quod uniatur uni, & non uniatur alteri parti immediatè, seu extremitas partium in ordine ad se, habetur ex unione, ita ut si varietur uniones, varietur extensio, extremitas etiam in ordine ad locum, provenit à præsentis. Ergo ad nihil requisita est quantitas.

RESPONSUM supra, ut immediatè collum uniatur capiti, habetur ex unione; ut autem immediatè uniatur simul cum extremitate, habetur interventu quantitatis, hinc, re, spoliata omni quantitate, est unio inter caput, collum, & reliqua membra quoad entitatem spectata, eaq; immediata, sed non est unio cum extremitate, de quo etiam actum supra. Extremitas etiam in ordine ad locum, secundum solam indistantiam à loco, habetur à præsentis, sed non secundum extremitatem in ordine ad se.

OBJICIUNTUR IV Paritas es aliqua, **PRIMA.** Quantitas discreta, v. g. esse unius, esse duorum, non distinguitur à re quanta. Ergo & quantitas permanens.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia quantitas discreta, non aliud est nisi singularitas seu hæcceitas, quæ identificatur rei, ut aliunde suppono. Et certè si spoliatur singularitas à re existenti, non erit universalis, universalis enim non existunt, natura autem illa existeret. Quod si non esse universalis; Ergo esset singu-

DISPUTATIO X.

271

singularis, quod enim inter hæc medium? Nullum autem est fundamentum identificandi quantitatem substantiæ, imò propter rationes adlatas, oppositum convinci debet. Et certè maiorem habet connexionem cum ratione entis existentis, quantitas discreta, præ quantitate permanenti. Hinc etiam Ens spirituale, non potest non habere quantitatem discretam, hoc est rationem unius, possibile autem est rem existentem, quantitate permanenti carere, ut de facto eà carent spiritualia.

SECUNDA PARITAS. Quantitas successiva v. g. tempus, non distinguitur à motu, Ergò nec quantitas.

RESPONDETUR disparitatem esse, quia in definitione temporis ponitur motus; & tempus, præter motum, est mera moralitas:

esse autem extensum, est quid Physicum; nec definitivè quantitas, est substantia.

TERTIA PARITAS est. Intensio non est distincta à re intensa, Ergò nec extensio à re quanta.

RESPONDETUR. Nec intensio à qualitate, nec extensio aliàs explicata, à quantitate distinguitur; cum hoc tamen stat, ut sicut qualitas à intensa, ita & quantitas à substantia, distinguatur.

OBJICITUR V. Possibilis est quantitas identificata, nec est ratio, cur non sit de facto identificata. Ergò.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum de qualitate identificata, aut quocunque alio accidenti. Quicquid sit de possibili, quòd de facto non sit identificata, probant rationes adlatæ.

DISPUTATIO X. DE COMPOSITIONE CONTINUI.

OB dicenda infra, aliter titulus formari deberet, sed loquendum est cum multis.

PRÆMITTO Notionem terminorum in hac materia usitatorum, dum loquimur de partibus quantitatis, ejusque compositione.

PRIMUS TERMINUS. *Partes aliquotæ.* Per aliquotas partes, intelliguntur partes, quarum unaquæque nihil accipiendo de parte altera, una cum aliis sibi æqualibus, aliquam extensionem certam conficit. v. g. in ligno tripalmari, unusquisque palmus, est pars aliquota, nam unusquisque nihil participando de alio palmo, tripalmare quantum constituit. Vocantur insuper hæ partes, æquales uni certæ.

SECUNDUS TERMINUS. *Partes proportionales,* quæ nihil aliud sunt, quàm partes, quæ ex aliquo quanto diviso, proportionaliter minores & minores accipiuntur. v. g. si ex uno palmo, semipalmi, ex semipalmis, medietates, ex medietatibus, alia minora dimidia, accipiuntur &c. Vocantur autem proportionales, quia quæ est proportio illarum duarum inter se, illa proportio est aliorum duorum, ex quibus accipiuntur. Nam sicut semipalmi duo, constituunt palmum, ex quo accipiuntur, ita duo palmi, constituunt bipalmare, ex quo itidem accipiuntur.

Nihilominus rigorosè loquendo semipalmi si comparentur ad palmum, possunt dici partes proportionales, accipiuntur enim ex palmo, sed comparati inter se bene dici possunt partes aliquotæ, tam enim in bipalmari, duo palmi de se non participant, quàm in palmari.

Hæ ipsæ vocantur *Communicantes*, quia una participat ex alia, ut semipalmi ex palmo.

Vocantur item *Inæquales*, quia nonnisi minores & minores accipi possunt. Hinc ex uno

palmo non possunt accipi duo palmi, sed duo semipalmi, quorum unusquisque singillatim acceptus, minor est palmo.

Vocantur item *Indeterminate*, non quod non habeant esse suum certum, & determinatum à parte rei, si enim sunt à parte rei, determinatæ sunt, nihil enim indeterminatum existit: Sed vocantur indeterminatæ, quia scilicet in sententia Aristotelica, nulla illarum, ita est determinatæ & limitatæ parvitas, ut illa minor dari non possit. Et ita semipalmi sunt partes indeterminatæ, non determinantur enim, quin in alias medietates minores dividi possint, & hæ in alia dimidia, & sic in infinitum.

TERTIUS TERMINUS. *Indivisibile* seu punctum, cujus pars ut inquit Euclides nulla est.

QUARTUS TERMINUS. *Linea*, quæ est ex Euclide Longitudo latitudinis expers.

QUINTUS TERMINUS. *Superficies* est ea, quæ longitudinem latitudinemque tantum habet. Hoc prænotato. *Sic.*

QVÆSTIO I.

De Continui permanentis Compositione in aliorum sententia.

DUas potissimum sententias in præsentia examinabimus. **PRIMO** an Continuum permanens componatur ex indivisibilibus? quæ sententiam defendit Zeno, ex recensioribus Arriaga, Herize, Toletus & alii. **SECUNDO** an componatur ex partibus proportionalibus, in infinitum divisibilibus? quæ sententia tribuitur Aristoteli estque communis. Posset etiam examinari, an componantur ex punctis inflatis? sed eam apud alios impugnata vide.

† 2 4

DIFFI-

DIFFICULTAS I.

Componiturne ex indivisibilibus?

DICENDUM EST. *Non Componi.* Pro-
bant id & Philosophica & Mathematica
argumenta, quæ defendi indigent, propter re-
sponſiones à recentioribus excogitatas.

Punctum Difficultatis I.

Proponitur primum fundamentum Philosophicum.

PROBATUR primò Conclusio. Indivi-
sibile additum indivisibili, non facit majus.
Ergò nec componit quantum. Antecedens
probat. Si indivisibile additum indivisibili,
faceret majus, deberet unum indivisibile, tan-
gere aliud, hoc ipso enim, si non tangeret, con-
tinuum non esset. Sed indivisibile, non potest
tangere aliud indivisibile, quod probatur; Si
indivisibile tangeret aliud indivisibile, tange-
ret illud vel se toto, vel aliquâ sui parte, nullo
autem modo tangere potest. Quia si tangeret
aliquâ sui parte, indivisibile haberet partes,
quod est contra definitionem: Si etiam tan-
geret se toto, penetrarent se illa indivisibilia,
quia quæ se tangunt, se totis, penetrant se, se
totis.

CONFIRMATUR ex recentiori Suar.
Indivisibile additum alteri indivisibili, in ordi-
ne ad faciendam lineam, & faceret & non fa-
ceret globum; non faceret, quia constitue-
ret lineam, hæc autem est longa, faceret etiam
globum, quia secundum, aut ambiret totum
primum punctum, aut partem: Non totum,
quia globum faceret; non partem, quia indi-
visibile caret partibus.

CONFIRMATUR ex Pontio. Quia si
duo indivisibilia immediatè juxta se posita, oc-
cuparent plus spatii, quàm unum, si superad-
datur tertium, vel deberet immediatè se habe-
re ad primum indivisibile, vel non deberet: Si
deberet se immediatè habere; Ergò non oc-
cuparet plus spatii quàm secundum, conse-
quenter nec secundum, plus occuparet spatii,
quàm primum; Si autem tertium indivisibile,
non deberet se immediatè habere ad primum;
Ergò non tangeret illud, quod tangit primum,
secundum eandem partem, & sic non imme-
diatè tangeret, secundum indivisibile, quod
tangitur à primo, contra hypothesein.

RESPONDERUNT primò huic argu-
mento Arriag. & Oviedo, quòd scilicet pun-
cta tangant se totis, non tamen se penetrent,
quia sunt sibi tantum immediata. Aliud au-
tem est unum esse immediatum alteri, aliud
penetrari cum illo, quia ad hoc ut unum sit im-
mediatum alteri, sufficit quod nullum inter-

cedat spatium inter illa, ut autem unum pene-
tretur cum alio, est necesse, ut penetrata sint
in eodem spatio, & æquè distent, à quocunq;
alio corpore, quod non accidit, si quantitas
componatur ex punctis. Demus enim lineam
4. punctorum. Primum punctum & secun-
dum immediata sunt, tamen diversam habent
distantiam respectu quarti, quia secundum
punctum, tantum distat à quarto interjectione
unius puncti, primum autem à quarto distat
interjectione duorum punctorum. Addunt
quòd quando primum punctum, tangit secun-
dum se toto, quamvis idem punctum secun-
dum, tangatur à tertio se toto, non tamen ter-
tium tangitur à primò, quia licet tam primum
quàm tertium, tangerent idem punctum, secun-
dum idem, secundum inquam entitatem, illud
tamen tangunt per diversa latera. Quod au-
tem quodcunq; indivisibile habeat diversa
latera, probant id tum auctoritate Aug. Lib. 2.
de Libero Arbitr. C. 8. tum variis imaginatio-
nibus. Supponunt moveri indivisibile versus
orientem, & tunc divisibile occupat spatium
immediatum, quod occupabat Corpus, & ex
illo spatio pellit Corpus. Si autem moveatur
versus occidentem, tunc indivisibile occupat
spatium immediatum, quod occupabat cor-
pus aliud, & ex illo spatio pellit illud. Ergò
indivisibile, habet diversa latera extrinseca, ra-
tione quorum, ab illis immediatis corporibus
tangitur, quod etiam alia imaginatione exem-
plificant ejusdem roboris.

IMPUGNAT hanc responſionem recen-
tior Suar. & dicit hic n. 73. quia quæ secundum
se tota tanguntur, sunt in eodem loco pene-
trativè. Sed hoc ipsum est quod negant, im-
pugnariq; debuit. *Hinc aliter*

CONTRA primò est. Si manus divisi-
lis tangat aliam manum secundum se totam,
rectè inferitur, Ergò se penetrant; consequen-
ter sequitur, illas non tantum esse sibi imme-
diatas, sed & penetratas. Ergò etiam, si pun-
ctum tangat se toto aliud punctum, seu indivi-
sibile, benè inferetur, Ergò se penetrant, con-
sequenter sequetur, ea non tantum esse sibi
immediata, sed & penetrata. Consequentia
probat. Ideò Antecedens est verum, quia
una manus, toti alteri est intima, non tantum
exterioribus illius, sed etiam unum punctum,
est intimum toti alteri, & non tantum extero-
ribus illius. Ergò utrobique est penetratio.

Eadem principalis consequentia sic proba-
tur ex verbis ipsiusmet Arriaga. Ideò in casu
Antecedentis fieret penetratio, quia pars inte-
rior nò posset tangi ab altero corpore, nisi hoc
anterioriorem partem penetraret. Ergò etiam
quando punctum, toto se tangitur ab alio pun-
cto, nequit hoc fieri, sine penetratione: quia
sicut se habet, id quod habet partes anteriores
& interiores, tangiturq; secundum partes an-
teriores,

teriores, & interiores, ex hocque penetratio sequitur, sic sequetur & in presenti, quia etiam tangitur totum punctum; interioritas enim, vel exterioritas partium, nil confert ad penetrationem: hinc duo Angeli penetrarent se, quantumvis nullas haberent partes, casu quo se totis tangant se, præcipue cum non detur ullum impeditivum penetrationis superadditum, de quo aliàs.

CONTRA secundò. Concesso quòd puncta habeant diversa latera, non sequitur posse unum punctum, secundum unum latus tangi, non tangi secundum aliud. Quæ propositio est immediatè opposita doctrinæ utriusque. Ea verò sic probatur. In eo est contactus puncti, quod est entitas puncti, latera non sunt entitas puncti, Ergò in lateribus non est contactus. Ergò defectus penetrationis, non debet salvari per tactum, ex uno latere, & non ex omni. Major conceditur ab oppositis, nominatim ab Ovied, hic Punct. 8. n. 5. Minor est etiam eorundem, dicunt enim hæc latera esse extrinseca puncto. Rursus latera illa, in re sunt eadem entitas puncti, cum diversis prædicatis connotatis, quomodo ergò poterit fieri contactus Physicus, unius lateris, quin fiat contactus aliùs lateris, physicè loquendo?

CONTRA tertio. Demus duo puncta penetrare se, quid habent illa penetrata, præ illis, quæ se tangunt totis? Dices eundem locum: Quæro ulterius, quæ duo habent eundem locum, quid plus habent præ istis, quæ se tangunt totis? quareque non sequitur illa esse in eodè spatio imaginario? præcipue cum nihil adhuc superaddatur impeditivum penetrationis.

RESPONDENT secundò, retorquendo argumentum. Quando superficies manus tangit superficiem aliùs manus, non se penetrant illæ superficies, nec secundum totum, nec secundum partem; idque ideo, quia sunt sibi nonnisi immediatæ, & non respondet illis, idem spatium loci imaginarium. Ergò etiam, quando punctum tangit aliud punctum, non erit necesse illa puncta penetrari.

IMPUGNAT. Pontius hanc responsionem, dicitque etiam superficies manuum se penetrare, ex quo sequitur, etiam illa puncta se penetrare, hocque dicit voluisse Aristotelem, dum ait: Contigua esse, quorum extrema sunt simul, hoc est in eodem loco. *Hec impugnatio.*

NON SATISFACIT. Quia repugnat universaliter penetratio duarum rerum quantum. Deinde si se superficies manuum penetrant, totæ manus se penetrabunt. Quod ipsum probatur. Quando se primæ superficies penetrant, necessariò secundæ se contingent, nam superficies manus B. erit in loco, ubi est superficies manus A. Ergò si superficies manus A. tangit superficiem suam secundam, etiam

superficies B. quæ est in eodem loco, cum superficie manus A. idque beneficio penetrationis, continget eandem secundam superficiem. Quod si se contingent secundæ superficies, vel se penetrabunt vel non? Si non penetrabunt, cur non? cum se penetrent primæ; Si autem secundæ superficies se penetrabunt, totæ manus se penetrabunt. *Sed*

CONTRA hanc responsionem est. Quia quando una manus tangit aliam, tangunt se illæ, quoad extremitates nonnisi, quæ autem se tangunt nonnisi quoad extremitates, non se penetrant, & si se tangerent totæ, ita sicut se tangunt secundum extremitates, penetrarent se. Cum ergò in punctis nullæ sint extremitates, necessariò si se tangunt, penetrant se. Quare autem ipsa extrema tangendo se, non penetrent se, hoc inde est, quia extrema habent aliquas partes interiores, alias exteriores, penetratio autem non fit, nisi attingantur partes interiores. Et quia non datur contactus tunc partium interiorum, nec dabitur penetratio. Jam verò cum in puncto, non sint ullæ partes interiores, & nullæ exteriores, hoc ipso qui tangit punctum, tangit & interius & exterius puncti, sitque, ut hoc ipso illud penetret.

CONFIRMATUR ex Mastrio hic disp. 9. num. 31. Implicat unum in divisibile, esse alteri immediatum & extra illud positum, nam si A. B. C. sint tria puncta sibi immediata, vel B. medium, tangeretur secundum se totum, ab utroque collateraliter, vel secundum aliud & aliud, & hoc est contra rationem indivisibilis, illud verò manifestè ostendit, illa tria puncta, esse invicem compenetrata.

Hæc utraque impugnatio supponit aliunde non esse impedita hæc puncta, ut non tantum sint sibi immediata, sed etiam intreiter; quod requiritur ad penetrationem, & aliunde non repugnat impediri, eo quòd non implicet aliqua sibi esse immediata, nec tamen secum intreiter, si aliunde impediatur ne sint intreiter.

RESPOND. tertio. Angelus & anima possunt se extendere divisibiliter, quoad spatium, licet Angelus & anima, sint quid indivisibile: ergo & indivisibile additum indivisibili, poterit occupare majus spatium.

CONTRA est, quia illa occupatio spatii divisibilis, referri debet in vim quandam Spiritibus propriam, quam nobiliori modo (adeoque cum vi redigendi se in punctum) habent Spiritus, vi cuius virtutis & proprietatis, faciunt hoc sine extensione quantitativa suæ entitatis, quod facit extensio quantitativa in aliis; sicut habent perceptionem sensibilibus sine actione sensibili, faciendo id excellentiori modo, quod faciunt sensibilia. Quia autem id quod faciunt extensa, non habent vim faciendi indivisibilia, ideo unum indivisibile alteri additum non facit majus. Quod autem id quod faciunt exten-

extensa, non habeant vim faciendi in se inextensa, exinde colligitur; quia prædicta perfectio conceditur Angelis ob eminentiam Esse, sicut enim habent esse eminens, ita debent habere & locabilitatem eminentem, talis autem eminentia non convenit indivisibilibus: nec ex eo, quia aliquid convenit spiritibus statim dicendum convenire corporis. Indubie tamen indivisibile additum indivisibili facit plura, sicut & unitas, quæ est indivisibilis addita unitati, facit plura, sed non extensa.

Punctum Difficultatis 2.

Proponitur secundum fundamentum Philosophicum.

PROBATUR secundò ex eodem Aristotele. Si continuum constaret indivisibilibus, sequeretur motum velocissimum & tardissimum, esse motus æquales, quod aperte absurdum est. Sequela autè probetur; Supponamus unam eandemque lineam ab aquila intra quadrantem, à testudine pertransiri horæ spatio, quo posito sic instituitur argumentum. In uno instanti, non potest pertransiri nisi unum indivisibile, aliàs esset in eodem instanti in pluribus locis, hocque ipso illud instans non esset instans seu indivisibile, cujus una pars responderet uni parti loci, alia pars, alteri, quo ergò instanti pertransit unum indivisibile aquila, vel eodem instanti pertransit unum indivisibile, aut tantum partes illius, aut nihil, testudo: Si pertransit unum spatii indivisibile, Ergò in illo instanti, æquè movetur testudo ut aquila; idque dicam de cæteris instantibus; Si pertransit partem tantum indivisibilis; Ergò illud, non est jam indivisibile, cum habeat partes; Si autem nihil pertransit loci: Ergò tunc non movetur. Supponimus autem utrumque moveri.

RESPONDET Arriaga & Ovied, Quòd scilicet mobile tardius, in motu quiescat, per aliquas morulas, ratione quarum morularum, illa tarditas provenit. *Circa quas morulas.*

DOCENT I. Quòd quando ponderosum aliquid v. g. lapis deorsum fertur, quantumvis ejus gravitati non resistat aer, & quantumvis à propria gravitate semper impellatur, nihilominus cum motus ille non sit velocissimus, citius enim solem moveri indubium est, hinc in illo etiam motu, agnoscere se dicunt morulas, quod refert Arriaga in defectum virtutis motivæ, & ita inquit videmus, non volare deorsum tam citò ciconiam quàm volat columba, quantumvis ponderet plus ciconia, idque defectu virtutis motivæ. Quod si quæras, cur potius in hac, quàm in illa parte quiescat lapis? determinationem hujus spectare docet Arriaga ad DEUM, tanquam ad auctorem naturæ.

CONTRA I. Quia causa necessaria, positis omnibus requisitis ad agendum, sine intermissione agit, sed lapis descendens deorsum, est causa necessaria, & habet omnia requisita ad motum deorsum; quia necessaria requisita, sunt concursus causæ primæ præparatus, carentia centri, vincibilis resistentia mediæ, & naturalis ponderositas. Sed hæc in omni instanti habet lapis. Ergò sine morulis descendit deorsum. Cur enim concursus non exhiberet Deus, in omni instanti, quo reliqua numerata adsint; nam quod ait Arriaga, referendum id esse, in defectum virtutis motivæ; Hoc locum licet habeat in adlatis exemplis de avibus, non tamen in lapide, cujus virtus unica motiva deorsum, est ponderositas extra centrum posita. In motu autem ciconiæ deorsum, ipsa ponderositas est impedimentum, nam dum eam continere studet, ne prorsus violenter, moratur volatum. Et cum in sententia Arriagæ, minus, & majus grave, æquè tendant deorsum, si illic ponderositas agit, & ciconia, & columba, æquè deberent citò descendere deorsum. Et certè cum ponderositas, in prærequisitis jam dictis accepta, sit principium motus deorsum, si semel non erit principium hujus motus, aliquo scilicet instanti incidentium morularum, nunquam erit principium talis motus, semper enim eadem & invariata ponderositas manet, Idem autem manens Idem, semper est, & facit Idem.

CONTRA II. Si grave interpositis morulis, descendit deorsum, sequitur hominem ruentem ex altissima turri, posse in cadendo nullo planè modo concuti, casu enim, quo occurrant morulæ immediatè ante terram, sistetur casus & motus, mirumque est, quòd in tot prolapsibus, morulæ nunquam occurrere possint, immediatè ante prolapsum.

CONTRA III. Quia si tarditas illius motus in aliud referri possit, quàm in determinationem Divinam, hoc potius instanti, quàm illo ordinantis morulas, si inquam in aliud referri possit tarditas, referenda est; quia non est philosophicum, recurrere ad Deum, potest autem in aliud referri hæc tarditas, de quo infra.

DOCET secundò Ovied. hic Pun. 9. n. 10. quòd mobile in omni motu duo faciat, imprimis impulsus vicino corpori, in cujus locum succedit, & producit in se præsentiam, sequè movet, porro in eo instanti, in quo producit impulsus, Mobile impulsus, in eo instanti non movetur, consequenter, nec in eodem instanti lapis v. g. impellens movebitur, non enim movetur priori corpore non moto, in secundo ergò instanti movetur, & movetur tam diu, quàm diu durat impulsus sufficiens. Hunc autem impulsus, non semper mobile imprimat, sed tunc tantum, cum resistit medium: quia

quia verò impulsus est qualitas citò transiens, idè iteratò redit ad producendum impulsum mobile, quem producendo, quiescit secundum dicta suprà. Ubi ut vides, in assignando quo instanti quiescere debeat mobile non recurrere Ovied, ad Deum, quod parùm philosophicum est, sed recurrit ad causas naturales.

CONTRA primò est. Ex hac doctrina sequitur mobile nunquam moveri, quod sic probatur. Dividamus medium in 4. partes, cui debeat imprimi impulsus, illasque vocemus A, B, C, D. quo instanti, impulsus imprimitur gravi parti A, in illo instanti non movetur, ut ipse docet, sed cum etiam imprimitur impulsus parti B. non movetur, quia ipsum B. non movetur per ipsum, tunc enim primùm recipit impulsus. Ergò nec pars A, movetur, deberet enim succedere parti B, quæ supponitur non moveri, & sic rursus. Ergò nunquam movebitur, & sic de reliquis. languescente interim impulsu.

CONTRA secundò. Quia quod est huius fundamentum, quod eò instanti physico, quo recipitur impulsus, simul non sit motus, licet in priori instanti rationis recipiatur, in posteriori moveat? Quod rursus fundamentum huius, quod expectet ponderosum, quoadusque impulsus non langueat? quod si non expectat, ut imprimat istam qualitatem, semper imprimit, adeoque semper movebitur.

CONTRA tertio. Quia vi huius doctrinae sequitur, fieri posse, ut homo cadens de turri, in ea mora, quâ nec dum impressus est ultimò impulsus, vel in qua medium impulsus, nondum motus est, posse præcipitari, sine dolore ruendo, ruendoque tali nonnisi casu, qualis contingeret, si ex illo nonnisi loco, ubi ultimò imprimitur impulsus, caderet, quicquid, non potest esse gravis: nam ex viciniore loco, non ita graviter caditur.

DOCENT tertio: iidem, quod quantumvis istæ morulae sub sensum non cadant, per hoc tamen non evinci, quin de facto dentur, ad eum modum dicit Arriaga, quo motus Indicis in parvo horologio, quia minutissimus est, vix percipi potest, præcipue cum quies, non ita immuret sensum. Addit insuper, percipi sensu quodammodo morulas, quia illas percipi, est percipere motum non ita esse velocem, sicut videre eubicationem, est videre corpus esse illuc.

Remaliter paulò declarat Oviedo. Supponit motum sensu externo non percipi, sed tantum per discursum cognosci, quando enim nunc video corpora aliam habere distantiam, & recordor me, eadem corpora vidisse, cum alia distantia, infero, corpus motum fuisse, quod respectu omnium, diversam habet distantiam. quod si corpora quæ se movent sub eadem distantia, semper appareant, intellectus non

posset inferre, motum factum fuisse, sicut qui est in navis camera, motum non percipit. Supponitur rursus quietem, si pro negatione motus sumatur, sensu non percipi, negationes enim non cadunt in sensum: Si item sumatur quies, pro duratione actionis indivisibiliter sumptæ, terminatæ ad eandem præsentiam. Ratio, quia durationes non sunt objecta sensuum, percipitur ergò quies, ex eo, quod intellectus cognoscat, modo hanc distantiam, & recordetur immediatè eandem præcessisse, ex quo infertur: Corpus nullo modo motum fuisse. Addit: longè alio modo motum, alio quietem percipi, quia quando percipio motum, percipio ita, ut advertam partes interruptas motus, esse continuatas, quando autem percipio quietem, partes interruptæ non continuantur. Idque idè, quia quies, est permanentia, omnis autem permanentia, motu destruitur, adeoque non continuatur, motus autem quando incipit, vel desinit, non destruit partes spatii in ante acquisitas, adeoque motus, continuari potest. Non ita quies, consequenter, cum continuatur (quantumvis diutius dureret quàm motus) percipi non potest.

CONTRA primò est. Concedamus, quietem non continuari, concedamus omnes istas explicationes Oviedo. Supponamus tantum, quod avis uno quadrante, perpetuo volatu unam lineam, Sol autem uno quadrante, conficiat plus quam 12. millia leucarum, & supremam sphaera, quadruplo plus. Unde si compareretur motus avis, cum motu Solis, avis unico instanti movebitur & quiescet circiter 12. millibus instantium, ut ipse Ovied, consentit, quo posito sic arguitur. Posito, quod immediatè quiescat post motum avis, vel potest intellectus devenire in cognitione illius quietis, ita ut determinatè dicere possit, nunc quiescit, nunc retinet eandem præsentiam, quam antè retinebat, vel non potest devenire in cognitionem illius quietis, non potest dici quod possit, quis enim istas morulas determinare potest? Si autè illas determinare non potest, rogo quæ in intellectu tarditas est, quod unius instantis motum immediatè post sequentem, designare possit, & non possit designare quietem, & eiusdem distantiae retinentiam, quæ durat duodecim millibus instantium?

CONTRA secundò. Quia immeritò assumit Arriaga, morulas has percipi non posse, quia minutissimæ sunt, quomodo enim minutissimæ sunt, si multis millibus plures sunt, quàm motus continuatio.

CONTRA tertio. Quia immeritò etiam dicit, quod videre morulas istas, sit videre motum tardum, motus enim tardus est absolutè motus, quies, absolutè non est motus. Ergò quies non est motus tardus. Ergò videre motum tardum, non est videre quietem.

Continua-

*Continuatur propositio ejusdem
argumenti.*

Restat contra istas morulas difficilis eaque communis instantia. Ponamus circulum æneum, vel ex materia incorruptibili. Hic circulus quoad partes superiores citius, quoad partes inferiores, tardius movetur, partes enim inferiores circuli, minus spacium superioribus conficiunt. Quo posito quæro? vel partes inferiores circuli sistunt, & morantur, currentibus superioribus vel non? Si non sistunt, & tamen tardius moventur, ergo tarditas motus, in istas morulas & consistentias, referri non debet; Si sistunt, quæ fieri potest, ut non disrumpantur, unâ scilicet parte motâ, aliis immotis. Probatur ulterius, partes inferiores non sistere, quia si à centro illius circuli, ducatur recta, illa eodem situ durabit semper, & tamen eodem situ durare non posset. Si quædam moventur, quædam non moventur partes.

RESPONDET Arriag. Se huic instantiæ non reperire solutionem, quam conatus est tradere Ovied.

DOCETq; primò Oviedo: Ex eo, quòd unum moveatur alio immoto, cui illud unitum est, non sequitur destructio unionis; & ita cum flexibilis virga movetur, non motis reliquis partibus, quæ tamen sunt inter se unitæ, non sequitur destructio.

DOCET secundò. Quòd indivisibilia continuativa, & indivisibilia Res, seu indivisibilia quæ continuantur, in suo distincto, unumquodque sit loco.

DOCET tertio. Quòd indivisibilia Res, lineæ inferioris immediatè uniantur indivisibilibus continuativis, superioris lineæ, indivisibilibus autem, quæ sunt collateralia ipsis punctis continuativis, in superiori lineæ, non uniantur Indivisibilia Res, inferioris lineæ, sunt tamen illi immediata, quia scilicet inter ea nihil intercedit quod sit res, sed tantum indivisibile illud continuativum, quod est modus. Quando ergò movetur linea superior, non motâ inferiori, non amittit unionem, cum superiori indivisibili continuativo, idque ideo, quia motis indivisibilibus superioribus, versùs dextram partem, acquirunt illa, non nisi unius puncti spatium, & tunc in locum collateralis ad dextram puncti, succedit ipsa unio continuativa, & quia indivisibile morum collateralis, erat immediatum ipsi indivisibili inferioris lineæ, erit etiam immediatum, in locum illius succedens continuativum punctum, adeoque nulla fiet discontinuatio. Quando autem post illam morulam incipiunt, & superior & inferior circulus moveri, quia inferior, minus habet conficiendum spatium, quàm superior, fit ut movendo se, iteratò, eundem locum recu-

peret circulus inferior, imò & excedat superiorem, si unâ, diutius moveantur, & sic quiescere poterit. Ergò ulterius linea per circulum ducta, primò movente se circulo superiori, dum quiescit inferior, non nisi leviter inflectitur, & insuper sese remittit ad statum, movente se circulo inferiori.

CONTRA primò est. Posito, quòd circulus superior, in motu acquirat unum indivisibile spatii, posito, quòd succedat indivisibile continuativum superius, in locum indivisibilis, quod est Res, sequitur, nunquam se posse remittere in eundem locum, circulum inferiorem, quod probatur. Quando uterque circulus, idque in instanti movetur, non potest uterque nisi unum indivisibile spatii acquirere, jam autem si remittere deberet sese circulus in eundem locum, deberet acquirere duo indivisibilia spatii, illud scilicet quod deperderat, dum quiescebat, & hoc quod acquirit hic & nunc, circulus superior, unâ cum illo, hoc est circulo inferiori, se movendo. Cum ergò non possit, in eodem instanti duo indivisibilia spatii acquirere, nec in secundo instanti se remittere poterit, in eundem locum. Non etiam in tertio instanti, quo supponitur quiescere circulus inferior, & moveri superior, quia in hoc motu, sinistrum collaterale, statuet se tantum in illo loco ipsius indivisibilis continuativi: imò in quinto instanti, indivisibile inferius, nec sub collateralis dextro, nec sub continuativo indivisibili, nec sub collateralis sinistro, locum habebit; ut calculanti patebit. Certum est, quòd si circulus superior quiesceret in secundo instanti, & solus moveretur inferior, tunc inferior remitteret se ad suum locum. Sed supponit Ovied, utrumque circulum in secundo instanti moveri, & si alternatim superior, alternatim inferior moveretur, non citius moveretur superior quàm inferior, quia per æquales morulas, hoc est alternatas, inchoarent motum.

CONTRA secundò. Transeunte indivisibili continuativo in locum indivisibilis collateralis, eodemne modo distat, quo ante, indivisibile continuativum ab indivisibili inferioris lineæ, vel non eodem modo? si eodem modo distat, quo ante? Ergò nec spatium mutavit, nec per spatium unius indivisibilis promotum est. Si autem non distat eodem modo? rogo quæ fieri poterit, ut contingat in eodem invariato spatio, positum indivisibile superius, cum nec se distendere nec replicare possit, quomodo item elongatione majori possit, continuari potest?

CONTRA tertio. Quando succedit indivisibile continuativum in locum indivisibilis dextri, quod, aliud indivisibile spatii censetur acquisivisse, occupareque jam spatium indivisibilis sinistri, succedit etiam indivisibile conti-

continuativum, rogo quomodo se habeat, ad aliud indivisibile inferioris lineæ? uniturne cum illo, cum antea unitum non fuerit; vel non? Si unitur, Ergo ille modus non est essentialis determinatio ad hæc tantum puncta, sed etiam ad aliud illud, quod illi de novo occurrat, hoc autem est, contra rationem modi; Si non unitur, Ergo illa parte non est illic continuatio sed disruptio, vel novas & novas uniones asserere, erit multiplicare Entia.

Et hæc sunt fundamenta merè philosophica contra indivisibilia, quæ pondus habent etiam apud oppositos: nam alia elidunt. Hinc cum opponitur, si puncta componerent lineam, essent vel continua vel contigua? non possunt esse continua, quia continua sunt quorum ultima sunt unum, puncta autem non habent ultima; non possent item esse contigua, quia contigua sunt, quorum extrema sunt simul. Respondet Arriaga, has definitiones, quamvis Aristotelicæ sint, non esse bonas, & dicit continua esse, quæ ita uiuntur inter se, ut unum sit extra aliud. Contigua verò sunt, quæ licet proxima sint localiter, carent unionē. Cum rursus opponitur illis. Ex non quantis, non potest resultare quantum. Ergo nec ex punctis, quæ etiam non sunt quanta: negat enim puncta non esse quanta, quamvis habeant extensionem non nisi indivisibilem. Negant item consequentiam, eadem argumento & dicunt similem esse huic. Petrus non sunt duo homines. Paulus item non sunt duo homines. Ergo ex Petro & ex Paulo, non resultant duo homines.

Sed restant adhuc contra puncta, argumenta Mathematica.

Punctum Difficultatis 3.

Proponuntur fundamenta ex Mathematicis contra indivisibilia.

PRIMA DEMONSTRATIO est. Demonstravit Euclides lineam rectam, posse dividi in duas partes æquales: sed si lineæ componerentur ex punctis, lineæ constans tribus punctis, non posset æqualiter dividi, intermedium enim punctum, in duas partes scari non potest.

RESPONDET Arriaga & Oviedo, negando demonstratum esse ab Euclide, nec videtur esse de essentia lineæ rectæ, dividi in partes æquales. Posset item hoc argumentum retorqueri in eos, qui quantitatem componunt ex partibus & punctis continuativis, si enim lineæ dividens, caderet in punctum continuativum, qui divideret æqualiter. Addit Oviedo. Quod quando sunt puncta res, imparia, puncta continuativa semper sunt paria: nam v. g. inter tria indivisibilia rerum, debent intercedere duo puncta continuativa, Consule eundem.

SECUNDA DEMONSTRATIO est. Si quantitas componeretur ex punctis, sequeretur circulos concentricos maiore & minorem esse æquales, quod aperte falsum est. Sequel probatur, à quolibet puncto circumferentiæ circuli maioris, potest duci lineæ ad centrum, tunc incidendo in circulo minorem, vel distincta puncta notabunt in circulo minori, vel non notabunt, distincta puncta? si notabunt, Ergo tot erunt puncta, in inferiori circulo, quot in superiori; Si non notabunt: Ergo lineæ ductæ à circumferentia circuli superioris, in circulo inferiori incident, quod falsum est, quia lineæ ductæ à circumferentia ad centrum, si rectæ & non undosæ sint, non debent se tangere, nisi in centro.

RESPONDET Oviedo posuisse quidem Euclidem inter notiones communes, quod lineæ rectæ non habeant unum & idem segmentum commune, dicit tamen, se inquisisse ex Mathematicis nec discere potuisse, quod habeant pro hoc firmam demonstrationē. Hinc & ille, & Arriaga & Pontius respondet, fore ut coincident in inferiori circulo aliqua lineæ, quia inferior circulus, non tot puncta, nec tot habet partes determinatas, si ex partibus componatur circulus, non erunt tamen undosæ, quia breviorē viam ad centrum non habebunt, quam incidendo ad invicem.

TERTIA DEMONSTRATIO est. Si quantitas componitur ex punctis, sequitur diametrum quadrati, esse æqualem costæ, supponamus enim costam esse decem punctorum, supponamus à singulis per medium, usque ad costam oppositam, duci lineas, tunc per istas ductas lineas, diameter totus cooperietur, cooperiri autem non deberet, si pluribus quam 10. constaret punctis.

RESPONDETUR imprimis retorquendo argumentum contra partes proportionales, si enim à partibus costæ ad aliam costam ducantur lineæ, cooperient diametrum, neque tamen inde sequitur cœqualitas costæ & diametri. Ergo nec apud oppositos idem sequitur.

QUARTA DEMONSTRATIO. Supra quamecunq; basim, certum est construi posse triangulum, certum item est, quod basis trianguli, sit longior quacunq; sibi superposita lineæ. His positis supponamus, basim esse, trium punctorum, latera 6. punctorum, ducatur lineæ immediate sub Cono, illa ad minimum erit duorum punctorum, secunda cum debeat superare primam in triangulo, necessario erit saltem trium punctorum, tertia erit quatuor punctorum, adeoque complurium punctorum quam basis.

RESPONDETUR imprimis. Retorquendo argumentum in partes proportionales, casu quo sit basis, trium partium æqualium unicæ, & latera 6. vel plurium partium æqualium

uni certæ, ejusdem proportionis. Hancq; viam tenet etiam Arriaga. Sed Oviedo negat universaliter, quod lineæ laterales possint esse longiores ipsâ basi pyramidis, quia pyramis fit per positionem unius lineæ supra aliam, & hæ lineæ quæ supponuntur, debent esse una minor aliâ, una autem, aliâ non esset minor, si basi lateralis lineæ, major esse posset.

Multæ ex his, similesque demonstrationes, solvi possent, quod procedant ex suppositione quantitatis, ex partibus proportionalibus compositæ, in infinitum divisibilibus.

DIFFICULTAS II.

Componiturne Continuum permanens ex partibus proportionalibus, in infinitum divisibilibus?

PUtatur asseruisse Aristoteles multis in locis, præcipuè sexti Physic. ubi de quantitate tractat ex professo. Asserit S. Th. & omnes communiter, novissime Suar, negat Zeno, cui favent Lugo Card. Hurt. Tolet. Arriaga, Oviedo.

Nihil definiendo sola argumenta in oppositum propono.

Punctum Difficultatis I.

Examinatur primum fundamentum contra partes proportionales.

PRIMUM FUNDAMENTUM est. Supponamus, per possibile vel impossibile, ex una parte produci à Deo omnia possibilia, vel si te productio eorum offendit, suppono DEUM cognoscere omnia possibilia, accipio deinde aliquod determinatum papaveris granum. Hæc posito, sic

PROBARI posset. Vel Deus omnibus possibilibus à se productis, aut si mavis dicere, omnibus à se cognitis, potest dare, assignare, connumerare &c. partes proportionales, minores & minores, dicti grani papaveris, semper alias & alias, vel non potest? Si non potest? Ergò falsò asseruisti, quantum, adeoq; granum papaveris, componi ex partibus semper & semper divisibilibus, dabilibus, assignabilibus; Si autem potest dare singulis possibilibus, partes proportionales minores & minores grani papaveris, quæro ulterius: Datâ ex illo grano, unicuique ex possibilibus, suâ parte proportionali, vel manent ulterius adhuc dabiles partes proportionales, vel non? Si non manent; Ergò ventum est ad indivisibilia, quia ventum est ad non dabilia, nec assignabilia ulterius: Si autem post assignationem partium proportionalium aliarum & aliarum, pro omnibus possibilibus, adhuc manent partes

dicti papaveris, ulterius dabiles. Ergò sunt plures partes proportionales, unius grani papaveris, quàm sint omnia possibilia, quia pluries dabiles, quàm sint omnia possibilia. Ergò ulterius, partes proportionales unius grani, plures erunt, quàm omnium granorum possibile, acceptorum cum suis partibus proportionalibus; quia post assignationem factam illis possibilibus, adhuc manent in illo grano ulterius assignabiles partes. Quod si partes proportionales unius grani, plures sunt quàm partes proportionales reliquorum granorum papaveris, Ergò assignas diversis granis & quantis, diversas divisibilitates constituendo majorem partium proportionalium multitudinem, in uno grano quàm in aliis, infinite pluribus, quæ non capit Ratio.

In idem recidet si dicas. Si singulis possibile distributive acceptis, possunt dari partes minores & minores, aliæ tamen & aliæ, grani papaveris. Ergò verificari poterit hæc propositio: Nulla est pars ex possibilibus distributive acceptis, quæ non habeat sibi assignatam partem proportionalem. Quò posito, quæro de ipso papavere: An verificabilis sit hæc propositio: Nulla est pars grani papaveris, quæ non sit jam assignata; vel hæc: Aliqua est pars papaveris, quæ adhuc non est assignata: Si prior illa verificatur; Ergò ventum ad indivisibilia, quia non assignabilia ulterius; Si secundum. Ergò ut inferbatur plures sunt partes grani papaveris, quàm omnia possibilia. Nam de omnibus illis possibilibus distributive acceptis verificatur hæc propositio: Nullum est ex possibilibus distributive acceptis, quod partem ex grano papaveris accipere possit, & non acceperit, & tamen verificatur adhuc: Aliquæ partes grani papaveris, sunt adhuc, quæ dari possunt, & non sunt datæ. Si enim dari ulterius non possunt, ventum est ad indivisibilia, quia non dabilia ulterius.

Universaliter autem non potest dici, quòd singulis possibile possint ex uno grano papaveris assignari partes, licet minores & minores in infinitum. Tum quia si unum infinitum exhauritur ab alio infinito, quomodo unius grani partes finitæ in infinitum, non exhaurirentur per possibilia omnia, quæ non sunt unum finitum in infinitum, sed sunt infinite infinita in infinitum. Tum quia, si imperceptibile est posito infinito hominû, quomodo nò sit majus infinitum capillorû, quos haberent infiniti homines, ita imperceptibile videtur simplas partes proportionales unius grani, æquivalere duplis partibus proportionalibus, duorû granorum, multò magis omnium possibile, cum in nullo casu simplum, connumerabile sit duplis. Tum quia ex ligno centû pedali, singulis partibus ligni pedalis, partes minores & minores dari non possent, siquidem pluries sunt dabiles partes

partes ligni pedalis, minores & minores, partibus minoribus & minoribus ligni centum pedalis, si tua responsio tenet; quod nulla Ratio capit, jam enim minus, majus esset majori.

RESPONDERI potest primò, Suppositio nem tollere seipsam. Supponit enim ex una parte, omnia possibilia vel producta vel cognita, ex altera parte granum unum papaveris, quasi illud inter omnia possibilia non continetur, adeoque supponit omne possibile, & non omne possibile.

CONTRA. Quia suppositio loquitur de omnibus possibilibus, ita ut ex illis extrahatur unum possibile, de quo illo ita extracto, instituitur argumentum.

RESPONDERI potest secundò. Partes proportionales unius grani distributive acceptas, æquivalere omnibus possibilibus; quantumvis collectivè acceptas, non æquivalent omnibus, non licet autem à sensu distributivo ad collectivum argumentari. In idem recidet: partes grani unius, non æquivalere materialiter partibus grani alterius, licet æquivalent in ratione formali. In hoc scilicet, quia sicut partes granorum B, C, non tot sunt quin plures, ita partes A, grani, non tot sunt, quin plures.

CONTRA. Tum quia partes grani A, distributive materialiter & quocumque modo appellaveris acceptas, idem sunt realiter cum partibus collectivè & formaliter acceptis. Ergo quodcumque prædicatum physicum uni convenit, convenit & alteri. Sed partibus v. g. grani A, distributive acceptis, convenit esse æquales partibus proportionalibus granorum B, C. Ergo convenit esse æquales, etiam collectivè acceptis, ex principio recepto: Quod scilicet identifierum realiter, eadem sint prædicata physica. Tum quia etiam posito, quod partes unius grani distributive acceptas, sint comensurabiles omnibus reliquis possibilibus distributive acceptis, stat adhuc argumentum, manentne distributive ulterius dables illas partes, posito quod sint singulis jam datæ, vel non manent distributive dables. Tum quia non licet à prædicatis ortis à mera collectione, argumentari ad prædicata orta ex mera distributione, sed licitum est argumentari à prædicato physico omnium distributive acceptorum, ad prædicatum physicum collectivè acceptorum. Unde si de distributive acceptis Apostolis verum est dicere, quod cucurrerint per orbem, etiam de tota collectione verum est dicere, illam cucurrisse; æqualitas autem, est prædicatum physicum. Et sicut Petrus & Andreas, si collectivè accepti non æquant tredecim, nec distributive accepti æquant; ita si partes collectivè acceptas unius grani, non æquant omnia possibilia, nec æquabunt distributive acceptas.

RESPONDERI potest tertio, Partes pro-

portionales unius grani, neque esse tot quot sunt reliqua omnia possibilia; neque non tot, quia Ly tot, & Ly non tot, sunt prædicata rebus determinatis convenientia, cum autem partes illas proportionales, non sint determinatæ, neque tot, neque non tot possunt dici, esse. Sic v. g. de numero dici potest, est hic pluralitas, tamen dici non potest, an pluralitas sit major decade, vel minor decade, quia Ly pluralitas, non est numerus determinatus. Cum ergo etiam partes proportionales, non sint partes determinatæ, dici de illis non poterit; an sint tot, vel non sint tot, quot sunt reliqua omnia possibilia. Innuat hanc responsionem recentior Suar. Tract. 5. Physicorum d. r. n. 156.

CONTRA. Tum quia si nescis an tot sint partes proportionales unius grani papaveris, ut possint dari omnibus reliquis possibilibus. Ergo etiam nescis, an quantitas componatur ex tot partibus, ut iis positis, sint vel non sint plures dables. Si enim indeterminatio partium, facit, ut nescias; an tot sint vel non tot sint, quot sunt omnia possibilia. Ergo eadem indeterminatio facit, ut nescias, an componatur ex partibus semper ulterius acceptibilibus, vel non componatur ex partibus ulterius & ulterius acceptibilibus. Tum quia indeterminatio partium hoc tantum importat, quod illas partes, non ita parvas sint, quin minores dari possint, ex quo nullo modo sequitur, quod non possit dici an sint plures, an non plures reliquis possibilibus, immò ex tuo asserto oppositum sequitur: si enim sunt in infinitum, semperque ulterius & ulterius acceptibiles. Ergo etiam acceptibiles ad connumerationem omnibus reliquis possibilibus, hoc ipso enim si non essent acceptibiles, ad connumerationem omnibus reliquis possibilibus, non essent in infinitum ulterius & ulterius acceptibiles. Tum quia quando dico de numero est hic pluralitas, si numerum eundem non habeo aliunde cognitum, non possum dicere; an pluralitas sit major vel minor, decade: non enim assero de numero, quod hujus naturæ sit, quod æquivalere debeat quibuscumque aliis numeris, & si hoc asserem de illo numero, dicerem extemplò, illud esse majorem decade. Tu autem cum asseras de quantitate, quod non tot habeat partes, quin plures; teneris etiam asserere, quod habeat partes, reliquis possibilibus dables, hoc ipso enim essent, non tot quin plures, sed non plures.

RESPONDERI potest quarto. Falli imaginationem argumenti in hoc quod imaginetur, vel in omnibus possibilibus, vel in partibus proportionalibus granorum B, C, deveniri posse, eò, ut non jam ulterius sint dables, partes autem granorum B, C, proportionales non tot sunt, quia plures, consequenter & partes grani A, proportionales, quæ adhuc dari debent, non tot erunt quin plures.

CONTRA. Tum quia, accipio istos terminos: Partes proportionales granorū B. C. aut individua possibilia, nō, tot sunt, quin plura individua possibilia, & acceptis his terminis restituitur argumentū, sic, Partes proportionales grani A. vel tot sunt quot sunt, non tot, quin plura individua possibilia, vel si mavis dicere quot sunt, nō tot quin plures partes proportionales granorum B. C. vel non sunt tot? quodcūq; dixeris redibit argumentū factum. Tum quia suppono omnia possibilia à Deo cognosci, & quamvis nō tot sint omnia possibilia, quin plura, verum tamen est, quod nullum sit ex illis, quod Deus non cognoscat. Hōc posito, sic accommodatur argumentum: Datis ex granis A. partibus proportionalibus pro singulis individuis possibilibus, non tot quin pluribus, ita tamen, ut verum sit: Nullū individuum est, quod suam partē proportionale ex grano A. non habeat, sicut verum est dicere: Nullum est individuum, quod nō sit cognitum, tunc quæro, vel adhuc restant partes dabiles ex grano A. vel non restant dabiles, quodcūq; responderis, redibit argumentum factum. Tum quia ex istis duabus una debet verificari v. g. *vel hæc.* Aliqua pars grani, ex partibus non tot, quin pluribus, est adhuc dabilis, quamvis datae sint, non tot, quin pluribus possibilibus, *vel hæc:* Nulla est pars grani ex partibus non tot, quin pluribus, adhuc dabilis, cum datae sunt, non tot quin pluribus possibilibus. Si verificatur prima propositio, Ergo plures sunt partes illius, præ possibilibus; Si secunda, Ergo ventum ad indivisibilia, quia ad non dabilia.

RESPONDERI potest quintò. Hanc difficultatem totam, pendere ex natura infiniti, adeoq; etiam argumentanti solvendam esse, quod ita ostendi potest. Accipiamus omnes posibles homines, ex una parte, ex alia parte, accipiamus reliqua omnia possibilia, tūm quæro, vel illis possibilibus reliquis, singillatim potest assignari individuum humanum correspondens, vel non potest? Si non potest, Ergo deveniri potest in creatione hominum, cō, ut plures implicent contradictionem; Quod si potest reliquis possibilibus singillatim assignari unum individuum humanum, Ergo tot sunt posibles homines, quot sunt reliqua omnia possibilia.

CONTRA. Tum quia nihil est absurdū dicere, positis per possibile vel impossibile omnibus possibilibus hominibus, quod in quā non sint ulterius dabiles, ultra enim omne possibile hominum, non est producibilis vel unus homo, consequenter ex possibili hominū, non posse aliis singillatim, alios & alios assignari homines, quia simpliciter possibile hominū, est connumerabile non nisi simpliciter aliorum possibilium; est autē absurdū in sententia opposita, datis partibus proportionalibus, pro singulis reliquis possibilibus, deveniri tandem ad non dabiles, seu ad indivisibilia. Tum quia concesso, quod non plures sint omnes posibles homines, nec pauciores quā

reliqua omnia possibilia, nego dici posse, quod æquē sint multæ partes proportionales unius grani, quā reliqua omnia possibilia; quia posita quacūq; hominum multitudine, & extrinsecā in actum existentia, manet idē fons & origo multiplicabilitatis hominum, nec quidquā diminuitur, de illo fonte. Porro fons iste est, ex parte rei producendæ: veritas hujus propositionis: Animal & rationale nō sunt termini contradictorii: alius fons ex parte producentis, est ipsamet omnipotentia Divina, quæ eadem est, sive unum ponat, sive plura. Jam autem cum dantur partes proportionales, nō manet idem principium invariātum dandi, quia minuitur quantum, manetq; semper minus & minus. Tum quia productio vel annihilatio aliquo possibili, non redditur hōc ipso illud possibile impossibile, consequenter possibilitas, manet invariata. Jam autē, quod jam uni singillatim assignatur, hoc ipsum jam alteri non potest assignari.

Punctum Difficultatis 2.

Examinatur secundum fundamentum.

SECUNDUM FUNDAMENTUM. Deus cognoscit omnes posibles divisiones continui. Ergo cognoscit deventum esse ad non divisibile ulterius. Ergo, non cognoscit continuum componi, ex partibus in infinitum ulterius divisibilibus, quia ultra notitiam Dei, de divisibilitate, nihil est ulterius divisibile. Primum Antecedens verificat Omni-scientia Divina. Consequentia autem sic probatur. Quia Deo cognoscente omnes posibles divisiones continui, si non deveniretur ad non divisibile ulterius, hōc ipso non esset cognita omnis possibilis divisio. Restaret enim illa cognoscenda divisibilitas, quæ responderet, post cognitās omnes posibles divisiones continui.

RESPONSIO cōmunis est. Partes continui posse dividi omnes, & posse cognosci omnes, non tot tamen quin plures seu inadæquate.

CONTRA. Cognoscere omnes partes, in quas est divisibile continuum, & non cognoscere omnes partes, sunt termini se tollentes. Ergo etiam hi termini: Cognoscere omnes, non tot tamen quin plures, erunt termini se invicē tollentes. Consequentia probatur. Ly nō tot quin plures, est terminus æquivalens termino: Non omnes. Ergo sicut se tollunt hi termini, omnes partes sunt cognitæ, nō omnes sunt cognitæ; ita & hi termini: omnes sunt cognitæ, & Ly nō tot tamen quin plures, erunt se tollentes termini. Antecedens probatur cōmuni cōceptione, idē enim est dicere creditorē debitori: Nō tot reddidisti mihi nummos quin plures debeas, ac dicere nō reddidisti omnes. Ubi est æquivalentia termini: nō tot quin plures, ad terminū: non omnes. Itē dicere, Deus nō tot creavit entia quin plura, significat, Deū adhuc nō omnia creasse, & sic de reliquis. Procedit hoc argumentū ut vides contra solā usurpationē prædicti termini.

Eundem modum terminum sic proponit Arriag.

Deus videt omnes divisiones possibiles, circa hanc chartā, non solum eas, quæ simul fieri possunt, sed etiam quæ successivè & divisivè; ita ut nulla possibilis sit divisio, quā Deus non videat. Ergo Deus cognoscit per eas divisiones, chartā redactā ad indivisibilia. Consequentia probatur. Quia si non cognosceretur hæc charta redacta ad indivisibilia, Ergo cognoscitur adhuc divisibilis. Ergo possibiles sunt aliæ divisiones, quas Deus non cognoverat, quod est erroneum. Addit idem, Deus habet hoc iudicium: si hæ divisiones, quas ego hodie cognosco, simul existerent, nihil amplius esset divisibile in hac charta, alioquin ego non cognovissem omnes. Ergo per illas divisiones, charta cognoscitur redacta, ad indivisibilia.

RESPONDET primò Ovied. & dicit imprimis, Deum quidem cognoscere omnes divisiones possibiles, sed nō cognoscit illas posse inter se coherere, quod si Deus nō cognoscit illas divisiones posse inter se coherere & coexistere, nec cognoscit posse ultimò dividi, adeoque nec cognoscit deveniri ad indivisibilia. Dicit deinde, quando Deus cognoscit hanc conditionatam: Si omnes divisiones quas ego cognosco modò existerent, duplicè habere posse sensum. Primò, Quod positis divisionibus omnibus, nec etiā existant extrema, & sub hac conditione, videt Deus nihil continui mansurum, si divisibile, si indivisibile; Secundò, quod positis omnibus divisionibus, adhuc tamè existant extrema, & hæc conditionata, involveret apertam implicantiam, diceret enim existentia extremorum, ut supponitur; non diceret autè, quia importaret corruptionem unionum, quas tamen per locum intrinsecum, dicit existentia continui. Dicit deniq; Ovied. quomodo Deus possit intentionaliter quantitatem ultimò dividere, & dicit nō cognosci à Deo continuum divisum, in aliquod extremum, quod in se divisibile non sit, cum quantitas ex se, semper ulterius divisibilis sit. Cognoscit tamè continuum, ita, ut non sit omnino divisibile, aliquā divisione existente, ultra collectionē divisionū, quas Deus cognoscit, consequenter quando Deus cognoscit hanc vel illā divisionē, cognoscit divisionē dicere corruptionē, g. unionis A, cognoscit nihilominus existentia unionis B, & sic deinceps, cōsequēter cognoscit semper adhuc divisibile.

CONTRA. Tum quia quamvis ex eo quod cognoscat Deus omnes divisiones possibiles, non sequatur continuum esse divisum, per omnes partes possibiles, illa enim cognitio Dei non est practica. Ceterum ex eo, quod cognoscat omnes divisiones possibiles, sequitur videre Deū extremum, quod in se, divisibile non sit; quod ipsum probatur. Vera est hæc propositio: Omne divisibile possibile in continuo, est cognitum à Deo. Ergo etiam hæc vera erit: Nullum divisibile, quod sit possibile in continuo, est cognoscibile à Deo, Si enim jam cognitum est, co-

gnoscibile nō est, cognoscibile accipiendo, pro eo, quod nondum est cognitum, Ergo ulterius, si nullum divisibile, quod sit possibile in continuo, est cognoscibile à Deo, nullum etiam divisibile erit. Recta enim est hæc consequentia: Nullum verbum æternū est cognoscibile à Patre minus Patre. Ergo nullum, est minus. Omniscientia enim attingit res omnes, & si aliquid non attingit, hoc ipso non est. Tum quia quando Deus cognoscit continuum sine unionis A, unionemq; A, intentionaliter separat, nō repræsentatur Deo quicquā, quod sit divisibile à continentia unionis A. Ergo etiam, quando Deus cognoscit, omne possibile divisibile, nihil cognoscit ulterius divisibile & separabile, à continentia unionum. Sicut enim se habet unio A, ad partem divisibilem unam continui, ita omnes uniones ad totū continuum. Ergo quod superest, divisibile separabileq; non est, adeoque indivisibile. Antecedens primum probatur. Quia si cognoscente Deo continuum sine unionis A, repræsentaretur aliquid divisibile à continentia unionis A, & repræsentaretur illud continuum sine unionis A, ut supponitur, & nō repræsentaretur sine unionis A, quia adhuc repræsentaretur divisibile à continentia unionis A. Tum quia quando Deus cognoscit omnes divisiones possibiles, vel adhuc manet aliquid divisibile cognoscibile à Deo, vel nō manet aliquid divisibile cognoscibile à Deo. Si manet aliquid divisibile cognoscibile à Deo? Ergo falso dixisti, omne possibile divisibile, est cognitum; Si non manet aliquid divisibile cognoscibile à Deo, ergo manet indivisibile. Tum quia illud principium Oviedo: nempe cognosci à Deo omnes divisiones possibiles, sed nō posse illas coherere inter se, nō convincit pro parte Ovied. Si enim Deus cognoscendo omnes divisiones possibiles, cognosceret etiā, quod possint coherere inter se, quantitas redigi posset actu in punctū. Ergo etiam quando cognoscit omnes divisiones possibiles, quantitas redigitur ad indivisibile intentionaliter. Probatur consequentia. Quia quod faceret in actu physico, positio omnium divisionum possibilium, hoc facit in statu objectivo, cognitio omnium divisionum possibilium. Tum quia si Deus posset mentaliter dividere continuum, per omnes divisiones collectivè, in partes nullo modo inter se communicantes; continuum illud redigeretur ad indivisibile. Sed cognoscendo omnem possibilem divisionem, dividit mentaliter Deus continuum, in omnes partes, nullo modo inter se communicantes, quod ipsum probatur: quia assumptio quam tenes, omnes partes sunt divisibiles, habet hunc sensum, importatque quod quidquid assignabile est, si communicans, si non communicans in quantitate, adhuc divisibile est. Ergo etiam hæc propositio. Omne possibile divisibile, est à Deo cognitum, habebit hunc sensum, importabitque, quia quid-

quidquid assignabile est siue communicans, siue non communicans, si ex quantitate est, jam divisum intentionaliter esse. Fiat enim calculatio: Palmi, ex vi cognitionis omnem possibilem divisionem cognoscentis, jam sunt divisi mentaliter in semipalmos, semipalmi, ex vi cognitionis omnem possibilem divisionem cognoscentis, jam sunt divisi in dimidia, quæ jam intentionaliter non communicant in semipalmo & sic ulterius. Ergo Deus simul cognoscendo omnem possibilem divisionem, dividit mentaliter continuum, in partes omnino non communicantes.

RESPONDETUR secundò huic argumento. Hæc propositio: Omne divisibile possibile est cognitum à Deo, facit hunc sensum, nullum divisibile, quod sit cognoscibile, est incognitum à Deo, ita ut nihil restet in continuo, quod non sit cognitum, & tamen pertineat ad continuum, sed non inde inferre licet: Ergo restat indivisibile, hoc enim non pertinet ad continuum, ad eum modum, quo cum dico: Omnes sunt in schola, sequitur tantum; nullum abesse à schola, qui pertineat ad scholam, etiam si absint qui non pertinent ad scholam. Et sicut, cum dico: Omnes albi videntur in hoc loco, sequitur quidem, quod nullus sit albus, qui non videatur in hoc loco, sed non sequitur, Ergo reliqui videntur nigri. Sic quando dico: Omne possibile divisibile est cognitum, sequitur quidem, Ergo nullum divisibile, est possibile, quod non sit cognitum, sed non sequitur, Ergo jam tantum est indivisibile.

CONTRA. Tum quia hoc ipsum probari debuit, dicent oppositi, nullum scilicet indivisibile spectare ad continuum. Tum quia consequentia allata à non albo ad nigrum, est à negativo ad positivum. Consequentia autem à non divisibili ad indivisibile non est talis, cum per Ly indivisibile, in præsentem non terminus positivus, sed merè negativus veniat, solumq; est positivus ex modo significandi. Tum quia, quando dico: omnes dies futuri totà æternitate post, sunt cogniti: verum est nullos dies esse incognitos, qui sunt futuri totà æternitate post, ita ut verum sit dicere: nihil ulterius manere dierum cognoscendorum. Ergo etiam cum verum sit dicere: nullum divisibile esse incognitum, verum erit dicere: nihil ulterius manere divisibile, quod sit cognoscendum. Ergo ventum ad nihil divisibile, quod Ly nihil divisibile, verbo differt, ab indivisibili in præsentem.

RESPONDETUR terciò. Cognosci à Deo omnes posibles divisiones inadæquatè, indeterminatè, non tot quin plures, omnes tamè, seu omnes distributivè, non omnes collectivè.

CONTRA. Præter allata supra. Cognoscendo Deo inadæquatè, indeterminatè, non tot quin plures divisiones, omnes distributivè &c. verumne est dicere, nullæ sunt divisiones cognoscibiles à Deo ultra istas, vel falsum? si

verum: Ergo nec ullæ sunt divisiones posibles, Ergo tantum jam sunt indivisibilia; Si autè est falsum: Ergo non omnes cognoscit, quod de Omniscientia, nec debet, nec potest dici.

Punctum Difficultatis 3.

Examinatur ultimum Fundamentum.

TERTIUM FUNDAMENTUM est ex Arriaga. Si darentur partes proportionales in infinitum divisibiles, deberent esse infinitæ actu, contra quam Aristoteles voluerit, & oppositi sentiant. Hinc

PROBATUR terciò. Ille cumulus continet actu infinitas unitates simpliciter & absolute, & non solum secundum quid, à quo si successive, una unitas post aliam auferatur, nunquā poterunt illæ unitates exhaustiri, sed granum papaveris est talis cumulus. Ergo granum papaveris continet actu infinitas unitates simpliciter, Major est definitio infiniti. Minor est oppositorum doctrina.

CONFIRMATUR. Partes per divisionem & subdivisionem acceptibiles, vel sunt infinitæ vel finitæ; si infinitæ: habetur intentum: Si finitæ: Ergo in illis deveniri potest, ad ultimam.

RESPONDET primò aliqui apud eundem. Partes has non esse infinitas simpliciter sed tantum secundum quid, non sunt autè infinitæ simpliciter, quia sunt identificatæ, partibus aliquotus seu determinatis, quæ non sunt infinitæ.

CONTRA. Tum quia, ut urget idem Arriaga, identitas inter partes aliquotas & proportionales, est identitas inadæquatæ, ad eum modum, quo lateres sunt pars domus, & quomodo materia & anima, non sunt distincta ab homine. Ergo sicut non sequitur ex eo, quia homo est unus, materiam & animam, non esse distincta duo absolute entia, lateres itè non esse plures, quia una non nisi est domus, sic nec licebit inferre, partes non esse infinitas, quia sunt identificatæ partibus. Tum quia ut urgebatur supra, ex hac responsione sequitur, partes proportionales & non esse infinitas simpliciter, & esse: non esse quidè, quia sunt identificatæ partibus determinatis finitis; Esse autem, quia partes illæ determinatæ, sunt identificatæ infinitis indeterminatis, quarum infinitas, probat argumentum factum. Tum quia non potest dici hominem esse rugibile, in quantum est Leo, non esse rugibile in quantum est rationale. Ergo etiam non potest dici, partes esse finitas ob identificationem cum finitis, & tamen esse semper, & semper acceptibiles, nunquā idem accipiendo, adeoq; conveniente sibi definitione infiniti, sicut enim definitio rationalis excludit rugibilitatem, ita definitio finiti, excludit definitionem infiniti, adeoque excludit acceptibilitatem actualem, aliis & aliis, sine termino.

RESPONDETUR secundò ex istis quæ habet Oviedo, hic punct. 3. n. 1. Ex eo partes, proportionales non esse infinitas actu, quia aug-

mentum hoc procedit, inquit, Oviedo, semper à proportionem Majoris ad proportionem Minoris inæqualitatis, & quocunq; modo augetur, non excedit illud ipsum totum, ex quo accipitur. Sic v. g. sit una quantitas palmaris, & alia ulnaris, accipe medietatem ex ulna palmarisq; illam adde. Rursus illius ipsius medietatis, residuæ in ulna, accipe dimidium, & adde palmo, & sic deinceps; quidquid tamen ex ulna addideris palmo, non excedet ulnam, quia augmentum hoc fit ex eodem toto, quod est ulna, & si augmentum fieret ex alia & alia ulna, additione illa cresceret palmus, ultra ulnam. Porro ad infinitum est necesse ut sint partes aliquotæ, & æquales, infinitæ, non autem ut partes nonnisi proportionales.

CONTRA. Tum quia, ut idem Ovied: urget. Etiam partes aliquotæ & æquales, sunt in quolibet palmo v. g. per adversarios infinitæ, quia continuum est divisibile in medietates æquales, hæ ipse medietates sunt divisibiles in alias medietates æquales, & sic deinceps. Et sicut partes proportionales sunt infinitæ, quia semper & semper dividi possunt; ita & partes æquales erunt infinitæ, quia semper, alia, & alia, inter se æquales, dari possunt. Tum quia ut dixit Arriaga, quamvis illæ partes sint inæquales, si semper alia & alia accipi possunt, non sunt dicendæ finitæ; ad eum modum, quo nummi non sunt finiti, si semper & semper accipi possunt, quantumvis minores & minores. Tum quia ex hac responsione, sequitur & esse finitas, & non esse finitas; sunt finitæ, ut probas, & non sunt finitæ, quia semper & semper sunt acceptibiles, non accipiendo idem.

RESPONDET tertio Ovied: ex proprio sensu, & dicit: Posse in infinitum procedere divisiones, & in infinitum partium multitudine augeri, non tamen posse DEum infinitas divisiones hoc modo exhibere, aliud enim est, posse divisiones in infinitum augeri, aliud est, divisiones esse infinitas, sicut aliud est numerum posse in infinitum augeri, & aliud numerum posse esse infinitum. Ad confirmationem etiam dicit. Ex eo quod quantitas possit in infinitum in partes dividi æquales, inferri in quantitate infinitas partes æquales, non tamen reperiri in quantitate infinitas partes æquales, quia inquit ex infinitis inæqualibus, una minori alia, potest quicunq; numerus quantumvis maximus partium finitarum construi, sicut contingit in numero, qui in infinitum augeri potest, ex eo, quod possibiles sint infinitæ unitates; ex quibus numerus finitus, infinite possit accrescere, etiam si non possint infinitæ unitates annumerari.

CONTRA. Tum quia illæ partes, quarum divisio potest in infinitum procedere, de facto sunt infinitæ, quando de facto & actu, tot sunt, ut semper ex illis aliquid sit accipere, & nunquam idem; partium autem continui divisio,

potest in infinitum procedere, & partes continui sunt tales, ut semper ex illis, de facto, & actu, aliquid sit acceptibile, & nunquam idem. Ergo illæ partes sunt infinitæ actu. Tum quia pensando verba quæ adferuntur, non satis liquet quid intelligatur, quod DEus non possit exhibere infinitas istas divisiones; vel enim ex eo illas non potest exhibere, quia deveniretur, ut à parte dividendorum, defectu orto, exhiberi non possint, & sic clarè deveniretur ad indivisibilia; si autem non possunt exhiberi illæ divisiones, defectu orto ex parte dividendis DEI, & tunc caretur omnipotentia sine necessitate, præcipue cum argumentum adlatum, non tantum probet, posse divisiones in infinitum augeri, sed probet debere esse infinitas actu. Tum quia quamvis unitates possint in infinitum augeri, non sunt tamen infinitæ, ex eo, quia non tot sunt actu & à parte rei unitates, ut ex illis semper sit accipere aliquid & nunquā idem, partes autē sunt actu tot, ut semper sit aliquid ex illis accipere & nunquā idem.

Cæterum, qui tueretur, partes non esse in continuo actu, sed solum potentia distinctas, consequenter ad dicta tueretur, non esse illic ullam infinitatem actu.

DIFFICULTAS III.

De fundamentis prædictarū sententiarū.

Proponenda erunt imprimis fundamenta pro sententia Zenonistica.

OBJICITUR primò. Tempus & motus necessario debent componi ex instantibus.

RESPONDETUR. De hoc querendum esse infra.

OBJICITUR secundò. Sphæra perfecta tangit planum in puncto, quod demonstravit Euclides Lib. 3. Element. propositione secundā, consentitq; Aristoteles lib. 1. de anima tex. 13. Et certè ponamus sphæram trahi per planū, tracta describet lineam, quæ nonnisi punctis constabit, semper enim nonnisi in puncto tanget planum.

RESPONDET primò recentior Suar. Quod scilicet tangeretur illud planum, non in puncto, sed in parte incerta, omni scilicet minima, minori. Ideo autem sunt incertæ illæ partes, quia cū sint continuæ, sunt indeterminatæ, nec habent existentiam determinatam. Illustrat hoc instantiā; non est dubiū in numero, plures existere, quādiu tamen istud plures; ad duos tres &c. non determinatur, istud plures, est numerus incertus, ita etiam & illa existentia partium, omni minori minorum, cū non sit determinata, incerta est.

CONTRA. Tum quia hæc responsio nihil dicit ad demonstrationē Euclidis, qui demonstravit futurum contactum nonnisi in puncto, quorsum ergo obtrudantur partes istæ incertæ? Tum quia quamvis darentur partes istæ incertæ &c. & indeterminatæ, tamen illæ determinari

minari & certæ reddi per assignationē possunt: si enim mens, si divisio, si quodcunq; aliud determinat partem, etiam contactus determinabit, cumq; contactus sit quid Physicum, non debet perfici in aliquo, quod subsit nostris intentionibus, sed aliquo Physico & reali, quæro ergo quid illud sit quod tangit? Tum quia vel videt Deus certò & determinatè quid sit illud quod tangitur, vel non videt? si non videt: Ergo nec quidquam tangitur, infallibiliter enim illud videret; Si autem videt certò & determinatè, id quod tangitur, non potest illud esse indeterminatū, determinatus enim tactus, non potest esse rei indeterminatæ. Tum quia quavis ista propositio: aliquis calamus est necessarius ad scribendum, explicabilis sit, per descensum, nihil determinatè significantem, tamen hæc; aliquis calamus scribit, explicabilis est, non nisi per descensum determinatè significantem. Determinatè autem non significaret, nisi esset determinatus. Ergo etiam quamvis hæc propositio, aliqua pars tangi debet, sit explicabilis per descensum, nihil determinatè significantem, tamen hæc propositio: tacta est aliqua pars, debet explicari per descensum determinatè significantem. Determinatè autem non significaret, nisi esset determinata pars, quæ rangeretur; sicut nec determinatè significaret hæc propositio: aliquis calamus scribit, si non esset aliquis determinatus calamus, qui scriberet. Tum quia falsò supponitur, determinationem partis, ex sola figura oriri, cum possit etiam ex assignatione mentali oriri. Instantia etiam adlata non convincit, quia quamvis in ordine ad intellectum limitatum, ly plures, non habeat determinationem, sed à parte rei, & in ordine ad intellectum illimitatum, quodcunque est ly plures, illud vel est majus, vel æquale duobus, nihil enim vagum, existit à parte rei.

RESPONDET secundò Albertinus. Quod sphaera perfecta, nullo modo tactura sit planū perfectum, nulla enim est ad contactum proportio, cum quidquid est in sphaera, globosum sit, & quidquid in plano, planum est. Tangit itaq; sphaera planum in sensu negativo, quia ita erit vicina, ut vicinior esse non possit, sed inter illam & palmum mediabit semper aer, aut aliud corpus, & etiā si gravissima illa sit sphaera, non descender inferius, nec dicetur pendere in aere, nam illud pendere dicitur, quod retentum ita est supra leve, ut possit salvā figurā, descendere inferius.

CONTRA. Tum quia hæc responsio sine necessitate rationem penduli tribuit gravissimo corpori sphaerico: certè enim pendere, non aliud est, quàm non inniti nec teneri solido, extra centrum, illudq; additum de descensu salvā figurā, est merè arbitrarium, cum communis etiā apprehensio, per pendere, intelligat prædictum: Non inniti &c. Tum quia illud corpus quod mediat, vel est punctum vel divisibile; si

punctum; concedis intentum; Si divisibile; Ergo adhuc ulterius plano sphaera approximare poterit, adeoq; & consistere in illo. Tum quia hoc ipsum medium, tangitur à sphaera vel non? Si non tangitur, cur non? & si manus nunc verè tangitur ab aere, tangitq; aërem, cur non & illa sphaera? si autem illud medium tangitur à sphaera, vel tangitur in puncto, vel in parte: si in parte? contradicis demonstrationi Euclidis; si in puncto, habetur intentum.

RESPONDET tertio Martinus Olseroski. Uenam eandemq; rem habentem diversas formalitates, posse secundum unam formalitatem, ita se habere, & secundum aliam formalitatem, quavis priori identificatam, aliter se habere, & ita v. g. homo secundum animalitatem, formaliter dicit identitatem cum brutis, non dicit autem identitatem cum brutis, secundum rationalitatem; cum ergo etiam quantitas habeat puncta, superficies, lineas, tanquam sui formalitates, sola ratione ad invicem separabiles, sit, ut secundum quod gerit rationem puncti, possit tangi à sphaera, & non tangi, secundum quod dicit alias dimensiones lati & profundi, re divisibili, gerente vicè indivisibilis; sicut enim indivisibile, potest habere officium divisibilis, ut cum Angelus indistat à suæ locabilitatis divisibili sphaera, ita & divisibile, potest habere officium indivisibilis. Supponit autem hæc responsio, illa indivisibilia, esse eadem realiter cum continuo seu divisibili.

CONTRA. Tum quia non datur distinctio virtualis in creatis in ordine ad prædicata Physica; cum autem tangi sit prædicatum Physicum, non potest quantitas tangi, secundum unam rationem, & non tangi secundum aliam. Tū quia hoc quod est aliquid habere se, prout indivisibile, sunt meræ formalitates connotativæ, dependentes suo modo à nostris intentionibus, tactus autem, non debet esse in eo, quod sit dependens à nostris conceptibus. Tum quia punctum, unum dicit quoad entitatem, & subiectum, aliud dicit pro connotato, & cum contactus non sit connotati, neq; illius negationis, debet esse ipsius puncti quoad entitatem spectati: entitas autem & subiectū puncti, est ipsum continuum, quod est latum, profundum, longum. Non erit ergo contactus in indivisibili, & tamen deberet esse ob suppositionem Euclidis.

RESPONDETUR aliter huic argumēto, quod scilicet Euclides & Aristoteles, asserendo sphaeram perfectam tangere planum in puncto, asserant id, non nisi ex suppositione, si daretur & esset possibile, & sicut eum Aristoteles definit: In finitum esse id, cuius secundum partes accipientibus, semper accipere est, & nunquā idem, nec tamen sequitur, quod infinitum possibile sit, illaq; definitio, sensum non nisi conditionatū habet, quod scilicet si daretur infinitum, talis deberet esse naturæ: ita & in præsentia. Quod autē sphaera perfecta sit impossibilis, debet referri in principia præjacta, nempe quia illa sphaera & nō

com.

componeretur ex punctis & componeretur; nō
componeretur quidem; quia compositio conti-
nui ob rationes adlatas, non potest esse ex pun-
ctis; componeretur autē; quia si ipsa, non desine-
ret quaquaversus in punctum, quomodo se de-
finienti, tangeret in puncto. Rursus si sphaera com-
poneretur ex punctis; ita unū punctum penes a-
liud collocari deberet, ut non faciat lineam re-
ctam, non potest autem non facere, lineam rectā.
Quia si nō faceret lineam rectā, deberet aliquo
sui uniri, uni puncto, & aliquo sui obliquari & in-
curvari, obliquatio autē & incurvatio, ei quod
non habet partes, omnino impossibilis est. De-
niq; si deberet tangere sphaera perfecta, planum
perfectum in puncto, deberet desinere in punctū,
si enim non desineret in punctum, desineret vel
in lineam vel in superficiem divisibilem: Si autē
desineret in rem divisibilem, in aliquo etiā divi-
sibili, non autem in puncto tangeret. Sed sphae-
ra non potest desinere in punctum, quod ipsum
probo. Quia si duceretur linea diametraliter, a
centro sphaerae, ad punctū tangens, desineret in
illud punctum; si autem alia ponē duceretur, iti-
dem in punctum desineret, sed non tangens,
quāro: quī fieri possit, ut illud immediatum pun-
ctum evadat, non tangens, si continetur cum
tangenti, & se toto ab illo indistat? Quāro enim
vel distat ab illo, vel non distat? si non distat: æ-
quē tangit: si distat? vel cōiungitur cum illo, vel
non coniungitur? si non cōiungitur? non efficit
sphaeram, si coniungitur & distat? ergo secundū
aliquid coniungitur, ad salvandā continuatio-
nem, secundū aliquid distat, quia non tanget,
planū, tangēt alio. Ergo in illo indivisibili dabi-
tur cōtinuū, & distans, adeoq; nō erit punctum.

OBJICITUR tertio. Quantitas discreta com-
ponitur ex unitatib; quæ indivisibiles sūt. Ergo
& quātitas cōtinua cōponitur ex indivisibilib;.

RESPONDETUR. Disparitatem esse. Quia
impossibile est componi quantum discretum,
nisi ex indivisibilib; quia ex unitatibus, quæ in-
divisibiles sunt, ex quo enim alio? Unde definiti-
vè plura, sunt unitas & unitas, jam autem non
est definitivè continuum punctum & punctum,
immo non potest esse, ob adlatas rationes. Et
certè compositio quanti discreti, non debet fie-
ri ex talibus, quæ se tangendo constituent mag-
nitudinem; e cōtra, quantitas continua, requi-
rit esse contactivā; indivisibilia autem non sunt
apta, ut tangendo se, faciant magnitudinem.

Solet pro hac sententia citari etiam Aristote-
les ex 4^{ti} Physic. tex. 35. ubi docet recipi lumen
in superficie corporis dēsi & opaci, nec ullo mo-
do in aliqua profunditate, aliās non esset perfe-
ctē opacum. Sed loquitur Aristoteles de profū-
do simpliciter seu notabiliter, quod in tali non
recipitur Lūmē, nec requiritur ad opacitatem
perfectam, universaliter, compositio ex indivi-
sibilibus.

Quod attinet ad sententiam componentium ex par-
tibus in infinitum divisibilibus Quantum, Pro illa.

OBJICITUR primò Auctorita Aristotelis
ad illam.

RESPONDERI potest. Imprimis claras &
argumentis propositas rationes Aristotelis ha-
beri, non nisi pro hoc, quod continuum non
componatur ex indivisibilibus, sed de divisibi-
litate in infinitum nullā haberi demonstratio-
nem Aristotelicam, forteq; agnovit divisibili-
tatem in infinitū hōc sensū, quod medietas in
dimidia, dimidia in alia dimidia dividi possint;
ita ut nulla sit potentia creata, quæ ita minu-
tim dividere possit, ut deveniatur ad indivisi-
bile, vel positā divisione, non contentivum
quantitatis. Deinde hoc dici posset, quod in i-
stis quæ concernunt omnipotentiam Divinā,
non multum sit deferendum auctoritati Ari-
stotelis; hinc ipse innixus illi principio: Ex ni-
hilo nihil fit, concedebat DEO vim creandi
de novo, & quia devenire ad ulterius non di-
visibile, nec ratio Aristoteli suadebat, nec ex-
perientia, ideo voluit illud ulterius, & ulterius,
esse divisibile, loquens prout philosophus per
ordinem ad potentiam creatam.

OBJICITUR secundò ex recentiori Suar.
Possibile est componi quantitatem ex parti-
bus in infinitum divisibilibus.

RESPONDETUR. Dictæ rationes volunt o-
stendere implicantiam.

INSTAT idem. Si daretur quantitas infini-
tè extensa, collocaretur autem in puncto, illa
quantitas esset indivisibilis in infinitum in par-
tes æquales. Ergo etiam possibile erit quodlibet
continuum habere partes infinitas potentia.

RESPONDETUR. Conditionata quidem
conceditur & sequela illius, sed negatur posse
dari quantitatem infinitè extensam, cuius si
negetur possibilitas, quomodo sequeretur possi-
bilis compositio continui, ex partibus in
infinitum divisibilibus? Deinde si positā quan-
titate infinitè extensā non sequeretur accepti-
bilis partium æqualium infinitarum, seque-
retur absurdum, nempe & fore, ut supponitur,
illam quantitatem infinitam, & non fore infi-
nitam, quia exauriretur per mensuras finitas.
Unde per locum intrinsecum ex infinitate se-
quitur acceptibilitas in infinitum, non sequi-
tur autem per locum intrinsecum ex conti-
nuo, divisibilitas in infinitum.

DICES tertio. Cōtinuum constat partib; di-
visibilib; nō ergo potest ultimò dividi, quia et-
iā ultima illa divisio, fieret in partes divisibiles.

RESPONDETUR. Sicut non tenet hæc
Consequentia; palmus constat semipalmis.
Ergo non potest ultimò dividi nisi in semipal-
mos, ita nec prior illa tenet. Sicut ergo palmus
constat semipalmis manens palmus, ita divisi-
bile constat partibus divisibilibus, manēs divi-
sibile. Nego autē semper manere debere divi-
sibile. Unde illud etiam Antecedens, Conti-
nuum cōstat partibus divisibilibus, hōc sensū est
verum, quousq; scilicet continuum manet; sed
nego

nego divisione devenire non posse, ut non maneat continuum. Et certè Continuum definitivè est, cujus extrema sunt unum, hinc quousq; manet continuum, divisibile erit, si enim habet Extrema, quomodo non habet plura? si plura, quomodo non divisibilia à se. Unde concedo cum Aristotele 6. Phys. T. 4. Continuum semper esse in ea quæ insunt divisibile. Sed nego docuisse Aristotelem, hoc, quod semel continuum est, debere esse continuum semper, licet quousque manet continuum, sit semper, & deinceps divisibile, & quod in divisione illius, non veniatur ad indivisibile, seu ut loquitur Aristoteles inibi, ne sit indivisibile, indivisibile tangens. Nos autem non dicimus in divisione continui deveniri ad Indivisibile, de quo infra. Primi autem Physicorum T. 15. *Infinitem enim* (dum inquit) *in quanto est*, non significat in Infinitum divisibilitatem partium, sed solum quod infinitudo spectet ad quantitatis prædicamentum, non substantiæ, aut Qualitatis, unde addit: *Infinitem enim ratio, Quanto utitur.*

QVÆSTIO II.

De Compositione Continui Successivi per alios.

SUCCESSIVA duplicia sunt; quædam successiva, ratione sui fieri, in re autem permanentia sunt, & ita productio caloris successiva est, calor autem productus, est quid permanens. Alia autem etiam in suo esse, successiva sunt, & talia sunt, tempus, motus localis successivus &c. Porro sunt aliqui, qui quamvis censeant, continuum permanens non componi ex indivisibilibus, ut recentior Suarez, censet nihilominus continuum successivum, componi ex solis indivisibilibus.

PRIMA ITAQ; EST SENTENTIA, Continuum componi ex indivisibilibus.

CONTRA est primò. Quia continuum permanens non componitur ex indivisibilibus, Ergò nec continuum successivum.

RESPONDET recentior Suar. disparitatem esse. Quia in continuo permanenti, indivisibilia ambo simul existunt, & cum sint indivisibilia, neutrum resistit alteri, sed utrumque est simul cum alio; in continuo autem successivo, in quo nimirum indivisibilia non eò existunt, & unum non est simul cum alio, sed post aliud, ideoque facere possunt extensionem. Sed redit argumentum, quare hæc indivisibilia, quæ sunt simul cum alio, non possunt facere extensionem, possunt autem facere extensionem indivisibilia, quorum unum succedit alteri, & quid plus adfert existentia unius, & non existentia alius, ad extensionem, quod non adfert, existentia utriusque,

CONTRA secundò. Quia ad veram successione, quæ condistinguitur à positione discretorum immediata, qualis reperitur, dum ab extremo ad extremum transit Angelus, non transeundo medium, requiritur ut secundum aliquid sui, conjungatur, secundum aliquid recedat, cum autem indivisibilia non possint pati Ly; Aliquid sui, nec erunt apta ad constituendum successivum.

CONTRA tertio. Quia universaliter assumit Aristoteles, quod indivisibile, non possit facere extensionem.

DICES primò cum Oviedo. Partes temporis sunt essentialiter successivæ, ergò nunquam sunt duæ partes illius simul, hoc ipso enim, non essent successivæ. Ergò ulterius nunquam existet, pars illius divisibilis; si enim existeret pars illius divisibilis temporis, hoc ipso existerent partes, in quas dividi potest, seu partes successivæ, quas non posse simul existere, probatum est.

RESPONDEBIS primò. Quod partes temporis existant successivæ & non simul, talis enim debet esse existentia partium, qualis existentia totius; & ita homo, cum sit natura sua permanens, & partes illius, & totus homo, existit simul; cum verò tempus sit natura sua transiens, etiam partes illius transeuntes erunt, existentiamque illius deposcent, non nisi successivam. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia ut urget idem, id quod est successivè, partim est actu, partim fuit, partim erit, quare ergò de illo temporis quod est actu, estne successivum? si non est successivum; Ergò est instans. Si est successivum; Ergò partim est, partim erit, partim futurum est, quæstio autem est, de eo solo, quod actu est. Tum quia si id quod est *Actu temporis*, existeret successivè, verum de illo esset dicere; Non est *Actu temporis*, quæ sunt contradictoria, quia de illo quod est actu temporis, verum esset dicere, successivum est, si successivum est, verum erit quod existit, vel exiturum sit, insuper quod existat. De eo autem quod existit, verum est dicere: Non est *Actu temporis*, sed fuit: De eo etiam quod exiturum est, verum est dicere: Non est *Actu temporis*, sed erit. Ergò à primo ad ultimum, de eo quod est actu temporis, si successivum est, verum est dicere; Non est *Actu temporis*. Tum quia successivè existere, non est nisi existisse vel exiturum esse. Si ergò tu tribuis temporis existentiam non nisi successivam, tribuis illi quod extiterit vel exiturum sit; hic autem quæritur de eo, quod existit temporis.

RESPONDEBIS secundò cum Hurtado. Quod tempus existat secundum partes indeterminatas, & licet nulla pars determinata temporis possit existere tota simul, partes tamen indeterminatæ, possunt existere totæ simul. *Hæc Responsio*

NON

NON SATISFACIT. Tum quia nullæ dantur actu partes & tamen indeterminatæ temporis, determinatam enim, & non vagam existentiam habent. Tum quia partes illæ indeterminatæ vel habent ordinem prioris & posterioris, vel non habent? Si non habent? ergo non sunt partes temporis, quod definitur per ordinem prioris & posterioris; Si habent, ergo non cōexistunt, sed una est prius, alia posterius. Tum quia partes determinatæ temporis, non possunt existere totæ simul, ergo nec partes indeterminatæ.

RESPONDEBIS tertio. Partes temporis, esse simul, non quomodocūque sed simul in esse fluenti. *Hæc responsio.*

NON SATISFACIT. Tum quia simul, & in esse fluenti, sunt termini, qui non se compatiuntur, si enim aliquid fluit, necessariò succedit, si succedit, simul non est. Tū quia videtur in hoc esse manifesta principii petitio, dicere enim successivum, simul in esse successivo existere, est petere principium, de hoc ipso enim quæritur quomodo successivum, *simul*, successivè tamen existere possit. Ergo etiam dicere quod successivum simul in esse fluenti existat, est petere principium. Tum quia hoc quod fluenter existit, vel est divisibile vel indivisibile? si indivisibile, habetur intentum; si divisibile, habebit hoc ipso prius & posterius, de hoc autem ipso quæritur quomodo existat utrumq; simul?

DICES secundò. Potest DEUS in uno instanti creare Angelum, & in altero illum annihilare, aliàs non esset illi libera conservatio creaturæ.

RESPONDERI solet primò negando antecedens. Unde si velit Deus creatum uno instanti Angelum annihilare, debet expectare tempus, nec per hoc officitur quidquam libertati Divinæ, sicut non officit quidquam libero dominio Dei, quod non possit 24. horas, ponere simul, quia hoc oritur, ex ipsius impossibilitate objecti. Impossibile autem est, ut immediatè sequenti instanti, annihilaret Deus Angelum, priori immediatè instanti creatum, cum post instans nullum sit, nec possit esse immediatè, sequens in tempore, instans. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia secundum dicenda quamvis immediatè sequenti instanti annihilaret Deus Angelum, nondum sequeretur instans temporis post instans temporis. Tum quia, vel sunt stata hæc instantia quibus creari. v. g. potest Angelus vel non stata? si stata, ergo non semper est DEUS expeditus ad creandum in instanti Angelum, casu quo in tempore, statum illud instans, non respondeat. Ergo non omni tempore potest justificare impium, casu quo statum instans non respondeat, quo deberet produci gratia, quæ ut potè spiritualis in instanti producitur. Si autem

non est statum hoc instans, cur volente DEO annihilare immediatè post instans creationis, non poterit respondere annihilatio. Et certè non creet Deus in instanti (quo supponitur creasse) Angelum, cur eo tempore quo tu dicis posse illum annihilare immediatè non sequeretur non nisi instans, adeoq; id, in quo creari possit Angelus, adeoq; etiam annihilari prius creatus. Quis credat consecrantibus tot Sacerdotibus & tot communicantibus, nunquam deveniri ad hoc, ut hic quidem primò incipiat esse Christus consecratione, & nullo interposito tempore alibi ultimò sit? quis credat ut dum hic ultimò est, per totum mundum nullibi possit immediatè post, primò esse, sed non nisi expectato tempore: quænam hoc revelatio docet? vel ad quem fidei articulum defendendum id requiritur? cur non dicatur hoc quidem instantaneè produci, hoc immediatè annihilari, nihil proportionati correspondere in tempore? ut effugiat hoc absurdum, quod DEUS debeat interrogatus dicere potesne nunc creare? non possum! quia modò est tempus, sed debeo expectare instans, cumq; illud tempus per totam æternitatem sit divisibile, si divideretur per totam æternitatem, non potest quidpiam creare. Quis item credat hic dum separatur anima, nullibi in mundo, aliam immediatè post creari? Quis credat dum instanti affirmat aliquid Angelus vel Petrus, immediatè toto universo, nec hunc Angelum nec alium posse, quicquam affirmare, affirmaret enim in divisibili & instantaneo iudicio, sed debere stare obstipum, aut nescio quam, non nisi divisibilem notitiam ponere. Tum quia sit impossibile tempus, poteritne tunc creari Angelus, & statim annihilari? si non poterit, cur? si enim idè non potest, quia impossibile est compositum tempus ex instantibus, cum sit impossibile, debet esse compositum ex instantibus adeoque in quorum uno possit creari, in altero immediato annihilari; Si autem in illo casu potest annihilari immediatè Angelus, etiam nunc annihilari poterit, quid enim obest motus cælorum, nec res aliâ possibilis ex se, sit impossibilis, cumq; possibilitas unius rei, non officiat possibilitati alijs rei, etiam possibilitas motus cælorum seu temporis, non officiet possibilitati immediatè sequenti annihilationis Angeli. Tum quia, si non posset annihilare DEUS Angelum instanti immediatè sequenti, non esset liber in ejus conservatione. Quod ipsum probatur. Si DEUS non posset auferre existentiam homini, non esset liber in hoc, quod homo existat animal rationale. Ergo etiam si DEUS non potest immediatè annihilare Angelum, non esset illi libera conservatio Angeli. Et certè non est possibilis creatura, quæ possit reddatur impossibilis positio alijs creaturæ, saltem in diverso loco, subiecto &c. Ergo etiam

inter mysteria fidei apprimè difficilia. Hinc prætentanda erit alia via, ita tamen, ut hæc quæ adferentur, sint sine præiudicio ut dicuntur sententiæ melioris, quæ vel hæc ipso, quia communis est, probabilior est. Et ea quæ adferam, non tam doceo, quam prætento viam, an doceri possint? & melioribus ingeniis materiam offero, erudiendi verum: unde mox, cum *Ly Posset*, scilicet diminuente Particulâ, sententiam hanc proponam impugnandam, aut illustrandam.

DIFFICULTAS I.

Explicatur continuum permanens.

DICI POSSET I. *Quantum neq. componi ex indivisibilibus, neq. ex partibus in infinitum divisibilibus, neq. ex partibus finitè divisibilibus, nec quidquam esse ex quo actu componatur, compositione, de qua in præsent.*

Prima & secunda pars supponitur in superioribus discussa. Tertia & quarta pars probatur.

Omne quod componitur Physicè & actu componitur ex pluribus actu, sed in continuo non sunt plura actu, quia non sunt partes actu distinctæ. Ergo neque est compositio actu. Major supponitur ab omnibus, & probatur, sic: quia si aliquid non habeat partes, non erit compositum sed simplex, ut videre est in Angelis, animâ &c. Ergo etiam, si non habeat partes plures actu, non erit compositum actu. Addidi expressè quod continuum nō habeat, ex quo actu componatur, compositione de qua in præsent. Admitto enim quantum componi ex materia & forma, sed huius compositionis non est hic locus.

Potius ergo inquiri debet, an in resolutione continui deveniendum sit ad indivisibilia? an ad semper divisibilia? an tandem ad minima? ex quibus quia indistinctis actu non poterit dici componi, sed rigorosè loquendo potius resultare totum, quod qua tale, partes non deposcit. Unde totum hypostaticum, constat naturâ humanâ, & Personâ Verbi, neque tamen Persona Verbi, est pars. *Et circa hanc difficultatem*

DICI POSSET II. *In resolutione Continui, deveniendum tandem ad minima Physica.* Hanc conclusionem in re docuerunt antiquiores, dum censuerunt componi continuum ex partibus finitis divisibilibus. Eam innuit Coninck & Lessius apud de Lugo Disputat. 18. de Eucharistia, Sect. 3. ubi asserunt Christum non esse infinities potentiâ, sed finities in Eucharistia, juxta numerum finitarum particularum sensibilium, docentes Christum non permisciturum, ut tale minimum in fractione hostiæ

dividatur: ubi supponunt, quod si divideretur, nō foret sub illa particula Corpus Christi. Quod autem illi docent de Corpore Christi, idem nos cum restrictionibus infra ponendis, dicimus de quantitate. Haberi etiam ejus fundamentum potest in Euclide Lib. 1. Prop. 1. Ubi dicit: per divisionem perveniri tandem ad magnitudinem, quæ sit minor, propositâ minori magnitudine, tandemq; ut Angulus rectilineus, sit minor angulo contingentie. Fortè etiam aliquantulum meminit huius sententiæ Aristoteles, nam hic censuit quantitatem non esse à subiecto separabilem, & tamen primò Physicor. Tex. 18. & secundo Physicor. Tex. 35. dicit: substantiam, sublata quantitate non esse divisibilem, cum autem tolli illa non possit à substantia, utpotè inseparabilis ab ipsa, nisi divisione ipsius substantiæ, admittit hoc ipso deviniri ad talem divisionem substantiæ, quæ divisibilitatem ulterius non admittat, amittendo scilicet multitudinem partium, seu quantitatem divisibilitati subiectam. Huius sententiæ accipi primum fundamentum cogitandæ, sub meo doctissimo Professore Patre PETRO PAPIESKI, qui discurrens quandonam Sacramenta causent gratiam, docuit illam causari in minimo sensibili. Cujus Scripta magno inter alia pollent encomio, quod quo diutius leguntur, magis semper sapiant, & informet.

Probatur hæc Conclusio argumento non nisi negativo. In resolutione & divisione continui, non devenitur ad indivisibilia, ut probatum ex Aristotele. Ergo deveniatur ad partes. Non ad partes semper divisibiles, propter difficultatem supra propositam. Ergo ad partes non ulterius divisibiles, quas appello minima Physica. *Ut intelligatur Conclusio*

SUPPONO primò. In istis quæ partes & molem requirunt, devenire tandem est, ut nisi certa moles detur, illa dari non possint. Sic devenire est ad minimum materiæ, quo non dato, Corpus organisari & formari non potest. Rursus quia molem & partes certas, requirit ulna ex semiulna, ne divinitus quidem, cæteris salvis, fieri potest ulna. Conformiter ad hæc dici potest rationem quanti requirere partes, & molem determinatam, adeoque, deveniri posse ad tale minimum quantitatis, ut nisi eo salvo & integro, subsistere possit quantitas, ita, ut sicut organisatio in corpore, longitudo in ulna, determinat sibi certam magnitudinem; ita eam determinet sibi etiam quantitas: consequenter dico, in illa medietate minimi, non esse jam reperibiles alias medietates quantitativas: & sicut si quæram in sententia communi: cur non possit dividi quantitas in partes non ulterius divisibiles? respondebitur, quod id proveniat ex essen-

† b b

tia

tia quantitatis : ita in presenti dici potest, quod medietas minimi, non habeat aliam medietatem quantitativam, provenire ex essentia minimi, quam defendit præsens sententia aliunde eam efficaciter non expugnans.

SUPPONO secundò. Hoc minimum Physicum, non idem esse cum indivisibilibus Mathematicis, nam indivisibilia nullo modo medium, nullo modo partes habent, minima autem Physica qualia admittimus, utrumque hoc habent : per Euclidem autem punctum est, cuius pars nulla est.

SUPPONO tertio. Quamvis quantitatem emanet ex se materia tanquam sui proprietatem, dico tamen materiam si non habeat requisitam molem, non emanaturam ex se quantitatem : nam esse emanativum quantitatis, est proprietas materiae, eamque ubique servat, ubi materia est, emanare autem actu quantitatem, convenit illi secundum conditionem requisitorum, & sicut componere compositum viventis, pertinet ad materiam, id tamen præstat, non nisi in certa mole, ita & emanabit quantitatem, non nisi in certa mole. Rursus ipsa quantitas de se extremitativa subiecti, si divinitus in Angelo poneretur, non eum extremitaret defectu subiecti apti ; ita & materia defectu molis requisita, posset fieri, quod non emanaret ex se quantitatem. Vides supposita hæc procedere de minimo materiae, nam de minimo quantitatis, dicitur Difficultate tertiâ, Puncto secundò.

SUPPONO quarto. Agens naturale non posse pervenire vi suâ propriâ, ad divisionem usque minimi Physici, quia in communi sententiâ supponitur, quod nullum agens naturale, possit spoliare materiam quantitate. Casu autem, quod id supernaturaliter faceret, ex templo residua cessarent esse quanta. Quod si divinitus & contra exigentiam quantitatis, retineretur in dimidio minimi materiae quantitas, præstaret eos effectus de quibus infra, pro nunc suscepit dicere, quod ob defectum partium requisitarum ad extendi, haberet se consimili modo atque si poneretur in Angelo, vel si poneretur in semipalmo, sine rarefactione quantitas ulnaris ; licet esse aliqua dissimilitudo, eò quod illud subiectum, haberet adhuc partes, quantumvis insufficientes ad extendi. Sicut ergo si poneretur quantitas centum pedalis in materia, quæ esset non nisi uni pedi apta, non tribueret illi extensionem centum pedalem, defectu multitudinis partium requisitarum, sic & in præsentia.

DICES. Angelus si divideret partes continui naturaliter, vel non deveniret per to-

tam æternitatem ad minimum Physicum, vel deveniret : Si deveniret, est hoc contra suppositum ; Si non deveniret : Ergò continuum habet partes in infinitum divisibiles.

RESPONDETUR. Quod non dicat hoc suppositum, quod vi naturali Angelus non possit devenire in divisione continui, ad minimum Physicum, sed quod ubi pervenerit ad minimum Physicum, non possit illud ipsum dividere. Deinde si occupari debet in hac divisione tota æternitate, nunquam etiam deveniet ad illud minimum, sed semper & semper deventurus est, non deveniet. Sunt & æternitas à parte post, non habet sui verificaturum : Est, sed tantum : Erit quod dicitur eo intuitu, ut defendatur communis sententia docens, quod Angelus non possit spoliare materiam omni quantitate.

SUPPONO quinto. Casu quo DEUS in medietate minimi materiae divisi, conservaret miraculosè quantitatem, vel cum nunc de facto aliqua medietas minimi informatur quantitate, non potest in illa præcisâ medietate assignare sua mente rationem dimidii. Ratio. Quia sicut non potest videre DEUS in nigro, seu quod non habet albedinem, videre inquam non potest albedinem, ita nec in eo quod non habet medietatem, videre potest medietatem ; medietas autem minimi, non habet medietatem, quia hoc ipso, illud minimum, non esset minimum. Haberet enim aliquod minus se, subintellige divisibile re, vel assignatione.

SUPPONO sexto. Medietatem Minimam, habere se ad Minimum, sicut se habet semina ad ulnam, quam componere potest, appellarique ulna, accessu seminae aliis ; ita & illa medietas accessu aliis medietatis appellabitur minimum Physicum. Et sicut quidquid demptum fuerit ex ulna hoc ipso jam non erit ulna, ita quidquid demptum fuerit minimo Physico, quod suppono non aliud jam esse, quam medietatem minimi, hoc ipso jam non erit minimum physicum.

SUPPONO septimò, quod ex illo Minimo non possit auferri, unum aliquod indivisibile, quia nec in illo est, & si esset, haberet, casu, quo ab ulna demeretur punctum in sententia Aristotelica ; & sicut quamvis si quid demptum fuerit ab ulna non erit ulna, inde tamen non sequitur consistere ulnam in indivisibili Metaphysico, hoc est, in requisitione tantitatis determinatæ ad sui essentiam ; ita non sequetur minimum illud, esse indivisibile Mathematicum.

DIF.

DIFFICULTAS II.

Explicatur continuum successivum.

AGrè capit mens, ut si hoc instanti Deus, creavit animam rationalem, non possit immediatè sequenti, auferre Paulo vitam, nec creare cum libuerit, sed meriti se tempore, ut illo non nisi transacto producat aliquid, indigens instantaneè produci. Hinc etiam in præsentipræterenda est via.

DICI POSSET. Quod etiam continuum successivum v. gr. motus & tempus resolvatur in minima Physica. Probatursimili argumento, quo probata supra conclusio secunda. Unde consequenter dico verb. gr. immotu, devinire posse ad minimum; ita, ut jam quidquid illud Minimum motus non æquat, quies debeat esse, & negatio motus successivi, & divisibilis. Unde velocitas motus inde erit, quia in velociori motu, mobile ut inquit Aristoteles multum in paucis, hoc est tempore movetur, occupatq; in certo tempore magnum spatium, hoc est in plura minima divisibile, in tardiori autem motu, mobile parum, supple spatii, in magno, supple tempore, occupat; parum inquam spatii, seu in pauciora minima divisibile. Quia verò de tempore speciales difficultates haberi possunt, hæc aut explicentur.

SUPPONO PRIMÒ. Tempus non esse entitatem aliquam realem & physicam, condistinctam à motu cælorum; & hoc est quod innuit Aristoteles; tempus pendere ab anima & intellectu, sed solum homines, cum viderent aliqua durasse, aliqua duratura esse, voluerunt habere mensuram, appellantur tempus. Porro cum non atteneerint ad mensuranda hæc quæ hic & nunc sunt; nam hæc sibi meritis mensura sunt, & præsentia illorum, sufficientem sui causare potest cognitionem, sed attendebant magis ad ea, quæ transierunt vel ventura sunt: Hinc Aristoteles tempus appellavit mensuram & numerum motus, secundum prius & posterius.

SUPPONO SECUNDÒ. Explicationem hujus termini: mensura & numerus. Qui accipisti potest PRIMÒ pro numero numerante qualis est 1. 2. 3. SECUNDÒ pro numero numerato, seu pro rebus quæ numerantur; ut unus equus, duo equi. Porro tempus cum sit mensura durationum, necessariò pro numero numerante accipere debet.

SUPPONO TERTIÒ. Explicationem hujus termini: prius & posterius, & dico quòd cum homines vellent habere numerum & mensuram regularem, & ex alia parte volebant mensurare, ea vel maximè, quæ fuerit

& futura sunt, hinc quærere debuerunt, id quod extitit & extitutum est, idque æqualiter quoad omnia. Nam sicut numerus numeratus, si sit primum par, numerari non potest, nisi per numerum numerantem 2. ita & durationes quæ habent prius & posterius, numerari non potuerunt, nisi per id, quod notum cum sit, habet prius & posterius, idque æqualiter ad certificandum homines intra communionem vitæ. Et pro hac mensura acceperunt motum cælorum, qui factus est, & fiet, unde hoc quod duravit, per omnes motus quibus Sol percurrit Zodiacum semel, dicunt illud durasse tempore unius anni, illud autem, quod incipiet post duos decursus Zodiaci, dicunt intra tempus duorum annorum futurum. Quanquam pressius loquendo: Ly prius, non pro solo præterito tempore, nec Ly posterius pro solo tempore futuro accipiuntur: nam in ipso præterito, sunt quæ prius & quæ posterius præterierunt, in ipso item futuro sunt, quæ prius sunt, quæ posterius futura sunt, accipitur itaque prius & posterius pro applicabili pro eo, quod tam in præterito, quam in futuro, sive prius, sive posterius est.

SUPPONO QUARTÒ. Ad defendendam definitionem temporis, & ad difficultates, quæ pro compositione temporis ex solis instantibus proponi possunt, hoc tenendum esse.

Tempus dupliciter spectari posse. PRIMÒ Aristotelicè seu Philosophicè, hoc est secundum quod dicit rationem prioris & posterioris, adeoque rationem completi, & ita tempus acceptum excludit rationem Nunc, rationem præsentis, rationem Actû est idque ideò. Tum quia, ut dixi. Omne de quo dici potest: Non nunc, excludit rationem Nunc; sed quod importat rationem prioris & posterioris, importat rationem Non nunc. nam de priori dicitur, Non est nunc, & de futuro, Non est nunc. Ergò tempus quod dicit rationem prioris & posterioris excludit rationem Nunc. Tum quia id quod definitivè involvit rationem prioris & posterioris, definitivè involvit extitit & existet, de eo autem quod est actû, non potest dici sub hac formalitate, extitit & existet: & sicut est impossibile unum diem coexistere cum suis 24. horis totis simul, ita nec potest coexistere Nunc cum ordine prioris & posterioris, utrumque enim successionem, necessariò involvit. Tum quia Aristoteles 4. Phys. tex. 34. insinuat. Nunc seu instans esse quid imaginarium, quod autem habet rationem prioris & posterioris, non est imaginarium. SECUNDÒ potest accipi tempus Mathematicè, inadæquatè, inchoativè, tanquam hoc aliquid demonstrabile, &

ita acceptum, non involvit rationem prioris & posterioris, sed rationem *Nunc*, instantis, presentis &c. Et istud tempus Mathematicè acceptum, non debet censeris rigorosè loquendo inter partes temporis Philosophici, quia ei sic accepto non convenit ratio prioris & posterioris, cum tamen tempus Philosophicè acceptum, importet illam. Imò rigorosè loquendo nec deberet dici tempus Mathematicè acceptum pars temporis Philosophici, quia in quantis, quod habet rationem partis, repetitum commensuratur toti, jam autem *Nunc* seu instans non potest commensurari, habenti prius & posterius. Denique dici potest, quod rigorosè loquendo non existat tempus Mathematicè acceptum, dum enim dicit Aristoteles illud pendere ab animi, hoc ipso illi existentiam, nonnisi intentionalem tribuit. Et certè cum tempus non aliud in re sit, quàm motus celorum, cum hic, non ita sit tardus, ut tardior esse non possit, & cum non ita sit velox ut à termino ad terminum sine medio procedat, sit ut ille motus, non possit dici indivisibilis, consequenter nec tempus, quod in re est motus, erit indivisibile, consequenter nec habebit rationem *Nunc*, nec habebit jus ullum proprium existendi, utpotè habens jus existendi nonnisi identificatum motui celorum, propriaque illius & condistincta ab alius existentia, erit nonnisi imaginaria. Potest tamen aliquo modo & inadæquatè dici, ratio *Nunc*, Tempus ad eum modum quo puncta terminativa, in sententia admittentium illa, spectant ad quantitatem, vel sub hac formalitate, quia *Nunc* cum jam præterierit, habebit rationem prioris, in quantum prius erit sequentibus *Nunc*; rationem autem posterioris habebit, in quantum succedit antecedentibus *Nunc*.

Sed quomodo verificabitur de tempore Philosophicè accepto, quod extiterit vel extitutum est, si de Philosophicè accepto non potest verificari *Nunc* existit? Imprimis verificatur hæc propositio, existit motus non ita tardus, quin tardior dari non possit, & huius verificatio fundat verificationem quod extiterit vel extitutum sit. Rursus cum aliquomodo spectet tempus Mathematicè acceptum ad tempus Philosophicè acceptum, uti dixi, sit ut ratione huius *Nunc* verificari possit de tempore Philosophicè accepto, quod extiterit vel extitutum sit.

SUPPONO quintò. Quod quando creatur Angelus, anima producit &c. nihil tunc respondeat proportionatum tempore Philosophicè accepto, vel in motu celorum, sed responder tantum tempus non Philosophicè sed Mathematicè acceptum seu tempus, quod Aristoteles dicit, pendere ab anima. Quod autem nihil proportionatum respon-

deat in tempore Philosophicè accepto. Ratio est; quia inter illud quod essentialiter dicit rationem prioris & posterioris, & inter illud quod essentialiter excludit rationem prioris & posterioris, nihil omninò adæquationis & correspondentiæ proportionisque est.

Neque valet, si dicas, respondere partes indeterminatas, hæc enim alibi impugnata sunt; Et certè, vel ille partes indeterminatæ sunt æquales, vel inæquales durationi intrinsicæ productionis instantaneæ Angeli v. gr. si æquales, Ergo si duratio intrinseca productionis Angeli, est instantanea, ita & partes illæ, erunt instantia; Si autem pars indeterminata est inæqualis? est inæqualis vel per defectum commensurationis illi instantaneæ productioni? vel excessum? si per defectum. Ergo datur instanti minus: Si per excessum, Ergo diceretur res durare extrinsecè, cum non durat intrinsecè. Supponitur autem duratio intrinseca illius actionis, nonnisi instantaneè esse.

INFERES primò. Possit Angelum in uno instanti annihilari, in altero priori produci, neque tunc sequetur instans post instans in tempore Philosophico, quia in illo nihil proportionatum responder, sed sequitur instans post instans intrinsecum, & intempore Mathematicè accepto seu quod pendet ab anima, sequitur *Nunc* post *Nunc*, nunc enim creatur, in immediatè sequenti post, *Nunc*, annihilatur. Ad quod illustrandum potest etiam hoc materiale exemplum assumi. Moveat se testudo, moveat etiam aliquis orbis celerissimus, quo casu, non responder ullus tardus motus orbis, testudinis motui, sed se habent sicut improportionatum. Quæ de hoc instanti intrinseco, & instanti extrinseco adferri possent, præter ante dicta, petantur ex materia de motu Angelorum ab uno extremo ad aliud, eo enim translata sunt.

INFERO secundò. Reflectendo ad materiam de inceptionibus & desitionibus rerum, in uno instanti intrinseco Mathematicoque temporis expellitur verus forma, in alio autem inducitur nova, in tempore autem Aristotelicè accepto, nihil proportionati responder.

INFERO tertio. Quando nam sacramenta causant gratiam. Nam si Ly Quando, referatur ad ipsa verba, causant tunc, cum completam habent significationem, completam autem habent significationem, cum ultimò sensibilia fiunt, humano modo in sui prolatione; incipiunt autem esse ita sensibilia, cum deveniunt ad illud minimum, quod si divides, nondum est sensibile humano modo, si addas, jam fit sensibile; Si autem Ly; quando, referatur ad ipsam gratiam, prout prout primò pro-

producitur, illa quia producitur tota simul, producitur in instanti Mathematico, cui nihil proportionatum respondet in tempore Philosophicè accepto.

DIFFICULTAS III.

Solutio Objectionum.

PONENDÆ sunt inprimis Objectiones, quæ videntur æquè militare contra nostram sententiam, ac contra sententiam Zenonis.

Punctum Difficultatis I.

Quomodo in his Principiis dividi possit linea, & quomodo minimas se tangant.

OBJICITUR primò. Posito quòd in resolutione continui deveniatur ad prædicta minima Physica explicari non poterit, quæ linea recta dividi possit in partes æquales, quod tamen fieri posse demonstravit Euclides.

RESPONDETUR. Si ponatur linea tribus v.g. minimis constare, in æqualia fiet divisio, quia minimum, quod est in medio, duabus medietatibus constat, adeoque talibus quæ posita divisione per medium æqualitatem fundent. Si verò ponatur linea constans duobus minimis Physicis & medietate unius minimi, adhuc in æqualia fiet divisio, quia medietas illa habebit se per modum medii communis, intentum autem demonstrationis, non vetat ne salvetur æqualitas divisionis in linea recta, si aliquid ponatur per modum medii communis utriusque. Quod ipsum illustrari potest instantiâ, admittente, ex rebus & punctis continuativis constare quantitatem si enim ponas lineam constare ex rebus A.B. & ex puncto continuativo, illa linea in æquales partes divideretur, quia illud punctum esset per modum termini communis.

Repetietiam possunt superius dicta; demonstrationes Mathematicas non esse absolutas, sed ex hypothesi, nec Mathematicum attendere, quòd quantitas componatur ex partibus in infinitum divisibilibus, vel punctis, sed procedere v.g. ex suppositione divisibilitatis in infinitum. Reperiuntur etiam Mathematici, qui ostendunt salvis demonstrationibus posse defendi, quantitatem constare ex punctis, multòque magis minimis. Proponerem etiam hanc sententiam Patri Ricciolo & Socio ejus Patri Grimaldi notis in Italia Mathematicis, censuerunt hæc posse dici salvis demonstrationibus Mathematicis.

OBJICITUR secundò. In dicta sententia non posse explicari, quomodo ratio contactus possit convenire quanto.

RESPONDETUR. Ponatur linea constantibus minimis A.B.C., ponantur rursus uniuscujusque minimi duæ partes, prior 1. posterior 2. hoc posito dici potest quod 2. minimi A, tangat 1. minimi B; & 2. minimi B; tangit 1. minimi C. consequenter nec se penetrant faciuntque non penetrata extensionem localem. Restat nihilominus explicare, quæ ipsæ partes medietatis minimi, si dantur, vel ipsæ medietates minimorum se contingant?

Circa contactum ipsarum medietatum minimi, hoc dici potest: quòd illæ medietates minimi, tangant se totis, non tamen se penetrant, quod ipsum sic explicatur. Ex ratione contactus ut sic, non sequitur penetratio, ut experientia & ratio probat. ex contactu etiam partibus, non sequitur penetratio partibus, neque enim digiti dum se contingunt penetrant se. Ad hoc ergò, ut vel ex contactu partibus, vel ex contactu totis, sequatur penetratio, debet habere contingens unum, respectu alius, intretitatem. Porro quando se totis tangunt illæ medietates, unum respectu alterius intretitatem non habet propter principium aliunde superadditum, scilicet quantitatem, cujus saltem secundarius effectus est impenetrabilitas.

Quod autem dictum de quantitate superaddita, faciente ne medietas minimi materiæ, possit penetrare medietatem alius minimi materiæ, idem proportionaliter dici debet, quòd faciat etiam sui medietates non posse penetrari: sicut enim quantitas & sibi & alteri adfert rationem extretitatis, ita & rationem impenetrativitatis.

Neque valet si idem applies, ostendendo quòd puncta, quamvis se tangant totis, non se penetrant, non inquam valet si idem applies. Quia Zenonistæ non admittunt quantitatem esse accidens superadditum, ut videre est in Arriaga. Rursus sententia illorum, saltem per ordinem ad minima ipsa se contingentia paritatem cum nostra non habet, quia illi in suis punctis medietates nullas admittunt, ratione quarum fiat contactus una medietate, quin fiat contactus alia medietate.

Quamquam etiam dici posset, quòd illæ medietates se tangant partibus intransitive, quia sunt partes totius minimi, sed non partibus transitive, hoc est aliis divisibilibus in se inclusis.

Rursus circa contactum partium ipsius medietatis minimi, si dentur, hoc dici posset, quòd illæ se tangant se totis, non tamen se penetrant. Ratio. Quia ad hoc ut aliqua dicantur se penetrare, præter intretitatem debent semper vel actu, vel potentia habere rationem duorum. Sic v.g. duo Angeli dicuntur se ipsos penetrare, Corpus item Christi

† bb 3

penetra-

penetravit lapidem sepulchri, interveniebat. que tunc ratio actualis duorum. Angelus autem non dicitur penetrare seipsum, nec anima rationalis existens in capite, dicitur esse penetrata cum se ipsa existente in pede, quia nec Angelus, nec anima respectu sui rationem duorum habere possunt, cum ergo partes medietatis minimi, si dantur, rationem duorum divisibilium habere non possint, quia visio illis ulterius convenire non potest, aut vel actu, vel potentiâ, daretur minus quantitativum quantitatis minimo, ideo nec se penetrat. Et hoc principium supponit, quod in illa medietate minimi, residua manent partes. Ut autem Natura illius medietatis Minimi intelligatur. *Sit.*

Punctum Difficultatis 2.

Supponuntur Quædam.

SUPPONO primò. Quod quando non jam divinitus sit divisio minimi quantitatis, connaturaliter loquendo, petit materia non ita conservari, sed si debet conservari, petit reponi in statu emanandæ actualiter quantitatis. Ratio. Quia omnis essentia, petit poni non nisi in statu, in quo saltem emanet suas ex se proprietates, & sic (supposito quod potentia animæ distinguantur realiter ab anima) anima non possit emanare ex se potentiam intellectivam, & volitivam, ob violentiam quam patitur, petit non ita conservari.

SUPPONO secundò. Posito quod velit tamen ita Deus illam materiam conservare, posset dicere quis, nullas illam medietatem minimi habere partes, nec tamen tunc deveniendum in divisione continui ad indivisibilia. Quia quando horret communis Philosophia asserere, quod in divisione continui deveniatur ad indivisibilia, horret indivisibilia quæ contineant & componant quantitatem, sed non indivisibilia secutura quantitate ablatâ, cum etiam agnoscat divisibilitatem non nisi ex suppositione quantitatis, materiæ competere, de quo supra actum.

Hinc hæc Propositio! Devenitur tunc ad indivisibilia distinguitur: ablatâ quantitate Nego. Vel si mavis dic, devenitur ad Indivisibilia tanquam ultimo contentiva quantitatis, vel primò ejus principiativa Nego. Devenitur ad Indivisibilia hoc est ad dividuum, ultimo. Concedo. Unde illæ duæ medietates, ablatâ quantitate sunt formaliter indivisibiles, divisibiles potentiâ, quod non competit punctis, divisibilitate illorum potentiâ in hoc stante, quia si jungantur emanabunt ex se quantitatem, quæ illis in illo minimo adferat divisibilitatem. Et sicut licet mate-

ria ante quantitatem non sit extensa, ubi emanarit quantitatem, redditur extensa: ita illa medietates minimi conjuncta alteri medietati, ubi illud minimū emanarit quantitatem, acquirit divisibilitatem non in se, sed in illo toto minimo. Porro non tam medietas minimi componit quantitatem, quam potius ipsum minimum, compositivum enim quantitatis, est ipsum quantum, ipsum autem Minimum, in se est quantum. Unde illi medietati rigore, potius, competit esse in eo, quod componit quantitatem, quam componere illam.

ADDO. Quæ hinc dicta sunt, de ipso quanto, idem dici debet de quantitate, à materia separata, quod in illa sit minimum divisibile, sed illâ divisibilitate, positâ, jam non erit quantitas, nec extensio, nec extreitas: cumque impossibile sit manere rem sine sua essentia, si essentia illius auferretur, etiam illa res auferri debet, ita ut oppositum ne divinitus quidem fieri possit; sic etiam positâ divisione, jam non manebit illud accidens extensum, adeoque nec quantitatis accidens, cumque essentia quantitatis sit, descripta aliâs extreitas seu extensio, hinc quando non manet jam extreitas & extensio, nec manet quantitas, ita ut oppositum ne divinitus quidem fieri possit: Consequenter in his principiis non devenietur unquam ad indivisibilia ante quantitate, adeoque ad componentia quantitatem indivisibilia secus in sententia Zenonis. Unde

INFERS. Aliter se habere minimum materiæ aptæ emanare quantitatem, & aliter minimum quantitatis, quia scilicet positâ divisione minimi materiæ, non est indispensabile, ut conservet Deus medietate Minimi, quamvis sine proprietate debita, salvabiturque primò essentialis conceptus materiæ in medietate minimi materiæ, nempe ratio subiecti primi; quia autem salvabitur ratio extensibilis & extreitasibilis in medietate minimi, ideo indispensabiliter petit post divisionem utraq; pars non esse, quia aliâs in quantitate stante quantitate deveniretur ad indivisibilia quod repugnat, vel ad semper dividuum, quod impugnatum est.

INFERS item, quod longè aliter se habeat Quantitas, quam alia accidentia, secundum se spectata, quia alia accidentia non indigent alio ad sui esse, secus quantitas, idque ex eo quia quantitas non potest salvari sine extreitate. Et quia nihil respectu sui extreitatem habet, sed ex appositione alterius, ideo si hæc appositio non fit, jam non erit extreitas, adeoque nec quantitas, & quia hæc extreitas non est, ablatâ medietate minimi, ideo nec est quantitas illâ ablatâ.

INFERS denique differentiam hujus sententia

tentiæ à sententia Zenonis, secundum hanc responsionem, non admittendum partes in medietate minimi; quia scilicet ultimum, ad quod devenitur in resolutione Continui, est minimum divisibile, hocq; est quod componit quantitatem, separationeq; positâ, indispensabiliter annihilantur illæ duæ partes, quia illarum essentia, est cum extremitate esse, quam tunc non possunt habere. Et sicut si pars albedinis non posset esse albedo, annihilari exigeret, ita illæ partes annihilari exigunt, cum essentialiter ordinatæ sint, ad actum extremitandum, consequenter hinc deveniretur ad minimum divisibile, in sententia Zenonis ad indivisibilia. Deinde in sententia Zenonis compositiva sunt indivisibilia, in hac sententia composita sunt Minima, adeoque in sententia Zenonis primò inchoativum Quantitatis est Indivisibile, ultimò item contentivum. In hac autem sententia, primò inchoativum & ultimò contentivum Quantitatis, est illud primò dividuum, & ultimò dividuum, hoc est Minimum Respicunt hæc illud principium. Impossibile est manere hoc, & non esse hoc, quod est, aliàs esset sine se, consequenter impossibile erit manere medietatem minimi extensionis, non esset enim sibi ratio formalis extensionis, & tamen quantitas ex essentia sua, est ratio formalis extensionis. Sed de medietate Minimi ut tentetur alia via discurrendi. Hinc

SUPPONO tertio. Ut clariùs constitutur differentia illius Medietatis Minimi ab indivisibili materiali, adeoque etiam habentem rationem molis, possent poni plures partes, quamvis à se non divisibiles, & ita se habentes, ac se haberet materia omni spoliata quantitate & redacta in punctum, cuius una pars, non potest ab alia dividi & separari, & sicut si illa Materia per impossibile non esset capax quantitatis, nullo modo dividi posset, datâque unâ parte daretur tota, ita cum illa medietas non sit capax, se solâ quantitatis & divisibilitatis, nunquam poterit dividi, partitionemq; admittere: de qua pluralitate partium ita discurre potest.

IMPRIMIS dici posset ponendam esse pluralitatem partium, vel enim plures illæ partes sunt indentificatæ vel non indentificatæ? Si indentificatæ? Ergò non plures. Si non indentificatæ? Ergò plures.

DICI deinde posset, quamvis videat Deus pluralitatem illarum partium, de distinctione tamen discurrendo, posset asseri, illas non esse realiter actualiter, sed realiter potentialiter distinctas. Idque ideo quia debet esse minor distinctio rerum, quæ non ratione connotati alicujus extrinseci, negant separabilitatem realem, sed defectu orto ex ca-

rentia perfectionis sibi debitæ, & quia est minor distinctio potentialis quàm actualis, illa poni ideo posset; & sicut defectus separabilitatis absolutus, fundat negationem distinctionis realis, ita defectus ortus ex carentia perfectionis & ineptitudine ad separari, orta non ab extrinseci connotato, sed ut dixi ex carentia perfectionis sibi debitæ, & à se emanabilis, fundare debet distinctionem Minorem adeoque Potentialem. Dicuntur autem illæ partes potentiâ distingui, non quòd actu sint aliquando distinguendæ, sed quòd habeant vim & potentiam mole suâ excludendi à se indivisibile Mathematicum. Nominem autem ipsius penetrationis, ex jam dictis supra, non intelligitur rigorosa penetratio, quæ est intreitas eorum, quæ habent potentiam ut actu dividi & separari possint, sed intelligitur sola occupatio ejusdem spatii, competens moli condistinctæ ab indivisibili Mathematico, non tamen habenti, tantum quantum requiritur, ut illud evadat primò quantum, hoc est ut evadat minimum quantitatis, frequentius tamen appellamus hoc penetrationem, quia nomine illius vulgò sumitur in eodem loco existentia, cum tamen deberet dici non nisi, partium non extremitabilium in eodem loco positio.

SUPPONO quartò. Sive inter illas partes sic distinctio realis actualis sive potentialis, non tamen videt Deus divisibiles illas esse, quia non potest difformiter objecto videre, illud autem objectum, ut dixi, non est divisibile. Rursus cum ita sint illæ plures partes, ut sint penetratæ, non potest, Deus designare hanc, quin designet omnes, in se penetratas. Quamquam de partibus his discurre, jam non spectat tunc, ad materiam de quantitate, sed & ad hanc quòd materia de se adferat, partes entitativas.

SUPPONO quintò. Non esse dicendum quòd in distinctione partium entitativarum materiæ, reperibilis in medietate minimi quantitatis, sit procedere in infinitum. Ratio. Tum quia non minùs esset distinctionum in illa minimi medietate, quam in tota possibili materia de quo argumento supra egimus. Tum quia de divisibilitate vel acceptibilitate partium, nunquam agunt Philosophi, nisi per ordinem ad quantitatem, hancque in infinitum acceptibilitatem erundem, non dicunt convenire materiæ, sed quantitate, quæ quia non continetur in medietate Minimi, nec illi etiam ex principiis oppositorum adferre debet distinctionem partium in infinitum. Tum quia quamvis concedatur, quòd non sit procedere in infinitum in distinctione partium entitativarum, non sequitur materiam componi ex indivisibilibus, seu indistinguishibilibus partium entitativarum, nam quam

vis tanti plures Mercurii non possint fieri ex hoc ligno, non sequitur lignum componi ex tantis Mercuriis, sed suâ entitate stare, ita vel ita magna, penetrata tamen; & nisi accedat pluralitas entitatis, non erit divisibilis, quia nec quantificanda.

COLLIGES hanc responsionis partem admittere in illa medietate Minimi partes ut evitet puncta Zenonistica, non admittere autem separabilitatem, partibilitatem adeoque assignabilitatem partium, ut evitet divisibilitatem in infinitum, cum utrumque hoc argumentis evincatur: medium ergo erit dicere, quod dentur in illa medietate partes potentia plures, sed non divisibiles, assignabiles, &c. Etsi occupante Angelo locum divisibilem non possunt in Angelo divisibiles partes poni; ita habente medietate illâ partes, poterit poni pluralitas, sed non divisibilitas nec assignabilitas: & quidem loquendo de partibus medietatis minimi materiæ, de illa dici potest quod habeat partes, sed non potentes se solis emanare quantitatem, loquendo autem de medietate Minimi ipsius quantitatis, habet illa partes in quibus solis non fit vis extendendi aliud, nisi ex accessu similium partium, & nisi illæ accedant, indispensabile est ex dictis ut maneat in rerum natura Quantitas actualis. Sed de distinctione hujus sententiæ a Zenonistica, etiam infra.

Punctum Difficultatis 3.

Continuatur solutio Objectionum.

OBJICITUR tertio. In hac sententia non esse explicabile quis effectus formalis tribuatur illi minimo physico.

RESPONDETUR. Tribui illi extensionem partium Minimi in ordine ad se, tanquam effectum formalem primum, & extensionem in ordine ad locum tanquam effectum secundarium, ita ut vi quantitatis, quæ esse illud minimum occupet minimum loci divisibilis.

OBJICITUR quarto. In hac sententia non posse explicari quid fieri possit rarefactio.

RESPONDETUR, in multorum principiis posset fieri rarefactio per intromissionem corpuseulorum minimis illis unitorum, vel per superadditionem qualitatis, cujus sit effectus formalis major occupatio loci quam posset occupare à sola quantitate sibi connaturali, & quâ ratione in quacunque sententia salvatur negatio bilocationis, eodem modo in præsentia salvari debet: nec jam posita extensione majori in ordine ad locum, quæ provenit à raritate, sequetur divisibilitas plusquam in duas medietates minimi, quia ad divisibilitatem non sufficit sola extensio major, sed conditio

entitatis, & sicut Angelus occupans spheram divisibilem dividi non potest, ob negationem absolute partium, ita nec dividi poterit illud minimum, plusquam in duo dimidia, ob defectum sufficientium ad dividi.

OBJICITUR quinto. Ponamus poni à Deo lineam rectam, quæ desinat in medietatem minimi Physici, ponamus rursus minimum physicum, demittat DEUS in medium illius minimi, lineam dictam, quo casu illa linea assignabit sibi partes medietatis utriusque & non unam aliquam medietatem. Ergo assignatio illa fundabit divisibilitatem partium uniuscujusque medietatis.

RESPONDETUR. Ex hac suppositione sequi duo contradictoria nempe & applicari per medium minimo quantitativo illam lineam desinentem in medietatem minimi & non applicari per medium. applicari quidem ut supponitur; Non applicari autem, quia ex dictis hactenus, in illis medietatibus non dantur alia dimidia, quid ergo illi lineæ respondebit? Nihil proportionatum: Nihil enim medio minimi in medietatibus minimi ab utrinque sumptis proportionatum respondere potest. Et sicut nihil proportionale respondet, si supra tabulam constantem partibus in infinitum divisibilibus, ponatur indivisibile Mathematicum, vel si colloct se Angelus supra planum redactus ad punctum loci, ita & in præsentia idem dicendum.

OBJICITUR sexto. Etiam si detur minimum Physicum, tamen conceditur posse dari medietas minimi, quæ debet esse minus quid minimo. Ergo cum minimum Physicum habeat aliquid minus se, etiam medietas minimi habebit aliquid minus se.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia si ponatur dari minimum divisibile, sed non ulterius, ultra medietatem, non dabitur processus in infinitum in divisione continui, qui processus supra impugnatus est; Si autem daretur adhuc ipsius Medietatis medietas, & sic ulterius, daretur processus in infinitum in divisibilitate, quod supra impugnatum.

Rursus ut dictum supra, duplici viâ discutitur de ista medietate minimi. In primis quod illa medietas non habeat partes, & secundum hoc principium dici potest: Disparitatem esse. Quia cum illud minimum habeat partes, bene in illas dividi potest. Quia autem medietas minimi, partes jam non habeat (ex positione istius responsionis quæ non impugnatur) ideo illa medietas, in minus jam, dividi non potest. Deinde de eadem medietatem minimi ita discutitur, ut ponatur, haberi quidem illic partes sed non quantabiles, non divisibiles se solis. Hinc cum minimum constet quantabili, dabitur in Minimo Physico medietas, non

non dabitur autem in medietate minimi, tanquam non quantabili, adeoque nec divisibili; nec separabili ut dictum supra.

INSTABIS. Quia non tantum ulna, sed etiam semiulna, non est quid indivisibile physicè, nec est punctum, ideo datur ulnæ non tantum medium, sed etiam datur medii ulnæ, aliud medium. Ergo etiam quia medietas illa minimi Physici non est quid indivisibile physicè, nec est punctum, non tantum dabitur medietas minimi physici, sed etiam medietas, medietatis minimi physici, aliàs si illa medietas nullas omnino habet partes, co- incidit cum puncto, atq; ita ex duabus omni- no indivisibilibus medietatibus, seu ex duobus punctis: componetur minimum Physicum.

RESPONDETUR. Hoc argumentum pe- tere non illam partem prætentatæ responsio- nis, in qua diximus in medietate minimi pos- se poni partes licet seipsis non quantabiles, non divisibiles: hinc si placeat arguenti potest tenere hanc responsionem. Red nec expu- gnata aliam prætentatam responsionem, quod scilicet in medietate minimi nullæ dentur partes. Argumento ut ponitur. Negatur An- tecedens, nego enim non deveniendum in di- visione ulnæ ad aliquod minimum quod jam dividere non possit salva quantitate, cujus oppo- situm supponit arguens in suo Antecedente; Hinc illud aut negari debet aut distingui sic; quia non tantum ulna, sed etiam semiulna non est punctum, ideo datur non tantum ul- næ medium, sed etiam medii ulnæ medium, ita ut sit semper procedere ad tales medietates Nego Antecedens. Ita aut non sit proce- dere Concedo Antecedens & Nego Conse- quantiam. Quare autem licet dentur in mi- nimo medietates, non dentur in medietatibus medietates & ex argumento supra posito & ex dictis immediatè ad objectionem colligitur. Nec inde sequetur componi quantitatem ex duobus indivisibilibus, sed componitur in no- stris principiis ex minimo eoq; divisibili, ha- benteq; illas duas partes, & quidem ejus natu- ræ, ut sit impossibile manere unam in rerum natura sine altera, ut potè sine qua divisibilita- tem extremitatemq; adferre non potest, cum tamen de essentia quantitatis sit esse extremita- tivam. Hinc in divisione continui non deve- nitur salva quantitate, nisi ad minimum divi- sibile tanquam compositivum continui, cum tamen in sententia Zenonis deveniatur non nisi ab indivisibile. Quæ ipsa objectio multò minùs urget, si ponatur quod in medietate minimi sint partes, sed non assignabiles, non divisibiles, sicut nec sunt assignabiles, nec di- visibiles in materia habente partes, si spoliatur omni quantitate, & quæ sint hoc solo partes, quia mole suâ entitativâ, natæ sunt excludere indivisibile Mathematicum. Unde rigorosè

loquendo in his principiis non deveniatur ad duo indivisibilia, hæc enim supponunt com- muniter pro punctis, sed ad unum divisibile non ulterius dividuum. Vide superius dicta Puncto Difficultatis secundo, Supposito se- cundo.

OBJICITUR septimò. Hæc sententia gra- vissimas difficultates tam in sententia Zeno- nis, quàm in sententia Aristotelis non eva- dit.

RESPONDETUR. In sententia Aristote- lis maxima est Difficultas, divisibilitas in infi- nitum, contra quam processit argumentum supra à nobis factum, cum tamen in divisio- ne continui per nos deveniatur ad minimum, non ultra salva quantitate divisibile. In sen- tentia autem Zenonis difficillimum est argu- mentum Aristotelis quomodo se puncta illa tangant. In principiis autem nostris unum minimum Physicum, tangit aliud, sui me- dietate: Hinc hæc graviora, & alia similia argumenta, non petunt nos.

INSTABIS. Aristoteles definit Quantum, quod sit in ea quæ insunt divisibile.

RESPONDETUR. Sicut definitur homo de- finitione physicâ, quod constet seu compo- natur ex corpore & anima, nihilominus possit separari, jam non constat Homo ani- mæ & corpore, sed constat salvo esse hominis; ita Quantum, est in ea quæ insunt divisibile, sed eousq; quousq; manet Quantum; Et ita v. g. manet divisibile in decem Minima, post- ea in novem, & quia unum minimum ultimò continet quantitatem, hinc illo ablato, non erit jam necesse ulterius manere divisibile.

Notantur quadam ad explicanda hætenus di- cta.

Per nos materia spoliata omni quantitate redigeretur ad punctum indivisibile, acces- su autem quantitatis extendi poterit. Nihilominus unipedalis materia, non est capax quantitatis centum pedalis, idque ex eo, quia spoliata omni quantitate materia, supponitur habere partes entitativas aptas ab extendi, jam autem unipedalis materia non habet par- tes entitativas, quæ possit vi quantitatis fieri centum pedalis, aliàs antequam fieret cen- tum pedalis, deberent supponi partes pene- tratæ sub quantitate unipedali, aut replicatæ in centum pedali aut rarefactæ.

Quando item dicimus quod à Minimo Physico, non possint accipi unum indivisibile, loquimur de invisibili quod sit superaddi- tum ipsi minimo in se consistenti, nam per nos, ut infra constabit, neque terminativa pun- cta dantur, nec continuativa.

Licet ponamus constare illud minimum duabus medietatibus de quibus una respon- dendiva dicit: Quod illæ medietates non ha- beant partes, casu quo ponatur linea tribus mini-

minimis constans fieretque divisio æqualis, quia nempe divisio caderet in Minimum quod est in medio duabus medietatibus constans, jam una in divisibilis medietas demeretur quidem ab alia, sed quia adjungeretur huic, vel illi minimo adhuc esset contentiva quantitatis. Nec tamen à minimo auferretur per nos indivisibile, quia negavimus à minimo Physico posse separari punctum aliquod, quod esset superadditum, haberetque se per modum terminativi aut continuativi.

CONCEDO tenere Nos, in una respondendi via, quod singulæ medietates minimi in se spectatæ sint indivisibiles, & singulæ in se non quantæ, sed ex accessu sui ad invicem quantantur & extreinfantur, & ex hoc jam se penetrare non poterunt; Nam licet partes, materiæ spoliatæ quantitate, se penetrarent; quia tamen illæ ipsæ medietates una sumptæ, sunt in quantitate ipsa quantitas, ideo in illo Minimo non se penetrant.

Quando ad objectionem secundam dicimus, quod partes medietatis minimi rationem duorum divisibilium habere non possint, non intelligendum est de partibus ipsiusmet minimi, nec dicimus duas medietates, non habere rationem duorum, sed id dicimus de partibus medietatis, si dentur.

Non est infuetum corpus ante animationem dicere animabile in potentia, & non tantum appellare animatum ipsum totum; Ita dici potest in potentia unam medietatem minimi esse divisibilem, licet non nisi ex accessu ut ita dicam alijs medietatis, reddatur divisibilis. Licet hæc locutio non in omni phrasi semper teneat. Ipsum autem Minimum debet dici potius actu divisibile, quam merè potentiâ divisibile.

Quando interdum dicimus medietatem minimi habere partes, non tamen partibilitatem illarum, interdum dicimus illas medietates non habere partes, hoc ita accipiendum est, quod scilicet hic duplex prætenditur via discurrendi de istis medietatibus, adeoque non est hæc doctrina collectivè sumenda, alioqui esset contradictoria, sed problematikon, & aut hæc, aut illa, tenenda est via.

In Via hæc quæ docet haberi in medietate minimi partes potentiâ, non tamen de signabiles, non sequitur ex eo, quod sint partes potentiâ, esse jam divisibiles. Nam quod Mercurius qui est potentia in ligno, per Aristotelem, posse designari, id ex eo est, quia illa potentia, habet in se & continet, aptaq; est de se continere & quantitatem & extreinfationem, quod non cõvenit secundum dicta, partibus illis medietatis minimi si dentur.

Est quidem Verum quod si agens, Minimum Physicum quantitatis diverferit, jam

amplius non sic futura in rerum natura quantitas illi minimo contenta; Sed negatur posse hoc viribus naturæ præstare aliquod agens, ut dictum supra Difficultate primâ. Si tamen etiam divinitus divideret agens ipsum minimum materiæ, dixi, posse adhuc materiam fervari, adeoque posse illam non annihilari, licet petat, non conservari in rerum natura, sine tali passione.

CONCEDO Essentiam quantitatis esse, habere extremitatem partium, quousque manet quantitas. Concedo quod quælibet pars continui, habeat essentiam quantitatis, sed eousq; quousq; habet rationem partis continui, sed rationem partis continui non habet nec habere potest, nisi quousq; durat ratio minimi quantitatis; & sicut licet quælibet pars aquæ habeat essentiam aquæ, nihilominus si separetur forma aquæ à materia aquæ, jam non manet essentia aquæ, si nec manet quantitas non manente minimo quantitatis, adeoque nec debet residua manere extreitas partium.

COLLIGES primò ex dictis Per Quid differat hæc sententia à sententia Zenonis. Nam imprimis ipsum Minimum Physicum, est divisibile, Puncta Zenonis indivisibilia sumendo unâ utramque Responsonis partem. Rursus in parte illa respondendi, quæ docet in medietatibus minimi, inesse partes licet non ulterius assignabiles, divisibiles &c. Hoc ipso ponitur distinctio à punctis Zenonisticis, quæ earent partibus. In modo autem illo respondendi qui negat illis medietatibus partes, adhuc hæc sententia distinguitur à sententia Zenonis. Tum quia non illæ medietates indivisibiles componunt quantitatem, sed illud minimum dividuum non ulterius divisibile, ut supra dictum. Tum quia in sententia Zenonis devenire est ad punctum quorum unum quodque separatim habet jus existendi, in nostra Sententia devenire est non nisi ad Minimum. Nam ulla illarum medietatum habet jus existendi, si separetur ab alia. Unde non devenitur in divisione continui ad illas medietates, sed non nisi ad minimum. Tum quia in sententia Zenonis punctum se ipso de quantitate participat, in principiis nostris de quantitate non participat nisi Minimum. In principiis Zenonis primum punctum primò inchoat quantitatem, ultimum punctum ultimò continet. In nostris principiis quod primo inchoat quantitatem est Minimum, & quod continet, est itidem Minimum idque divisibile. Et quia res in id resolvitur, ex quo componitur, hinc in principiis Zenonis, resolvitur quantitas in punctum; Per nos autem non resolvitur in medietates Minimi sed in Minimum. Et sicut malè quis inferret componi continuum nihilo, quia sublato puncto ultimo in sententia Zenonis, vel omnibus par-

tibus, in sententia Aristotelis, manet. ¹³ ita nec quisquam inferre potest, componi Quantitatem in nostris principiis per indivisibilia, eo quod ablato ultimo divisibili, nihil ulterius dividuum maneat.

COLLIGES. In nostris Principiis, instantaneis actionibus, durationibus, annihilationibus, motibus discretis, à Terminò à Quo, ad Terminum ad Quem sine medio, &c. nihil respondere proportionatum in ipso tempore, seu motu cœlorum.

DICES. Respondere aliquid proportionatum, est, quando existit tempus, vel aliquid temporis, idque vel divisibile, vel indivisibile. Sed quando v. gr. instantaneè producit gratia, existit tunc tempus, vel aliquid temporis, divisibile, vel indivisibile; Ergo quando v. gr. producit gratia, respondet aliquid proportionatum. Quod Argumentum est in Galeni.

RESPONDETUR. Argumentum hoc, non esse in Galeni figura. Ratio. Quia in Galeni figura, hoc quod erat prædicatum in prima propositione, ponitur pro prædicato in secunda Propositione, quod in præfati non sit. Quod si dicas esse hoc in Galeni figura, sed non in prima, suppono huius oppositum demonstrari à Dialecticis, quòd scilicet, nulla sit figura Galeni, nisi prima, quæ teneat. Hoc etiam Argumentum, non est in secunda figura, quia nulla præcessit negativa. Non etiam est in tertia figura. Quia non servatur, Tertia bis subicit, consequenter nego, hoc argumentum esse in forma rigorosè collocationem terminorum spectando.

Cæterum si prædicatum primæ propositionis ponatur pro subiecto in eadem, erit argumentum in prima figura. Dixi rigorosè spectando collocationem terminorum, quia quando servatis iisdem terminis, & intento, quòd probari debet, vitium oritur ex sola materiali transpositione terminorum, debet Argumento categoricè responderi.

Hinc dico. Quòd tunc quando instantaneè, v. gr. causatur gratia, non existat commensurativè tempus, vel aliquid temporis; quia tempus & aliquid temporis definitivè involvit prius & posterius; quia autem in instantanea productione v. g. gratiæ, non est quidquam inclusivum prioris, & posterioris, ideo, nec existit tunc tempus, vel aliquid temporis, commensurativè; sed existit tunc tempus, hoc sensu: quia ab initio mundi usque nunc, non erat quies cœlorum, & interim producta est gratia. Non etiam existit tunc indivisibile temporis, quia indivisibilia, sive terminativa, sive continuativa, infra negantur.

In idem recidet si dicas conformiter, ad dicta superius quòd scilicet, Nunc Mathematico productionis gratiæ, non respondeat Nunc

Mathematicum temporis, quod solum esset proportionatum, sed existit tunc, Nunc Physicum, adeoque Nunc non proportionatum.

INSTABIS. Non responderet illi productioni aliquid divisibile. Ergò indivisibile. Hæc enim sunt contradictoria.

RESPONDETUR. Non esse hæc duo contradictoria, sed hæc erunt contradictoria. Non responderet divisibile, responderet divisibile, veraque erit negativa, affirmativa falsa. Sed ad verificandam illam negativam, sufficiet quamvis dicatur, non respondere aliquid proportionatum, negando quòd respondeat indivisibile. Addo ulterius; Non divisibile, esse Terminum non nisi negativum, adeoque contradictoriè oppositum divisibili. Sed hunc Terminum indivisibile, ex suppositione arguentis, esse Terminum positivum, importantem aliquam Entitatem realiter distinctam. Quod additum ad varia in hoc genere servire potest.

Quod si ita formes contradictoriam. Respondet indivisibile, non responderet indivisibile. Affirmativa erit falsa, vera negativa, sed illa verificabitur, quamvis dicatur nihil proportionatum respondere tunc. Et sicut ex hoc negativo termino: est non album, non est licitum inferre: ergo est nigrum; ita & ex hoc termino: non responderet divisibile, licitum non erit inferre. Ergo responderet indivisibile. Item ex hoc termino non responderet Indivisibile, licitum non erit inferre: ergo responderet divisibile. Quæ omnia in hoc fundantur, quia sicut datur Medium inter, Non album & Nigrum, ita datur Medium, inter Indivisibile & Divisibile, nempe Non proportionatum.

QUÆSTIO VI.

Explicatur quid sit continuatio?

DICENDUM Est primò. *Continuationem non fieri per puncta continuativa.*

PROBATUR I. Quia post puncta continuativa vel sequitur pars vel punctum? Si punctum Ergo tota quantitas componetur ex punctis; Si pars: Quæro estne illa continua vel non. Si continua. Ergo continuationem habet independentè à puncto. Ergo & tota quantitas poterit continuationem habere & non à puncto; Si autem pars illa non est continua, quid erit in continuo continuum. Et si illa pars non est continua. Ergo nec divisibilis, sola enim continua divisibilitatem propriam ut suppono habent. Unde etiam nō dicuntur propriè duo Angeli dividi, quando localiter à se separantur.

RESPONDEBIS continuum illam esse partem, sed continuatione habita vi illius puncti.

CON-

CONTRA. In quonam stat, ista habita beneficio puncti continuatio, non per positionem alius puncti continuativi, hoc enim non admittitur, sed dicitur sequi pars, restaretque quætere, quid sequatur post illud aliud punctum continuativum. Ergo per solam negationem terminorum, cur ergo & simpliciter continuatio, stare non poterit in dicta negatione terminorum, vel in eo, quod tu dicis communicari illi parti, vi puncti: Et sicut ex eo quia formaliter segregatio visus habetur ab albedine, non potest quidquam albedinis, esse segregativum visus, & tamen sine albedine, ita nec potest esse quidquam continuatum vi puncti continuativi, habendo in se continuationem, non habendo in se formaliter punctum, illud continuativum. Quod ulterius in hoc resolvitur. Quia effectus formales sunt ipsamet forma unita subjecto apto, punctum autem illi toti parti, utpotè divisibili, non est unitum.

PROBATUR secundò. Si darentur puncta continuativa partium divisibilium, deberent illas partes tangere puncta: Si illas partes tangerent, puncta tangerent se totis, si tangerent se totis, penetrarentur puncta cum partibus. Tunc quæro: puncta illa continuativa, vel penetrarent totum vel partem, vel indivisibile partis: Si indivisibile. Ergo ipsamet partes, esse indivisibilia concedis: nam post illud punctum actum à puncto continuativo, necessario propter paritatem rationis, debet sequi aliud punctum, de quo ipso puncto quæritur quid tangat, & sic ulterius, si autem punctum continuativum totum penetrat partem, Ergo bilocatur illud punctum, quomodo enim sine bilocatione, imò toties locatione, idem punctum, natum non nisi indivisibile loci, occupare, occupabit locum divisibilem, utpotè tangendo totum illud, quod habet locum divisibilem: Si autem punctum continuativum penetrat aliquid partis, adhuc plurilocabitur, quia cum sit indivisibile, erit illic, ubi est divisibile.

RESPONDEBIS. Tangi à puncto continuativo partem indeterminatam.

CONTRA erit. Illa pars indeterminata vel est divisibilis vel indivisibilis, quomodo ei co-existere poterit punctum, tangendo divisibile illud: Si indivisibilis, Ergo præter puncta continuativa, admittis in compositione continui alia puncta, tenebisque sententiam Zenonis.

PROBATUR tertio. Tum quia, si darentur puncta continuativa, illa vel essent finita vel infinita actu, vel infinita potentia, non erunt infinita potentia, quia omnia sunt actu, aliàs si non omnia sunt actu, non omnia essent continuativa actu, adeoque in continuo essent aliqua nonnulla potentia continua. Non etiam sunt finita illa puncta, quia aliàs etiam

partes proportionales, quibus continuandis illa apponuntur, non essent infinitæ. Non etiam illa puncta sunt infinita actu, sequeretur enim eandem Lineam posse esse simul infinitam & finitam, seu clausam duobus terminis, quod ipsum probatur: Supponamus poni columnam rotundam, supponamus incipiendo à primo puncto continuativo columnæ, duci spiralem per omnia puncta continuativa intercepta inter partes proportionales columnæ usque deorsum: illa Linea & esset infinita, quia & puncta per quæ ducitur per te sunt infinita, & non esset infinita, quia clauderetur duobus terminis. Tum quia, si darentur puncta continuativa, illa vel darentur inter partes æquales uni certæ, vel inter partes proportionales, non inter priores tantum: Quia non est major ratio de his, quam de illis partibus, cumque partes proportionales identificentur æqualibus uni certæ, si inter priores intervenit continuatio, interveniet etiam inter posteriores. Quod si dantur puncta continuativa, etiam inter partes proportionales idque omnes, & intervenirent illa puncta inter omnes partes proportionales, & non inter omnes; inter omnes quidem, quia non est major ratio de una parte quam de alia, & non inter omnes, quia nunquam dantur omnes partes proportionales, de essentia enim illarum est, non tot esse, quin plures. Et certè vel sub omni imaginabili puncto Loci, est continuativum illud punctum, vel non sub omni: Si non sub omni. Ergo non ubique est continuatio, adeoque non ubique continuum: Si sub omni, Ergo quantitas tota erit non nisi more puncti. Tum quia, si dantur puncta continuativa vel est sub illis sanguis Christi in calice vel non est? si est, Ergo cum de novo fit nova continuatio unius partis specierum, cum alia parte specierum, ponetur illic sanguis sine consecratione; Si autem sub punctis continuativis non est sanguis Christi, sequitur quòd mutatis superficiebus per agitationem, confundantur superficies consecrata cum non consecratis, quod de se videtur inconveniens. Tum quia, si darentur puncta continuativa, sequeretur idem posse esse frigidum ut 8. & calidum ut 8. demus enim unam partem ferri frigeri ut 8. & aliam caleferi ut 8. cum non sit major ratio cur frigidum quam calidum agat, certè punctum inter illa utraque interceptum erit frigidum ut 8. & calidum ut 8. Tum quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate, punctum autem continuativum est ens sine necessitate.

DICENDUM secundò est. *Continuationem non esse modum superadditum.*

PROBATUR CONCLUSIO. Sufficenter à non esse continui ad esse continui, transit potest per solam negationem terminorum, tunc

tunc autem concedendi sunt modi, quando nihil ostendi potest, quod sit sufficiens mutatio ad transitum ab uno contradictorio ad aliud. Sed unde fit ut cum materia & forma uniri non possint sine modo, uniri tamen possint sine modo partes continui? ad quod dici potest, quod nulla possit talis negatio ostendi, quæ sufficeret talem transitum salvet, quæ enim illa? jam autem ipsa negatio terminorum, est sufficiens, ad transeundum à non esse continui, ad esse continui. Dicerent alii, inter quæ est unio, non sine superaddito modo, illa necessario duo debent esse, unio enim non nisi duorum est, cum ergo partes in continuo non sint distinctæ, nec sint actu plures, ideo illas inter se uniri, non erit necesse.

DICENDUM tertio. *Continuationem in recto, esse ipsam rei quantitatem, pro formali autem dicit instantiam, cum negatione terminorum utriusque extremi.*

PROBATUR. Quia quæcunque non explicantur per formam aliquam superadditam realem vel modalem, illa explicari debent non nisi per connotata, ut inductio ostendit & tractatio de distinctionibus. Ergo cum continuatio non explicetur per aliquid reale superadditum, debet explicari per connotata, sed non per alia quam prædicta, quia nulla alia excogitari darique possunt. desit enim indistantia, adsint proprii termini, hoc ipso non erit continuatio, idque per locum intrinsecum, quid enim magis intrinsecum continuationi, quam illius extrema indistare & negare terminos.

Quæ in contra obijci possunt, solvantur ex dictis in materia de connotatis.

QUÆRI solet: *An continuum sit ens per se.*

RESPONDENT non pauci. Unionem hanc neque esse per se, neque per accidens, rigorose loquendo non est per se, quia non est inter ea, quorum unum se habeat per modum actus, & aliud per modum potentiae; Neque etiam est unio per accidens, quia non est saltem semper inter extrema, quæ sunt accidens.

Potest tamen dici ens per se, quando scilicet continuum, est ex substantialibus extremis, uniri natis.

Hinc continuum non est compositum tale, quale fieret, ex duabus animabus inter se unitis, quia nunquam duæ animæ, natæ sunt inter se uniri. Concedo quidem actionem terminatam ad substantiam non esse substantialem, unio tamen inter extrema substantialia continuabilia, erit substantialis; quia actio, in sententia hæc obijcientium, non identificatur ipsi substantiæ, propter rationes, quas modales adferunt, potest autem ex dictis, unio identificari continuo, in dictis circumstantiis, attendendoque ad id, quid sit substantia, primum est inferre actionem, quæ producit substantiam, non esse substantialem; Quia agens sive illa mutetur, sive non mutetur,

itemque terminus eodem se modo habebit, non autem eodem modo habebit se continuum, si continuatio identificata continuato, in dictis circumstantiis mutetur.

QUÆSTIO V.

Quid termini quantitatis, & de reliquis quantitatem concernentibus.

Partienda est Quæstio.

DIFFICULTAS I.

Quid tenendum?

DICENDUM est primo. *Terminos quantitatis non esse puncta terminativa distincta realiter.*

PROBATUR primo. Quia Aristoteles 1. Metaphys. text. 43. universaliter docet magnitudinem non constare ex superficiebus, lineis, & punctis. Et 3. Metaphys. text. 13. Negat superficies esse in corpore solido & Lib. 4. de motu animalium, nullam, inquit, punctorum esse substantiam.

PROBATUR secundo. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, sufficienter autem intelligitur terminata quantitas, si dicat negationem ulterioris extensionis.

PROBATUR tertio. Si termini quantitatis sint puncta, tota superficies quæ est terminus quantitatis, constabit ex punctis, & de hac superficie redibunt argumenta Aristotelica, contra puncta quomodo se turgent. Rursus demus annihilari illa puncta, sunt enim ut suppono superaddita, secunda superficies quæ sequitur estne ex punctis, an non? si est ex punctis. Ergo & totum illud quantum, est ex punctis, semper enim reperiuntur, aliæ & aliæ superficies, in illo toto quanto; Si autem non est ex punctis. Ergo neque prior illa superficies est ex punctis. Tum quia ponamus illa puncta non produci, quæro sine illis punctis, dicite quantitas negationem ulterioris extensionis, vel non? Si non dicit. Ergo erit infinita, non enim habebit determinatam & limitatam extensionem: Si dicet, Ergo otiosa sunt puncta superaddita. Tum quia si darentur indivisibilia terminativa, non possent rationabiliter determinare, an sub illis indivisibilibus terminativis in Eucharistia detur Corpus Christi vel non? Si datur, ut vult Suar. Ergo sequitur poni de novo Corpus Christi, si ne ulla consecratione vel transubstantiatione: nam quando frangitur hostia, de novo acquiruntur puncta terminativa, Ergo illic ponetur Corpus Christi, & tamen nulla erit nova consecratio, & nulla transubstantiatio, nam frangitur post consecrationem, postquam nulla jam fuit substantia panis. Quod si sub indivisibilibus terminativis non est corpus Christi, ut voluit Vasq. Contra erit. Quia sub omni eo specierum, est Corpus Christi, sub quo fuit

† cc

sub

substantia Panis, ut communis fidelium sensus probat: sub indivisibilibus autem illis, fuit substantia panis. Et si per Vasq. Angelus implens sphaeram locabilitatis, est etiam in indivisibilibus terminativis spatii, aliàs praesentia illius esset interrupta, cur non & Christus erit etiam sub indivisibilibus hostiae.

DICENDUM est secundò. *Terminos quantitatis explicari debere per connotata*, scilicet quòd quantum, in quantum concipitur habere longitudinem, praescindendo à latitudine & profunditate, vocetur Linea. Idem, in quantum concipitur habere etiam latitudinem, vocatur superficies, & idem quantum dum concipitur per modum indivisibilis, vocatur punctum.

Ut autem hoc ipsum concipere possit intellectus habet fundamentum. Cum enim longitudo non sit determinata ad latitudinem, & profunditatem, tantum potest longitudinem concipere sine latitudine & profunditate, & tunc quantum habet rationem lineae. Item quantum habens jam longitudinem & latitudinem, cum non sit determinatum ad habendum tantum profunditatem, concepta quantitas longa & lata sine profunditate, erit superficies. Denique cum quantum neque latitudinem, neque longitudinem, neque profunditatem determinatas, exigat, quantum sine his omnibus conceptum, dicet rationem puncti. Quando autem dico non esse quantum determinatum ad certam magnitudinem, loquor de terminatione sub sensum cadente, & in linea excedentiā; nam in nostris principiis de veneri tandem est ad minimum in linea deficientiā, quo diviso, ulterius non consistat quantitas.

RESPONDET rationibus hinc tactis Maurus qu. 41. Quod ablatis indivisibilibus & maneret palmus terminatus, maneret enim palmus de cuius ratione est esse terminatum, & remaneret interminatus, quia careret termino, de cuius ratione est indivisibilitas, maneretq; terminatus fundamentaliter non formaliter.

CONTRA. Non repugnat nullo superaddito distincto termino, manere palmum dicentem negationem ulterioris extensionis ultra se, quod solum sufficit, si ponatur ad rationem termini; unde nego de ratione termini, esse indivisibilitatem. Quaero ulterius, in quo stet, quòd tantum fundamentaliter dicatur ille palmus terminatus: si enim dicatur, idèò fundamentaliter tantum terminatur, quia dicit negationem ulterioris extensionis, quaerere restat: cur hoc ipsum, quod tu dicis fundamentaliter terminatum, non sit sufficiens ad salvandam rationem formaliter terminati, ut quid ergò superaddenda alia entitas? rediretq; argumentum quod in simili urgebatur de relatione superaddita. Addi etiam aliquid potest ex concessis à Mauro, quòd indivisibile additum divisibili, non facit majus, quomodo ergò indivisibile multiplicatum pot-

est facere tam magnam superficiem, in qua indubiè est majus & minus. Reliquas rationes, vide in notatis infra.

DIFFICULTAS II.

Solvuntur Objectiones.

OBJICITUR primò. Posito, quòd termini stent in negatione solius talis vel talis extensionis, termini quantitatis erunt quid negativum, quòd videtur esse contra communem apprehensionem.

RESPONDETUR. Sufficit ut ratione Recti, termini quantitatis, sint quid positivum.

OBJICITUR secundò. Superficies datur nemine cogitante, si autem distingueretur per formalitatem connotativam, non daretur nemine cogitante.

RESPONDETUR. Animalitas Petri à rationalitate Petri distinguuntur, ratione connotatorum, & tamen nemine cogitante Petrus est animal.

INSTABIS. Ex vi responsionis sequitur, quòd nec per formalitatem connotativam distingui possit terminus, superficies, linea, idq; idèò quia nullum datur fundamentum concipiendi hanc distinctionem, cum non detur extensum, quòd neque sit longum, neque profundum.

RESPONDETUR. Sicut non datur animal quòd neque sit rationale neque irrationale, & tamen habet intellectus fundamentum concipiendi animal, ut sic, ita & in praesenti, neque tamen tunc concipietur eas rationis, secundum ea quae aliàs dicta sunt de praecisionibus objectivis.

OBJICITUR tertio. Loquuntur Mathematici de lineis, superficiebus, punctis quasi dentur.

RESPONDETUR. Loquuntur quidam de illis quasi dentur, sed non tanquam de distinctis realiter, neque enim illorum est distinctiones examinare, solas enim sectantur imaginationes.

OBJICIT quartò, quidam ex Mauro. Saltem in tempore non potest negari, quòd detur instans seu Nunc indivisibile: quia non daretur ullum praesens condistinctum à praeterito & futuro. Unde ulterius tempus ipsum non existeret. Probat secundam Sequelam. Quia illud compositum non existit, de cuius nulla parte verum est dicere quòd existat, sed si non daretur instans, de nulla parte temporis verum esset dicere quòd existat, non enim de praeterita, hæc enim praeteriit, non de futura, quia nondum est. Praesens etiam non est distinctum per se à partibus praeteritis & futuris, ergò tempus non existit.

RESPONDETUR. Id verum esse de tempore, quòd est anima seu Mathematicè sumpto, non de tempore physicè sumpto, ut dictum supra. Rursus cum instans post instans non detur, & cum ex instantibus non possit componi per arguentem

guentem tempus, si ipsæ partes successivæ temporis quæ sunt tempus non existunt unquam, parum refert ut dicatur existere tempus, quod existat instans, quod nec est tempus nec potest illud per se componere, sed tantum intercipitur in illo. In nostris principiis in tempore physice sumpto, existunt simul plura minima, quæ sunt ratione velocitatis motus cælorum, qui ipse motus, est tempus, licet hæc velocitas, sit resolvibilis in minimum motus jam præexplicatum.

INSTAT idem. Implicat incipere aliquid sine primo, desinere sine ultimo, sed nisi daretur instans initiativum & terminativum, daretur incipere sine primo, desinere sine ultimo, quia inciperet in parte in infinitum divisibili, in qua non est primum & ultimum. Ergo in duratione dantur instantia.

RESPONDETUR. Potest aliquid incipere sine primo, desinere ultimo, si ipsum sit definitivè prius & posterius. Tale autem est tempus, hocq; ipso quia tempus est definitivè prius & posterius, cum primum non sit prius & posterius, & cum ultimum non sit posterius, & prius, ideo primum tantum & ultimum tantum, non possunt componere prius & posterius, adeoq; nec possunt componere tempus. Deinde posset hoc salvari, negatis instantibus & admissis minimis physicis. Sed admissis etiam indivisibilibus, non fit satis difficultati, quia quod definitivè est divisibile, non apparet qui incipiat per indivisibile, sicut existentia albi, non incipit per esse nigri. Quod autem adfertur de creatione Angeli, productione gratiæ jam est supra solutum.

OBJICIT quinto Idem Auctoritates.

PRIMA est August. II. Confess. cap. 15. Præsens nullum habet spatium.

SECUNDA Auctoritas Arist: qui non raro habet idem.

RESPONDETUR. Utrumq; loqui de nunc Mathematico: vel quod Præsens, nullum habeat spatium, quod divisum, adhuc sit spatium, si scilicet sit minimum spatii.

TERTIA auctoritas est Mathematicorum, apud quos nihil frequentius quam superficies, linea, punctum, & si hæc sunt impossibilia, Mathematica habet pro objecto chimæras, nec esset Mathematica Scientia realis, consideraret enim secundas intentiones, sicut Logica.

RESPONDETUR. Quod Mathematica sit scientia, non abstrahens ab imaginabili, consequenter non erit necesse hæc dari nisi imaginabilia, & ex suppositione, per quas semper Mathematica procedit, erit tamen scientia realis, quia non attendit ad ipsas imaginationes adeoq; intentiones ut Logica; sed objecta illarum, quæ possunt non esse realia. Sicut Metaphysica attendendo ad Universale, non attendendo autem ad intentiones, sed ad objectum, est Scientia realis; licet ipsum Universale, non sit quid reale ponibile in se à parte rei.

INSTAT idem. Duo plana tangunt se in sola superficie extrema; non verò in profunditate, alioquin penetrarent se secundum profunditatem. Atqui tam quod tangit, ab eo quod non tangit, tam id quod tangitur, ab eo quod non tangitur, distingui realiter necesse est. Idemq; ostenditur in cylindro, sphaera &c. tangentibus planum.

RESPONDETUR. Per nos nec ipsæ superficies se penetrant, & si se penetrarent etiam profunditates se penetrarent; sed quidquid sit de hoc, concedo quod duo plana secundum superficies solas se tangant, id est sint sibi immediata. Concedo quod tangens ab eo quod non tangit sit distinctum realiter, ut antea dictum quoad entitatem, sed nego quod sit distinctum quoad esse formaliter superficiei præcisè. Idem dicendum est de illuminatione superficiei, cum non illuminetur profunditas.

Recentiorum Argumenta pro distinctione indivisibilium entitativorum & terminativorum.

OBJICIT primo Maurus Quest. 41. Ita expressè docet Aristoteles, quod in magnitudine dentur puncta, lineæ ac superficies indivisibiles, in tempore instantia partibus carentia, ut mirum sit, dubitari de mente Aristotelis.

RESPONDETUR. Aliud est querere, an posuerit Aristoteles lineas & superficies indivisibiles in magnitudine, aliud an distinctas; prior propositio est vera, posterior falsa, ipsa enim quantitas divisibilis, in quantum concipitur extensio, vel gerit vicem extensi in latum, & in longum, non in profundum, erit superficies, sed nego quod superaddita sit, sicut ipsa entitas Petri, in quantum est principium actuum sensandi est animalitas, neq; tamen est necesse animalitatem esse superadditam.

INSTAT idem ex Auctoritatibus.

PRIMA est. Ex 6. Physic. ubi postquam Text. 1. ad 24. demonstrasset continuum non constare ex indivisibilibus, concludit: *Manifestum ergo est quod nullum continuorum est impartibile*, ac subjungit immediatè, *Necesse est autem ipsum Nunc, quod non per alterum, sed per se & primo dicitur, indivisibile esse, & in omni tempore tale in esse.*

RESPONDETUR. Concedo quod Nunc sit indivisibile, concedo quod quoad officium & æquivalentiam istud Nunc, in sit tempori, sed Nego inesse tanquam aliquid superadditum. Vel loquitur Aristoteles de tempore prout est in anima, & in illo ponit Nunc, non autem de tempore physice sumpto, ut dictum supra.

SECUNDA AUCTORITAS. Quia ibidem tex. 29. concludit: *Quod igitur sit aliquid in tempore indivisibile, quod dicimus esse ipsum Nunc, manifestum est ex iis quæ dicta sunt.*

RESPONDETUR. Etiam hinc Aristotelem, non loqui de Nunc superaddito realiter, vel

loquitur de tempore secundum quod est in anima, in quo indubie datur Nunc, Verificativum extrinsecum alicujus instantis intrinseci; non autem loquitur de tempore Physice sumpto, quod est mensura motus secundum prius & posterius, in eo enim quod definitivè est prius & posterius, non datur Nunc. Nunc enim indivisibile est, prius autem & posterius divisibilia sunt.

TERTIA Auctoritas est S. August. in lib. Confess. pluribus locis, cap. 15. *Præsens nullum habet spatium.* Cap. 21. *An metimur tempus in præsentis?* Cap. 26. *Non metior præsens, quia nullo spatio tenditur.* Cap. 28. *Quis negat præsens tempus cavere spatio, quia in puncto præterit.*

RESPONDETUR. Has omnes Auctoritates non plus velle, quam, quod Nunc & præsens sint quid indivisibile, sed negatur dicere Augustinum, esse id Nunc, superadditum ipsi temporis fluenti, & ipsi prius & posterius inclusio essentialiter in tempore. Vel certè loquitur August. de tempore prout est in anima, non autem de tempore Physicè spectato.

OBJICIT secundo idem. Omne finitum ex utraque parte habet primum principium, & ultimum finem, sed continuum est finitum ex utraque parte, ergo habet primum & ultimum, sed primum & ultimum sunt indivisibilia, hoc ipso enim si essent divisibilia, haberent aliud principium & alium finem.

RESPONDETUR. Imprimis in principio tenentium partes proportionales, dici potest, omne finitum sed divisibile, debere etiam habere primum in ratione divisibilis & ultimum, sed non absolute primum, non nisi autem absolute primum, est indivisibile. Alii dicerent esse illic primum æquivalenter & quoad officium, non autem primum formaliter. In nostris autem principiis dici potest, ipsum Minimum totum, esse primum, & Minimum totum, esse ultimum, non erunt tamen indivisibilia ob dicta alia.

OBJICIT tertio idem. Quia omne finitum finitur extremitate, in qua possit tangere aliud finitum, vel cum illo continuari, sed extremitates quibus duo finita se tangunt, sunt penitus indivisibiles, quando enim unus palmus tangit alium palmum, tangunt se in extremitatibus seu superficiebus, secundum verò profunditatem non se tangunt, sed id in quo se tangunt, debet contradistingui ab eo, in quo se non tangunt. Ergo superficies distinguitur à profunditate, atque adeo est indivisibilis.

RESPONDETUR. Quod attinet ad hanc propositionem. Illi palmi non se tangunt secundum profunditatem, hoc est non insinuant se sibi illæ tangentes superficies, Concedo propositionem: Non se tangunt secundum profunditatem, hoc est huic corpori tangenti trinè dimensum, adeoque dicenti profunditatem, non competit esse profundum, Nego. Si enim tangens, est

trinè dimensum, dicit profunditatem, non erit ergo indivisibile quid in profundum, quod tamen intendit objectio. Suppono autem ex dictis quod per nos eadem quantitas in quantum habet rationem averſæ, sit profundum, in quantum habet rationem converſæ, sit superficies: Sicut idè diverso respectu est acclivè & declivè.

INSTAT primò. Quando unus palmus tangit alium palmum est aliqua longitudo ac latitudo condistincta à profunditate, ergo illud quod tangit, est indivisibile.

RESPONDETUR. Ex dictis negando Antecedens. Palmus enim ille est corpus trinè dimensum, adeoque habens profundum, nec tamen illud corpus, dicens profundum, penetratur, quia ille tactus, non est per insinuationem aliquam, adeoque intreatatem, quæ arguit penetrationem, sed tangit per hoc, quod inter illud corpus dicens profundum, & inter aliud corpus dicens item profundum, nihil mediet.

INSTAT secundo. Non sufficit ad contactum in superficie, quod inter duo corpora nihil mediet: sed requiritur ut detur aliquid in quo se tangant, contradistinctum ab eo, in quo se non tangunt: hoc autem, est indivisibile.

RESPONDETUR. Nullum argumentum adferri, quod ad contactum requiratur aliquid medium inter tangens & tactum quantum.

ADDO. Distinguendas esse has in præsentis propositiones: Ly secundum profundum sit tactus; Ly quod habet profundum tangitur. Ex prima sequitur penetratio; ex secunda non sequitur, sed etiam simul excluditur ratio indivisibilis in profundum, quam adstruere arguens intendit.

INSTAT potest tertio. Posito quod tactus iste consistat in hoc, quia inter hoc & illud quanta, nihil intermediat; vel intermediare potest: quæro vel intermediat superficies inter illud profundum vel non intermediat? Si non intermediat, ergo nec hoc est profundum, nec illud superficies; Si intermediat, ergo hoc ipsum tangit, hoc autem non dicit profundum, quia tactivum, non est profundum: Si non est profundum, ergo habet indivisibilitatem in profundum.

RESPONDETUR. Pone annihilari à Deo omnia illa puncta statutiva longitudinis & latitudinis sine profunditate, quomodo illa substrata quæ erant terminata se tangunt? & quod oppositi in præsentis dicerent, idem nos dicemus. Quæro item quomodo ipsa substrata tangent illam superficiem suam? Suam inquam & non alterius palmi. Quod si dicas in nullo tangere, sed solum esse immediata, quia tactus fit per extrema, illa autem substrata independenter ab illis superficiebus non habent extrema; id immeritò dicitur, nam etiam inter illa substrata superficiebus & inter superficies nihil intercipitur, vel intercipi potest, habentque rationem duorum, quid

ergo

ergo illis deest ne se tangant? tunc quæro quomodo se tangant: immo quæro: quomodo illud substratum tangat suam superficiem?

Directè ad instantiam dico, quòd inter profundum intermediat superficies sed non quomodocunque, sed corporis trinè dimensi: si est superficies corporis trinè dimensi, adhuc non erit exclusio profundi, consequenter nec invehetur indivisibilitas: unde ut dicebam supra tactivum quidem est profundum, adeoque non est indivisibile, sed non est tactivum secundum profundum, ut ita penetratio excludatur.

Obijcit quartò idem. Columna tangit planum secundum longitudinem non secundum latitudinem: idq; eo, quia columna secundum latitudinem est curva, planum secundum longitudinem est rectum, curvum autem non correspondet recto.

RESPONDETUR. Dictum alibi spheram perfectam repugnare, consequenter repugnat dari & columnam perfectam: itando autem in principio adlato, columna non tangit planum secundum latitudinem, ita tamen ut rangat corpus, dicens latitudinem; consequenter non tangit corpus dicens indivisibilitatem latitudinis.

INSTAT. Quidquid sit an sit possibilis columna, v. g. perfecta, tamen omnis superficies, vel est plana, vel curva, vel partim plana, partim curva, ergo dantur in illa aliquæ particule planæ & aliæ curvæ, & quidem perfecte, nam tandem debet deveniri ad partes homogeneas, istæ ergo particule perfecte planæ, & perfecte curvæ, dum se tangunt, non possunt se tangere in superficie, alioqui superficies curva congrueret planæ, quod implicat, ergò se tangunt vel in puncto vel in linea.

RESPONDETUR. Supposito, quod non possit componi quantitas ex indivisibilibus, nec linea etiam poterit componi, & tamen linea columnæ perfectæ, tangens planum perfectum, deberet componi ex indivisibilibus, hoc ipso enim esset superficies, quia divisibilis in latum, adeoque non linea. Directè ad argumentum dici potest, negando dari ulla particulas perfecte curvas, quia illæ perfecte curvæ, deberent tangere planum perfectum in puncto, consequenter planum componeretur ex indivisibilibus & ipsa curvitas, cujus oppositum alibi probatur. Tenendo autem adlatum principium dici potest, quod particule perfecte planæ, & perfecte curvæ, non possint se tangere in superficie, hoc est secundum superficiem, tangant se tamen habendo superficiem, adeoque non ad exclusionem lati.

Obijcit quintò idem. Præter tempus, quod solum est præsens ratione partis vel quasi partis, dari aliquid debet præsens ratione sui, sed nullum divisibile est præsens primo & ratione sui.

RESPONDETUR. In communibus principiis sufficit aliquid dari præsens in esse fluenti, quod autem est præsens in esse fluenti, non debet esse indivisibile. In nostris autem principiis in tempore Mathematicè spectato, seu in tempore secundum quod est in anima, datur Nunc indivisibile, in tempore autem Physicè spectato, datur Minimum motus cælorum, quod est præsens præsentialemine minima, quod tamen minimum, non est indivisibile. Vide alibi dicta.

Obijcit sextò idem. Admissis indivisibilibus omnia optimè explicantur.

Primò explicantur Definitiones, continui & contigui, atq; eorum differentia.

RESPONDETUR. Etiam non admissis punctis terminativis distinctis, continua sunt quorum extrema sunt unum, hoc est quorum neutrum dicit negationem ulterioris extensionis, contigua autem sunt, quæ dicunt hanc negationem.

SECUNDÒ. Explicatur cur heterogenea etiam si intimè permisceantur cur non continentur?

RESPONDETUR. Non tantum ipsi termini, sed nec ipsæ substantiæ illorum corporum divisibilitatesq; permisceantur, ergo hæc impermixtio reduci non potest in terminos hos superadditos.

TERTIÒ explicatur differentia variorum contactuum, qui sunt contactus in puncto, in linea, in superficie.

RESPONDETUR. Contactus in puncto tantum, in linea tantum, in superficie tantum, nulli dantur; quia nec dantur puncta tantum, &c. hinc nec hæc explicari debent, quomodo fiant.

QUARTÒ. Explicatur rectè differentia contactus adequati & inadequati.

RESPONDETUR. Non admissis punctis superadditis rectè id explicatur, si enim nihil inter totum tactivum & tactum mediet, erit contactus adequatus, si aliquid mediatè possit vel mediet, erit contactus inadequatus.

DIFFICULTAS III.

Notantur Quedam.

NOTO primò. Aristotelem dicere quòd continuum sit, cujus partes copulantur termino communi, sed per hoc non intellexit puncta continuativa distincta realiter; cum non dicat Aristoteles copulari partes continui, termino communi distincto realiter, consequenter sufficiet, ut supra dixi, salvare continuationem per continuationem formalitatem, & sicut quia in definitione hominis ponitur animal, non sequitur animal esse realiter quid superadditum, ita

† cc 3

nec

nec ex positione extremi continuativi, in definiendo continuo, sequitur distinctio ejusdem realis.

Noto secundò. Quà ratione distinguantur continua & contigua; quia scilicet continua & contigua, quantumvis ponantur intimè præsentia, tamen contigua non important negationem & destructionem terminorum, important continua: Sed sequeturne exinde, quod materia toto mundo sparsa, sit ens continuum? Concedunt aliqui, ponuntq; distinctionem esse formarum, sed non materiæ. Sed videtur oppositum sentiendum, ponendaq; non nisi contiguatio, nam tam verè materia aquæ & valis est terminata, quam ipsum vas & aqua, & si vas & aqua sunt non nisi contigua, nec materiæ illorum erunt continua.

Noto tertio. Posse admitti quantitatem supernaturalem.

RATIO. Quæ enim in illa implicantia, & si datur modus existendi in loco supernaturalis, ut si res corporea tota in toto & tota in qualibet parte existat, cur non dabitur modus extendendi supernaturalis? Dantur item qualitates supernaturales, dotes item supernaturales corporis gloriosi, cur non possibilis erit etiam quantitas supernaturalis, quæ etiam sit receptivum connaturale illarum dotum, ut volunt aliqui apud recentiores Suar.

DICES. Quantitas est proprietas materiæ, non est autem possibilis materia supernaturalis. Ergo neque quantitas supernaturalis.

RESPONDET recentior Suar: Possibilis est subsistentia supernaturalis, quæ tamen est proprietas substantiæ naturalis, cur non etiam erit possibilis supernaturalis quantitas, quamvis sit proprietas materiæ? Dici deinde potest, non quamcunq; quantitatem esse proprietatem materiæ, eamq; naturalem, sed non nisi aliquam quantitatem, eam scilicet, quam nata est ex se emanare materia, sed non eam, quæ potest educi ex materiæ potentia obedientiali.

INSTABIS ex recentiori Suar: Non videtur excogitabilis quantitas, quæ non debeat alicui materiæ; nam quæcunq; quantitas excogitabitur, hoc ipso excogitabitur, proportionata illi materiæ. Non est autem possibilis materia supernaturalis.

RESPONDETUR. Cur non est possibilis quantitas talis, cui non sit excogitabilis proportionata naturaliter materiæ, sicut est excogitabilis qualitas, nulli substantiæ proportionata.

Noto quartò. Quid sit sentiendum de hoc principio Mauri: Quod puncta terminativa non tangant partes divisibiles, sed purè terminent, nam illa se tangunt quorum extrema sunt simul, sed indivisibilia non habent extremitatem, sed sunt ipsæ extremitates, unde ad hoc ut alia se tangant, debent esse potentiâ tactiva.

Hinc etiam si nihil mediaret inter duos Angelos, adhuc non se tangunt contactu quantitativo de quo loquimur, quia non sunt potentiâ tactiva. Duo autem requiruntur, ut aliqua sint potentiâ tactiva, primò ut habeant Id Quod; secundò ut habeant Id Quo. Id Quod debet esse divisibile & habens extremitatem; Id Quo indivisibile:

Sed negari debet quod puncta terminativa si dentur, sint purè terminativa & non tactiva. Pone enim per impossibile vel possibile illa non esse unita terminabili, non terminabunt: Si autem supponantur terminare non nisi unita, quæ id facient non tangendo terminabile?

Circa hanc propositionem: Illa se tangunt quorum extrema simul. Duo distingui possunt, subjectum cuius extremum, & ipsum extremum; sicut ergo licet extrema non sint subjectum, adeoq; quorum extrema, sed ipsum extremum, tamen ipsa etiam extrema se tangunt, ita quamvis substrata terminis non dicerentur habere extrema, cur non dicentur se tangere? Videtur ergo hæc esse non nisi species tactus, si aliorum extrema sint simul, non autem ut sic ratio tactus. Immo probaret hæc ratio quod nec extrema duorum palmorum se tangant, sed solum palmi, cum extrema inter se comparata non habeant extremitatē, sed sunt ipsæ extremitates.

Quod adfert de Angelis, certum quidem est quod duo Angeli non se tangant quantitativè, sed cum habeant rationem duorum possitque nunc intercipi aliquid inter illos, nunc non intercipi, casu quo nihil intercipiatur, quid illis deerit ne se tangant? hoc sensu quod habeant se cum immediationem, qualem habent corpora tangentia, & tamen tunc non erunt extrema tangentia; si autem corpora sint materialia unum quantum & divisibile, aliud terminus quantitatis, casu quo inter illa nihil intercipi possit, quid deerit ne dicantur se tangere?

Concedo quod ad actuale tangere requiratur potentiâ tactivum; Sed restat quærere: cur substratum extremis terminativis, non potest diverso respectu esse ratio ut quod, & ratio ut quo tangentis? Et sicut duo similia non sunt tantum ratio ut quod similitudinis in communioribus nostrorum principiis, sed etiam ratio ut quo realiter loquendo, cur idem hic non eveniet?

Ex quo notato formatur jam in oppositum tale Argumentum. Substratum punctis terminativis vel tangit per alia puncta superaddita illa priora puncta terminativa: vel seipso: Si alii punctis, redibit quæstio de iisdem; Si seipso, ergo & aliam superficiem, aliudq; corpus potest tangere se ipso.

Noto quintò. Quid sentiendum de hoc? Utrum indivisibilia penetrentur cum partibus divisibilibus quas terminant. Dicit Maurus, quod propriè non penetrentur, illa enim propriè penetantur,

trantur, quæ sunt in eodem loco secundum modum essendi in loco, superficies autem sphaeræ & sphaera v.g. non sunt in eodem loco, secundum eundem modum essendi, nam sphaera est in loco tanquam clausa intra superficiem, superficies autem est in loco, tanquam claudens sphaeram intra se.

Sed imprimis inquiri potest, quid intelligatur per Ly: ea penetrantur quæ sunt in eodem loco, secundum eundem modum essendi; nam sphaera & quadratum spissitudine respondens sphaeræ, penetrari possunt, & tamen hæc duo modum essendi in loco, non eundem habebunt; Sphaera enim habet modum essendi in loco rotundum, quadratum autem, habet modum essendi planum. Quod si hic salvari potest penetratio, cur salvari non poterit in superficie punctuali & sphaera? Deinde redit difficultas, superficies punctis terminativis constans & clauderet sphaeram, ut supponitur, & non clauderet, quia penetraretur

cum illa, nam si punctum additum puncto, penetratur cum puncto, ita additum divisibili penetrat divisibile cui additur. Denique quando dicitur quod illa superficies & sphaera non penetrantur, proprie, sequitur & non penetrari proprie ut vult respondens, & penetrari proprie, quia ad hoc non aliud requiritur, nisi ut res materialis una, se tota tangat aliam rem materialem, quod tunc habetur.

Adde tamen, quod alia sit hæc propositio, tangitur corpus trine dimensionum, quod etiam est profundum; & alia hæc, tangitur secundum formalitatem & connotationem non nisi. Hæc secunda propositio est falsa, tactus enim qui est quid Physicum non fit in formalitatibus; prima autem propositio est vera, & ex veritate illius sequitur, quod non sit illic distinctio lati quod tangitur, à profundo, adeoque nec superadditio merè latitudinis.

DISPUTATIO XI.

De infinito.

PRÆMITTO primò. Antiquos apud Aristotelem 3, Phys. textu 63, definiisse olim infinitum. *Quod sit id cuius nihil est extra.* Orta postea inter recentiores lis, debeatne hæc definitio definitio: sed quod non debeat:

RATIONEM primam ponit Oviedo, quia illi qui usurpabant hanc definitionem censebant infinitum esse impossibile, cur ergo communem definitionem rejiciunt, si utraque definitio ad chimæram terminatur.

RESPONDERI potest. Homo-Leo, est Chimæra, & tamen, si homo-leonem definiat quis, quod sit mugibile, rugibile, malè definiret, sed definiendus esset quod sit animal rationale rugibile. Ergo etiam bonitas definitionis ad Chimæram se extendit. Immo in communi datur definitio & conceptus quidditativus entis rationis, nō ergo inde, quia infinitum Chimæra, est, una præ alia definitio, prælegi non debet.

RATIONEM secundam ponit idem. Quia ex hac definitione sequitur dari infinitum, quod negant ita definiētes: assumptum probat: quia extra collectionem rerum possibilium nihil est extra: Ergo collectio rerum possibilium, erit infinita.

RESPONDETUR. Sicutabilia non sunt omnia actū à parte rei, ita nec sunt infinitum Categorematicum, quod solum negatur. Nec apparet, quod de hoc non egerint antiqui.

RATIONEM tertiam ponit Aristoteles: quia illud quod non debet esse extra, vel est aliquid pertinens ad infinitum, vel aliquid non pertinens: Si pertinens, tunc omne ens perfectum, erit infinitum, quia omne ens perfectum, debet habere perfectionem sibi debitam, adeoque nihil perfectionis illi debita, extra debet esse; si autem est aliquid impertinens ad infinitum, sed spectans ad aliquid aliud, mala erit definitio, quia posito uno infinito, posset poni aliud.

RESPONDERI posset: quod per ly nihil ejus est extra, debeat hoc intelligi: nempe infinitum est, quod habet omnem possibilem perfectionem in illo genere, in quo est infinitum, ex quo non sequetur, posito uno infinito, posse vel debere poni aliud.

PRÆMITTO secundò: *Duplex est infinitum, Categorematicum & Syncategorematicum.* Prius illud est, quod constat entitatibus simul positis, ex quibus actū semper accipere sit, & nunquam idem. Posterius autem est, quod constat entitatibus nunquam simul ponibilibus, ex quibus semper accipere sit, & nunquam idem. Prioris exemplum est infinitum Angelorum, si poneretur: posterioris, eternitas à parte post, de priori dubitatur, posterius infinitum omnes admittunt.

PRÆMITTO tertio: *Consentire omnes quod infinitum creatum, in Essentia, dari non possit.*

PRIMA Ratio est, quia infinitum in essentia, sicut includit infinitatem esse, ita includere debet infinitatem perfectionum: si includit infinitatem perfectionum, deberet infinitudinis perfectionum radicem includere, radix autem infinitudinis est independentia, independentiam autem includere non potest, quia esset Ens A se, creatura autem non potest esse Ens A se.

RESPONDERI posset, huic rationi in illa creatura dandam radicem infinitarum perfectionum, fundatarum non in a se, sed in participatione Divini esse; secundum mensuram requisitam ad infinitationem creaturæ, cum hæc non repugnet.

SECUNDA Ratio est: Quia si daretur infinitum in essentia, daretur infinitum in omni ratione entis; si daretur infinitum in omni ratione entis, daretur & posse agere infinitum, esse enim infinitum, requirit etiam posse agere infinitum. Si autem competere creaturæ posse agere infinitum, conveniret Creaturæ omnipotentia, hoc autem dici non potest, quia & posset omnia & non posset omnia, posset omnia ut supponitur, non posset autem omnia, quia se ipsam producere primo non posset.

RESPONDERI posset, Creaturam illam habituram potentiam infinitam in agendo, non tamen omnipotentiam, quia in genere potentia, dari potest infinitas, sine prædicato omnipotentia, quæ talis; quia potest etiam dari infinitudo quædam potentia, noscendi Syncategorematicè infinita, sine ullo prædicato omnipotentia: & sicut ex eo, quod DEUS non possit producere Chimæras, non definit esse omnipotens, sic nec creatura definit ex eo esse infinita potentia, quia se producere non potest, sicut nec definit habere potentiam obedientialem infinitam Syncategorematicè, quamvis nullam potentiam obedientialem ad seipsam producendam habeat. Deinde posset habere infinitudinem potentia, non quoad efficere, sed quoad emanare perfectiones &c.

TERTIA Ratio est, ex iis, quæ adfert Falsolus, concedens in aliis materiis infiniti creati possibilitatem, non in hoc; idque ex eo: Quæcunque essentia posita, potest alia dari perfectior. Ergo apparet primam infinitam non esse, quia alias infinito qua tali, majus dari posset. Deinde quæcunque creatura essentia posita, inter illam & essentiam Divinam est distantia infinita. Ergo alia possibilis est perfectior adeoque magis infinita.

RESPONDERI potest, has rationes in Principiis Falsoli, non concludere, quia posito semel infinito, poni potest bis infinitum & tamen per hoc non definit esse infinitum. Ergo. Certè si daretur infinitum hominum, in illo infinito per oppositum, majus esset materialiter infinitum capillorum, neque tamen per hoc definit infinitum hominum, esse infinitum. Cur ergo esset destruenda ratio infiniti in essentia, quamvis daretur

maius infinitum in essentia, nempe infinitudo Divinæ essentia? Deinde quamvis inter extensionem quamcunque & immensitatem Divinam, sit infinita distantia, tamen in principiis Falsoli non obstat quominus detur extensio infinita, sic nec obstat eadem distantia inter essentiam creatam & increatam, quominus detur essentia creata infinita.

Sed hæc solutio rationum procedit non nisi in sententia tenentium infinitum in aliis materiis possibile, nam de cætero illæ, tenent secundum ea, quæ inferius adferentur. Nunc jam ad magis disputabilia accedamus.

QUÆSTIO I.

De essentia & existentia actuali infiniti.

DICENDUM est primò. *Essentiam seu definitionem infiniti, eam esse ex Aristotele: Infinitum est ejus secundum quantitatem accipientibus semper aliquid accipere extra est.* Ly quantitatem, non pauci secernunt à definitione infiniti, eo quod hæc definitio videatur soli infinito in magnitudine competere. Ceterum quantitatem liberalius accipiendo, hoc est pro mensura finita, bene omni generi infiniti competere poterit.

PROBATUR. Definitionis Aristotelicæ bonitas, quia competit omni soli & semper proceditque per prima.

Ad pernoscendam melius essentiam infiniti, examinandum est, an repugnet infinito claudii terminis. Posse infinitum claudii terminis, docuerunt Arriag: & Hurt: Communiter sentiunt oppositum Authores.

IMPUGNAT hanc positionem stans pro communi sententia recentior Suar: quod habet finem non est infinitum; quod clauditur terminis, habet finem. Ergo quod clauditur terminis non est infinitum.

RESPONDERI posset, huic rationi ex dictis auctoribus. Quod habet finem propriè, hoc est non intercipiendo medium, quod tamen per mensuras finitas transiri non potest, illud non est infinitum: sed si habet finem improprie & intercipiendo mediū, quod per finitas mensuras transiri non potest, falsum est, quod illud non sit infinitum.

IMPUGNAT secundò idem. Ponamus lineas AC & AB. pyramidaliter erectas, supra basim ADB. easque infinitas, eo casu constituitur pyramis infinita; ducantur postea à costa ad costam lineæ, ita ut prima linea ducta à primo puncto, ad primum punctum costæ, consistet duobus punctis, tertia tribus &c. & sic proportionatè procedatur usque ad basim, quæ supponitur esse infinita, clausa tamen duobus terminis, quo casu devenire erit ad lineam maximam finitarum, quæ sit proxima lineæ sequenti infinitæ: & hoc implicat quia illa immediatè sequens linea & esset

esset infinita & non esset infinita: esset ut supponitur, utpote basis A. D. B. infinita, non esset autem, quia maximam finitarum, non nisi excessu finito superaret.

RESPONDERI posset etiam huic argumento, quod scilicet non sit devenire unquam ad lineam maximam finitarum, hæc enim implicat, sed esset tantum prima quidem linea finita, ultima autem infinita, inter quas sine numero sunt alia & quascunq; posueris, præter ultimam, adhuc alia & alia erunt ponibiles. Et sicut nec est nec videtur a DEO in possibilibus infinitis, maximus numerus finitus possibilium, quamvis videat & sintabilia infinita; sic nec in constructione illius pyramidis erit linea maxima finitarum. Et certe penultima linea, non potest dici finita, quia alias etiam ultima, deberet esse finita utpote penultimam excedens non nisi duobus v. g. punctis, cumque excedat lineas ante se infinitas positas & quidem excedat longitudine, hoc ipso debet esse infinita, & quaecunq; determinaveris lineam quam sequens sit infinita, etiam illa erit infinita. Dicentque oppositi: ex imaginatione finitorum, procedi ad imaginationem infiniti, quasi pedetentim procedendo per mensuras finitas, tandem sit devenire ad mensuram infinitam immediatè.

Restaurari potest sic adhuc argumentum, vel quaecunq; penultimam superat sequens linea duobus non nisi punctis, vel pluribus: si pluribus, non statim in suppositione, si duobus: Ergo ultima linea penultimam non nisi etiam duobus punctis superabit, nec habetur per quid evadat ad infinitudinem.

RESPONDERI posset, ultima linea est infinita. Sed nego etiam penultimam non esse infinitam propter rationem allatam, per quid ergo constituitur in infinitudine: dicent constitui per transitum inconsummabilem.

IMPUGNAT tertio Ovid. Si infinitum posset claudi duobus terminis, posset habere antea eternitas primum, & postea eternitas ultimum, quod ipsum esset facere finitam aeternitatem & quaecunq; mensura præterisset, finita esset. Et certe si semel asseratur, infinitum posse claudi terminis, dicam horam quamvis claudatur terminis, fore infinitam.

RESPONDERI posset, horam clausam terminis, non esse infinitam, quia habet transitum consummabilem. Ne aeternitas à parte ante, habeat primum, obest absurdum; si enim haberet primum, haberet & secundum, de quo secundo non posset dici quod sit ab aeterno, seu quod sit infinitum à parte ante, cum ante illud secundum præcesserit adhuc primum, & tamen aeterno ante, nihil est prius: quod si illud secundum non est ab aeterno, nec primum erit ab aeterno, utpote non superans secundum, nisi uno instanti; nullum autem est absurdum in eo, ut infinitum secundum id, secundum quod habet

rationem finiti, non sit infinitum; ut non est infinitum, secundum quod habet rationem primi & ultimi; sit tamen infinitum, quia habet transitum inconsummabilem, per finitas mensuras. Quæ autem dicta sunt de aeternitate à parte ante, proportionaliter dici debent de aeternitate à parte post; quod non possit habere ultimum, quia alias deberet habere penultimum, quod penultimum non posset esse aeternum à parte post, utpote habens post se aliud, quod ipsum non posset esse aeternum à parte post, utpote superans non nisi uno instanti penultimum, quod probatum est, non esse aeternum à parte post. Reflectit hæc disparitas ad hoc, quod aeternitas à parte ante, præter transitum inconsummabilem importet negationem prioris, quod non est necesse reperiri in aliis infinitis.

IMPUGNAT quartò idem. De ratione infiniti non est, ut pertransiri non possit, nam aeternitas à parte ante pertransiit, & tamen est infinita.

RESPONDETUR. Quando dicitur infinitum non posse pertransiri, supple non potest pertransiri per finitas mensuras, bene enim pertransiri potest per mensuras infinitas, & quia ita pertransiit aeternitas à parte ante, ut dies hodiernus ab aeternitate à parte ante distet infinitè & per mensuram infinitam, hinc fit ut salvari possit transitus inconsummabilis in aeternitate, à parte ante.

IMPUGNARI insuper potest quintò: Tum quia, si infinitum posset claudi terminis, & clauderetur primo & ultimo, & ultimo, & non clauderetur: clauderetur ut supponitur; non clauderetur autem, quia quod pertransiri non potest, non habet ultimum; sed infinitum pertransiri non potest. Ergo. Major probatur: si id quod pertransiri non potest haberet ultimum, & haberet ultimum, & non haberet: haberet quidem ut supponitur, non haberet autem, quia si haberet ultimum, huc ipso pertransiretur definitione scilicet facta in ultimo. Neque dicas tantum ratione medii interjecti, salvari debere, quod habeat transitum inconsummabilem, quia etiam dicam, ideo habet transitum inconsummabilem in medio, quia non habet terminos, & si etiam in medio, & medii medio clauderetur terminis, non haberet transitum inconsummabilem. Ergo apparet requiri ad transitum inconsummabilem. Negationem clausuræ per terminos. Tum quia infinitum clausum terminis & haberet terminum transitum inconsummabilem finitis mensuris, & non haberet quidem, ut supponitur, haberet autem, quia non cadit in imaginationem, rationeq; nulla probari potest, ut id quod habet ultimum, non possit exauriri, quantumvis multiplicatis finitis mensuris. Sic v. g. quamvis ulna non sit ita magna ut centum cubiti, quia tamen centum cubiti clauduntur terminis, una ulna pertransire potest, licet multiplicata, centum cubitos.

cubitos. Et si centum cubiti non clauderentur termino, hoc ipso non jam essent centum cubiti, sed infinita longitudo. Ergo apparet transitum incommensurabilem formaliter negatione terminorum. Tum quia concedunt etiam oppositi, non posse unum infinitum esse majus altero in ratione infiniti, sed si infinitum clauderetur terminis, posset unum infinitum esse majus altero. Quod ipsum probatur; sint duæ lineæ infinitæ, una clausa terminis, alia non clausa, illa clausa terminis, & esset æqualis non clausæ, in ratione infiniti, & non esset æqualis: esset æqualis, ut superponitur; non esset autem, quia post terminum illius prioris, procurret illius alterius, non esset major in ratione aliqua finita. Ergo in ratione infinita, consequenter reperiretur jam inæqualitas in ratione infiniti. Vide plura infra Num. 63.

DICES primò cum Arriaga, ponatur lineæ à puncto A. incipiens versus orientem, & procurrens in infinitum, versus occidentem, præscindat DEUS medietatem illius lineæ in puncto B. hæc medietas esset infinita, quia aliàs infinitum constaret duobus finitis, adeoque & ipsum non esset infinitum, & tamen eo casu infinitum clauderetur duobus terminis.

RESPONDETUR, illam medietatem & fore infinitam, ut probat Arriaga, & fore finitam, quia haberet transitum consummabilem, si haberet terminos propter rationes immediate adlatas. Dicerent alii, etiam si sit possibilis talis lineæ, nullam tamen in illa dari medietatem, quia medietas, est proprietas non nisi rerum finitarum.

DICES secundò, inter hominem & plantam possunt interjici infinitæ species, quæ nec descendunt infra plantam, nec ascendant ultra hominem. Ergo potest infinitum claudi duobus terminis.

RESPONDERI potest primò. Infinitum Syncategorematicum posse claudi duobus terminis.

CONTRA: quia si id universaliter enuntiatur, sequetur etiam æternitatem posse claudi terminis, cujus oppositum immediate ante probatum. Deinde sequetur in sententia Aristotelica, posse veniri ad ultimam partem rei in infinitum divisibilis, adeoque ne sit ulterius & ulterius divisibilis. *Hinc aliter*

RESPONDETUR secundò, possibile esse in infinito eoque Syncategorematico, terminos comparationis extrinsecæ, sed non esse possibiles terminos desitionis, quia semper & semper ulterius & ulterius procedere in infinito est. Casu autem quo ponerentur omnes possibiles species inter plantam & hominem, illæ & essent infinitæ & essent finitæ, finitæ quidem quia pertransibiles desitione factâ in ultimâ, infinitæ autem ut supponitur.

DICENDUM est secundò, etiam suppositâ possi-

biliter infiniti, nullum est fundamentum asserendi illud de facto dari.

PROBATUR conclusio principio negativo, quia quodcunque fundamentum adlatum fuerit, illud non erit sufficiens ad probandum intentum.

OBJICITUR primò, Infinitum & finitum sunt membra, in quæ dividitur quantitas, suntque contraria, quorum uno posito, ponitur & aliud, ad eum modum quo posito calore, ponitur frigus, sunt item proprietates quantitatis. Ergo datur de facto, quantitas infinita.

RESPONDETUR. Argumentum hoc multum probare, probat enim dari ens rationis, & impossibile, cum ens dividatur in ens possibile & impossibile, in ens reale & ens rationis, tunc ergo solum membra dividenda, vel contraria debent dari, quando eorum existentiam suadet, vel experientia sensu, ut suadet existentiam caloris & frigoris, vel quando eam demonstrat ratio, ut demonstrabat existente membro contrario quod est ens creatum, debere existere aliud contrarium nempe Ens increatum, hoc est DEUM. Infinitudo etiam non est nisi proprietas hypothetica quantitatis; infinitum enim si daretur spectaret ad prædicamentum quantitatis, hypothetica autem membra divisionis, non est necesse dari à parte rei.

OBJICITUR secundò, in qualibet quantitate sunt infinitæ partes. Ergo datur infinitum.

RESPONDETUR. Cum per nos sint partes non nisi potentia distinctæ, non facient aliud quam infinitum in potentia. In sententia autem tenentium partes infinitas actu distinctas, sequitur quidem infinitudo, ut supra probatum est, sed tamen illi eam negant, quia ad infinitum actu inquirunt necesse est dari terminos non communicantes infinitos, sicut ad tria, necesse est dari unitates, non communicantes tres.

OBJICITUR tertio, in homine tot sunt prædicata, ut etiam si infinitæ species infra illum crearentur, tamen homo esset perfectior.

RESPONDETUR. Hoc argumentum multum probare. Probat enim hominem esse infinitum in essentia, quod nemo admittit. Dignitas autem illa humana non oritur ex infinitudine aliqua perfectionis, sed ex sola improportionem orta ex diversitate speciei. Deinde cum infra hominem non sint possibiles species nisi infinitæ Syncategorematicæ, hinc etiam in homine prædicata respondentia, deberent esse non infinita categorematicæ, sed syncategorematicæ, respondentiaque illa argueret non infinitatem, sed unitatem æquivalentem illis reliquis, haberetque se homo ita, sicut centrum sphaeræ, quod omnino est unum, licet plures lineæ, possint ad illud duci à circumferentia.

OBJICITUR quarto, Etiam naturaliter dari potest infinitum actu; quia si lapis molaris æqua-

æqualiter ab Angelo ad omnes partes vitri applicetur, omnes frangit adeoque faciet infinitas partes vitri.

RESPONDET primò, qui componunt quantitatem ex divisibilibus in infinitum, non fore illud dividendum in omnes partes, sed DEUM determinatarum in quot partes dividi debeat.

Hæc Responsio

NON SATISFACIT. Tum quia Responsio hæc, est evitatio difficultatis; determinationem enim idèò ponit ne cogatur negare, quòd ex in infinitum divisibilibus componatur quantitas; nolendo tamen concedere, quòd possit dari actus infinitum viribus naturæ; quomodo enim viribus naturæ non potest dari infinitum actus, si applicetur lapis de se potens contere quascunq; partes vitri, hoc ipso enim si aliquas non contereret, non esset potens ad quascunq; conteras partes, & tamen supponitur gravitas lapidis, major quàm quæcunq; resistentia vitri. Tum quia ponamus DEUM non determinare, ut hæc potius quàm illæ partes conterantur, sed velle præbere concursum, ut ille lapis agat quantum potest, certè tunc fieret divisio in omnes partes, quia quæ ratio divisionis est, aliquarum partium, eadem erit divisionis omnium; nempe excessus gravitatis reperibilis in lapide, supra vires resistivas vitri. Dicere autem, quòd non posita à DEO determinatione, nulla sit pars vitri confringenda, est evocatio DEI ad faciendum miraculum, solo titulo defendendæ propriæ sententiæ.

RESPONDETUR secundò. Posita illà applicatione virum dividendum secundum quod est divisibile, nempe usque in minima Physica, ad quarum divisionem nò pertingit lapis, quia non potest lapis agere in vitrum, ita, ut spoliaret illud omni quantitate, quam requirit pro conditione, in ipso met subjecto comminuendo.

OBJICITUR quintò, defacto admittitur à Theologis infinitudo in unione hypostatica, valore operum Christi; itemque in ratione offensæ mortalis.

RESPONDETUR. Horum infinitudinem defumi ab aliquo increato, quando autem per nos negatur infinitum actuale, negatur infinitudo defumibilis ab aliquo creato.

QUÆSTIO II.

De Infinito Categorematico.

VIdimus superiori quæstione non dari actum ullum infinitum Categorematicum creatum. Restat discurre de possibilitate ejusdem. Impossibilitatem ejus agnoscit S. Thom. 1. par. Q. 97. a. 3. & 4. Scot. Suar. uterque contra Vasq. Fallol. Hur. Arriag. sed Ovied. negat ejus possibilitatem in extensione & mole non penetrata, in reliquis autem agnoscit possibilitatē, Vasq. autem in intensione possibile infinitum non agnoscit, sic

DIFFICULTAS I.

De possibilitate infiniti categorematici creati in communi.

DICENDUM est: *Non esse possibile infinitum Categorematicum creatum.*

PROBATUR primò. Posito quocunq; infinito, illud & esset infinitum & non esset infinitum: esset infinitum, ut supponitur, non esset autem infinitum, ut probatur. Quod sublata unicâ entitate mutatur in ratione infiniti, illud non est infinitum, sed posito quocunq; infinito, illud sublata unicâ entitate mutatur in ratione infiniti. Ergo posito quocunq; infinitum, non est infinitum. Major probatur definitione infiniti, quæ deposcit ex infinito semper accipi, & nunquam idem. Et certè si demptione infiniti definit esse infinitum, etiam positione illius non erit infinitum; nihil enim infinitatur, additione finiti. Minor principalis probatur. Posito quocunq; infinito & sublata unicâ entitate, illud infinitum non habet omnem possibilem perfectionem in illo genere, certè enim illa sublata unitas, est aliqua perfectio, quâ tamen utpotè sublata, caret. Ergo sublata unicâ entitate definit esse infinitum. Consequentia immediatè probatur; Infinitum in omni genere requirit omnem possibilem perfectionem in omni genere. Ergo & infinitum in certo genere requirit omnem possibilem perfectionem in illo genere.

RESPONDEBIS primò. Quod sublata unica entitas illa sit eminenter continenda in residuo infinito.

CONTRA, tum quia in 10. si illi tollas unitatem, eminenter non continetur unum; neq; jam 10. sed 9. erit. Ergo etiam sublata unica entitate in infinito, non continebitur illa in residuo eminenter; quid enim eminentiæ tribuit infinitas, ad continendum id quod non est. Tum quia nò est explicabilis hæc continentia eminentialis, ut valeat ad propositum. Tum quia si tollas à DEO unam perfectionem, residuæ perfectiones non censentur eminenter continere priorem. Ergo nec creatum infinitum, sublata aliqua perfectionem, eminenter continebit.

RESPONDEBIS secundò. Infinitum in omni genere perfectionis est solus DEUS, omnes suas perfectiones identificatas reali & habens, hinc fit ut sublata unicâ entitate, tota Deitas definat, sed infinitum creatum, non habet perfectiones identificatas omnes, hinc unicâ entitate sublata, non erit necesse auferri infinitum.

CONTRA. Tum quia infinitum in omni genere, requirit perfectiones omnes in omni genere, quantūvis identificatas uni eidēq; entitati. Ergo etiam infinitum in aliquo genere, requirit omnem possibilem perfectionem in illo genere, quamvis sine identificatione; non est enim major ratio uniūs, quàm alterius: quo posito redit

redit argumentum : quodd scilicet illud infinitum sublatâ unicâ entitate sit desitutum. Tum quia etiam si per impossibile DEO non essent identificatâ suâ perfectiones, si tamen esset infinitus in omni genere, deberet habere omnem possibilem perfectionem in omni genere. Ergo quamvis alicui infinito, non sint identificata sua prædicata, quia tamen esset infinitum in illo genere, deberet habere omnem possibilem perfectionem, in illo genere.

RESPONDEBIS tertio. DEUS est infinitus, in perfectione, & tamen ejus infinitudini non obstat, quamvis ablata suâ unicâ perfectione, desineret esse DEUS, adeoque infinitas.

CONTRA. Quia id oritur ex identificatione, unius perfectionis cum reliquis, hinc unâ ablata, omnes auferuntur, non ponitur autem hîc talis identificatio, & aliâ surget definitio: Quia infinitum debet habere transitum in consummabilem. Rursus perfectiones Divinæ non sunt numeraliter actu infinitæ, sine inclusione unius in altera, & si essent numeraliter actu infinitæ, unaque non includeret aliam, adeoque & reliquas, hinc ablata in eâ suppositione unâ perfectione, adhuc manerent infinitæ perfectiones, aliâs haberent transitum consummabilem, ablatione unius Entitatis, consequenter nec essent cum illa una addita perfectione infinitæ. Licet ratio Deitatis sine hac, quantumvis una ablata perfectione, salvari non possit, sicut nec salvatur ratio omnis perfectionis, cui contradictoriè opponitur, negatio alicujus perfectionis.

Hic ipse principalis medius terminus, sic alter proponitur.

Ponat DEUS per possibile vel impossibile omne possibile infinitum, & ex singulis infinitis tollat unicam entitatem, quam appellemus A. ex omni possibili infinito sublata unica entitas A, conficiet infinitum, nam ex infinitis infinito accepta sigillatim unica entitas, non potest non facere infinitum, appellemusque illud infinitum B, quo posito si quæro: Illud omne possibile infinitum vel mutatur sublatione sigillatim entitatis A, vel non mutatur: Si mutatur: Ergo etiam unum infinitum, sublata unicâ entitate mutabitur, si autem non mutetur, ita argui potest. Conserver DEUS infinitum A, & annihilat omne possibile infinitum, tunc illo annihilato verum est dicere: Est annihilatum omne possibile infinitum, quia illud supponitur non immutatum intrinsicè ablatione unius entitatis; sicut ergo si ante ablationem illius entitatis fuisset annihilatum, verum fuisset, dicere: Est annihilatum omne possibile infinitum; ita & nunc, cum supponatur immutatum non esse illud infinitum; & tamen non potest dici, esset tunc annihilatum omne possibile infinitum. Quod ipsum probatur, post annihilatum omne possibile infinitum non potest manere aliquid infinitum, impossibile enim manere non potest, & extra omne

possibile, nihil est nisi impossibile. Quibus positis sequitur illatio. Ergo etiam sublata unicâ entitate ex uno infinito, mutabitur intrinsicè infinitum. Ergo & antea non fuit infinitum. Formatur ergo argumentum: Infinitum in omni genere, requirit omnem possibilem perfectionem, in omni genere; infinitum item omne possibile, requirit omnem possibilem perfectionem, in omni possibili genere. Ergo & infinitum in certo genere, requirit omnem possibilem perfectionem in illo genere.

Hic ipse medius terminus sic aliter proponitur.

Ponat DEUS decies infinitum; ex singulis, decadibus, tollatur unica entitas, & collocetur in oriente, ex illis sublati entitatibus, conficietur unum infinitum; tunc quæro: sublata unicâ entitate ex singulis decadibus, decies infinitum, vel mutatur intrinsicè, vel non mutatur: Si mutatur, Ergo sublata unicâ entitate mutabitur etiam semel infinitum; Si autem non mutatur decies infinitum, tunc quæro annihiletur illud decies infinitum, vel erit verum dicere decies infinitum est annihilatum, vel non erit verum dicere: Si erit verum dicere, Ergo potest manere decem, quamvis auferatur unum; Si autem non est verum dicere: Ergo apparet illic non fuisse nisi novies infinitum, consequenter ablatione illâ mutatum fuisse, Ergo & quodcumque infinitum ablatione unius entitatis mutabitur.

RESPONDEBIS primò. Sublatâ ex singulis entitate unicâ, totam collectionem mutari, sed non mutari singula infinita.

CONTRA. Tum quia collectio illorum infinitorum, non est quid distinctum realiter, ab illis sigillatim acceptis. Ergo si collectio illa mutatur, mutabuntur etiam singula infinita. Tum quia sublata unicâ entitate ex infinito, mutabitur intrinsicè tota collectio. Ergo mutabitur intrinsicè etiam infinitum. Tum quia, decies infinitum, debet habere omnem possibilem perfectionem, in genere decies infiniti, in indivisibili enim, sicut decem, ita & decies infinitum consistit. Ergo etiam semel infinitum, debet habere omnem possibilem imperfectionem in illo genere. Ergo illâ sublata, non tantum collectio mutabitur, sed & infinitudo.

RESPONDEBIS secundò. Di paritatem esse, quia si ex decies infinito sigillatim acceptâ unicâ entitate, non mutaretur decies infinitum; & maneret decies infinitum, & non maneret autem, quia non plus haberet, quàm novies infinitatem. Item si ex omni possibili infinito acciperetur Unica entitas, & non mutaretur omne possibile infinitum, & esset ut supponitur omne possibile infinitum, & non esset; quia Ly Omne non est, quando Ly Aliquid deest. Nullum autem tale absurdum sequitur, si dematur unica entitas ex aliquo infinito.

CON-

CONTRA. Decies infinitum requirit omnem possibilem perfectionem decies infiniti: Ergo & quodcunque infinitum requirit omnem possibilem perfectionem illius generis. Ergo sicut ex exigentia omnis possibilis perfectionis, decies infiniti, sequitur, si non mutetur illud infinitum, & fore decies infinitum, & non fore, ita ex exigentia omnis possibilis perfectionis illius generis, in illo certo infinito, sequitur, si ablata unicâ entitate non mutetur & fore illud infinitum & non fore. Rursus infinitum in omni possibili genere requirit omnem possibilem perfectionem in illo genere, sequiturque quod si ablata unicâ entitate non mutaretur, quod & esset omne possibile infinitum & non esset. Ergo etiam & infinitum in aliquo genere, requirit omnem possibilem perfectionem in illo genere, illâque demptâ, sequetur & fore infinitum & non fore.

RESPONDEBIS tertio. Sublato unico infinito, semper mutari infinitum, sed sublata unicâ entitate, non est necesse illud mutari, quia unica entitas, non est infinitum.

CONTRA. Tum quia sublato uno infinito, semper mutatur infinitum in ratione infiniti: Ergo & sublata entitate finitâ, mutabitur infinitum in ratione habentis omnem possibilem perfectionem illius generis. Cum eam perfectionem, ad salvandam rationem infiniti, teneatur habere: Redit enim argumentum. Infinitum in omni genere, debet habere omnem possibilem perfectionem in omni genere. Tum quia quæ est proportio unius ad unum infinitum, ea est proportio unius infiniti ad infinities infinitum, sed infinities infinitum, sublato unico infinito mutatur. Ergo & semel infinitum, sublata unicâ entitate mutabitur. Major probatur: quia sicut unica entitas, infinite multiplicata constituit unum infinitum, ita infinitum semel, infinities multiplicatum, constituit, infinitum infinities. Ergo quæ est proportio unius ad unum infinitum, ea est proportio unius infiniti, ad infinities infinitum. Tum quia ut inferius ostendetur, infinitum habet infinitam medietatem. Rursus medietas, infinitum dimidium, Rursus infinitum dimidium, infinitam dimidietatem & sic in infinitum. Ergo etiam sublato uno infinito, non deberet mutari infinities infinitum, quæ enim est proportio unius ad unum infinitum, ea est proportio unius infiniti ad infinities infinitum. Sicut enim infinitum infinite multiplicatum, constituit infinities infinitum, ita unitas infinities multiplicata, constituit infinitum, in ratione infiniti multiplicatum. Ergo si sublato uno infinito, mutatur infinities infinitum, etiam sublata unicâ entitate mutabitur.

Continuatur Intentum.

PROBATUR secundò, vel DEUS potest ponere unum infinitum, vel non potest: si non potest, cur non convinceturq; non posse ponere et-

iam plura, quia plura nō aliud sunt, quàm unū & unum, seu unum nō uniter positum; & sicut, qui non potest pronuntiare A, non potest pronuntiare AB, quia A: est inchoatio AB, ita qui non potest producere unum infinitum, nec potest producere plura infinita. Quod si potest DEUS ponere unum infinitum, quæro: medietas illius vel est infinita, vel non est infinita: si medietas illius non est infinita: Ergo nec illud esset infinitum, quia compositum ex duobus infinitis, non potest esse nisi infinitum. Quod si medietas illius infiniti est infinita. Ergo illud infinitum, & est unum infinitum & non est, est ut dicis, non est autem quia constat duobus infinitis, constat enim duabus medietatibus, quarum singulas, dicis esse infinitas. Rursus hæc ipsa medietatis medietas, vel est adhuc infinita vel finita: si est infinita, Ergo jam illud infinitum & est unum, ut supponitur, & plura, ut probatum est. Quod si medietas illius medietatis est finita. Ergo ut medietas illa prima est finita, utpote illi æqualis, consequenter non infinita, quia conflatum ex duobus finitis non potest esse, nisi finitū.

RESPONDEBIS. Infinitum non habere medietatem.

CONTRA. Tum quia omne extensum & in indivisibili non consistens habet partes minores se. Ergo habere poterit & medietatem. Tum quia omne finitum, habet medietatem sibi proportionatam, Ergo & infinitum, & si quaratur, cur infinitum non habeat medietatem, non alia reddetur ratio, quàm ut devitetur, adlatum argumentum. Bene enim negari potest, quod habere medietatem sit proprietas alicujus finiti. Tum quia sint duæ lineæ quarum una ab hac parte A, sit finita procedatq; in infinitum versùs orientem, sit alia quæ ab eodem puncto A procedat versùs occidentem æqualis illi in infinitate, conjungantur illæ lineæ, certè una, erit medietas illius totius lineæ, ex duabus conflata. Ergo apparet, quod infinitum non excludat medietatem.

CONFIRMATUR primò. Illud quod in sui esse constitutiōe, involvit processum infinitum in principiis componentibus, impossibile est poni à parte rei. Tum quia, si daretur processus in infinitum in causis efficientibus, nihil unquam fieret, ut deduci potest ex demonstratione impossibilitatis processûs in infinitum in causis efficientibus. Ergo etiam si detur processus in infinitum in causis constituentibus, nihil unquam fieret. Tum quia, si id quod involvit processum in infinitum in causis constituentibus suum esse, posset fieri, posset etiam tota æternitas à parte post simul poni, adeoq; finiri & transiri. Tum quia in cujus principiis constituentibus est processus in infinitum, in illius etiam existentia est processus in infinitum, cetè enim existentia indistinguitur à principiis constituentibus in actu positis, sed in cujus existentia, est processus in in-

† dd

fini-

finium, illius existentia, non est, sed erit, & erit, & erit. Ergo id, in cuius principiis constituentibus est processus in infinitum, non est, sed erit, & erit, & erit, neque de illo verum erit dicere, existit sed existet. Unde etiam quia in sententia Aristotelis, est processus in infinitum in divisibilitate continui, nunquam potest divisio tota, simul poni: Sed esse unius cuiusque infiniti, exigit processum in infinitum, in principiis constituentibus suum esse, quod ipsum probatur: Medietas infiniti necessario debet esse infinita, ut supra dixi; ipsius etiam medietatis dimidium, debet esse infinitum propter illud principium: quod compositum ex duobus finitis, non possit esse infinitum, & sic procedetur in infinitum.

RESPONDE BIS PRIMÒ. Id quod involvit processum in infinitum, si semel ponatur totus ille processus, bene poni potest à parte rei.

CONTRA: Tum quia jam nihil obesset, poni processum in infinitum in causis efficientibus, si simul illæ, supponantur operari; & tamen supponitur non posse simul operari, si detur in illis processus in infinitum. Tum quia vi hujus Responsionis, sequitur æternitatem à parte post, posse poni simul totam. Tum quia hoc ipso, quia aliquid dicit processum in infinitum, non potest poni totum simul, sicut enim successio essentialis, excludit simultatem: processus in infinitum in partibus dividendis proportionalibus, excludit positionem simultaneam omnium; ita simultatem positionis, excludit processus in infinitum.

RESPONDE BIS SECUNDÒ, æternitas à parte ante est posita, & tamen in illa datur processus in infinitum, datur item in probabili sententia processus in infinitum in divisibilitate continui, & tamen ponitur totum simul illud divisibile.

CONTRA. Tum quia æternitas à parte ante non est posita tota simul, idque ex eo quia involvit processum in infinitum in principiis suum esse constituentibus. Ergo etiam infinitum categorematicum, cum habeat processum in infinitum in principiis se constituentibus, non potest poni totum simul. Tum quia accuratius rem examinando æternitas à parte ante non dicit processum in infinitum, quia processus dicit terminum à quo, & quia æternitas à parte ante, non habuit terminum à quo à parte ante, æternitas à parte ante non habuit processum in infinitum: si non habuit processum in infinitum, neque habuit impedimentum positionis suæ æternæ. Rursus processus in infinitum, est versus illam partem ubi non definit, esset enim aliàs processus in definitam, non in infinitatem, consequenter etiam infinitas æternitatis à parte ante, non est in definitione quæ est hodie v. g. sed in illo infinito in ante. Ergo ab æterno non habebat processum in infinitum, in quod enim infinitum? consequenter non habuit impedimentum quo minus poneretur, quia positio illius, non dicebat proces-

sum in infinitum, in principiis se constituentibus. Quia autem incipiendo ab hodiè usque ad æternitatem à parte ante, datur processus in infinitum, idè hodiè v. g. æternitas à parte ante, poni non potest. Tum quia illud quod adferebatur de divisibilitate continui ad præsens non facit. Nam sicut quia datur processus in infinitum in divisibilitate, nunquam divisibilitas continui tota simul poni potest. Et si continuum, non solum in divisibilitate, sed & in principiis se constituentibus diceret æquè processum in infinitum, nunquam etiam poni posset; ita cum infinitum in principiis se constituentibus, dicat processum in infinitum, nunquam poni poterit. Deinde processus ille partium in infinitum divisibilium, est identificatus alicui finito, partibus nempe non communicantibus, idè adhuc bene poni poterit; jam autem medietas infiniti, nulli finito identificatur, idè retinet infinitum, merum processum in infinitum, in principiis se constituentibus.

CONFIRMATUR SECUNDÒ. Impossibile est, Totum, esse minus se, sed si daretur infinitum, Totum daretur minus se. Ergo non est possibile infinitum. Minor probatur. Si daretur infinitum, parti infiniti, v. g. medietati itidem infinitæ, adeoque carenti terminis, æquale esset totum infinitum, & tamen medietas, minor est toto. Ergo totum, æquale illi parti, esset minus se.

PROBATUR TERTIÒ. Assumendo principium ab oppositis concessum. Quod unum infinitum non possit esse majus altero in ratione formali, ex quo sic arguitur. Impossibile est infinitum creatum majus altero in ratione formali; possibile etiam esset unum infinitum majus altero in ratione formali. Ergo impossibile est infinitum. Secunda pars antecedentis probatur. Possibile est infinitum majus altero in ratione materiali: Ergo possibile est infinitum majus altero, in ratione formali. Probatur consequentia. Ratio formalis infiniti, non est quidquam re distinctum à ratione materiali. Ergo si potest esse unum, majus infinitum altero, in ratione materiali; poterit esse majus altero, etiam in ratione formali; quando enim aliqua sunt idem realiter, tunc quidquid uni competit, pro statu reali, debet & alteri in eodem sensu & statu reali competere.

RESPONDE BIS. Decem ulnæ & decem palmi, sunt in ratione materiali inæquales, & tamen in ratione decadis, sunt æquales.

CONTRA. Tum quia 5, non est formaliter æquale ad 10. demus ergo quod illi 10. palmi æquivalent 5, ulnis, certè 10. illæ ulnæ non poterunt dici æquales formaliter 5, ulnis, consequenter nec dici debent æquales formaliter decem palmis. Tum quia illa æqualitas decadis ulnarum, & decadis palmorum non est nisi æqualitas per rationem abstrahentem rationem communem decadis, in re autem est inæqualitas, convenientiaque in decem, est convenientia cum magna discon-

disconvenientia. Ergo & illorum infinitorum in re erit inæqualitas, & tamen est intentum oppositorum, ponere in re æqualitatem infinitorum. Tum quia nihil est aliud unum formaliter esse majus altero, quam habendo id quod correspondeat minori, habere ultra aliquid, cui in minori nihil respondeat; jam autem in infinito majori materialiter reperitur hoc, cui nihil respondere possit in minori infinito, adeoque ex Materiali inæqualitate, sequetur inæqualitas Formalis.

DIFFICULTAS II.

De possibilitate infinitorum in particulari.

PRÆTER probationes superius adlatas, reperiuntur principia in particulari, certas species infiniti impugnantia, quæ hic adferre & tueri erit necesse.

Punctum Difficultatis 1.

An infinitum in extensione & mole sit possibile.

DICENDUM est primò. *Infinitum in extensione non esse possibile.*

PROBATUR primò communiter. Detur linea utraq; parte infinita, proscindat & annihilat DEUS unum palmum adducat partes, hiatu illo intercepto distantes, vel deserunt locum partes infiniti vel non deserunt: si non deserunt, Ergo non occupant spatium, quod supponitur relictum à parte præcisâ vel annihilatâ, vel certè eadem bilocantur retinendo priorem locum, & novum acquirendo: si autem partes infiniti, ut repleant hiatum illum, deserunt priorem locum, Ergo illud infinitum & erit infinitum, & non erit: erit quidem, ut supponitur, non erit autem, quia erit clausum duobus terminis, ortis ex desertione loci antea occupati.

RESPONDET primò Arriag. non esse absurdum quòd infinitum claudatur duobus terminis.

CONTRA præter dicta supra. Tum quia si infinitum, potest habere terminos, sequitur posse infinitum habere plures terminos quam habeat res finita, & non posset habere plures terminos, non posse quidem, quia quod est majus, pauciores debet habere terminos; Det quòd habeat plures negationes ulterioris extensionis non habeat majorem extensionem. Ergo cum infinitum sit majus præ finito, non potest habere plures negationes ulterioris extensionis seu terminos. Unde etiam semiulna, quia est minor, illic admittit terminos, ubi eos non admittit ulna. Posset etiam habere plures terminos, quia præter terminos finitis longitudinibus apponibiles, patitur terminos in infinitate, rursus in medietate infiniti (quæ ex dictis supra debet esse infinita)

patitur terminos. Rursus in medietatis ipsius dimidio, quod item debet esse infinitum, potest pati terminos. Ergo potest pati plures terminos, quam res finita. Tum quia, si unum infinitum semel possit habere terminos, non est ratio, cur non & aliud, dicamq; etiam Divinam essentiam, habere terminos perfectionis, vel si id negas de Divina essentia, dicam posse dari infinitam creatam essentiam, quæ tamen claudatur terminis ne scilicet æquet dignitatem essentiæ Divinæ, & tamen sit in ratione essentiæ infinita. Tum quia fines infinitare, limites illimitare non possunt. Ergo nec termini stare possunt cum infinitudine, & tamen illi fines vel maximè & completivè illimitare, & infinitare deberent, sicut unitates, ad decadem evehit, ultimò complens, unitas. Tum quia illud infinitum clausum terminis, & haberet quia infinitum est, negationem ejus rationis quæ constituit finitudinem, & non haberet negationem ejus rationis, haberet quidem ut supponitur, hoc ipso enim finitum esset, si non negaret, sed importaret rationem, quæ constituit finitudinem; & non haberet negationem ejus rationis, quæ constituit finitudinem, quia ratio constitutiva finiti est terminus, hinc in medio extensionis non est finis formaliter, quia in medio non est terminus formaliter. Et certè, si quantum semper ita procederet ac in medio, quantum nunquam esse finitum. Ergo ratio finiti, formaliter constituitur termino. Tum quia partes interceptæ inter terminos infiniti, non habentes transitum consummabilem, sunt partes infinitæ, partes infinitæ sunt idem quod partes sine fine, partes autem sine fine, sunt partes sine termino. Ergo à primo ad ultimum partes non habentes transitum consummabilem sunt partes sine termino.

RESPONDET secundò Hurtad: Non posse spatium illud occupari nisi per rarefactionem vel productionem aliarum partium.

CONTRA, supponamus per impossibile nec reproduci partes, nec rarefieri, certè debebit jam concedi claudendum tunc infinitum duobus terminis. Ergo apparet & ante fuisse clausum, neque enim tunc primùm fierent illi termini. Rursus quomodo illa infinita est longitudo, quæ finitum spatium replere non potest.

RESPONDET tertio. Posse quidem illud spatium repleti à partibus infiniti in locum illū succedentibus, caterum linea infinita, nondum deseret aliquod spatium nisi finitum; & quia si deberet claudi terminis, desereret spatium infinitum, fit ut adhuc illa linea, non sit claudenda terminis; desertioque illa spatii infiniti, clausaque terminis, desumeretur ex sola imaginatione, versante circa finitam lineam, deserentem priores terminos, si novos aliquos acquirere debeat.

CONTRA. Tum quia & desereret spatium infinitum, si deberet claudi terminis & non desereret, desereret ut supponitur, non desereret autem,

tem, quia non plus spatii antiqui deferetur, quam occupetur novi novum autem occupatum spatium, non est nisi finitum. Tum quia si contingat id in linea finita, deferere illa debet priores terminos. Ergo idem dicendum de linea infinita. Tum quia etiam in linea infinita, sine bilocatione, non potest repleri illud spatium, nisi acquisitis novis totaliter presentibus. Ergo cum illuc non sit ponenda bilocatio, debet concedi acquisitio novarum presentiarum, adeoque & terminorum in extremis, (ut ita dicam) infinitae lineae, quae extrema poni debere, evincit argumentum factum. Quereretur restat cum partes infiniti non fuerint penetratae, modo etiam non bilocentur, unde hoc illis erit, ut possint illud spatium replere.

Idem medius terminus sic aliter proponitur.

Ponantur versus orientem infinitae tres lineae, una incipiat à puncto A & altera à puncto B tertia, à puncto C. Ponantur rursus hae distantiae, ita, ut à puncto A, praecedatur punctum B, centum palmis; & à puncto B, praecedatur item punctum C, centum palmis. Ponamus item promoveri à DEO lineam C, versus A, ita ut ab A, distet non nisi quinquaginta palmis, à puncto autem B, procedens linea maneat immota. His positis formatur argumentum, linea C, & erit infinita ut supponitur, & non erit infinita, quia clausa duobus terminis scilicet uno quod à puncto A, distat spatio 50. palmorum, & altero termino quem acquisivit in illa promotione sui, quem terminum appellemus. Ideò istò I. quæro: an à linea B, immota & carente termino versus Orientem, secundum illum ductum, distat ne spatio infinito an finito; si infinito, Ergo non supponitur esse tantum centum 50. palmis promota versus occidentem; Si finito. Ergo inter id quod habet terminum, & inter id quod non habet terminum, potest esse distantia non nisi finita.

PROBATUR secundò communiter. Ducatur ex puncto A, linea infinita, & ex eodem puncto alia, ex duabusque lineis efficiatur pyramis, illa lineae quò magis extendentur eò magis distabunt. Ergo extensae in infinitum distabunt infinite, & tamen non distabunt infinite, quia distantia illa clausa erit duobus punctis.

RESPONDET primò Pontius retorquendo argumentum. Contra Divinam cognitionem cognoscentem distantiam duarum illarum linearum, si enim cognitio Divina non obstantibus terminis, videt illas infinitas, cur negabitur posse lineas, infinitas, claudi terminis?

CONTRA, quia cognitio Divina nunquam cognoscit illas lineas tanquam possibiles, sed cognitio illi de linea est talis: Cognosco omnes partes, quas potest habere successive illa linea, ita ut nulla sit à me incognita, quidquid tamen illius actu ponitur, finitum erit, consequenter

DEUS non cognoscit infinitum clausum terminis quod tu concedis de tuo.

Neg. valet, si dicas, cum eodem, si daretur circulus infinitus, inciperet ab eodem puncto & defineret: ita etiam non est inconveniens, duarum illarum linearum distantiam, claudi terminis, sufficere ad infinitum ut habeat partes determinatas, quae non possunt reduci ad numerum determinatum; non inquam valet: nam ex hoc ipso arguitur impossibilitas circuli infiniti, quia scilicet etiam ille admitteret terminos, nec poterit illud infinitum habere partes determinatas, quae tamen non possunt ad certum numerum redigi, si admittatur clausura per terminos.

RESPONDEBIS secundò, illas lineas neque distare finitè, neque infinitè, quia distantia est passio finitorum.

CONTRA. Hoc ipsum erat probandum quod distantia sit passio finitorum, si enim extensio per te datur infinito, cur non distantia, & si finitudo trahit secum distantiam finitam: Ergo & infinitudo, trahet secum distantiam infinitam.

RESPONDEBIS tertio ex Oviedo: Pyramidem infinitam esse impossibilem, quia de ratione pyramidis est habere terminos quos infinitum non admittit.

CONTRA. Quia supposita possibilitate lineae infinitae, & erit impossibilis pyramis infinita, & non erit, erit quidem ut supponitur, non erit autem quia supposita possibilitate lineae infinitae, cur non poterunt illae pyramidem componere? ostendeturque in hoc implicantia, sed quae ipsam etiam impossibilitatem lineae infinitae, arguet.

PROBATUR tertio communiter, quae etiam implicantia utitur recentior Suar. Si extensio infinita esset possibilis, possibilis etiam esset linea infinita versus orientem ducta; sed non est possibilis, quod probatur: Constat enim infinitis palmis, uno albo, & alio nigro, demus rursus, conservatis albis, annihilari nigros, relictis spatiis quae nigri occupabant, tunc quæro, an palmi albi residui occupent idem spatium vel non: si non occupant idem spatium, Ergo non sunt infiniti, sed neque annihilati, nigri erunt infiniti, non enim erunt plures albis. Ergo neque tota linea fuit infinita. Hoc argumentum desiderat probationem huius propositionis, quod residuum illud palmorum alborum non occuparet spatium infinitum, quamvis non occupet spatium nigrorum.

DICENDUM est secundò. *Infinitum in mole v. g. Corpus infinitum est impossibile.*

PROBATUR. Confinibile ad superius dicta imaginatione. Creatur à DEO infinitus aer, annihilat DEUS tantum aeris quantum respon-

det globo terræ, succedat aer vicinus ad replendum illud spatium, succedat inquam sine ulla replicatione, rarefactione &c. æqualiter ab oriente & occidente replendo illud spatium, quo casu posito, vel idem spatium cum iisdem terminis occupat ille aer, vel non idem? Si idem unde facta successio in locum annihilati aeris? si non idem: Ergo acquireret terminos, claudeturque illis, quod tamen repugnat infinito.

Hic idem medius terminus sic aliter proponitur.

Ponat DEUS lapides unius palmi infinitos, hi occupabunt spatium infinitum, ponat DEUS infinitum lapidum, ex quibus unusquisque æquivalet monti, opponat DEUS infinitum montium, infinito lapidum, tunc infinitum lapidum, & erit infinitum spatium occupans ut supponitur, & non erit infinitum spatium occupans, quia habebit terminos, in quantum scilicet infinitum lapidum, non extendetur eò, quod extenditur infinitum montium.

Hinc idem medius terminus pro utraq. conclusione valens sic proponitur.

Ponatur linea infinita, ponantur postea corpora infinita palmaria, vel sufficiat linea illa ut illis corporibus coextendatur vel non sufficiat? si non sufficiat: Ergo habebit transitum consummabilem, desitione illic habenda, ubi jam non poterit coextendi; si autem sufficit coextendi, creet DEUS corpora non nisi centum palmaria, poterit ne illic illa linea coextendi, vel non: si non poterit: Ergo erit transitum consummabilem habens; si poterit unde illi accrescet longitudo? ut cum æqualis olim fuerit infinitis palmaribus corporibus, nunc evadat æqualis & coextensibilis infinitis centum palmaribus corporibus.

Sed quid tenendum de doctrina Ovied: admittentis possibiliter infinitudinis in extensione, & mole, modo ad sit penetratio?

CONTRA, hanc doctrinam faciunt universatiter adlata contra possibilitatem infiniti, quia scilicet sublata unica parte ex penetrato illo, jam non esset infinitum residuum. Deinde infinita linea penetrata, vel potest coextendi spatio sibi proportionato, vel non potest: si potest, redeunt argumenta facta: si non potest quæro? vel habet seclusa penetratione totum id quod est sufficiens ad replendum spatium infinitum, vel non habet? si non habet, contra erit. Tum quia dicam etiam unum digitum penetratum, esse infinitum, quamvis non habeat sufficientiam ad implendum spatium infinitum. Tum quia sine ullo fundamento affingetur illi extensioni infinitudo; Quod si habet cætera sufficientia seclusa penetratione ad implendum spatium infinitum? Ergo poterit extendi per spatium infinitum, nisi miraculo penetrationis impediat. Ergo habet potentiam ut de se, secluso miraculo penetrationis, faciat impossi-

bile, quia tu dicis extensionem illam impossibilem.

Punctum Difficultatis 2.

An sit possibile infinitum Categorematicum in numero?

DICENDUM est, *Non esse possibile infinitum in numero* v.g. non sunt possibiles infiniti homines, infiniti Angeli &c.

PROBATUR primò argumento superius facto contra possibilitatem infiniti Categorematici mutandi ablatione v.g. vel unius hominis.

PROBATUR secundo communiter. Creet DEUS infinitos homines singulos cum suis annulis, projiciant suos annulos in cumulum: vel possunt singuli ex illo cumulo accipere 100. annulos, vel non possunt? si possunt? pone quod accipiant singuli 99. tunc ita argumentum fiat: antequam projecissent illos annulos singuli homines, habebant non nisi singulos. Ergo & tunc habebunt singulos, unde enim accrevissent? Ergo & acceperunt, & non acceperunt 99. annulos. Si autem singuli non possunt ex infinito annulorum accipere 100. annulos: Ergo habetur in illo infinito transitus consummabilis annulorum, consummatione facta tunc, cum desunt accipiendi à residuo infinitorum hominum. Deinde cum in illo cumulo annulorum sint centenarii infiniti, Ergo & acceptibiles ab infinitis hominibus. Sed quærare restabit unde creverit ille numerus annulorum?

RESPONDET Ovied. quod ex illo cumulo annulorum, acciperent infiniti centenuarios annulorum, sed non acciperet omnes neque est absurdum dicere, quod cum infiniti accipiunt ex cumulo infinito, exhauriatur infinitum, ita ut reliquis, non sit residuum quidquam, quod accipiat. Sed esset absurdum, si cumulus ille exhauriretur per finitos accipientes; dicitque ulterius multitudinem hominum qui haberent singulos annulos, esse minorem multitudine infinita, habentium singillatim centum annulos, non enim repugnat unum infinitum, majus altero.

CONTRA. Supponamus quod ex cumulo illo annulorum, sit primus accipiens A, qui ita accipiat 100. ut etiam alteri porrigat alios 100. annulos, ipse autem à nullo alio accipiat, secundus autem sit qui accipiat à primo & simul porrigat, tertio: fiat autem hoc totum uno instanti, quod fieri potest, si fiat porrectio per actus voluntatis instantaneos, vel si id ab hominibus fieri non potest, fiat ab Angelis: eo casu, & erunt infiniti accipientes & non erunt: erunt ut supponitur; non erunt autem, quia totum illud infinitum erit clausum duobus terminis, hoc est primo, qui

† dd 3

à nul-

à nullo alio accepit 100. annulos, & inter ultimum, qui nemini alteri porrexit. Tunc quæro quando per illam infinitam multitudinem accipientium exhaustum est infinitum annulorum, vel nullus est illic, qui alteri non porrexerit, vel est aliquis, qui alteri non porrexerit: si est aliquis, qui alteri non porrexerit, Ergo datur illic ultimus qui acceperit & non porrexerit, & primus qui porrexit non accepit. Quod si nullus est qui & ipse non acceperit & alteri non porrexerit? Ergo & exhaustum est illud infinitum per infinitos, ut tu dicis accipientes, & non exhaustum, quia exhaustum non potest, nisi desit quod accipiat tradendum alteri, tu autem dicis semper restare tradendum alteri.

Quod autem attinet ad illud principium, nempe unum infinitum, potest esse majus altero.

CONTRA erit primum. Ponamus à DEO poni non nisi unum infinitum, & quia per te unum infinitum potest esse majus altero, ponamus esse secretos à DEO infinitos millenarios hominum, & secretos infinitos centenarios hominum, & tandem veniatur ad semel infinitum hominum, quod ipsum infinitum hominum constet hominibus, quorum singuli projiciant suos annulos in cumulum, & singuli accipiant non unum, sed centum annulos, ita ut unus accipiat & porrigat alteri, excepto uno, qui accipiat à nemine, & tamen porrigat; quæro an infinito illi toti hominum, sint suffecturi illi annuli, ut singuli possint accipere centenarios, vel non sufficiunt: Si sufficiunt, redit argumentum factum, unde nam illa accretio facta. Quod si ille cumulus annulorum non sufficit, ut singuli illorum hominum infinitorum accipiant centenarios, quæro an qui acceperunt homines, sint infiniti, an finiti, si finiti; Ergo infinitum exhaustum potest per finitos accipientes: si infiniti. Ergo non stas in suppositione, scilicet infinitum illud fuisse semel infinitum, nam ex illo infinito facis bis v. g. infinitum, scilicet infinitum accipientium, & infinitum non accipientium. Quod si dicas, infinitum non posse dari quin constet saltim ex duabus infinitatibus, scilicet mediate utraque infinita, redibit argumentum, an cum projecerit illa collectio singulos annulos, possit accipere medietas modo descripto centenarios.

Quod si dicas infinitum quodcumque etiam minimum continere in se plura infinita, inquiram an unumquodque sit infinities infinitum, an finities, hoc est habens numerum finitum infinitorum, hoc est v. g. 100. vel 1000. infinita, si finities est infinitum, secernat DEUS mente unum infinitum, hoc est unies infinitum acceptum ex illis centies: illud unies infinitum non habet nisi semel infinitudinem, vel ad maximum conflatur ex duplici medietate infinita, de qua illa formeretur argumentum factum, de projectione unius annuli, acceptioneque annulorum 100. Quod si unumquodque infinitum est infinities infinitum, rogo

quomodo potest esse unum majus altero: nam sicut unum millenarium numeri numerantis, non est majus alio millenario numeri numerantis, alioqui hoc ipso non esset numerus millenarius, numeri enim in indivisibili consistunt; ita infinities infinitum, non est unum majus altero, & cum deficeret in infinitudine infinitatis, hoc ipso infinitudinis finitudinem haberet.

CONTRA secundò. Quia & esset alterum infinitum minus & non esset, esset ut supponitur, non esset autem, ut probatur, appellemus infinitum minus infinitum Angelorum, & infinitum majus, sit infinitum hominum, supponamus ex infinito Angelorum assignari à DEO Custodem uni, de quo sit verum dicere non caret Angelo, & ante illum nemo prior illum habuit: assignet rursus aliis Angelos simul omnibus, quibus assignari potest, quo posito quæro: an sit devenire ad aliquem hominum, qui non habeat Angelum, vel non est devenire, si non est devenire, singuli ergo homines habent suos Angelos; Si singuli, quomodo infinitum Angelorum minus erit infinito hominum? Si autem est devenire ad homines, qui non habeant Angelos, Ergo illud infinitum hominum & erit infinitum, & non erit: erit ut supponitur, non erit autem, quia claudetur inter duos terminos primum, qui habuit Angelum, & alium, qui non habet, nomina illum hominem indeterminatum, ut volueris, sufficit intento argumenti, quod deveniatur ad aliquem vel aliquos, qui non habeant Angelum. Et sicut docet Oviedo: spatium quodcumque occupabile à mole corporum infinitorum, si daretur, non fore infinitum, quia potest illi supervenire spatium majus: ita etiam infinitum, quod non æquabitur alteri infinito, non erit infinitum, habebit enim illic terminum, quia ultra non adæquabitur, majori se infinito. Universaliter autem docet Oviedo, infinitum, non posse clauditerminis.

CONTRA tertio. Si daretur infinitum unum, majus altero, & esset majus & non esset, esset ut supponitur, probarique per hoc posset, quia si ponatur infinitum hominum certe infinitum capillorum majus erit, uni enim homini tot capilli, respondebunt, et si unitas infinities repetita facit unum infinitum, ergo & mille infinities repetita unitas, faciet etiam milles infinitum. Rursus si unum infinitum non esset majus altero, infinita pertica & funis spiraliter illi superpositus essent æqualia, cum tamen recta figura à spirali semper superetur, insuper si unum infinitum non esset majus altero, totum non esset majus suâ parte v. g. nam centenarius infinitus esset æqualis millenario infinito, cum tamen centum, sit pars millenarii. Non posset autem unum infinitum esse majus altero, quia illud minus, hoc ipso non esset infinitum; quia haberet terminum illuc, ubi excederetur ab alio.

PRO.

PROBATUR tertio. Designet Deus, omnibus diebus per æternitatem futuris, unum Angelum, ita, ut nullus sit dies, qui sibi correspondentem Angelum non habeat, & nullus Angelus, qui non habeat correspondentem sibi diem, quo posito; illi Angeli, & essent infiniti, ut supponitur; & non essent infiniti, ut probatur. Si enim essent infiniti; mutet Deus designationem, & eos Angelos, quos assignaverat diebus, assignet horis, vel illi Angeli sufficient, ut singulis horis, distincti assignari possint, vel non sufficient: si sufficient, Ergo cum tot supponantur Angeli esse, quot dies æternitatis, tot erunt horæ æternitatis, quot & dies, quod falsum est; si autem non sufficiunt Angeli, ut singulis horis æternitatis distinctus Angelus tribuatur. Ergo illi Angeli non sunt infiniti; quia multitudo illorum interciperetur duobus terminis; primo hoc est Angelo, qui primæ horæ assignaretur. Et ultimo, scilicet illâ horâ, quæ adhuc haberet suum Angelum, & reliquæ horæ, post illam sequentes, suum Angelum non haberent.

RESPONDET primò Ovied. horis interruptè & interpolatè acceptis, posse Deum, per totam æternitatem, distinctos Angelos assignare, sed non posse continuatè, & fluenter acceptis, computando unam, post aliam sequentem; & ita v. g. non potest primæ, secundæ, tertiæ horæ assignare suum Angelum distinctum, potest tamen assignare primæ, & postea v. g. decimæ, ita ut totâ æternitate, per diversas horas interpolatas, assignare possit suum Angelum.

CONTRA. Tum quia, vel tantum horis interpolatis, vel etiam diebus non nisi interpolatis, potest Deus assignare alium singulatim Angelum; si primum, non satisfiet argumento factò; quia dicere, quòd horis non nisi interpolatis, per totam æternitatem, assignare possit Deus, distinctum Angelum, est dicere, Deum non posse singulis horis assignare Angelum; redibitque argumentum factum; Si autem dicatur secundum; hoc ipsum probandum veniret, reassumique poterit argumentum factum. Quòd scilicet deberet illud infinitum claudi terminis: deberet esse unum majus altero, &c. Tum quia, vel pluribus horis, quàm sint dies æternitatis, assignabuntur dicti Angeli, vel non pluribus, sed æqualibus; si pluribus, unde illud incrementum, cum supponantur non superfuisset Angeli plures, diebus æternitatis; si non pluribus. Ergo non respondes ad suppositionem argumenti, quòd à diebus, ad horas, quæ sunt plures diebus, procedit. Tum quia, quòd est verè infinitum, in quacunque suppositione, exhaustiri non potest, assignatione, vel acceptibilitate, si illa intra duos terminos consistat: termini enim finitudinem notant. Ergo si illud infinitum Angelorum, est verè infinitum, per horas non interruptè acceptas, interceptas tamen, inter pri-

mam & ultimam exhaustiri non posset, consequenter deberent sufficere Angeli dandi, horis totius æternitatis, non interpolatè acceptis: ubi enim deficeret dabilitas, illic esset terminus, adeoque finitudo. Tum quia, quamvis horis successive acceptis, non possit etiam successive Deus tribuere singulos annulos: non enim posset successive illam infinitatem pertransire, potest tamen simul, sicut simul illa cognoscit, & successive, non posset cognoscendo pertransire. Redit ergo Argumentum: an possit simul, sicut diebus, ita & horis, assignare singulos Angelos, idque ut dico simul.

RESPONDETUR secundò, retorquendo argumentum, & querendo; an positis omnibus possibilebus Angelis, qui assignarentur singulis diebus æternitatis, possent adhuc mutata designatione, assignari singulis horis.

CONTRA: Quia non est possibile, ut omnes Angeli ponantur: & erunt enim omnes possibilebus Angeli positi, ut supponitur, & non erunt: quia illis positus, vel implicabunt alii Angeli, vel non implicabunt. Si non implicabunt, Ergo non omnes sunt positi; Si implicabunt, Ergo contradictori erunt hi termini: Substantia Spiritus completa. Recolantur in simili, dicta supra, ex quibus, hoc etiam deduci potest, Quòd Deus singulis horis æternitatis, singulos dies assignare possit. Quod sic proponitur. Suppono dies æternitatis omnes, simul non posse poni, à parte rei: Suppono secundò, illos à Deo cognoscis ita ut dicat: Nullus est dies, quem non cognosco, ita tamen illos cognosco, ut videam illos, nunquam finiri posse. Suppono tertio, Deum in assignatione dierum æternitatis, ad horas æternitatis, ita se habere, ut dicat, & hæc hora, & illa hora, habet suum diem proprium, ita tamen ut nunquam dierum, & horarum sit infinitudo terminata: sed sicut sunt dies infinitus infiniti, ita & hora, ita ut radix assignabilitatis, non sit multitudo horarum, major præ diebus in unaquaque die; indubiè enim plures sunt horæ, quàm dies: Sed radix ista est Dei omnipotentia, & non implicantia contradictionis in essentia dierum. Jam autem assignabilitas Angelorum, ad dies æternitatis, non est, non implicantia contradictionis Angelorum, sed esse actuale à parte rei. Hinc etiam Angeli, secundum non implicantiam contradictionis spectati, tam diebus, quàm horis æternitatis, assignari possent.

Punctum Difficultatis 3.

Quid de reliquis infinitum concernentibus?
DESCENDUM est primò. Non est possibile infinitum in intensione.

PROBATUR argumentum antè propositum. Creet Deus infinitos gradus caloris, tot quot sunt infiniti homines: vel potest Deus singulis illorum, 100. gradus assignare, vel non potest? Si

non potest: Ergo exhauriretur infinitum; Si potest, Ergo sunt plures infinito hominum. Modum defendendi hoc argumentum, vide supra positum.

RESPONDERI posset huic argumento, & quibuscunque aliis hactenus positis. Quod infinitum non implicet quidem contradictionem; demere tamen ex ipso aliquid, implicat contradictionem: & ita si accipiatur aliquid ex linea infinite extensa, sequitur illam terminandam &c. si autem consideretur infinitum secundum se, nulla saltem in plerisque ostendi potest implicancia.

CONTRA erit: quia expresse Aristotelica definitio, permittit ipsam acceptionem: unde in definitione dicitur, cujus secundum quantitatem accipientibus, &c. &c. hinc negare istam acceptionem, est non stare in statu questionis. Ceterum posito, quod nova alia definitio infiniti formaretur, posset ex illa non sequi implicancia contradictionis.

DICENDUM est secundò. *Etiā posito, quod possibile esset infinitum creatum, adhuc impossibile esset poni omne possibile infinitum.*

PROBATUR primò. Posito omni possibili infinito, vel ponerentur omnes posibles finitæ creaturæ, vel non ponerentur? Si non ponerentur? Ergo & esset illud omne possibile infinitum, ut supponitur & non esset: quia adhuc producibile esset, præter producta infinita, aliquid infinitum, quia omne producibile infinitum, est infinities infinitum. Hinc productis finitis, quæ remanent producibilia, post productionem omnis possibile infiniti, sed infinities positus, consurgeret adhuc novum infinitum. Neq; enim v.g. infinitum multitudinis, est aliud, quam finitum infinities positum. Si autem posito omni possibili infinito, ponerentur omnes posibles finitæ etiam creaturæ: Ergo jam Deus non maneret omnipotens, quia nihil maneret producibile: nam omnipotentia Dei transcendentaliter requirit effectus.

RESPONDEBIS primò cum P. VENCESLAO DAROVSKI, meo in Theologia Professore, Viro omnium talentorum. Infinita persona Patris, non ita exhaurit terminabilitatem naturæ Divinæ infinitam, ut quamvis illam infinite terminet, adhuc illam non relinquat ulterius terminabilem per aliam personam infinitam, tam Filii, quam Spiritus Sancti. Rursus infinita Persona verbi, terminans naturam Divinam, non exhauritur, quominus possit terminare aliam naturam creatam, & alias plures: Scientia item Divina non exhauritur, quamvis cognoscat omne possibile; & sicut omniscientia in actum reducta, non facit Deum, non esse Deum, ita nec faciet omnipotentia in actum reducta.

CONTRA: Tum quia, ab instantia, ex adlaris prima, desumi potest, pro conclusione argumentum. Tres Personæ Divinæ, infinitam termina-

bilitàtem naturæ Divinæ ita exhauriunt, ut à quarta Persona terminabilis non sit, nisi per solam chimæram, & fictionem intellectus. Ergo etiam omne producibile infinitum in actu positum, ita exhauriet omnipotentiam infinitam, ut ulterius nihil producere possit: Quod autem Persona Patris, non reddat ulterius interminabilem naturam Divinam, secundum se spectatam, hoc inde est: quia terminativitas Personæ Patris, non est omnis possibile terminativitas Divina; Jam autem omne possibile infinitum, cum sit omnis possibile terminus omnipotentie Divinæ, fit, ut exhauriat omnipotentiam Divinam. Tum quia: ex secunda instantia potest pro conclusione formari argumentum. Persona verbi infinite terminans naturam Divinam, ita illam terminat, ut omnem suam terminativitatem infinitam, quam præstare potest, exhauriat; neq; enim aliam naturam Divinam, vel aliam creatam infinitam (utramq; enim suppono impossibilem) terminare potest; & tamen, hoc non obstante, potest terminare naturam finitam creatam. Ergo etiam omnipotentia, post productum omne possibile infinitum, poterit producere aliqua finita, redibitq; argumentum superius factum. Addo, non esse ullum inconveniens, infinitam terminabilitatem naturæ Divinæ, exhauriri per terminativitatem trium Divinarum Personarum, si autem exhauriretur omnipotentia Divina, ita, ut ulterius nihil posset facere, magnū foret inconveniens: nam imprimis non potest dici propriè exhauriri, terminativitas Naturæ Divinæ, cum tres personæ, quamvis inter se distinctæ, sunt tamen identificatæ cum natura: idē autē propriè non dicitur exhauriri à seipso; jam autem, si exhauriretur omnipotentia Divina, exhauriretur ab aliquo à se distincto realiter, nempe à productis creaturis, adeoque exhauriretur propriè. Rursus, prius illud exhauriri contingeret, per aliquid æquale, nempe per personas Divinas, infinitum autem exhauriri à mensura infinita nihil vetat: exhauriri autem, omnipotentia per creaturas contingeret, per aliquid inæquale: quia non exhauriretur per aliquid esse Divinum. Deinde, id quod se habet per modum termini, non dicitur exhauriri propriè; hinc, etiam si per impossibile, omnes finitas & infinitas terminaret cognitiones, objectum aliquid, non inde jam non cognoscibile foret: neq; enim inde jam entitatem suam perderet, cujus necessaria passio est, esse verum, adeoque cognoscibile; sed omnipotentia cum se non habeat per modum termini, sed potius potentia effectivæ, verè & propriè per creaturas exhausta, diceretur. Deniq; non est ullum absurdum, quod infinita terminabilitas naturæ Divinæ, exhauriatur ab infinita Divina terminativitate, Tripersonalitati ejus debitæ, immo est perfectio Dei necessaria, salvans unitritatem ejusdem, unde etiam est perfectio ejus actu possessa, jam autem exhaustio

haustio omnipotentia, non est perfectio Dei, sed esset defectio perfectionis Divinae. Tum quia: illud quod dicitur de exhaustionem Divinae scientia, pro nobis est. Dico enim exauriri scientiam Divinam in hoc sensu, quia nihil est cognoscibile, quod non cognoscat, & ultra hæc, non se extendit, sed hæc perfectio est potius Dei: quia scilicet perfectio Dei est, non esse nescientem, quam perfectionem adfert illa exhaustio; & si hanc non haberet exhaustionem, nesciens esset: ergo etiam à possibilitate creaturarum, exauritur omnipotentia Divina, neque enim ultra possibilia aliquid potest, cum hoc tamen addito, quod hæc omniscientia Divina exhaustio sit perfectio Dei, quia nisi nosset omnia possibilia, omniscius non esset; sed exhaustio omnipotentia, quæ fieret per omne possibile productum, est exhaustio, quæ adfert negationem omnipotentia, ejusque destructionem, quid enim illa omnipotentia posset? Et certe non aliunde Deus habet non esse nescientis, nisi ab actuali omniscientia; rationem autem omnipotentia aliunde habet.

RESPONDEBIS secundò. Habere actum adequatum, est perfectio potentia, & ita si oculus eliceret visionem adequatam, intellectus item cognitionem adequatam; maxima hæc esset perfectio oculi, & intellectus; consequenter erit perfectio omnipotentia, habere actum adequatum, stantem in productione omnium possibilem.

CONTRA. Quia actus adequatus, stans cum esse potentia, est perfectio potentia; sed actus adequatus, destruens esse potentia, non est perfectio potentia; hoc autem in presenti contineretur.

RESPONDET tertio Vasquez. Posito omni possibili infinito, & omni producibili; adhuc Deus posset illa conservare, ad operationes concurrere, & similia.

CONTRA. Quia hæc Responsio contradictorios terminos continet; & esset enim omne possibile producibile productum, & non esset; esset, ut supponitur in negatione, conclusionis, non esset autem, quia adhuc operationes produci posset, & conservatio infiniti, quæ omnia veniunt inter producibilitatem, omnis possibilitis, tam finiti quam infiniti.

PROBATUR secundò. Si Deus produceret omne possibile infinitum, & produceret omne possibile infinitum, ut supponitur, & non produceret: quia non produceret omne potentia infinitum, quod etiam est inter producibilia; quod autem non produceret omne potentia infinitum, per hoc probatur: quia infinitum in potentia est, infinitum essentialiter; exigens esse in potentia. Ergo produci actu non posset. Ergo apparet in illo omni producibili, non posse produci omnia.

RESPONDEBIS. Sufficit quod producat Deus

omne producibile infinitum categorematicum.

CONTRA. Quia conclusio attendit ad producibilitatem etiam finitorum, modò sint illa contenta, in numero possibilem: negat enim conclusio, posse produci omne possibile.

PROBATUR tertio. Instantiis variis, quæ ostendunt, non posse produci omne producibile, & ita, non potest produci æternitas à parte post, quantitatis divisibilitas in infinitum, &c. &c.

DICENDUM est tertio. *Etiam posita possibilitate infiniti, non est necessarius, nec possibilis numerus maximus finitorum.*

PROBATUR primò. Quòd non sit necessarius maximus finitorum. Quia ad hoc, ut transeat à numero finito ad infinitum, non est necesse, tanquam per medium transire; per numerum maximum finitorum. Ergo posset esse infinitum, sine positione numeri maximi finitorum. Antecedens probatur, quia esse infinitum, non est post numeros finitos, aliquorum numerorum infinitantum, inchoatio: sed est tantum numerorum semper finitorum, sine fine aggregatio. Ergo ad hoc, ut à finito ad infinitum transeat, non est necesse, tanquam per medium, transire per numerum maximum finitorum.

PROBATUR secundò. Posito numero maximo finitorum, vel potest Deus ponere infinitum, vel non potest? Si non potest? Ergo non est necessarius numerus maximus finitorum, ad positionem infiniti, quod tamen tu vis; Si autem potest Deus ponere infinitum, quæro, an ponendo jam infinitum, debeat adhuc ponere alium numerum maximum finitorum, an non debet? Si debet? Ergo prior ille non erit necessarius ad infinitum. Ergo & hic posterior, de illo enim redibit eadem, quæ de priori quæstio; Si autem non erit necesse ponere, Ergo quamvis ille, qui supponitur productus numerus maximus finitorum non poneretur, modò poneretur illa ipsa infinitudo, sequeretur infinitudo. Ergo ulterius non est necessarius ille maximus numerus finitus ad infinitationem. Quòd si dicas, non posse Deum ponere numerum illum infinitum, nisi ex suppositione positionis numeri maximi finitorum, da in hoc ipso implicantia.

PROBATUR tertio. Quòd numerus finitorum maximus sit impossibilis. Quia & erit ille numerus maximus finitorum, ut supponitur, & non erit maximus finitorum: quia si Deus post numerum maximum finitorum, potest producere v. g. infinitos homines, potest & unum, quem ipsum addendo, augebit numerum maximum finitorum, consequenter ille prior non erat maximus finitorum.

Addit recentior Suar: Ponamus numerum maximum finitorum, secundum eum, numeretur aliud numerabile, rursus secundum eundem numerum maximum finitorum, numeretur aliud numerabile; en tibi erunt duo numeri maximi finitorum: conjungantur illa nume-

numerata simul, non facient unum infinitum; quia infinitum non stat duobus solis finitis. Ergo faciunt numerum finitorum, majorem, maximo finitorum.

DIFFICULTAS III.

Fundamenta in Oppositum.

OBJICITUR primò varia auctoritas.

PRIMA est Aristotelis, qui cum tenuerit mundum creatum esse ab aeterno, generationesque fuisse ab aeterno, hoc ipso admisit infinitum categorematicum.

SECUNDA auctoritas est Dionysii cap. 8. de Divinis nominibus.

TERTIA Aug. ad Volusianum.

RESPONDETUR. Aristotelem errantem favore oppositis: erroneè enim admisit mundi aeternitatem. Sed oppositum docet, statque pro nobis tertii Physic. T. 67. unde non docuit dari infinitas factas generationes ab aeterno, sed tantum hoc sequitur, deduciturque ab oppositis, ex suppositione erroris. Secunda auctoritas non aliud vult, quam Divinam omnipotentiam, extendi posse ad creaturas in infinitum producendas, nec terminari unquam numerum producibilium. Tertia autem solum adstruit possibilitatem Incarnationis, licet eam clare explicare non possimus, ita ut debeamus tandem dicere, quod concedendum sit, Deum aliquid posse, quod nos explicare non possumus; sed inde non sequitur, quod debeamus concedere, ea posse Deum facere, quorum implicantiæ convincunt.

OBJICITUR secundò à pari.

PRIMA paritas est. Si daretur luminosum infinitum, produceret lumen infinitum, itemque si daretur ignis infinitus, produceret infinitum calorem. Ergo & Deus, poterit producere infinitam lucem, neque enim est minus potens, quam lux infinita.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia posito per impossibile luminoso infinito, hoc ipso ponitur vis necessaria, ad actualem infinitam lucem; Divinà autem potentiā positā, non ponitur potentia ad actuale infinitum, quia in Deo non datur potentia ad impossibile. Illa autem propositio: Deus non est minus potens, quam lux infinita, est propositio falsa, quia est de subiecto non supponente: nulla enim datur lux infinita.

SECUNDA paritas est. Si Deus ab aeterno produxisset Angelos, ita ut singulis momentis, singuli producerentur ad hodiernum diem, fuissent infiniti. Ergo etiam & nunc posset producere infinitos Angelos.

RESPONDETUR ex dictis, in materia de creatione habetur, quod ab aeterno, successivè tamen, non potuerint produci Angeli.

TERTIA paritas. Scientia Dei respicit objectum infinitum, itemque immensitas. Ergo & omnipotentia.

RESPONDETUR, quo sensu verum est antecedens, eo sensu & consequens: nempe, quod ista omnia terminentur ad infinitum syncategorematicè.

QUARTA paritas. Potentia finita potest facere finita in infinitum, v. g. intellectus potest elicere cognitiones finitas in infinitum. Ergo & potentia simpliciter infinita, potest facere simpliciter infinitum: aliàs non esset distinctio, inter potentiam finitam & infinitam.

RESPONDETUR. Negando consequentiam. Quia argumentum multum probat: probat enim, quod intellectus Divinus, etiam non cognoscibile, debeat noscere, ut ita distinguatur ab intellectu creato, habente pro objecto omne cognoscibile. Sicut ergo ad distinctionem ab intellectu creato, sufficit modus cognoscendi nobilior, cum latitudine cognoscendi actuali majori, incomparabiliterque digniori: sic & potentia Divina, sufficienter distinguetur, per modum agendi nobiliorem, & incomparabiliter latentiorem.

QUINTA paritas est. Si Deus ex necessitate ageret, produxisset infinitum. Ergo etiam multo magis liberè agens, poterit producere infinitum.

RESPONDETI posset primò. Casu quo Deus ageret ex necessitate, ageret non quidem infinitum, quia hoc est impossibile, sed acturum longè plus, quam nunc, nec pro sua libertate destitutum fuisse ab agendo. Sic v. g. ignis, est causa necessaria, & tamen vi hujus predicati, non producit omnem effectum, quem potest producere, sed tota ejus necessitas sita est, non nisi per ordinem ad hoc, quia positis praequisitis non habet indifferentiam ad agendum.

INSTABIS primò. In casu suppositionis, non esset ratio, cur & plus, & plus, non produceret Deus, nec haberet, à quo determinaretur: Ergo cum plus, & plus, posset sine fine, omnia produceret. Ergo produceret infinita.

RESPONDETUR. Determinandum tunc Deum ab ipsa impossibilitate infiniti, semperque plus, & plus ageret, nunquam tamen infinitum.

INSTABIS secundò. Quod ignis non agat plus & plus, adeoque non producat infinitum, exinde hoc oritur; quia non habet omnia praequisita ad agendum, quorum defectus determinat, ne plura agat.

RESPONDETUR. Sicut defectus praequisitorum, determinat, ne plura agat ita impossibilitas infiniti determinat, ne producat infinitum.

INSTABIS tertio. Deus omnia potest, & hæc omnia deberet agere, si necessario ageret, tunc quæro; suntne illa finita, an infinita? Si finita, Ergo possibilia, sunt finita; Si infinita, Ergo cum casu illo omnia agat, quæ potest agere, produceret infinita.

RESPON-

RESPONDETUR, Deum posse producere finita in infinitum, producturumque tunc Deum finita in infinitum.

RESPONDERI posset secundò, producturum Deum in casu antecedentis infinita, quæ simul non essent infinita: infinita quidem, quia supponitur, probaturque ab oppositis productio infiniti; non produceret autem infinita, propter rationes, quæ à nobis suprà adlata, ita ut esse infiniti, probetur per rationes oppositorum, non esse per nostras: ex confluxu autem utriusque partis rationum, confurget probatio contradictionis, esse & non esse, & hoc in similibus aliis de impossibilitate materiis, servari potest.

OBJICITUR tertio, unicuique potentie respondere debet actus adequatus. Atqui nullus actus finitus adequatur omnipotentie Divinæ. Ergo illi respondere debet infinitus actus.

RESPONDETUR, unicuique potentie correspondere debet actus adequatus proportionatus, non improporionatus; & quia potentia Divina est ad effectum finitum in infinitum, non verò ad infinitum actu, ideo etiam potentie Divinæ respondere debet effectus finitus in infinitum.

INSTABIS. Potest facere quocunque finito majus, illud autem erit infinitum.

RESPONDETUR. Quocunque finito majus, erit eisdem majus finitè in infinitum, sed non infinitum absolute. Concedo, quòd omnipotentia divina sit infinita dignitate, sed non est infinita vi creandi infinitum, sed vi creandi finitum in infinitum, solumque talem effectum, debet posse.

OBJICITUR quartò. Deus habet potentiam simul creandi omnia. Sed si simul crearet omnia, essent infinita. Ergò Deus habet potentiam creandi infinita.

RESPONDETUR. Deum habere potentiam simul, ex parte potentie ad creandum omnia, neque enim successivam habet acquisitionem suæ potentie, sed non habet simul, simultate tenente se ex parte effectus: quasi scilicet, omnia simul, sit possibile ponere, sicut etiam intellectus creatus, ex parte sua, totam simul potentiam habet intelligendi omnia, nec tamen omnia, simul intelligere potest.

INSTABIS. Quod potest à Deo successivè fieri, potest & simul, nisi essentialiter involvat successionem; sed etia permanentia non involvunt successionem. Ergo.

RESPONDETUR. Entia permanentia sub formalitate permanentium, non involvunt successionem, involve tamen sub formalitate infiniti.

OBJICITUR quintò. Omnia entia producibilia, sunt entia realia à Deo cognoscibilia. Ergo & producibilia.

RESPONDETUR. Omnia entia realia finitè in infinitum producibilia, sunt entia realia, sed non producibilia infinitè categorematicè.

OBJICITUR sextò. Nulla est impossibilitas, inter partes collectionis infinitorum hominum. Ergo potest collectio hæc poni. Antecedens probatur: quia illa impossibilitas, vel est ex ratione specifica, vel ex individuali, vel ex ratione infinitatis; sed nulla ex his impossibilitatibus reperitur in infinito hominum; non ex ratione specifica, aut individuali: aliàs collectio duorum hominum, vel leonis, vel hominis, esset impossibilis: non etiam ex ratione infiniti; quia datur infinitum syncategorematicum.

RESPONDETUR. Oriri implicantiam, ex ratione infiniti categorematici; objectioque multum probat, quia probaret, partes æternitatis, posse omnes simul poni.

OBJICITUR septimò. Deus actu videt numerum hominum, v.g. possibilem, hic, vel est finitus categorematicè, vel infinitus categorematicè: Si finitus categorematicè, Ergo est aliquis determinatus numerus possibilem; Si infinitus categorematicè, Ergo erit possibile infinitum actu: quia quæcunque implicantia adferri potest, contra infinitum actuale, eadem servit contra infinitum à Deo cognitum.

RESPONDETUR. Quæ adferri possent contra infinitum cognitum, ea inferius discutientur; pro nunc, negatur antecedens, quia datur tertium membrum, nempe finitum in infinitum procedens.

QUÆSTIO III.

De Infinito Syncategorematico.

Dixi infinitum Syncategorematicum esse infinitum, ex quo scilicet accipere semper est, quamvis totum non existat actu: de hoc in presenti agendum est.

DIFFICULTAS I.

Daturne infinitum Syncategorematicum?

DICENDUM est, Dari infinitum Syncategorematicum.

PROBATUR primò. Res possibiles v.g. homines non sunt finiti: Ergo sunt non finiti, sed non sunt non finiti, seu infiniti categorematicè: nam hoc implicare diximus. Ergo sunt infiniti, seu non finiti syncategorematicè.

PROBATUR secundò. Possibile est infinitum syncategorematicum: nam nulla in illo potest ostendi implicantia. Ergo datur. Probatur consequentia. Quia quando dico, non implicat hoc posse esse, benè infero: Ergo potest esse. Ergo etiam, quando dico, infinitum syncategorematicum non implicat contradictionem, benè infero; Ergo datur: quia dari ipsius, est posse esse, seu in potentia esse.

PRO-

PROBATUR tertio. Vel possibilis est æternitas, à parte. tam ante, quam post, vel non est possibilis: Si non est possibilis, Ergò non datur Deus: quia non datur ens à se ab æterno: quod idem sequeretur, si non esset possibilis æternitas à parte post; quòd si possibiles sunt illæ æternitates, inferam. Ergò possibile est infinitum syncategorematicum: quia æternitas non existit tota simul, & non est quid finitum, si enim est quid finitum, æternitas non est.

OBJICITUR primò. Implicat infinitum categorematicum. Ergò & syncategorematicum. Consequentia probatur: quia eadem, quæ adferuntur contra infinitum categorematicum, adferri possunt contra syncategorematicum; quod ipsum probatur. Infinitum syncategorematicum hominum, vel est æquale omnibus reliquis possibilibus infinitis, vel non est æquale? Si est æquale? Ergò pars est æqualis toti, rediretq; argumentum, quòd supra de infinito in communi actum est. Si est inæquale? Ergò clauditur terminis, quâ scilicet parte non coæquatur reliquis possibilibus.

RESPONDET primò recentior Suar. unum infinitum syncategorematicum, neque esse minus, neque æquale; non enim unum infinitum syncategorematicum cum alio comparabile est. Rationem reddit: quia omnis comparatio est mensura, omnis autem mensura, requirit determinationem determinabilis; si enim determinationem non requirit comparatio, quæram, quid sit plus 20. an plures? cum ergo infinitum syncategorematicum determinatum non sit; accipiuntur enim partes illius indeterminatæ, sine ullo termino, consequenter, nec illic pars est major toto, nec æqualis, nec minor, quia omnes hæc determinationes sunt rerum determinatarum; hinc quando dicitur tot sunt in possibili hominum oculi, quot manus, non est comparatio rigorosa, sed tantum sensus est, tam esse indeterminatas, ac incomparabiles oculos & manus. Porro aliter se habet res circa infinitum categorematicum: nam res determinatur; vel per existentiam, vel per acceptionem extrinsecam, quæ determinatio per existentiam clarè competit infinito categorematico, si datur. Infinitum verò in potentia nec existit, nec concipitur totum, ut infinitum; sed in infinitum. Hanc responsionem alias impugnavi, de partibus indeterminatis continui. Caterum posset aliquis hanc Responsionem pro præsentis tueri; videturq; esse disparitas de continuo, & de infinito syncategorematico: quia ut dixi immediate tota entitas divisibilitatis existit, & determinatur per positionem rei, qualem determinationem non habet infinitum syncategorematicum.

RESPONDERI potest secundò, consequenter ad dicta; non esse quidem infinitum possibilem hominum æquale rigorosè infinito possibilem,

v. g. capillorum; mensuratio enim est semper, rerum consistentium, & non ulterius procedentium: possibilitas autem nunquam consistit. Sic v. g. si aliquis velit mensurare equi cursum, nunquam posset dicere tantus est, si semper equus mensuram se subsequentem, præcedat. Sic etiâ in possibilibus, cum non consistent, sed naturaliter sit ulterius & ulterius extendi, mensurari propriè nō possunt. Cujus ratio est, quia infinitum syncategorematicum, quomodocunq; accipias, semper plus & plus dicit: si enim plus & plus non diceret, non esset infinitum syncategorematicum; quia hoc essentialiter potentialitatem purificabilitatis, semper & semper importat. Nihilominus hoc infinitum syncategorematicum, dici potest minùs propriè æquale; in quantum scilicet intellectus, in consideratione unius, procedit ad considerationem alius, cum aliqua comparatione. Dico itaq; unum infinitum possibile hominum, esse æquale minùs rigorosè reliquis, ut dixi supra. Quare autem posset dici, æquale unum possibile alteri, & non posset dici æquale unum infinitum, reliquis infinitis, dictum supra: quia scilicet, sicut unius, ita & omnium possibilem, eadem radix, & fons inconsummabilitatis, nempe omnipotentia Dei, & non implicantia contradictionis; jam autem quorumcunque infinitorum comparatorum ad aliud, radix multitudinis tantæ vel tantæ, est ipsa entitas, quæ supponitur à parte rei producta, quâ sublata, jam nihil restat, quod vices ejus suppleat, sicut quæcunq; sublatione, comparatione &c. facta circa possibilem infinitatem, manet idem omne possibile. Quod ita explicatur:

IMAGINARE, poni à Deo infinitum aliquod, & ex altera parte poni 10. infinita: tunc si acceptis millenariis, & assignatis alicui individuo ex illis 10. infinitis, si inquam extemplo Deus suppleat productionem illius infiniti millenarii accepti, eo casu, unum infinitum, æquare posset 10. infinita, eò quòd semper in eadem plenitudine maneret illud uniter infinitum; cum ergò acceptis quibuscunque possibilibus individuis hominum, maneat in eadem plenitudine ratio possibilis, hinc fit, ut ratio possibilis unius, possit comparari reliquis possibilibus: quod enim faceret in illo uniter infinito, suppletio facta numeri accepti, per productionem factam à Deo, aliis numeri æqualis accepto; hoc facit, ipsa non implicantia contradictionis, respectivè ad omnipotentiam Dei accepta, ut possibilitatem rerum, in eadem semper plenitudine teneat. Nec inde sequetur, partem esse æqualem toti: nam unum possibile respectu aliorum, non habet rationem verè partis, sed potius totius, potest autem benè unum totum, esse æquale alteri, & pluribus totis, quando plura tota, eandem rationem magnitudinis, idemq; principium & rationem formalem tantitatis habent. Et certè illud

lud pars est, quod toties multiplicatum & computatum æquat totum, & sine hac multiplicatione non æquat, sic v. g. binarii infiniti pars, sunt unitates infinitæ, quæ iteratò semel multiplicatæ & computatæ, adæquant, conficiuntq; binarium infinitum: jam autem infinitum possibilem hominum, non est necesse toties & toties multiplicari, ut æqualeat omnibus reliquis possibilibus; æqualeat enim ex titulo ejusdem fontis multiplicabilitatis, & progressus. Possunt tamen dici pars abusive; quia scilicet, alia est connexio prædicatorum hominis, alia connexio prædicatorum leonis, quamvis tantitatis eadem sit radix; fons, & ratio formalis. Porro fieri potest, ut ea, quorum tantitatis eadem est radix, sint talia, ut unum æqualeat pluribus, & plures uni, sic v. g. non est magis homo unus Petrus, quam Petrus, Paulus & Andreas, quia rationem hominis, ab eodem principio participant. Rursus una Persona Divina, æqualeat reliquis, & reliquæ uni; quia idem est principium, radix æquivalentiæ, nempe Divina natura.

Objicitur secundò. Si datur infinitum syncategorematicum, etiam formæ possibiles, erunt infinitæ syncategorematicæ; si formæ possibiles sunt infinitæ syncategorematicæ; deberet dari actum infinitum: quia quot sunt formæ infinitæ syncategorematicæ, tot sunt negationes formarum actum in materia. Ergo si formæ sunt infinitæ in potentia, negationes illarum erunt infinitæ actum.

RESPONDETUR. Negationes illas formarum, duo dicere, unum in recto, & hoc est ipsa entitas materiæ, & aliud in obliquo, hoc est formas connotatas, quæ ipsæ cum sint non nisi in potentia, infinitæ negationes, etiam erunt infinitæ in potentia. Addo, sicut esse negationum, est non esse, ita esse infinitum negationum, est non esse, ita esse infinitum negationum, est non esse infinitum. Rursus, cum non dentur negationes negationis, sed fundentur in ipso Ente, quod negant; hinc & actualitas negationum, fundatur in Ente, quod negatur; & quia Ens, quod negatur, non est infinitum actum, ideo & negationes illæ non erunt infinitæ actum, sed sequentur conditionem Entium quæ negant. Vide Metaph. in materia de negationibus.

Objicitur tertio. Quod essentialiter est in potentia, non est infinitum; Syncategorematicum infinitum, est essentialiter in potentia; Ergo non est infinitum.

RESPONDETUR. Quod essentialiter est in potentia, non est actum, sed est tamen in potentia; quod solum esse, competere debet infinito Syncategorematico.

DIFFICULTAS II.

De speciebus infiniti Syncategorematici.

Uo in præsentī maxime inquirenda sunt, primò an res possibiles sint finitæ, an infinitæ;

secundò, an in productione tam perfectorum, quam imperfectorum, procedere sit semper in infinitum; ita, ut nunquam devenire sit ad perfectissimam, & imperfectissimam creaturam.

DICENDUM est primò. *Non apparere implicantiā* (quæ procedat per locum positivum) *in Creatura, quæ non sit in infinitum multiplicabilis.* Quæ enim illa? de hac materia, translata sunt notabilia ad primam partem, ubi de Angelorum multiplicabilitate. Videantur ibi dicta.

DICENDUM est secundò. *Possibilia plusquam semel multiplicabilia, esse in infinitum multiplicabilia;* ita post alios Ovied: hic pan. 3.

PROBARI solet primò. Quod Vicleffius à Concil. Constantiensi damnatus, docuerit, Deum non posse creaturas, ultra determinatum numerum, producere.

RESPONDETUR. Docuisse quidem hoc Vicleffium, in Concil. Constantiensi, tamen non reperiri damnationem hujus puncti; sed tantum reperiri, inter puncta, à Colonienſi Facultate, Concilio proposita ad damnandum, si videretur Concilio.

PROBARI solet secundò. Ponamus positum illum numerum creaturarum, vel potest adhuc, vel unam supra, Deus ponere creaturam, vel non potest? Si potest, Ergo apparet numerum creaturarum jam positum, non fuisse completum, positamq; illā Creaturā unā supra numerum, quæram; an adhuc aliam possit producere, si non potest, cur potuit priorem, & quidem ultra numerum possibilem producere. Ergo ulterius, prior ille numerus, non fuit determinans possibilitatem creaturarum: quod si non potest, quæ in hoc implicantiā?

RESPONDEBIS primò. Sicut ultra possibiles infinitas creaturas, non est possibilis alia, ita nec ultra possibiles illas determinatas, possibilis est alia.

CONTRA. Quia possibilitas creaturarum infinita, est possibilitas in infinitum nunquam consistens, nunquam determinata; hinc quamcunque possibilem creaturam complectens, adeoque etiam eam, de qua retorques argumentum. Sed, per oppositos, non quemcunque tandem numerum creaturarum, determinatus ille numerus comprehendit.

RESPONDET secundò Ovied. Quod posito numero determinato creaturarum, non tenearis rationem reddere, cur hæc potius, quam illæ sint possibiles, sed quod tantum infinitæ, non sint possibiles.

CONTRA: quia non potes ostendere, cur infinitæ sint impossibiles. Ergo ostendere debes, cur hæc sit impossibilis.

RESPONDERI posset tertio. Implicaturam illam creaturam, quia & esset possibilis, ut supponitur, & non esset possibilis, quia ultra numerum determinatum possibilem esset; ita ut

si illa creatura, foret possibilis, deberet jam posse includi, in illo numero determinato.

CONTRA hanc responsionem, ut agatur.

Hinc

PROBATUR tertio Conclusio, reiectione oneris, ad ostendendam implicantiam. Non implicat contradictionem, creaturam positam, pluries plurificari in infinitum, nec repugnat, ut pluries posita, non determinetur ad certum numerum; & si hanc determinationem pro contradictione attuleris, hæc ipsa negabitur. De quo modo retorisionis, alibi etiam agitur.

CONFIRMATUR: Quia videtur hoc magis exaltare omnipotentiam Divinam, ejus efficacitatem non restringendo in talibus: & ex alia parte manet idem principium multiplicandi, nempe, non repugnantia contradictionis, in connectione prædicatorum essentialium, videturque hoc pro principio assumi posse, quod semel non implicat, nunquam implicat.

OBJICITUR. Non apparet repugnantia implicantiae, in creatura essentialiter immultiplicabili. Ergo nec apparebit in creatura determinate multiplicabili.

RESPONDETUR. Cum pro Antecedente, stet auctoritas totius Scholæ Thomisticae, bene defendi potest, saltem sub his terminis, quod impossibilitas talis creaturae, nulla appareat per locum positivum. Sed quia consequens, à nulla schola universaliter docetur; quamvis etiam illius, nulla posset per locum positivum, implicantia ostendi: hinc fit, ut retorisione oneris implicantiae ostendenda, uti possumus. Deinde, si semel appareat, rem non excludere sui plurificationem, à pari arguendo, bene inferetur etiam ulterius, illam plurificari posse: & sicut, qui potest pronuntiare A & B, bene arguitur posse pronuntiare Ab; quod de illo non argueretur, si ipsum A. B. pronuntiare non posset: ita si pluries multiplicari potest creatura, bene arguetur etiam multiplicabilem esse. Quanquam sufficiet eadem methodo, hanc etiam conclusionem tueri, quod scilicet, nullum sit positivum fundamentum, pro possibilitate talis creaturae.

INSTABIS: Omnis multitudo finita, potest successive percurri: Ergo si incipiamus annu-merare omnes creaturas posibles, pervenimus ad numerum quendam, ultra quem procedere non possemus: tunc quæro, si addamus illi multitudini, ultra quam procedere non possumus, unam creaturam, illa anterior multitudo erit finita, & non erit finita; erit finita, quia unum additum numero finito, non potest facere infinitum: non erit finita, quia illa multitudo, cui hæc unitas additur, erat multitudo omnes finitos numeros includens, seu maximum finitorum.

RESPONDETUR. Multitudinem finitam simpliciter posse successive percurri, secus multi-

tudinem finitam, in infinitum procedentem, in qua etiam multitudine, non erit necesse venire ad numerum maximum finitorum, præcipue cum ex dictis supra medium ad infinitum, non sit præhabere numerum maximum finitorum. Immo hoc argumentum multum probat; probat enim etiam in æternitate à parte post, deveniri posse ad numerum temporum, maximum finitorum.

DICENDUM tertio. *Quod sit procedere in infinitum in creaturis perfectioribus producendis, seu quod non posset perveniri, unquam ad perfectissimam.*

PROBAT primò Falsolus: quælibet creatura quantumvis perfecta supponatur, infinite adhuc distat à Deo. Ergo adhuc poterit dare media inter illam & Deum.

RESPONDETUR, Negando consequentiam, quia quamvis illa creatura foret finita, si perfectissima est, illa perfectior dari non potest, tu autem aliunde impossibilitatem talis creaturae non ostendis. Præcisa etiam ratio finiti, quæ talis, non semper patitur additionem; unum enim est maxime finitum, & tamen additionem in ratione unius, pati non potest, hoc ipso enim, non esset unum.

PROBAT secundò, recentior Suar: Repugnat supponere, quod id repugnet, quod non repugnat: non repugnat autem quælibet creatura perfectior.

RESPONDERI potest, retorquendo argumentum; repugnat supponere id repugnare, quod non repugnat: non repugnat autem creatura perfectissima.

PROBATUR tertio per principium negativum, non potest ostendi clara implicantia, quod perfectio creaturarum, non sit in infinitum augmentabilis, ex altera parte quamvis non posset ostendi implicantia, magis dignificabit omnipotentiam Divinam, si scilicet dicatur, hæc ipsa, quam tu appellas, perfectissimam creaturam, posse aliam perfectiorem dari; tenentq; hoc P. P. nominatim Dionys. cap. 4. de Divinis nominibus, quam auctoritatem vide apud Ovied. hæc & recentior Suar:

RESPONDE BIS, magis per oppositos dignificari omnipotentiam Dei, quia concedunt, Deum aliquid facere posse, quod negamus nos, scilicet perfectissimam creaturam: Sicut major est dignitas Regis, quod possit facere Principem, cæteros omnes excellentem, se solo excepto.

CONTRA, appellemus hanc creaturam A, dicimus nos hanc ipsam, posse Deum producere, sed ita, ut illa excellentiorem posset adhuc producere, quod negant oppositi, magis ergo per nos dignificatur omnipotentia: Et sicut, si Præfectus aulae alicujus Palatini, sit non nisi gregarius servus Regis, magis per hoc dignificabitur

Rex

Rex; ita major erit dignitas Dei, si hæc creatura, quam tu ponis perfectissimam, nec dum sit primum locum in aula Dei occupans: majorq; esset dignitas Principis, si semper digniorem, & digniorem possit facere, nunquam tamen æquantem sunt decora.

CONFIRMATUR à pari: Non est possibilis numerus maximus finitorum. Ergo neque est possibilis species maxima perfecta, & si non esset possibilis numerus numerans, quo non sit dabilis major, ita nec erit possibilis creatura, quæ non possit dari major. Et si non potest per Pontium, dari processus in infinitum, in speciebus dicentibus ordinem ad alias species, cur non & omnes talem ordinem dicent, vel si non dicent, cur etiam æquæ non erunt multiplicabiles? Et certè non potest ostendi, quis sit ordo, tria ad unum, & tamen numerus numerans in infinitum produci potest; ita quamvis non ostenderetur unius creaturæ ad aliam ordo, si multiplicetur semel, potest in infinitum multiplicari: ita ut non perveniatur ad perfectissimam. Item non est possibile infinitum. Ergo neq; perfectissima creatura, quod ipsum sic proponitur. Implicat creatura infinitæ perfectionis in essentia, condistincta per hoc solum à Deo, quod sit producta in sua essentia. Ergo erit impossibilis etiam perfectissima creatura, quidquid enim repugnantia in antecedenti est, idem valet pro consequenti.

Solutio Objectionum.

Obijcit primò Arriag. Non implicat creatura perfectissima. Ergo est dabilis.

RESPONDETUR, retorsione oneris, ad ostendendam implicantiam, cur scilicet implicet quæcumque posita perfecta creaturæ, dari perfectionem, & quia paritates adlatæ contra sententiam cæteroqui auctoritate non munitam, benè tenent. Hinc hoc argumentum utrique parti servit.

Obijcit secundò idem. Sumatur tota collectio creaturarum, in hac, non omnes exceduntur à creaturis. Ergo aliqua est, quæ non exceditur, adeoq; est suprema. Antec. probatur, reputat omnes creaturas produci à creaturis, nisi detur mutua productio, devenireque erit ad aliquam creaturam non productam ab alia. Ergo etiam in perfectione devenire erit ad unam, quæ non excedatur ab aliis.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia nisi deveniatur ad unam creaturam immediate productam à Deo, necessariò dici debet, quod creatura producta producat ab alia à se producta, quod est absurdum; jam verò si non deveniatur ad unam, quæ sit omnium perfectissima, non erit necesse, ut excedatur ab ea, quam excesserat, cur enim hoc deberet fieri? Rursus si non deveniatur ad creaturam productam à Deo, nulla erit necessitas Dei creatoris, quod absurdum est,

& tamen illud non sequetur, negatà creaturà perfectissimā.

INSTAT idem. In collectione omnium possibilium, non omnes species exceduntur. Ergo aliqua est, quæ non exceditur, adeoq; est suprema. Antec. probatur: quia si omnes exceduntur, sequeretur plures esse, quæ exceduntur, quàm quæ excedunt; & non esse plures: quod ipsum prob. Quia v.g. accipiendo collectionem possibilium, in qua incipitur ab homine, tunc in illa collectione, species omnes excedunt hominem, & homo nullam excedit speciem illius collectionis. Ergo species quæ excedunt, sunt plures unā v.g. specie, præ illis quæ exceduntur, quod etiam non essent plures excedentes, probat, quia quælibet, quæ excedit, debet per nos habere unam, quæ illam ipsam excedat.

RESPONDETUR. Nulla species ita est imperfecta, ut non habeat imperfectiorem se, consequenter nulla ita exceditur, quin excedat.

Obijcitur tertio, in tota collectione creaturarum, est summa propinquitas in perfectione cum Deo, quæ in creaturis esse potest, ultra enim possibilia, nihil est possibile, adeoq; quod vicinitatem & participationem perfectionis Divinæ habere possit. Sed hæc vicinitas summa non reperitur in omnibus, excedunt enim se species sicut numeri: Ergo debet esse in una, quæ est illa, quam intendit argumentum, perfectissima creatura.

RESPONDETUR. In collectione tota creaturarum, esse summam perfectionem, sed summitate syncategorematicā, non verò summitate categorematicā. Sicut enim ipsa possibilitas procedit in infinitum, neque ullo finito terminabilis est, ita nec terminabilis est ullā certā ad Deum vicinitate. Addit Ovid. esse summam vicinitatem in tota collectione, non autem in ulla distributivè accepta creatura.

INSTABIS primò, Deus incipiendo v.g. ab homine, cognovit speciem quæ illum excedat: Rursus illam speciem, à qua exceditur illa species, & quia Divina cognitio, uno intuitu cognoscit creaturas, quæ excedunt & exceduntur. Ergo pergendo uno ictu sursum, tandem venit ad unam quæ à nulla exceditur, & quæ ipsi Deo immediatior erit, & hæc erit illa perfectissima.

RESPONDETUR. Uno ictu sursum nunquam deveniri ad creaturam, quæ à nulla excedatur, unde Divina illa cognitio, ita est exprimibilis, singula ex possibilibus cognosco, ita tamen, ut nullus sit illorum terminus, de quo mox plenius.

INSTABIS secundò. Potest Deus producere creaturam summè perfectam, quam potest, quæ est propositio identica; producat ergo illam, quo posito vel erit illa perfectissima, vel non? Si erit perfectissima, Ergo habetur intentum: Si non erit perfectissima, Ergo non erit summè perfecta, ut supponebatur.

RESPONDETUR, imprimis invertendo argumentum. Potest Deus producere chimaram, quam potest producere, quæ propositio est identica, quo posito, quæro vel illa creatura erit chimara, vel non: Si erit? Ergo chimaram potest producere, Si non erit? Ergo non erit illud quod supponimus produci: sicut ergo retorsio- ni debet negari subiectum primæ propositionis, ita & in præsentī negari debet, posse dari summæ perfectam creaturam. Propositio autem identica est vera, vel in sensu absoluto, cum procedit legitime, ut cum dico: Petrus est hic homo, vel in sensu conditionato, & ita, cum dico, chimara producibilis, est producibilis; redditur iste sensus: chimara si esset producibilis, esset producibilis, sed inde ejus producibilitas non colligitur: quia conditio, nihil ponit in rebus.

OBJICIT quarto Pontius. Si essent possibiles species infinitæ, possent produci à parte rei simul: potest enim etiam infinitum specierum produci, & tunc una ex illis necessariò haberet excessum supra cæteras, quæ ipsa creatura, cum non possit esse infinitæ perfectionis, deberet esse finitæ.

RESPONDETUR, implicare à parte rei positionem infiniti specierum, consequenter implicare speciem habentem excessum supra cæteras; consequenter etiam negatur, posse assignari speciem conditionis specialis, quæ scilicet ita excedat, ut à nulla specie excedi possit.

OBJICIT quinto idem. Implicat infinitus numerus specierum, diversæ perfectionis essentialis: quia in tota illa collectione omnium illarum, daretur infinitas perfectionis essentialis: quæ soli Deo est propria, ex qua propositione inferri ad propositum debet: Ergo si non datur infinitus numerus specierum, diversæ perfectionis essentialis, debet deveniri ad speciem perfectam.

RESPONDETUR. Dari infinitatem extensivæ perfectionis, idq; infinitatem syncategorematicam: nam extensivè & quoad numerum infinitæ sunt species, sed non fore infinitatem intensivam, & categorematicam, quæ soli Deo competit. Si datur infinitas extensivæ perfectionis, non erit necesse dari perfectissimam speciem creaturæ, & tamen finitam.

DIFFICULTAS III.

De infinito Syncategorematico, prout est in mente DEI.

Difficultas est in hoc; quomodo Deus cognoscat infinitum Syncategorematicum; an scilicet in mente Dei sit Categorematicum.

DICENDUM est: *Infinitum Syncategorematicum, in mente Dei non esse Categorematicum.*

PROBATUR primò communiter. Deus res ita cognoscit, sicut sunt in se; Ergo & infinitum syncategorematicum, non cognoscit, ut catego-

rematicum, cum in se non sit categorematicum: aliàs nosceret res difformiter objecto.

PROBATUR secundò. Independentè à cognitione Dei, infinitum syncategorematicum non extrahitur ad categoremisim; Ergo nec extrahetur cognitione Dei: quia cognitio Dei nulum prædicatum aufert objecto, exceptà negatione cogniti, nec adfert nisi denominationes de linea noscendi, ratio autè categorematici vel syncategorematici, non est de linea noscendi.

PROBATUR tertio. Infinitum categorematicum, non est in mente Dei syncategorematicum, Ergo nec infinitum syncategorematicum, est in mente Dei categorematicum. Prob: consequentia. Tum quia: sicut unum non potest esse aliud, ita nec unum cognosci, sicut aliud. Tum quia non magis distat infinitum in categorematicum à syncategorematico, quàm syncategorematicum à categorematico; id enim, quod essentialiter non nisi in actu est, ab eo quod essentialiter non nisi in potentia est, æqualem distantiam importat. Ergo si ob distantiam prioris, nō potest illud fieri cognosci; ut posterius, nec posterius poterit fieri cognosci; ut prius. Tum quia posita cognitione Divinā, de infinito syncategorematico, vel dicit adhuc cognitio Dei: est hoc infinitum in potentia, vel non dicit? Si dicit? Ergo cognoscitur ut syncategorematicum; Si non dicit? Ergo illud, quod cognoscatur, non est infinitum syncategorematicum, & sicut si non cognosceretur Petrus, hic homo, non cognosceretur Petrus; ita si cognoscendo infinitum syncategorematicum, non cognosceretur infinitum in potentia, non cognosceretur infinitum syncategorematicum.

OBJICITUR primò. Quando exhauritur tota potentialitas infiniti syncategorematici, definit esse infinitum syncategorematicum: sed in mente Dei exhauritur tota potentialitas infiniti syncategorematici. Ergo infinitum syncategorematicum, definit esse tale in mente Dei. Minor probatur: Exhauriri potentialitatem infiniti syncategorematici per cognitionem Divinam, est illam actu cognosci; sed cognoscitur actu. Ergo.

RESPONDETUR. Si actualitas teneat se, non nisi ex parte cognitionis actu, & non potentiā cognoscentis, per hoc non exhauritur potentialitas infiniti syncategorematici, sed potentialitas adnoscī; sed si actualitas teneat se ex parte objecti, per hanc exhauritur potentialitas infiniti; sed nego intervenire talem actualitatem, quod enim Objectum, essentialiter est in potentia, si secundum suam essentiam attingatur, erit semper in potentia. Per quod etiam responderi debet, quando urgetur, quod sit simul totum infinitum, in mente Dei, est enim simul, similitudine notitiæ, non objecti.

INSTA BIS primò. Nihil deest, quominus infinitum syncategorematicum cognoscatur à Deo,

Deo, ut categorematicum, & modus cognoscendi, quem habet Deus de illo, est idem planè, ac quem habet de infinito categorematico.

RESPONDETUR. Deesse connexionem prædicatorum debitam infinito categorematico modusq; cognoscendi, tenens se à parte cognitionis, utrobique actualitatem importat, sed non modus tenens se à parte objecti.

Alià Methodo eidem medio termino satisfieri potest: quòd scilicet ita cognoscat Deus infinitum categorematicum, ut non tantum singula illius individua cognoscat, dicendo; Nul- lum est individuum, quod ex hoc infinito non cognoscam, sed etiam attingit totam determi- nando collectionem dicendoq;. Hæc est tota collectio infiniti categorematici: Supposito, quòd notitia infiniti categorematici, non sit no- titia Entis rationis. Jam autem infinitum syncategorematicum, ita noscit, ut singula ejus indi- vidua attingat; sed non determinando: Hæc est tota collectio infiniti syncategorematici; quia quod ex vi essentiae suæ, non determinari, sed semper ulterius & ulterius procedere natum est, illud non potest determinari; ut dicatur, hæc est tota collectio infiniti syncategorematici.

INSTABIS secundò. De iis, quæ singula distri- butivè accepta cognoscit Deus, in infinito syn- categorematico, potest Deus dicere; nihil est plus in infinito syncategorematico, nisi hæc quæ cognosco. E. potest dicere, etià illud aliud. Hæc est tota collectio infiniti syncategorematici.

RESPONDETUR. Negatur Conseq. Ratio: quia prioris illius propositionis sensus est; nulla est pars incognita à Deo; per hanc autem non de- struitur potentialitas infiniti, seu esse in infi- nitum, si autem verum esset consequens, destrue- retur jam potentialitas & processus in infinitum.

INSTABIS tertio. Infinitum syncategoremati- cum est, quod est partim actu, partim potentiâ, in mente autem Dei, est tantum actu.

RESPONDETUR. Quòd in mente Dei, quoad exclusionem potentialitatis ad cognosci sit tan- tum actu, sed non quoad exclusionem poten- tialitatis in objecto, seu quoad esse, semper in infinitum.

OBJICIUNTUR secundò quædam Dialectica.

PRIMUM. Falsa est hæc particularis, aliquas infiniti Syncategorematici partes non videt Deus. Ergo vera est hæc; omnes videt: sunt e- nim hæc propositiones contradictoriæ.

RESPONDETUR distinguendo. Ergo omnes vi- det omnitate excludente potentialitatem ad cognosci: Conced: omnitate excludente in ob- jecto potentialitatem ad esse ultra, ad esse in infinitum. Neg: Et licet quando falsa est contra- dictoria, sine distinctione: debet esse altera ve- ra sine distinctione: id tamen tunc fit, quando in altera non manet ambiguitas mutæ suppo- sitionis, quòd hic contingit; nam in particulari, sensus tantum erat, quamcunque distributivè

agnosci, quamvis semper procedatur in infini- tum, & tamen hunc processum in infinitum, vi- detur ly: Omnes, tollere.

SECUNDUM. Nulla pars datur, quam Deus non cognoscat. Ergo omnem partem cogno- scit; sunt enim hæc propositiones æquipollentes.

RESPONDETUR; quòd omnem partem cog- noscat, omnitate excludente potentialitatem ad cognosci; sed non omnitate excludente po- tentialitatem ad esse in infinitum.

TERTIUM. Cognoscit Deus omnes partes di- stributivè. Ergo & omnes collectivè: quia pro præsentia, à distributivo ad collectivum tenet consequentia.

RESPONDETUR à distributivo ad collectivum tenere consequentiam, quando etiam in colle- ctivo non latet ambiguitas, latet autem in præ- senti; quia si sensus sit hujus partis, omnes colle- ctivè partes cognoscuntur, omnitate tenente se ad exclusionem potentialitatis ad cognosci, ve- ra est; si autem sit res de omnitate excludente potentialitatem ad esse in infinitum, falsa erit, nec in hoc sensu, processit altera propositio.

OBJICITUR tertio. Multitudo v. g. quam Deus cognoscit possibilem hominum, non est actu finita. Ergo est actu infinita. Ergo infinita categorematicè.

RESPONDETUR. Multitudinem possibilem, non esse actu finitam simpliciter, esse tamen a- ctu finitam in infinitum, seu eam esse in poten- tia ad ultra; sed inde non sequitur, illam jam esse actu infinitam. Deinde finito actu, non op- ponitur contradictoriè infinitum actu, sed con- trariè, contradictoriè autem opponitur non finitum actu, jam autem etiam infinito syncategorematico, convenit esse non finitum actu.

INSTABIS primò. Si per possibile, vel im- possibile daretur infinitum categorematicum, æquè non esset exhaustibile, ac infinitum syncategorematicum; & ex altera parte, infinitum syncategorematicum, tam est infinitum actu quoad cognosci; quam categorematicum est actu, quoad esse.

RESPONDETUR. Primam partem esse falsam, quia infinitum categorematicum si daretur, ef- fet exhaustibile per mensuras infinitas; infini- tum autem syncategorematicum non est ex- haustibile, etiam per mensuras infinitas; quia non determinat sibi certam infinitatem, infini- tum syncategorematicum, sed solum semper est ultra, & ultra, semperq; est in infinitum: licet etiam hoc verum esset de infinito categorema- tico, si omnem possibilem, in illo genere, perfe- ctionem importaret. Quando autem compa- ratur inter se actualitas, utriusque infiniti, nulla in infinito syncategorematico concedenda actua- litas, nisi excludens potentialitatem ad cognosci, sed non admittenda actualitas, excludens potentialitatem ad esse ultra, ad esse in infi- nitum.

INSTABIS secundò. Accipiamus totum infinitum syncategorematicum, vel illud dicit aliquid ultra se, vel non dicit? Si non dicit, Ergo & in mente Dei non dicit. Ergo in mente Dei est determinatum; Si dicit? Ergo aliquid est, quod ultra se est.

RESPONDETUR. Infinitum quidem syncategorematicum, non dicit aliquid ultra se; dicit tamen esse, ultra quamlibet finitudinem, unde etiam in mente Dei, non dicit aliquid ultra se; dicit tamen, ut sit semper ultra; ad eum modum, quo ipsum ultra, non dicit ultra, quod sit ultra, dicit tamen esse ultra, adeoque esse sine ulla determinatione.

INSTABIS tertio. Si infinitum syncategorematicum, à Deo secundum omnes partes, distributive acceptas cognitum, seu prout est in mente Dei à parte rei poneretur, esse infinitum actu. Ergo & in mente Dei, est infinitum actu. Ergo est infinitum categorematicum. Antecedens prob: quia ita positum infinitum, nihil potentialitatis haberet, planè ac nihil potentialitatis habet in mente Dei.

RESPONDETUR. Neg. Antecedens. Sicut enim in mente Dei, est syncategorematicum, ita et si prout est in mente Dei poneretur, syncategorematicum esset; & licet ita positum infinitum, nihil potentialitatis habeat ad nosci, habet tamen potentialitatem objectivam, & respondentem illi notitiæ, inclusamq; in ipso esse; & tamen secundum illud esse, poni deberet; præcipue cum positio rei, debet esse similis sibi cognitæ, non autem cognitioni, cuius solius actualitas supponitur.

ADDO. Posse fieri hæc Quæstionem, & de re, & de voce; de voce erit Quæstio, si ex eo, quia nihil est, quod non cognoscat Deus, in infinito syncategorematico, inferas, dici illud debere categorematicum in notitiâ, & tunc in re verum dices, licet malè phrasi id exprimas: De re autem erit Quæstio, si in ipso objecto, nullam potentialitatem agnoscas, relucens in illa notitiâ, quamvis tenentem se, non nisi à parte objecti, negamus enim illam potentiam non relucere in illo objecto.

DE ALIIS PROPRIETATIBUS CORPORIS.

AGemus imprimis de Motu, & eius Termino, seu Vbi, tum de Duratione. Et licet hæc proprietates, non sint proprie soli, conveniunt tamen etiam corpori.

DISPUTATIO XII. De Motu.

PRIMO quidem agemus de Motu in communi: postea de eodem in particulari; ac denique de inceptione & desitione motus.

QUÆRES PRIMò. *Quid sit motus in communi?*

RESPONDET Aristoteles 3. Phys. textu 6. & 11. *Motum esse actum entis in potentia, prout in potentia.* Dicitur *actus*, sumendo ly *actus*, non pro solo actu perfecto, qui convenit formis, ad quas datur motus, suntq; ipse terminus motus; sed sumitur ly *Actus*, pro solo actu imperfecto, & medio ad terminum, qualis motus est calefactio ad calorem: ne autem æquè latè pateat definitum ac definitivum genus, debet ly *actus* sumi, prout est quid commune, ad actum perfectum, & imperfectum; ut ita ly *actus* latius pateat, præ ipso motu. Dicitur *actus entis*, ly *ens* sumendo, non transcendentaliter, sed participaliter; id est existentis subiecti. Cæterum hæc prioritas existentiae, sufficet ut sit prioritas, non temporis, sed

naturæ, & sic si sol ab æterno profudisset lumen, ille fuisset motus, licet subiectum non antecessisset tempore, sed naturâ. Dicitur *entis in potentia prout in potentia*, ut significetur, quod adveniat enti, in pura potentia ad terminum habendum, existentis; & formæ accessu, jam est in actu terminus, non verò in potentia prout potentia ad illam formam. Inferes, si Cæli, quamvis ab æterno moverentur, motui illorum conveniret hæc definitio, quia sufficit, ut diximus, prioritas naturæ: & quia fuissent, & nunc sunt in potentia, respectu illius distantiae, quàm ratione partium successive motarum acquirit cælum. Convenit item motibus violentis: quia ly in potentia, sumitur pro sola capacitate connotante negatione actus, sive illa sit capacitas, pro forma appetita, tanquam bono subiecti, sive sit illa capacitas innaturalis. Et quia ratione eorū, quæ jam acquiruntur per motum, non est actus entis in potentia, prout in potentia, sed actus entis in actu.

DIFFICULTAS I.

Motus per se localis, potestne salvari sine modalitate?

in actu: inde quando successivè fit motus, ad aliquas formas, respectu illarum partium, quæ sunt acquirendæ, est motus, non verò respectu, jam acquisitarum. Ubi ulterius vides, ly *in potentia prout in potentia*, importare terminum à quo; quando autem dicitur esse *actus entis*, importatur terminus ad quem.

QUÆRES secundò, *Quid motus superaddat actioni & passioni?*

RESPONDETUR. Hæc in re idem esse, sed tantum superadditur ly *in potentia*, prout in potentia, qui termini jam supra explicati. Ratio, quia nulla est necessitas, hæc cōdistinguendi, & quia aliàs, si motus esset quid distinctum ab his, daretur motus ad motum.

QUÆRES tertio, *ad quæ prædicamenta datur motus?*

CENSET Aristoteles ad tria prædicamenta, rigorosè loquendo, dari motum, hoc est ad quantitatem, qui motus vocatur accretio; ad qualitatem, qui vocatur alteratio; & ad ubi, qui motus vocatur latio. Sed datur ne motus ad substantiam? affirmat Arriag: negat Aristoteles s. Physic: textu 18. & 11. quia motus debet esse à contrario ad contrarium, partes autem substantiæ, quæ aggeneratione acquiruntur, non sunt à contrario ad contrarium, quæ etiam contrarietas in accretione reperitur: quia una pars quantitatis expellit aliam, in aggeneratione autem, una pars substantialis, per se non expellit aliam. Item non datur motus ad Relationem, quia hæc non acquiritur per se, sed per accidens; non datur ad actionem, & passionem: quia illis identificatur. Non ad Situm, Quando, Habere; quia hæc sequuntur per accidens motum, in aliud prædicamentum, & non acquiruntur ut termini per se: ita enim Situs, acquiritur ad ubi; Quando ad motum cælorum, Habitus ad motum localem vestiti & vestis. De specificatione motuum & individuatione agitur alibi, ubi scilicet de actionis specificatione.

QUÆSTIO I.

De Motu Locali, ut sic.

EX dictis immediatè, conficitur hæc definitio *Motus localis, quod sit actus entis in potentia ad locum, prout in potentia*. Positâ hâc definitione primò controversandum venit; an motus localis importet modalem entitatem, vel non; & quia procedere potest, vel de motu locali per se, ut cum homo, vel Angelus ipse se movet; vel de motu per accidens, ut cum acquiritur novus locus, per exercitium loco motivæ alicujus aliūs, ut sit homo vehatur in navi, vel si moveatur Dæmon in corpore energumæni, hinc sit

DICENDUM est primò. *Sine modali entitate, non possè salvari motum per se.*

PROBARI solet primò. Quia, si motus non importaret entitatem superadditam, esset ipsum mobile cum aliquibus circumstantiis; sed hoc non, quia mobile debet efficere motum localem, Ergo motus localis non est ipsum mobile: aliàs seipsum efficeret, Antecedens probatur usu communi loquendi.

RESPONDERI posset, motum effici actione non productivâ, sed adductivâ: idem autem se ipsum adducere potest.

PROBARI solet secundò. Si motus non esset quid superadditum, non moveretur mobile, nec mutaretur per motum, sed mutatur. Ergo. Seq: Prob: quia nihil mutari dicitur, nisi secundum acquisitionem intrinsecam, alicujus entitatis de novo; & certè, si ad mutationem non esset necesse acquirere extrinsecè, aliquam de novo entitatem, DEUS cum hodiè desinit esse præsens animali cui erat heri præsens, eò quod hodiè sit mortuum, diceretur propterea immutari.

RESPONDERI potest: quod mobile per motum moveatur, & mutetur extrinsecè, & ratione connotatorum: quia scilicet, ea connotata non habet mobile ante motum, quæ habet in motu, & sicut sufficit ad denominationem Patris, mutatio in extrinsecò connotato, ita & in præsentis consequenter dicitur hæc mutatio, esse ratione extrinseci.

PROBARI solet tertio. Motus localis ex ratione localis, est actus, si actus est: Ergo debet actuare, debet recipi; si debet recipi, debet esse quid condistinctum, nihil enim recipit seipsum.

RESPONDERI potest. Motum esse actum non entitativum, sed formalem, recipique per modum formalitatis.

PROBAT quartò Amic: disp. 6. de Ang. Sec. 2. Moveri ad locum, est novus effectus realis; sed hic haberi non potest, nisi vi modalitas superadditæ. Ergo. Antecedens Probatur. Quia deferere unum locum, & alium comparare, est novus effectus, & realis, quia est effectus potentie realis, virtutis scilicet motivæ, omnis autem virtus realis effectiva, terminari debet, ad aliquid reale.

RESPONDEBUNT Nominales. Moveri ad locum, esse novum effectum realem formalem, seu prout reale opponitur ficto, & intentionali, sed non esse effectum realem, prout reale desumitur à re. Nego item dari realem hoc sensu potentiam motivam, hoc est distincti entitative motus productivam. *Hinc aliter*

PROBATUR quintò Conclusio argumento negativo, aliàs à nobis usurpato. Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione. Ergo nec transibitur sine illa, à non esse moti localiter; sed nisi ponatur entitas modalis, non ostendetur sufficiens mutatio. Ergo.

RESPONDENT primò Nominales. Sufficiens mutatio est, si dicatur motus, esse ipsum mobile, unitum successive loco majori se.

CONTRA. Potest esse entitas mobilis, & entitas loci; & non esse illud successive unitum, per quid ergo transit ad esse successive unitum?

RESPONDENT secundò: per novam formalitatem.

CONTRA. Potest esse entitas mobilis, & loci, & non esse successive unita, & non esse habens istam formalitatem, per quid ergo transitur ad esse habentis illam?

RESPONDENT tertio, seipso transire mobile.

CONTRA: Potest esse à parte rei mobile, & locus, & non esse mobile successive occupans locum, & seipso transiens; quæ ergo erit sufficiens mutatio, ut transeat ad esse successive locum habentis, & seipso transeuntis? Agnosco quidem, quòd interdum ab uno contradictorio ad aliud transiri possit seipso, sed hoc fit, quando aliqua negatio sufficiens de novo ponitur, vel nova entitas. Et certè, sicut esse, seipso est esse, & à non esse, seipso transitur ad esse; ita à non esse negationis, ad esse negationis posita, sufficienter transitur, positione novæ negationis. Neque valet si dicas. Negatio si de novo ponatur, est sufficiens ad transitum mutatio, erit ergo etiam sufficiens mutatio, si nova formalitas ponatur; nego enim illam posse dari, si aliquid vel extrinsecè, vel intrinsecè, præter illam non sit mutatum, sive in entibus, sive in non entibus; & ita ad formalitatem relationis similitudinis, non potest transiri sine nova qualitate, ad esse ubi, sine negatione distantiae &c: illa enim formalitas, est nova conceptibilitas, nova autem conceptibilitas, advenire non potest, sine nova mutatione extrinsecà, vel intrinsecà, in entibus, vel non entibus.

RESPONDENT quartò Nominales. Mobile à non esse moti, ad esse moti; transire negatione successive acquisita.

CONTRA: Tum quia, redit argumentum, per quid transeat ad esse acquirentis, à non esse acquirentis. Ubi non quæro, per quid transeat, à non esse dicentis negationem distantiae, ad esse dicentis negationem distantiae: ad hoc enim transitur, ipsa negatione distantiae; sed quæro præcisè, per quid transeat, à non esse acquirentis? Tum quia: fieri potest, ut successive acquiratur nova negatio distantiae, sine ullo motu; ut si persistente mobili, DEUS loca, à quibus negationem distantiae dicebat mobile, promoveat ad ipsum mobile: det item DEUS mobili,

vim successive replicandi seipsum, per hoc non movebitur localiter, & tamen successive acquirat negationes distantiae varias. Ergo ratio motus non stat formaliter, in ista successiva acquisitione indistantiae à loco. Tum quia esse in loco, & esse in motu, non sunt idem. Ergo cum esse in loco, sit distantiae negatio, motus per illam explicari non debet.

Neque valet, si dicas, quòd esse in loco, sit dicere negationem distantiae permanenter, jam autem fluenter & successive illam dicere, pertinet ad motum: non inquam valet; quia potest esse ubi, non nisi instantaneum, adeoque non permanens: potest etiam esse ubi successive, ut si successive locus mutetur, & tamen, sine ullo motu mobilis. Rursus per quid transitur ad ipsum illud fluenter.

RESPONDENT sexto Nominales: Motum, esse ipsum mobile, quatenus non replicatum, successive habet negationem distantiae à loco.

CONTRA: Tum quia, stat altera instantia, casu scilicet, quo DEUS moveat ipsa loca, immoto mobili. Tum quia: hoc quòd est successive habere negationem distantiae, vel ly successive importat, quòd negatione distantiae acquirat portando, & ferendo se, ab una parte, ad aliam, vel importat solum, quòd negatio distantiae, una post aliam sequatur: Si importat primum, petitur principium: quia si interroganti, quare mobile moveatur, dicas; quia movetur: petis principium, de hoc enim ipso procedit questio. Ergo etiam si dicas: idem aliquid moveri; quia portat se, petes principium: Si autem dicatur secundum, quòd scilicet importetur sola successive negatio distantiae, sive moveatur ipsum mobile, sive non. Contra erit: quia hic agitur de motu. Ergo formale illius, debet esse tale, quòd non competat illis, quæ non moventur. Jam autem successive negatio distantiae, potest ex dictis competere iis, quæ motu suo non moventur. Immo & quando Angelus non pertransiendo medium, transit ab extremo ad extremum, non habet motum successive, & tamen habet successive negationem distantiae. Tum quia redit argumentum factum, per quid mobile non replicatum, quòd alio modo potest negationem distantiae etiam successive habere, transeat à non esse habentis, per motum illam indistantiam, ad esse habentis per motum.

DICENDUM est secundò. *Motum non aliud esse nisi ipsum mobile*, prout determinat se quæ tale, ad esse illic, ubi non fuit, determinatione involvente modalitatem, restrictè que loquendo, de motu locali; motus localis erit ipsum mobile, prout determinat se, ad esse in illo loco, ubi non fuit. Ratio primæ partis Conclusionis est: quia si nihil obstat, debemus quàm proximè accedere ad sententias Aristotelis, qui 8. Phys. textu 36. motum mobili identificat. Secundæ autem partis ratio est: quia non importat illa determinatione modalis.

dali, non poterit salvari transitus, à contradictorio ad contradictorium.

Obijctur primò. In illo formaliter confisist motus, quo solo, sine ulla superaddita entitate posito, fit motus: sed posito mobili non replicato, cum successiva indistantia à loco, intelligitur motus. Ergo.

RESPONDETUR. Neg: Minorem, etiam propter instantiam, casu scilicet, quòd DEUS ipsum locum promoveat successive ad mobile.

INSTAB: primò. Ergo sufficet explicare motum, per acquisitionem successivam indistantia, modò non moveatur locus, nec replicetur mobile.

RESPONDETUR. De hoc ipso querendum esse, quid sit, non moveri locum, eundemque moveri.

INSTAB: secundò. Casu quo DEUS locum promoveat, versus mobile, ille locus, successive acquirit indistantiam à mobili, & non mobile ad locum.

RESPONDETUR. Hæc duo esse relativa, & si unum successive indistat, etiam aliud successive indistabit.

Obijctur secundò. Ly: illic, in conclusione positum, significat, quòd scilicet mobile, in loco ponatur per motum; sed motus non debet explicari per locum: quia locus impertinens est ad motum localem. Quod ipsum, probatur: quia motus potest fieri in vacuo, & in spatiis imaginariis, ubi non est locus.

RESPONDETUR. Ly: illic, in conclusione positum, consultò, & non ly, in illo loco, qui ly illic, est universalis, communeque ad locum, & ad vacuum v.g. habetque seita, sicut spatium, quod est commune ad Locum, Vacuum; Spatia imaginaria, &c. Hinc si moveretur Angelus in vacuo, acciperet illic esse, ubi antea non fuit.

Obijctur tertio. Sit Petrus replicatus Cracoviz, & Romæ: abeat Romam, non erit illic, ubi non fuerat, & tamen moveretur localiter. Ergo motus localis potest esse sine illic, in quo aliquis non sit.

RESPONDETUR. Petrum prout replicatum Cracoviz, non fuisse Romæ: replicatus autem Cracoviz, per motum acciperet illic esse, solumque illic fuit, prout positus Romæ.

Obijctur quarto, iste qui de liberat, ut erat, & concludit eundem esse, est determinatus ad esse illic, ubi non fuit, & tamen hoc ipso non it. Ergo malè per hoc explicatur motus.

RESPONDETUR. Determinatio alia est voluntatis, & hæc nō est itio, sed determinatio potentia motivæ, posita ad esse hic, est motus & itio.

INSTAB: Si ipsum locum DEUS approximet, mobile erit illic, ubi non fuit, & tamen non movebitur. Ergo mala est hæc explicatio motus.

RESPONDETUR, dato casu Antecedentis, mobile non quā tale, sed quā locatum, erit illic, ubi

antea non fuit, determinatione non in se recepta, sed in ipso loco.

Obijctur quintò. Si motus localis esset motus, quando Angelus v.g. successive movetur, vel producit modalitatem illam successivam, vel non? Si non producit, Ergo vel successive non movetur contra suppositionem, vel salvari potest motus, sine successiva modalitate: si autem producit, contra erit: quia, si producitur successive modalitas, producitur modalitas habens prius & posterius, & tunc non potest explicari, quando fit motus: non enim cum est prius, quia tunc nondum est successio: non etiam quando est posterius: quia quando est posterius, non est prius, adeoque nec successio, consequenter nec determinatio illa successiva.

RESPONDETUR. Hoc argumentum, in omni sententia est solvendum: qui fiat motus successivus? sicut ergo alii dicent motum successivum salvari, & ratione ejus, quod præterit, & ratione ejus quod est, mensurando hoc, tanquam per aliquid notius, per spatium acquisitum, vel vi illius acquisibile, ita & nos in præsentia dicemus.

DIFFICULTAS II.

Motus per accidens localis, potestne salvari sine modalitate? &c. &c.

DICENDUM est. Motum per accidens non importare ullam determinationem modalem. ita Vasq: 1. parte disp. 159. Cap. 4. quamvis oppositum teneat de motu per se.

PROBARI solet primò, ex Aristotele 4. Phys. tex. 32. ex cujus Auctoritate, sic formatur argumentum: Si requiretur modalitas ad motum per accidens, deberet principiari à moto per se, & recepi etiam in moto per accidens: sed hoc non: quia si hoc fieret, mutaretur motu illo recepto, mutaretur inquam motu per accidens, sed non mutatur: expressè enim dicit Arist: hæc enim se transmutant locum, quia id, in quo sunt, transmutatur. Rursus quando Musicus ædificat, non est necesse principiari illam actionem à Musica, sed tota illius causa, tribuitur Architectonicæ: Ergo & quando aliquid movetur per accidens, principiatio illius motus, & receptio tota, tribuetur moto per se, & non moto per accidens.

PROBARI solet secundò. Ponamus vehi Angelum, illo casu, motu ventionis movebitur Angelus, & tamen sine entitate superaddita. Ergo motus per accidens, non importat modalitatem. Antecedens Prob: quia illa entitas, vel esset corporea, vel spiritalis: Si corporea, connaturaliter in re spiritali recipi non poterit. Si spiritalis: Ergo à re materiali, hoc est vehente, produci non poterit.

RESPONDE BIS. Produci tunc à DEO motum spiritualem, recipiendum ab Angelo.

CONTRA erit: Tum quia, quomodo jam propriè dicetur, res illa materialis, vehere Angelum? Tum

Tum quia recurrere ad DEUM, non est Philosophicum. Tum quia ponamus, saltē miraculose non produci à DEO illam qualitatem, & nihilominus Angelum non seungi à corpore: quæ enim in hoc implicantiā non petens principium? procedat vectura, quæro vel movebitur Angelus, vel non? Si movebitur, Ergo productio illius modalitatis otiosa est: Si non movebitur, Ergo non acquirit successivè alias partes spatii, quod est contra suppositionem, quæ supponit in vectura pergi.

PROBATUR tertio. Quia nulla est necessitas, adponendum hunc motum, requirere entitatem superadditam, quia à non esse moti, ad esse moti, poterit sufficienter transiri per hoc, quia erit illic, ubi non fuit, ad quod ipsum sufficiens mutatio erit, copulatio & inditantiā à per se moto, quā inditantiā & copulatione positā, impossibile est illud non moveri, si aliud movetur.

Hinc colliges, motū per accidens, Esse ipsum mobile, prout translaturum per spatium.

OBJICIT primò Amicus. Angelus est in corpore vehente, per solam voluntariam assistentiam: Ergo moto corpore, non necessariò movetur. Ergo ut moveatur, debet per intrinsecam mutationem in se receptam moveri.

RESPONDETUR, moto corpore, absolute loquendo, non necessariò movetur Angelus, movetur tamen necessariò ex suppositione, quòd nolit deferere corpus, quod per se movetur.

OBJICIT secundo idem. Non majorem habet colligationem, Angelus ille, cum corpore energumeni, quàm habeat cum sphaera locabilitatis alius Angeli: moto autem alio Angelo, aut sphaeram suæ locabilitatis alio transferente, non est necesse, alium moveri.

RESPONDETUR. Ex suppositione colligationis cum corpore energumeni, & nolitionis distare ab illo, magis cum illo corpore necitur, quàm cum sphaera alius Angeli: licet non habita hac suppositione, non magis necitur cum illo, quàm cum sphaera locabilitatis alius Angeli. Sic v. g. si homo penes sit rhedam, non est necesse illum moveri motā rhedā, sed si sit in rhedā, movebitur motā rhedā: Porro Angelus, etiam ambitus sphaera locabilitatis, alius Angeli, est sicut ad rhedam, nullam colligationem cum illa importando: est autem in corpore Energumeni, sicut in rhedā corpus, omniaque habebit, quæ sufficient, ut dicatur ille Angelus motus, Angelo non intendente præcisè se movere, sed intendente non nisi, ut corpus illud, non deferat.

OBJICITUR tertio. Impossibile est, ut subjectū habeat, intrinsecum suum effectum formalem sine forma, quod tamen principium in præsentī falsificaretur, si ille Angelus moveretur sine receptione ullius motus in se. Quod ipsum probatur: quia successivè transferretur in corpore, essetque illic, ubi antea non fuit, qui est effectus formalis, intrinsecus, motus localis; & tamen,

per nos, non reciperet in se motum. Et certè corpus illud energumeni, ideo dicitur recipere motum, quia successivè per spatium fertur. Ergo etiam, quia ille Angelus, successivè per spatium fertur, debet etiam in se recipere motum.

RESPONDET primò aliquis apud Amic: In motu locali, esse duos effectus formales, alterum intrinsecum, qui non distinguitur ab impetu locali, alter extrinsecus, qui est successiva coexistentiā mobilis ad spatium: repugnat ergo mobile, habere priorem effectum, absque motu locali, sed non posteriorem. Et sicut per solam extrinsecam temporis mutationem, res dicitur coexistere variis partibus temporis, ita per solam extrinsecam mutationem, coexistere poterit Angelus variis partibus loci. Quod autem dicit Amicus, implicare, ut hi effectus separentur, hoc ipsum probandum fuisset: defecto enim etiam quantitatis secundarii effectus, impediuntur in Eucharistia.

RESPONDETUR secundo Neg: Minorem, Successivè quidem transferretur Angelus, sed non translatione à se principiata, vel in se receptā, sed translatione corporis, cui unitur; unde si transferret, & non haberet motum, tunc esset effectus formalis sine forma; sed si transferatur, non erit tunc effectus formalis motus in Angelo, sed in corpore, quod se transferret. Breviter, transferri, non est effectus formalis motus, sed transferre se; non se autem tum transferret Angelus, sed transferretur.

INSTABIS: cur per se, modalitatem superadditam importet, & non importet motus per accidens?

RESPONDETUR imprimis, quia positā modalitate superadditā in moto per se, & negatione distantia à corpore moto, sufficienter intelligitur, quomodo acquirat novum spatium, motum per accidens; non intelligeretur autem illa acquisitio spatii nova in moto per se, sine superadditā modalitate, secundum dicta supra. Rursus omnis modalitatis, subjectum est necesse ostendere, illius autem modalitatis, quæ in Angelo moto per accidens recipi deberet, nullum proportionatum subjectum, ostendi potest: supponitur enim motus ille esse materialis, principiatu à corpore energumeni, materiale autem non recipitur connaturaliter in aliquo spirituali. Quod si motus ille sit spiritualis, principiarī non poterit ab energumeno, secundum dicta supra.

OBJICIT quartò Dicast: D. 6. de Eucharistia Num. 15. auctoritatem Aristotelis 2. Top. C. 3. *Motis nobis, necesse est ea, quæ sunt in nobis, simul moveri.* Unde etiam infert S. Thomas, Christum moveri per accidens secundum esse, quod habet in Sacramento.

RESPONDETUR. Concedo, quæ sunt in nobis, simul moveri, sed motu ipsius per se moti, v. g. necesse est Christum moveri in Eucharistia, non motu proprio, sed motu specierum.

INSTA:

INSTAT. Etiam Christus in Eucharistia, habet motum proprium, & intrinsecum, & acquirit propriam praesentiam intrinsecam.

RESPONDETUR. Negando habere tunc Christum motum proprium, acquirit autem praesentiam, licet motu non nisi specierum.

OBJICIT quintò idem. Dum accidentia consecrata moventur, incipit Christus esse substantialiter praesens in novo loco accidentium, non quidem per solam motionem specierum, sed per modum praesentiae ipsi intrinsecum. Ergo dum moventur accidentia, movetur Corpus Christi.

RESPONDETUR. Incipit quidem Christus esse praesens noviter, sed illa praesentia, non est ulla Modalitas, & licet esset, sufficienter acquiri posset, motis solis speciebus.

OBJICIT sexto idem. Accidentia recepta in quantitate, non sunt realiter praesentia in loco, per solam motionem, aut praesentiam quantitatis. Ergo idem, dicendum de Corpore Christi.

RESPONDETUR. Si concedatur accidentibus receptis in quantitate motus per se, alia erit de illis ratio, alia de Corpore Christi in Eucharistia, quod per se non movetur.

OBJICIT septimò. Unio humanitatis cum Divinitate, non facit, ut humanitas sit in loco, in quo est Divinitas, aliàs esset ubique. Ergo nec unio humanitatis cum accidentibus, est formaliter sufficiens ad existendum in loco accidentium.

RESPONDETUR. Ob inadæquatam locabilitatem (ut ita dicam) Divinae, unionem humanitatis cum Divinitate, sequitur, ne ubicunque est Divinitas, illic sit humanitas. E contra ob adæquatam locabilitatem humanae, Divinitatis unionem, sequitur, ut ubicunque est humanitas, illic etiam sit Divinitas. Quia autem, licet accidentium illorum, non est unio adæquata locabilitati humanitatis: Unde haec accidentia non sunt in Caelo, ubi est humanitas, cum tamen humanitas sit adæquate unita locabilitati illorum accidentium: habent se enim in hoc genere, sicut humanitas ad Divinitatem; Hinc fit, ut ubicunque sunt accidentia, illic etiam sit humanitas: licet sine ullo motu sui. Sicut suo modo est & Divinitas, ubi est humanitas Christi, idque sine suo ullo motu.

DIFFICULTAS III.

Estne de essentia motus localis, esse successivum, & quid de motu puncti?

PRÆMITTO primò. *Motum localem, alium esse continuum, alium discretum.* Motus continuus est, cum per partes, non interposita quiete, acquiritur spatium. Motus autem discretus est, cum totum simul acquiritur spatium.

PRÆMITTO secundò. *Alium esse motum, qui fit per medium, ut cum palmi prius medietas, quam totus pertransitur; alius sine medio, qualis in Angelis admittitur.*

PRÆMITTO tertio. *Ly motus successivus, non supponit pro motu materiali: quia etiam Angeli successivè possunt moveri, nec ly: motus discretus, supponit, pro motu spirituali, cum non hoc ipso, quia moventur Angeli, principiantque motum spirituale, censeri debeant, non nisi discretè moveri.*

DICENDUM est primò. *Motum localem successivum, non posse fieri in instanti.*

PROBATUR primò. Ille motus si daretur, & esset in instanti, ut supponitur, & non esset in instanti: quia id, quod per partes fit, non est in instanti. Sed motus ille per partes fit, quod probatur. Quod fit per prius & posterius, per partes fit; sed motus ille fit per prius & posterius: fieret enim, ut vis, successivè. Ergo per partes fit.

Hic ipse medius terminus, sic aliter proponitur. Ponamus terminum à quo A, medium C, & terminum ad quem B. Quæro: mobile, vel prius est in C. quam in B, vel posterius est in C, quam in B, vel æquè primo in C. ac in B? si est posterius in B, quam in C. Ergo prius est, in remotiori, quam in propinquiori, quod repugnat; si posterius est in B quam in C; Ergo in B, non est in instanti: quia instans prius & posterius non admittit. Si æquè primò? Ergo motus ille, non est successivus: quia successivum definitivè involvit prius & posterius.

Idem alia imaginatione proponitur. Demus per eosdem terminos, mobile. D. moveri; & aliud mobile. F. duplo velocius, quæ velocitas in successivo motu admitti potest. Terminus autem à quo motus, sit A, & terminus ad quem B: quo posito sic formatur argumentum. Cum jam F. ultimò non movetur, sed jam est in termino B, vel jam pervenit mobile D? vel: non pervenit? Si pervenit, Ergo æquè citò mota sunt; Si non pervenit: Ergo D. non in instanti, per motum illum successivum, sed per partes, attingit terminum B, vel mobile F. in medietate instantis attingit terminum B. quod impossibile est.

PROBARI solet secundò. Quia, si motus successivus fieret in instanti, sequeretur quòd aliquid esset in duobus locis simul. Ponamus terminum motus à quo A, & terminum motus ad quem B, illo instanti, quo mobile esset in A, eodem etiam instanti esset in B. Ergo esset in duobus locis. Antecedens probatur: quia si eodem instanti, quo esset in A, non esset in B, non in instanti acquireret B. quod est contra suppositionem. Ergo esset eodem instanti in utroque, adeoque in duobus locis.

Confirmatur: quia si daretur motus successivus in instanti, possent. F. & D. simul moti, transeundo ab A per C. ad B. ita ut F. incipiat ab A. jam autem D. à B. ita moveris ut sibi

nun

nunquam occurrant in medio. Quod ipsum probatur: quia illo instanti; quo F, est in B, non potest illi D, occurrere in C; cum jam F, supponatur esse in B: instantaneè enim acquirit F, locum B. Ergo in medio, non sibi occurrunt: si autem in medio non sibi occurrunt, quomodo motus ille erit successivus?

PROBATUR tertio. Motus instantaneus non fit in successivo, seu in tempore, nec mensuratur tempore. Ergo nec motus successivus mensurabitur instanti, quia ab utraque parte, est æqualis improprio.

DICENDUM est secundò. *Motum discretum localem, posse fieri in instanti.*

PROBATUR primò: quia id non implicat.

PROBATUR secundò: quia tali motui, conveniret definitio motus, nam in priori naturæ, antequam intelligatur acquisivisse id spatium, quod in instanti acquirit, erat sub privatione illius, adeoque in potentia ad illud.

PROBATUR tertio. Motus discretus, ex sua ratione non dicit partes, nec hoc requirit definitio illius. Ergò bene potest fieri in instanti.

Uterior modus, defendendi hanc conclusionem, petatur ex materia, de motu Angelorum.

Quod ad secundam partem tituli attinet. Negavit Aristoteles posse moveri localiter punctum, affirmavit Scotus in 2. dis. 2. q. 9.

PRIMUM ARGUMENTUM Aristotelis est ex 6. Phys: Tex: 37. & 87. Quod sic habet: Si indivisibile moveretur, esset divisibile, quod absurdum est. Seq: Probatur: quia deberet esse partim in termino à quo, partim in termino ad quem, siquidem si tantum esset in termino à quo, vel tantum in termino ad quem, non moveretur.

RESPONDETUR. Debere esse partim, non paritate mobilis, sed paritate spatii, argumentumque multum probaret: quia probaret Angelum, non posse unquam localiter moveri: Quo etiam modo solvi debet Tex. 88.

SECUNDUM Argumentum ejusdem est ex tex: 89. Impossibile est moveri per majus se, nisi prius, moveatur per æquale sibi: aut minus se; sed si punctum moveretur, non posset moveri per æquale sibi: quia aliàs illud medium constaret ex indivisibilibus. Nec per minus se; quia nihil minus est indivisibile.

RESPONDERI posset. Majorem esse veram de motu partibilis divisibilisque mobilis. Addi potest, motui illius puncti, nihil proportionatū responsurum, in spatio divisibili: de quo aliàs. Probat etiam argumentum multum: quia probat Angelum, colligentem se in indivisibile, moveri non posse.

TERTIUM Argumentum est ex Tex: 90. Quod mevetur, in aliquo tempore debet moveri: Ergo & punctum movebitur in tempore; in quo autem, si in hoc, in quo verum est dicere: Nunc instans movetur; illud ipsum, vel est divi-

sibile, vel indivisibile: Si divisibile, Ergo in Minori adhuc tempore posset moveri aliquid, quam moveatur punctum, quod est ab urdum: nihil enim est minus puncto: Si autem aliud tempus indivisibile est: tempus non est.

RESPONDETUR. Duplicem motum puncti posse spectari, discretum & successivum. De discreto motu puncti, hoc potest teneri: Motus discretus rerum materialium divisibilium, nunquam potest esse talis, quin successionem aliquam importet, tam ratione spatii divisibilis, adeoque non nisi per partes acquisibilis, quam ratione ipsius mobilis, quod habens partes, ex quibus componitur, non potest principiari motui, nisi ille ipse motus partes habeat. Vocatur tamen discretus: quia illius ipsius motus admittit interruptionem, nec tractu evolvitur, sed per quietem. Cæterum ex adverso, motus puncti potest esse discretus, ita ut nullam successionem involvat: neque enim tenetur producere motum, partes involventem, cum ipsum careat partibus, talisque motus mensuratur quidem tempore, hoc sensu, quia est intra ambitum cælorum, nunquam à motu desistentium, sed non mensuratur tempore, quasi debeat aliquid proportionatum respondere in tempore, motui illi instantaneo. Rursus alius motus puncti, potest poni successivus, non quod etiam, in motu successivo non acquirit punctum totum spatium, quod acquirit, sed quia potest, v. g. per lineam palmarem moveri, ita ut uno instanti, non pertranscat totum, & talis motus, ratione spatii occupabilis, mensurari potest tempore.

QUARTUM Argumentum est Amici, qui id saltem naturaliter negat fieri posse, supposita etiam existentia puncti, motus successivus, est accidens extensum, consequenter debet subiectari in subiecto extenso; tale autem subiectum, non est punctum.

RESPONDETUR. Argumentum multum probare; probaret etiam Angelum, nunquam posse moveri, motu successivo, si redigatur in punctum. Quod si dicas, in Angelo admitti motum successivum, succedentia tenente se à parte spatii, non occupati simul, ea succedentia, etiam in præsentia, admitti potest. Rursus partes duplices considerari possunt, quædam materiales & divisibiles, harum res spiritualis incapax est: & aliæ partes spirituales, quales passim admittuntur in gratia augmento, habituum & c. tales partes, in re spirituali bene subiectari possunt: ita etiam partes motus, bene in re indivisibili subiectari possunt, admitteretq; hoc, is, qui veller admittere motum successivum, in puncti succedentia: etiam à parte motus se tenente.

QUINTUM Argumentum. Si punctum moveretur, moveretur per indivisibile motus: per indivisibile autem motus, subiectum non movetur, sed quiescit: quia indivisibile motus, non est motus, sed acquisito spatii.

RESPON-

RESPONDETUR. Indivisibile motus, in fieri occupationis spatii acceptum, motus est, in facto autem esse occupationis spatii, quies est. Deinde posset illud indivisibile, non moveri per indivisibile motus; quia posset moveri motu tali, quo tardior posset principiari ab eodem puncto.

ADDO id, quod communiter dicitur. Mobile in motu occupare spatium majus se, ita est intelligendum: Quod si includat terminum à quo, & terminum ad quem, hoc ipso occupatur à mobili spatium majus mobili: sed si includatur illud præcise, quod occupat, non est majus illo, quia quidquid est majus illo, jam illud non occupat, alias in occupatione, esset mobile majus se ipso.

QUÆSTIO II.

De Speciebus motus.

MOTUS omnes specie decurrere, longum est, sed suis locis omnia expediuntur: nam de motu, qui est Generatio, Nutritio, Alteratio alibi dicitur. Magis propria hujus loci, maxime verò ea quæ ad motum localem spectant, hic attinguntur.

DIFFICULTAS I.

De divisione motus in tardum & velocem.

PUNCTUM difficultatis in hoc est, assignare causam tarditatis motus, quæ ut assignetur, hoc præ oculis debet haberi. Ponamus testudinem & aquilam, eodem quadrante horæ, mota; tunc vel tenes, componi quantitatem ex indivisibilibus, vel ex partibus; si ex indivisibilibus, ponamus fluxisse instantia temporis 10. primo instanti, quo movetur aquila, movetur etiam testudo, & utraque non potest conficere spatium minus, quam indivisibile: non potest etiam primo instanti conficere aquila plus, quam indivisibile spatium; quia alias in eodem instanti esset in duobus punctis spatii, adeoque in duobus locis. Quod si admittas componi quantitatem ex partibus, tunc si non subsistit testudo, quando aquila primam partem spatii percurrit; percurreret & testudo, adeoque æquæ movebuntur.

EXPLICARI solet primò tarditas motus, per interceptionem morularum, & velocitas per carentiam earundem: quæ hoc ipso importat pertransitionem majoris spatii: *Hec explicatio ex dictis supra in materia de quantitate*

NON SATISFACIT Certum quid est, quod inter dum tarditas contigit ex interceptione quietis, sed hæc ratio non est universalis: hic autem, queritur universalis ratio.

EXPLICAT secundò recetior Suar: secundum sua principia tenendo, quod quantitas permanens, non componatur ex indivisibilibus, secus

successiva: unde ille componit tempus ex solis instantibus, sicq; format explicationem. Ideò aquila v. g. inter duo instantia temporis citius movetur? quia currente aquila plura indivisibilia motus aquilæ fluxerunt, quam fluxerint testudinis, docetq; consequenter, quod quamvis in uno instanti temporis, non potuerit effluere plus, quam unum indivisibile motus; in duobus tamen instantibus temporis, potuerunt effluere plusquam duo indivisibilia motus; quia utrumque simul acceptum instans temporis, componit tempus, quod se solo, indivisibile unum non componit. Quod si duo instantia componunt tempus, in tempore illo divisibili, poterit dari motus velocior & tardior. *Hec explicatio*

NON SATISFACIT primò: Quia non solvit argumentum de circulo, in materia de quantitate propositum, quod iterato sic repetitur. Quando A, superior pars circuli, movetur velocius, & pars inferior ejusdem circuli B, movetur tardius, plura indivisibilia in motu partis A. fluxerunt, quam fluxerunt in motu partis B. Si plura indivisibilia motus fluxerunt, Ergo non commensurantur, nec respondent indivisibilia partis B, indivisibilibus partis A. Si non respondent, Ergo motus ille partis B, post motum partis B, tardius procedit, adeoque tardius partes relinquuntur post partes velocioris. Ergo etiam relinquent, se partes ipsius etiam mobilis: nam partes non moventur, nisi mota: consequenter deberet esse divisio partium circuli. Et certè quod faciunt morulæ, hoc faciunt indivisibilia illa motus pauciora in suo genere: sed ex dictis supra, morulæ si darentur, fieret discontinuatio circuli; Ergo & ex his paucioribus instantibus motus, daretur discontinuatio.

NON SATISFACIT secundò: Quia ponamus in duobus instantibus temporis A. & B. factum esse motum, si singillatim sumantur instantia A & B. motus velocioris & tardioris, non plura potuerunt affluere indivisibilia mobilis velocioris, ac tardioris, ut iste Author censet & ratio probat: quia æquæ illa indivisibilia motus, sunt indivisibilia, ac puncta temporis, sunt indivisibilia. Ergo minus alio non est; adeoque nec potest aliquid effluere, in motu tardioris, minus indivisibili motus, qui effluxit respectu mobilis velocioris. Ergo etiam neque in illis instantibus motus A. B. simul sumptis; potuerunt effluere plusquam duo indivisibilia motus. Quod ipsum probatur: Tempus illud compositum ex duobus indivisibilibus, nihil plus habet, quam illa duo indivisibilia. Ergo non majorem extensionem facit, quam illa duo indivisibilia singillatim, simul tamen accepta: quia alias fieret illic extensio major illius temporis, non ratione indivisibilium, sed ratione alicujus alius. *Neque valet, si dicas, fieri quid extensius propter connexionem: non inquam valet, quia si conjunctio duorum semipalmarum, non facit majorem extensio-*

† ff

nem

nem, quàm duorum semipalmarum, licet faciat denominationem palmi; sic conjunctio duorum instantium, non faciet quidquam extensus duobus instantibus, licet ut vult recentior Suar: fundet denominationem temporis.

NON SATISFACIT tertio. Ponamus in illis duobus instantibus temporis fluxisse tria indivisibilia motus, mobilis A. velocioris, & non nisi unum indivisibile motus tardioris mobilis B. Quæro, vel in primo instanti temporis, effluxit tantum pars indivisibilis motus A, vel unum indivisibile: Si pars? Ergo illud non est indivisibile motus: Si totum unum indivisibile? Ergo etiam illud conficiet mobile tardius B: ut ex dictis probari potest. Rursus quando in instanti secundo movetur A, deberet conficere indivisibilia duo motus: quo ergo modo, non erit mobile A, uno eodemque instanti, in duobus locis. Deinde si mobile A, secundo instanti conficit duo indivisibilia motus: Contra erit. Non potuit conficere primo instanti, duo indivisibilia motus: Contra erit. Non potuit conficere primo instanti, duo indivisibilia motus. Ergo nec secundo: quia hoc secundum est æquale. *Et hoc explicetur:*

PRÆMITTO primo. Si motus velocioris & tardioris mobilis, mensuretur Solis instantibus, æquè citè utrumque, movebitur: neque enim minus indivisibili motus, nec plus, in uno instanti confici potest. Quia verò illa indivisibilia, solum petuntur ex illa enuntiatione. Nunc est motus, quod Nunc, stare non potest, cum ratione prioris & posterioris, essentialiter importatis, à tēpore Physicè accepto: ideo sicut illa enuntiatio non est nemine cogitante; ita nec illa mensura petita ex illa enuntiatione, erit nemine cogitante, sed nemine cogitante erit tantum objectiva veritas illius enuntiationis, scilicet existentia motus non finita. Cæterum si motus mensura, non sint illa instantia, non sequetur jam motus velocioris, & tardioris commensuratio. Ad quod intelligendum.

PRÆMITTO secundo. Mensuram tarditatis motus, & velocitatis, esse aliquam extrinsecam, & hæc non aliud est, quàm circulatio cælorum: quia scilicet duplò tardius, non potest conficere spatium, nisi effluant circulationes v.g. 20: quod spatium, velocius mobile, conficit intra spatium circulationem v.g. 10. Et licet quando circuli pars superior, conficit spatium sibi respondens majus, conficiat etiam pars circuli inferior, sub eadem circulatione cæli, suum spatium minus, non inde sequetur, esse æquales hos motus, quoad mensuram extrinsecam: quia scilicet, non respectu diversorum spatiorum, quæ conficiunt, sed respectu ejusdem spatii mensuratio accipi debet, quia scilicet si hoc spatium, quod habet pars circuli superioris, servato eodem motu, pars inferior, transiret, deberet plus circulationum cæli transigi, quàm fuerit transactum, decurrente parte superiori circuli.

Quoniam mensura tarditatis motus, & velocitatis extrinsecæ, sed jam à posteriori potest esse ex 4. Phys. Tex. 96. ipsum spatium, ita ut sit tardus motus, si scilicet parum similis loci transeat, velocior autem, si multum. Sed insuper

PRÆMITTO tertio. Præter mensuram extrinsecam tarditatis motus, dari etiam mensuram, quasi intrinsecam, & per modum principii fundans tarditatem, v.g. potentie motivæ debilitas, vel innoscitivus defectus applicationis ex secundi de cælo tex. 36. & 4. Phys. tex. 71. Rursus dispositiones mobilis, qualis est figura apta, vel inepta ex quarto cæli tex. 42. medii commoditas, vel incommoditas ex quarti Phys. tex. 71. *His præmissis*

EXPLICATUR tertio. Cur v.g. aquila citius moveatur, quàm testudo? quia motus utriusque, non mensuratur instantibus, vi quorum deberet esse æqualitas in utroque motu, sed mensuratur divisibili, & composito tempore ex partibus: ita ut v.g. aquila, plures partes spatii, sub eadem circulatione conficiat, quàm testudo. plures autem ideo conficit, quàm testudo, quia major est vis motiva in aquila, quàm in testudine, proportionaturque illi majori vi, applicatio. Quare autem v.g. in circulo moto, partes inferiores non sejungantur, licet tardius procedant præ superioribus, sit hoc: quia quæ est proportio magnitudinis partium superiorum, ad partes inferiores, quoad quantitatem circularem, ea est proportio inter spatium conficiendum, à partibus superioribus, ad spatium conficiendum, à partibus inferioribus, datâ ergo propositione dupli, in quantitate partium circuli, datur etiam proportio dupli in spatio conficiendo: non ergo sejunguntur partes inferiores, quia cum pauciores sunt, minus habent sub eadem circulatione conficiendi spatii. Rursus ideo non sejunguntur illæ partes inferiores, quia id spatii percurrunt immediate sub eadem circulatione, quantum spatii percurrunt mediatè partes superiores: & quia mediatè percurrendo illud spatium minus, non sejunguntur à se ipsis, nec partes inferiores percurrentes idem immediate, sejunguntur ab illis superioribus.

CONTRA hanc explicationem potest inter alia, hæc proponi difficultas. Vel maxime in præfenti tarditas vel velocitas motus salvatur: quia scilicet principium motivum, habet vim percurrendi majus spatium, si fortè sit velocius, ex quo principio potius sequeretur, partes inferiores circuli, debere celerius moveri: sit enim manubrium in centro circuli positum, moveatur circulus, vis ei & impulsus æquè applicatur, immo magis partibus inferioribus circuli, quia vicinioribus immediate moto, deberet ergo inferior pars circuli citius moveri.

PRIMA Via occurrendi huic difficultati est, recurrendo ad idem nempè quod virtus illa motiva, magis applicetur partibus superioribus, quàm inferioribus: virtutis enim illius impres-

sio

Punctum Difficultatis 1.

Premittuntur quadam.

PREMITTO primò. *Esse aliqua projecta, quæ non nisi secundum modum, violentiam habent, ut quando lapis cum violentia deorsum projicitur, de hoc motu.*

ASSERO primò. *illum motum etiam à principio naturali produci.*

sio incipit à magis proximo, & postea in remota procedit: & quia motus ille causatus in immediatori parte, juvat motum alius se superioris, & ille superior, motum alius superioris: hinc suprema pars, habebit ex impressione virtutis à movente manubrium facta & insuper ex inferioribus motum suum juvantibus, majorem impetum: & sicut si sint circuli ita connexi, ut anse unius, arripiant ansas alius, tunc motus supremæ rotæ, non tantum à movente primario, sed etiam ab aliis circulis notabiliter augetur: ita idem fieret in præfenti. *Neg. valet, si dicas, vi hujus doctrinæ sequi, quod partes remotiores illuminabiles, magis illuminentur conferentibus vim partibus immediatè illuminatis, sicut partes inferiores conferunt, ad motum superiorum partium circuli, non inquam valet: quia scilicet hoc experimur in rotis, non experimur fieri in luminoso. Et quamvis non experiamur, quod partibus superioribus, plus virtutis motivæ insit, cum tamen experiamur à posteriori id sequi, quod sequitur ex majori virtute motiva, vel applicatione illius, nempe celeritatem motus, ideo ex signo hoc, à posteriori colligimus, virtutem motivam majorem illic esse.*

HÆC VIA RESPONDENDI, non est universalis; quia accipiamus circulum, vel pilam: projiciat illam movens extrinsecum ut volvatur, eo casu, virtus impulsiva immediatius imprimetur partibus superioribus, utpotè vicinioribus, deberentque partes superiores juvare virtutem motivam partium inferiorum, si est constans doctrina adlata, & tamen partes circuli inferiores, tardius moventur, *hinc*

SECUNDA VIA satisfaciendi eidem difficultati est, scilicet posito, quod æqualiter applicetur, omnibus partibus circuli, vis motiva, tardius movebuntur partes inferiores ex accidenti: quia scilicet, quamvis possent æquali celeritate & æquale spatium, sub eadem circulatione conficere, impediuntur situ quem medium habent, & ex altera parte, partes antecedentes, nec percurrere, nec penetrare possunt. Quod autem merè, propter dictum impedimentum hoc proveniat, signum à posteriori est: quia si illæ partes ponerentur loco superiori, consimilem cursum superioribus facerent.

DIFFICULTAS II.

De motu projectionis.

His de divisione motus in tardum & velocem dictis, restat dicere, de divisione motus in naturalem & violentum. Naturalis est, qui secundum inclinationem subjecti, violentus autè è contra. Et quia motus violentus maximè in projectione elucet, de hac agemus.

RATIO: Tum quia, si sponte caderet, produceret illum motum, cur detinebit suam actione, quando violentè producit. Tum quia si non concurreret ad productionem illius motus, deberet se, vel attollere, vel resistere illi motui quod impossibile est: nunquam enim habet vim, à centro recedendi, non etiam se habet merè passivè, quia majorem sentimus difficultatem in projiciendo eodem lapide sursum, quam in projiciendo deorsum. Ergo apparet non à sola projectione, motum illum causari, cum tamen ad motum sursum, passivè se habeat lapis. Tum quia si ob aliquam causam non concurreret gravitas naturalis ad illum motum, ex eo non concurreret, quia esset malum illius; hæc autem ratio non convincit: nego enim illum motum esse malum illius, sed potius bonum, licet tale, quod à lapide haberi non possit, sine superaddito principio. Addatur gravitas tanta lapidi, quanta est sufficiens, talem motum ciere, quantum ciet virtus illa, non erit hoc violentum lapidi, & cur erit violentum, si hoc faciat aliunde habità virtute? Animal ex turri cadere est malum, & tamen casum illum principiat naturalis gravitas: dato ergo, quod motus ille esset malum lapidis, non sequeretur jam inde principari eundem à naturali virtute nullo modo posse.

Neque valet, si dicas, gravitatem respectu illius motus, habere se solum, ut conditionem. Tum quia conditio, nunquam est principium idem agendi, & ita approximatio, nunquam irrita, & tamen aliàs gravitas principiat motum deorsum. Tum quia gravitas animalis, non est conditio sine qua non, ad motum, ex turri deorsum. Tum quia quodcunque ostenderis signum legitimum investigandæ non conditionis, sed principii agendi, idem ostendet, gravitatem non habere se per modum meræ conditionis.

ASSERO secundò, *motum illum non à sola gravitate innata, sed etiam à causa projectionis causari.*

RATIO, quia experimur projectum lapidem, citius deorsum descendere, cujus ratio non potest in aliud principium, quam in projicientem, referri.

ASSERO tertiò. *Tunc projiciens plus agit, quam gravitas, quando celeritas motus, excedit plus, quam uniter, celeritatem naturaliter competentem.*

RATIO, quia si erit æqualis celeritas, æquè utrum

† ff 2

trum

rum ager: hinc si descendente lapide ut 2. cito, descendat ut 4. cito, æqualiter agent: si ut 5. magis ager projiciens. Quæ autem dicta sunt de motu gravium deorsum, proportionaliter applicanda ad motum levium sursum.

PRÆMITTO secundò. *Causam projectionis immediatam non esse semper ipsum projiciens.* quamvis sit semper causa mediata.

RATIO primæ partis: Tum quia, sæpè durat projectio, cum jam non existit projiciens. Tum quia vel producit aliquid, quod defertur etiam in medium, projiciens in projecto, vel non producit: Si non producit: ergo vel agit in distans, vel nulla est causa motus illius projectionis. Quod si producit aliquid: ergo quod volumus, mediatè agit. Tum quia distans non potest esse causa, nisi mediata, sed defacto projiciens à projecto existente in medio distat. Ergo illius projectionis causa immediata, non est projiciens.

RATIO secundæ partis: quia nisi ponatur projiciens esse causa mediata projectionis, nulla dabitur causa illius motus, reperireturque effectus sine causa.

PRÆMITTO tertio. *Causam projectionis & impulsus non esse solum aërem vel medium*, contra quam sensit Dandinus secundò de anima, Dig: secunda. Pereira, & alii, qui censent primò moveri projectum ab ipso projiciente, postea à medio, sine ulla qualitate impressa.

RATIO prima præmissi est Ovid. Quia si projecta moverentur ab aëre, omnia mota eadem velocitate moverentur: Quia causa motus esset eadem, aër, & eodem modo applicata.

RESPONDERI posset, negando causam motus, eodem modo esse applicatam, dicerent enim oppositi, idè in medio, majori velocitate pergere projectum, quia præ commotione facta aeris à projiciente, motæ partes, majori postea nisu promovent alias, consequenter causam motus, non esse eodem modo applicatam.

RATIO secundà ex eodem est: quia si motus projectorum causaretur ab aëre, non esset ratio, cur ad tantam distantiam deficeret, & cælum v. g. non tangeret: eadem enim est vis agentis in fine motus.

RESPONDERI posset, Neg: Sequelam. Quia quò debilius est motus profectus primò à projiciente, eò facit ut brevius una pars aeris aliam trudit, & secum mobile deferre possit.

RATIO tertià hujus præmissi, petenda erit ex adferendis sequenti puncto.

Cæterum indubiè, aer, & medium juvant ad motum illum. Et quidem juvant partes anteriores aeris, & voluit Phys: 8. Philof: tex: 80. quia utina protrudens aliam, aperit faciliorem viam projecto gravi, juvant etiam partes aeris subsequentes: quia dum hæc ad impediendum vacuum, & replendum illud spatium, quod mobile projectum deserit, accurrunt cum impetu, fit ut

protrudant à tergo mobile projectum: sic. v. g. fit ingen: sphaera projecta, post cujus tergum ponatur pluma, aut aliquid levius, facta projectione trahetur aliquantulum pluma post illud projectum, quod in aliud referri non potest, nisi in succedentes à tergo, partes aeris. Juvant etiam partes laterales, quia & ipsæ commoventur versus partem, quâ procedit impulsus, immo etiam concurrere debent ad tergum lapidis, ut impleant etiam pro sua parte locum aeris, cum violentia sequentis. Et certè si ob exhalationes calidas, in terræ hiatus interceptas, fit terræ motus, si ventus concutit etiam ædificia & turres, cur mobili projecto, aerem ad motum prodesse negabimus? Et sicut in pneumaticis molendinis, tanta rota solo vento circumagitur, cur non conferet in projectione quidquam aer? Et hoc expressè docuit Philosoph: 8. Phys: C. 10. Tex. 82. 3. de cælo C. 2. Tex. 28.

Quod autem dico de impulsu ordine ad motum, quòd scilicet ad eum conferat aer, proportionaliter dici debet, quòd conferat ad retinendum grave, ne deorsum ruat, hocque videntur probare experientia v. g. si in vitro circumagatur aqua, & dextrè orificio terræ obvertatur, nò fluit, pondusque illud aquæ aer sustentat, idem dicendum de nummo itidem rotato in galero, qui etiam non decidit, & quamvis referri hoc principaliter debeat in hoc principium, quia posito illo corpore in æquilibrio, non est ratio, cur ad hanc potius, quàm illam partem vergat, tamen ad hoc confert ipse etiam aer, unde etiam si acicula dextrè ponatur in aqua, ob simile æquilibrium non immergitur, confert tamen ad hoc corpus aquæ, conferet ergo suo modo & corpus aeris. Sed restat quærere, an præter aerem ad ciendum motum in medio, detur aliqua qualitas?

Punctum Difficultatis 2.

An detur qualitas projectis impressa?

DICENDUM est. Probabile est imprimi à projiciente impulsus, qui sit qualitas à projiciente producta, nata producere motum in corpore cui imprimitur, vel si admittas impulsus etiam in spiritibus, de quo in materia de Angelis pro ly in corpore pone in re. Ad id probandum.

PRIMA Experientia est, qua utitur etiam Ovid: flante vento versus orientem, explosus in adversum globus, tanto impetu fertur, ergo latio illa non est in aerem referenda: quia hic adversus est.

RESPONDERI potest, etiam fortissimo vento posito, quia major vis est aeris primo moti à globo excusso, resistere illi ventus non potest, & licet flante maximo vento, impediri non potest,

ne

ne in terrâ motu conclusus aer exeat, sic nec tunc impediri potest.

SECUNDA Experientia est. Quia si lancea projecta alligentur fila, vel plumæ, experientia docet, tam fila, quam plumas rejici post tergum lanceæ, ergo apparet minore violentiâ à tergo propelli corpus projectum ab aere, quam urgeat ventus reflans à fronte: quia si majori violentiâ urgeret, plumas illas reflaret contra imperum venti.

RESPONDERI potest, quod sequela illorum filorum post lanceam projectam, non causetur à vento, contra quem tendit lancea, nam quietissimo etiam aere projecta lancea, fila tamen illum subsequuntur: ergo sequela illa non debet referri in ventum reflantem. Immo admittenda hac qualitate, illa non tantum lanceæ, sed & filis alligatis imprimeretur, cur ergo in adversum non pergunt fila, ut pergit lancea. Ratio ergo hujus sequelæ, in hoc potius principium referri debet, quia ex una parte, motus illis à quocunque tandem movente, tantus conferri non potest, utpote nimium levibus; & ex altera parte est illi motus tractionis, in motu autem tractionis, corpus tractum, sequitur, non antecedit, aerque ipse occurrens filis, aufert illis commoditatem autem cessionis.

TERTIA Experientia: quia trochus circumagitur, cujus rotatio aeri tribui non potest.

RESPONDERI potest negando, quod etiam aer rotari non possit, immo defacto in ventis rotatur confringentibus obtortæ arbores, & sinuantibus in rotundum pulveres. Casu autem, quo aliquis adlabellet trocho, si violentè faciat, incipiet motum; si lentè, juvabit adhuc: quia partes aeris jam motæ trahent secum adlabellatum aerem. Quod autem dicit recentior Suar: etiam in vacuo, rotandum esse lapidem, pro hoc non potest dari experientia, & si daretur rotatio, ea deberet tribui, non nisi immediate conjuncto projicienti.

QUARTA Experientia. Quando currimus, non sentimus impulsus retro ab aere, aliàs ab eo vehementer urgeremur.

RESPONDERI potest, in cursu nostro non esse impulsus, sed lationem meram, solus autem impulsus per aerem salvandus: si autem non est illic impulsus, quid mirum, quod non sentiamus aerem propellentem; & certè dum currimus, nullam nobis qualitatem projicientem imprimimus. Ergo si excursu pro præsentia valet argumentatio, probabit nullam dari impressam qualitatem.

QUINTA Experientia est, quia corpus magis grave, & minus leve, æquè citò descendunt deorsum, quamvis, magis moveatur aer, globo majori.

RESPONDERI potest, antecedens falsum esse, sed posita etiam ejus veritate, nihil evincetur, eò quod dici possit aerem non posse vincere princi-

pium, quod aliàs est causativum æqualis motus, etiam independentè à projectione.

SEXTA Experientia est. Non potest intelligi, quomodo aer vim faciat, projiciatur enim jaculum longissimum, tunc vel urgetur jaculum ab aere, qui est retro; & hoc non: quia aer cum sit corpus liquidum, non habet vim, ut corpori cæteroqui subtilissimo jaculi, imprimat illum motum; non etiam urgetur ab aere, qui est lateralis: quia non à lateribus impellitur jaculum, sed per lineam rectam.

RESPONDERI potest, ex dictis supra, etiam à collateralibus aere, juvari illum motum, modò ille motus, non in solum aerem, sed immediate etiâ in projicientem referatur, immediate commoventem aerem, qui secum trahit illud jaculum, quaecunque tandem est; & sicut figura illa non obest virtuti impressæ, ita nec oberit projicienti & aeri.

SEPTIMA Experientia est. Pueri ita scitè projiciunt fragmenta testarum, & lapillos, ut aliquoties subintrent aquam & emergant, quod fieri non potest sine virtute impressa.

RESPONDERI potest, cum rectè projicitur lapillus in aquam, præcipue cum impetu, ebullitio sequitur, cujus ebullitionis non alia est causa, nisi aer aquæ immixtus, qui postea se suo loco restituit; cur ergo in aerem subintrantem & emergentem, & sinuatione suâ iteratò subintrantem, referri id non poteris immò hæc experientia potius ostenderet, non dari ullam qualitatem impressam, vi cujus illa emissio sequatur, nam perinde est illi qualitati impressæ, emergere, vel non emergere, cum tamen naturaliter aer debeat se superponere aquæ, nisi impetu aliò trahatur. Refertur ergo hoc debet in modum factæ projectionis, & in aerem, volentem se restituere suo loco, & dum iteratò immergitur, ex collisione varia, & reflexione id causari, quamvis autem aer, obvolvatur illum lapidem, madefiet tamen lapis, quia aer non est corpus ita densum, quod liquiditati, aquæ, intra poros suos locum non præbeat.

OCTAVA Experientia est: si projecta à solo vento moventur, cur idem globus, maximo vento expositus, non tantâ celeritate movetur, quantâ movetur projectus?

RESPONDETUR, quia globo, qui solum exponitur vento, deest principium, quod est ipse projiciens, & immediate aerem movens, neque defectus ille motus, debet rejici in vires aeris, vel venti debiles, nullus enim homo tam validè projicit quam validè subvertit, tempestuosus ventus.

NONA Experientia. Nuclei recentiorum ceraforum, ex compressis digitis, ita impetuosè excutiuntur, quod in aerem referri non potest, nam hic moderatissimus intra digitos comprimitur.

RESPONDETUR. Causari id immediate ab ipsomet comprimente, & ex impetu aeris, licet non magni, impetuosè tamè primo motu, à projiciente.

† ff 3

DECI-

DECIMA Experientia, Rotæ cum libratione, exiguo etiam corpori inclusa, uno etiam digito, citissime gyrauntur, quod in aerem referri non potest.

RESPONDETUR. Neque etiam referri posse in virtutem impressam, quantilla enim illa, à digito imprimi posset: referendum ergo hoc est, in ipsam libram & structuram.

UNDECIMA Experientia est. Moveatur aqua in phiala, desinat movere movens, reponatur phiala in plano, adhuc movebitur, cujus motus causa referri non potest in ipsum aerem: quia hic modicus est.

RESPONDETUR. Primum motum causarum fuisse ab ipsomet movente, postea alia partes, movent alias partes, sicut ipsum primum movens inceperat, qui motus juvatur ab aere intercepto, qui quamvis modicus sit, adjutus tamen aliis partibus, alias moventibus, motum illum ciere potest.

Hæ, ut vides, experientia, rem quidem probabilem reddunt, sed non ita, ut quiescat intellectus.

RATIO. Pro conclusione adferri potest. Impossibile est transire, à non esse projicientis, ad esse projicientis, sine sufficiente mutatione, quæ alia non erit sufficiens, nisi ipsa qualitas impressa. Si enim esset aliquid quod salvaret, esset ipsemet motus: de hoc ipso quaeritur, te jam aliquantulum à movente distante, quomodo ille motus causari possit, quomodo ipse aer moveri? &c. Et sicut non sufficit dicere, calefactionem fieri ab igne, nisi ponatur intermedius calor, ita & ad motum poni debet intermedia qualitas impressa.

OBJICITUR primum auctoritas Arist. ex 4. Phys. tex. 68. & ex 3. Coeli textu 28.

RESPONDETUR. Illis locis Arist.: partialem virtutem motionis projectorum, referre in medium. Nam. lib. de Cælo tex. 28. dicit Philosoph. projecto imprimi potentiam, & 8. Phys. tex. 92. contra Platonem, qui motum hunc, in aerem referebat, innuit de hac qualitate hic in Comment: S. Thom: stat etiam pro hac qualitate Q. 2. de potentia ar. 6.

OBJICITUR secundò. Motus tractionis, non fit per qualitatem superadditam. Ergo nec motus projectionis.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia tractio est tam diu, quam diu trahens, trahit actu, non ergo debet aliqua illi tribui instrumentaria virtus, quæ agat: cum autem fiat projectio, cessante ab actu projectionis, projiciente, hinc danda est illi virtus instrumentaria.

OBJICITUR tertio. Non esse explicabilem hanc virtutem, adeoque non admittendam.

RESPONDETUR. Multa admitti, ad quæ ratio cogit, quamvis nos eorum peptissima cognitio lateat, ut huic objectioni satisfiat. Sit

Notantur quedam de hac qualitate.

NOTO primò. Quod impulsus, necessario quidem, sed impedibiliter producat motum, ad eum modum, quo gravitas, necessario quidem, sed tamen impedibiliter, causat motum deorsum, unde experimur, si rota sistatur brevissime, lenissime & postea dimittatur, rotabitur.

NOTO secundò: Qualitatem hanc esse ex genere suo accidens, potest enim adesse & abesse, habereque se per modum potentia, sed extrinsece superaddita, principiat enim motum, & non est ratio formalis motus, eritque eadem specie si vè in hanc, si vè in illam partem producat motum, nata enim est principiare motum, modò sit indubitus mobili, & sicut idem per adversarios, specie aer, principiat tam diversos motus, ita eadem specie qualitas, principiat eosdem, ita ut eadem qualitas, quæ servit ad motum sursum, poterit servire ad motum deorsum. Est tamen ista virtus, distincta specie, à potentiis naturalibus, quia non est determinata ad eundem motum, sicut gravitas, semper est determinata ad motum deorsum. Puto tamen illam produci successive, ut sonum, qui quamvis non habeat contrarium, successive tamen producit, quia produci instantaneè, est produci perfecto modo, qui modus rebus materialibus non debet tribui, nisi Experientia, vel Ratio doceat.

NOTO tertio. Causam subjectivam istius qualitatis, esse mobile, & quamvis ista virtus materialis sit, permeare totum subjectum potest, ad eum modum, quo lux, corpus diaphanum, virtus magnetica ferrum. Cæterum si partes aliquæ, magis sint capaces qualitatis illius, fieri potest, ut illis magis imprimatur, ut sic solidis calamipartibus, magis imprimatur hæc virtus, unde etiam, in motu obvertuntur, ut solidis partibus prius eant.

NOTO quarto, Quare motus projectorum in medio, sit velocior, quam in principio: & fine, cum tamen motus naturalis, sit in fine velocior. Tota res ad experientias est devoluta. Arriaga censet gravia & levia, cæteris partibus, æquè citò moveri: idque sibi probatum esse: Non defunt impressi, qui oppositum sibi probatum afferunt, licet id non possit discerni in parvis distantis, quidquid de experientia; illud quod addit Arriaga, scilicet ab altiori motum, falsum esse, quod majorem imprimat impetum, eò, quod lapis de propinquo motus, magis lædat, quam pilula de longinquo, id in quâ nihil probat, nam ista sunt accipienda cæteris paribus, si scilicet æqualem gravitatem habeant, & sic idem lapis, ex altiori loco descendens, magis læderet, quam de propinquo.

Circa

Circa thesim propositam sit hæc interim ratio: Quia in motu naturali, eadem virtus manet, invariata à principio, quæ in fine, jam ergo ex parte virtutis, nulla est diminutio, ex altera parte, minus habet de resistentia aeris, & plus à tergo propellentis aeris; & licet aer, sit in loco suo naturali, nihilominus propter turbationem in illo factam, & periculum vacui, & quia, una pars protrudit aliam, ideò magis cietur ille motus. Jam autem, quia in motu projectorum ab initio, non est factus tantus aeris impulsus, qui sit, dum una pars aeris, aliam propellit, ideo ab initio, non est tanta velocitas motus. In fine etiam, projecta non ita citò moventur, quia virtus, & qualitas illa impressa, in fine enervata supponitur, & variata. In medio autem, cum adhuc vigeat, & sufficientem ab aere habeat impulsus, ideò in medio velocissimus est.

Dici etiam fortassis posset. Omnem motum, cæteris paribus, motu ipso facilitari, quia ipse processus, motivam juvat. Sic v. g. equi ad agonem currentes, sub initium, non ita citò currunt, atq; in processu ulteriori: Ponderis etiam difficilius trahitur ab initio, quam semel motum, unde etiam ad multiplicationem, ut ita dicam, ejusdem motus, faciendam, inventæ sunt rotæ, quæ quò plures sunt, plurificam, magis eundem facilitant: hinc & celeritas illa, sequitur naturam illorum motuum, unde magis in medio, multiplicatis scilicet jam motibus, quam sub initium movet; sed quia hæc virtus languescit sub finem, hinc sub finem, non est ita velocis. In motu autem naturali, quia manet idem principium invariatum, motu facto, qui sub finem plurificatus est, juvatur ad celeritatem, non quòd illa non existentia motuum influat in celeritatem, tanquam aliquod principium, sed reddit potentiam habiliorem, ad se exercendum, non quidem per aliquam qualitatem relictam, & habentem se, per modum habitus, hic enim, talibus principiis non conceditur, sed per modum dispositionis cujusdam, & prærequisiti, præsuppositiq; hoc ipsum à posteriori, ipsa experientia monstrante.

Noto quintò. Quæ sit causa corruptionis impulsus.

RESPONDET Vasquez, & causam illam refert, in productionem impulsus contrarii, & ita, cum sursum attollitur lapis, producit in se impulsus, deorsum, cui doctrinæ adjungit aliud, quòd terra sit in æquilibrio, sitq; ut ad omnem impulsus, contremiscat & moveatur, ad eum modum, quo in æqua balance, quæ quidquid uni parti addideris, jam facit illam attolli, & aliam deprimi.

Multis, impugnant hoc adjunctum Recentiores, quamvis illud placeat multis Mathematicis. Cæterum, quòd terra ad additum uni parti pondus, non magis pro hac parte inclinet, Ratio est. Quia inclinarer ultra centrum, & quia pro-

cessus ultra centrum, est ascensus, ascensum illud, nullum superadditum pondus causare potest. Aliud est, de balance, quia si uni parti, aliquid addideris, pars depressa est talis, ut illi sit connaturale descendere deorsum, eò quòd non sit in centro. Quòd autem corruptionem impulsus, refert Vasq; in productionem impulsus contrarii, id universaliter, non convincit, potest enim esse impulsus gravis deorsum, qui elanguescat, & tamen non producat in se, impulsus contrarium, cum secundum conditionem illius, sit, trudere deorsum. *Hinc aliter*

RESPONDETUR. Interdum qualitatem impressam corrumpi, solà obfistentia oppositi, ut dum rem projectam manu fortiter arripimus ne procedat, aut dum obiectus paries, resistentiam facit, aut dum medium enervat virtutem illam. Interdum corrumpi potest, per gravitatem naturalem, incipientem superare vires qualitatis impressæ. Denique corrumpi potest, quòd de se sit talis qualitas, quæ tantum, vel tantum, petat durare, Deusq; illam, secundum hanc non nisi ejus conditionem, gradualemq; intensiorem tenetur conservare, hocq; contingit, dum v. g. per rectam tabulam, procedens globus desinit moveri. Illustrari hoc solet instantia de sono, qui, licet, non habeat contrarium, suapte natura desinit: Et ita v. g. dum lapis sursum ascendit, si impediatur Deus illius gravitatem deorsum deposcentem, adhuc illa qualitas corrumpetur, non ob gravitatem, hæc enim supponitur impedita, suapte ergò sponte desinet.

Dices primò ex Oviedo: Quòd gravitas naturalis, nullo modo, sit causa corruptiva illius qualitatis: quia gravitas in corpore conducet, ut in illo producatur impulsus. Ergo non potest corrumpere illum, quia nulla forma, conducere potest, ad id, cujus est causa corruptiva.

RESPONDETUR. Hanc rationem multum probare, probaret enim gravitatem non conducere ad motum sursum, quia interdum contrariatur motui; si enim sit magnus lapis, projici non potest, & tamen experientia constat, lapidem mediocriter gravitatem, aliàs projici, quam plummam. Directè autem, dici potest, quòd ea, quæ se passivè ad aliquid habent, per modum dispositionis, nunc verò, per modum causæ, possint diversis effectibus servire, licet causa, in quantum aliquid per se causat, oppositum causare non possit: & ita motum sursum non causat per se gravitas, sed per se, tantum motum deorsum, per accidens autem, disponere conducereq; potest, ad motum sursum, & ita v. g. frigus per se non nisi frigefacit, & tamen per antiperistatim, conducit ad calefaciendum. Quare autem, causa non possit producere, contrarios effectus per se, hoc experientia probat, deposcit naturæ ordo, & determinatio motus naturalis, qui semper est ad unum.

Dices secundò ex eodem: Nunquam gradus

344
 dus, etiam remissus frigoris, potest conducere positivè, ut introducatur, gradus valdè remissus caloris: quia scilicet frigus, non potest esse principium duorum oppositorum, ergo neque illa gravitas potest deservire, tam ad receptionem qualitatis impressæ, quam ad corruptionem ejusdem.

RESPONDETUR. Etiam gradus unus remissus frigoris, conducit in Antiperistasi, cum aliis, ad intensionem caloris, totumque frigus, idque ideò; quia hoc facit per accidens, nec per se producit calorem. ita etiam, & gravitas illa per se non producit motum sursum.

DICES tertio. Si gravitas esset contraria illi qualitati, diminueret de illa, cum primum imprimatur.

RESPONDETUR. Gravitatem, cum non sit qualitas per se activa, & principiativa, præterquam motus deorsum, & eorum, quæ illi debentur, non potest se expedire ad diminuendam qualitatem impressam, si valdè intensâ imprimatur, secus si debilis, & illius non superativa.

DIFFICULTAS III.

De motu reflexo.

NON solum motum violentum, qui causatur à qualitate impressa, sed etiam motum naturalem, reflectit interdum corpus obfistens, unde reflexio utriusque huic motui communis est, licet reflexio ipsa non perficiatur motu, qui non habeat aliquid mistum de violento, non semper tamen est absolute violentus; quia si tabulatum superius, obfistat motui lapidis, sursum projecti, non erit decidenti deorsum lapidi, motus violentus simpliciter, licet admistum habeat sub initium, aliquid saltem violentiæ. Porro de reflexione, in hoc difficultas est: Motus reflexus à quoniam causetur, an à corpore reflectente, an ab illo, qui primò projicit corpus, postea reflexum?

DICENDUM est: *Motum resiliencie quemcunque causari à corpore reflectente, licet pro conditione requiratur interdum motum projicientis*, dixi interdum, quia si pila aliqua, ponatur supra filam, quæ proprio pondere prærumpere possit, illa pila resiliet à pavimento, tamen illic nullum reperietur projiciens.

PROBAT primò Ovied: Quod motus resiliencie, non causetur à projiciente; consequenter quod à corpore reflectente. Impulsus projicientis nullam habet virtutem, ad movendum projectum, in partem oppositam, quod probat: quia si hanc virtutem haberet, etiam causaretur resiliencia, quando impediretur corpore molli, quod est contra experientiam.

RESPONDERI posset, quod projiciens, habeat hanc vim, non quomodo cumque acceptus, sed ha-

bens circumstantiam corporis obfistentis; & sic ut potentia motiva, habet vim producendi motus localis, quantumvis sine loco, illum exercere non possit, sic projiciens, quamvis habeat vim causandi motum resiliencie, tamen nisi habeat corpus, ad quod allidat, facere id non poterit: projiciens item vitrum, habet vim concutiendi illud, quamvis projiciens in plumas, concutere non possit.

PROBAT secundò alii. Manente eodem principio, adhuc secundum diversitatem corporis obfistentis, magis vel minus, fiet resiliencia, nullaque erit, si nullum sit corpus obfistens, ergo id referri debet in ipsum obfistens.

RESPONDETUR hoc argumento, id solum evinci; quod independentè, à circumstantia corporis obfistentis, non possit uti, illa suâ virtute, projiciens. *Antequam probetur Conclusio,*

SUPPONO. Quod corpus reflexum ab eo, quod est causa motus reflexi, (quæcumque tandem illa causa statuatur) debeat accipere virtutem aliquam, ut resiliat, quam tamen virtutem, antea non habuerit.

RATIO: Tum quia, si projectio imprimit virtutem, cur non imprimeret resiliencia? & quidem virtutem permanentem, quia sicut remotum à projiciente corpus adhuc movetur, ita resiliens, adhuc movetur. Tum quia, quando vehemens ventus, rapit aliquid, una secum illud deportando, ita ut moveatur ad motum ipsum met, tempestuosi venti; nulla tunc datur virtus impressa: cum sit conjunctum semper principium motivum, moto; & tamen illud ipsum, impactum corpori obfistenti, resiliet; Ergo, debet habere novam virtutem motivam. Tum quia, non raro corpus resiliens, longius procedit, quam processisset, si motu directo perrexisset, ergo apparet, imprimi novam virtutem. *Hoc supposito*

PROBATUR tertio conclusio. Illud est causa motus resiliencie, quod est causa virtutis illius noviter impressæ; sed causa virtutis noviter impressæ, est ipsum corpus obfistens. Ergo. Major probatur istis, quæ adlata in supposito. Minor autem probatur: quia primò projiciens, nihil tunc agit, potestque jam non existere.

CONFIRMATUR hoc ipsum. Quia si resiliencia proveniret à projiciente, tunc allisa ad plumas pila, resiliere deberet, nam ex una parte, non potest ulterius procedere, sicut non posset ulterius procedere, allisa lapidi, & ex altera parte, impulsus, per adversarios est causa motus reflexi; quæ adhuc causa manet, poteritque pilam longius promovere, ergo si non promovet, deest aliqua causa, nempe additio novæ virtutis, à reflectente.

Quod autem, pro conditione respiciat ipsum projiciens.

RATIO, quia nisi accedat, motus projectionis,

nis, ad corpus obfistens, non fiet reflexio, Ergo respicit projectionem illa reflexio, sed non tanquam causam reflexionis, ut dictum, ergo tanquam conditionem.

Obicitur primò: Non est ratio, cur potius ipsum corpus obfistens, non sit potius conditio, quam ipse motus projicientis.

RESPONDETUR. Esse potius rationem, quia datur illi qualitas nova, quæ pro principio, debet aliquid importare, sed non importat projicientem, ob dictam rationem, ergo importabit corpus obfistens.

Obicitur secundò. Impulsus, erat sufficiens ad protrudendum longius pilam, & adhuc persistit in illa pila, cur ergo reflexionem, non operabitur?

RESPONDETUR, quòd qualitas illa, post impactionem, non persistat, sed violenter in puncto reflexionis exstinguitur, eo planè modo, ac si manu arreptà, pila currens susteretur, nisi, quòd manus arripiens: non imprimat postea resilienciam.

Obicitur tertio. Reflexio lucis per speculum, non causatur à speculo, ergo nec resiliencia, à corpore obfistente.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia lucem nihil causare potest, nisi luminosum jam autem motum, quòdcumq; corpus proportionatum.

Obicitur quarto. Si motus resiliencie, causaretur ab obfistente, semper causaretur.

RESPONDETUR. Non semper causari, quia sæpè deest conditio, v. g. ad latius impetuosa corporis resilituri, gravitas corporis impacti, superans vires obfistentis, ceteroqui impressuri virtutem reflectibili, si non fuisset tam ponderosum.

INSTAB: Quòd impulsus est fortior, eò resiliencia est fortior. Ergo apparet, illam causari ab illo impulsu.

RESPONDETUR. Etiam corpus quod est durius, ordinariè loquendo, eo magis resilit ab illo projectum, cur ergo, vi ejusdem medii termini, non causabitur à corpore obfistente? est autem fortior impulsus, conditio resiliencie fortioris, quia experimentum docet, quòd duritia, non melius quam impetu probetur, & quia resiliencia illa, est quasi experimentum duritiei, & modus, quo se illa exhibet, ideo requirit fortior resiliencia, fortiolem impetum, unde virtus ista repulsiva, ita se habet, sicut exercitus ordinatus, in quo plures hostes, si ingruunt, eò plures expediuntur milites.

Obicitur quintò. Paries non se movet, ergo non imprimit impulsu.

RESPONDETUR. Ad impulsu propulsionis, esse necessarium motum propellentis, ut patet, dum manum reducimus lapidem projecturi, sed hoc non est necessarium, ad motum resiliencie. Quòd autem, non sit necessarius motus, ut qualitas impressa producatur, ratio negativa

potest dari, quia scilicet, nec ratio, nec experientia, id evincit, quæ stat pro aliis, quæ motum requirunt.

Restat quærere, An mobile projectum, in puncto reflexionis quiescat?

Triplex potest accidere reflexio, PRIMò dum suapte naturà deficit impulsus, sursum elevativus, & cum incipit grave, reflectere se deorsum. SECUNDò dum occurrit corpus, magis grave, deorsum descendens. TERTIO, alliditur corpori obfistenti, v. g. pila parieti, Circa quæ

ASSERO primò. In reflexione primi generis, intervenire semper quietem.

RATIO: quia devenire est, ut sicut gravitas est v. g. ut 4. deprimens deorsum, ita etiam sit virtus elevativa ut 4. attollens sursum, quo casu, nulla pars aget, quia victoria semper est ab excessu; adeoque nec huc, nec illuc movebitur, consequenter, quiescet, idemq; etiam contineret in vacuo, quia etiam in vacuo, dari posset æqualitas illarum virtutum.

ASSERO secundò. In casu secundò non dari ullam quietem.

RATIO: Tum quia, quies hæc, ut dixi, infundatur æqualitati, jam autem extemplo, gravius superveniens, vincit vim sursum elevativam. Tum quia, si quiesceret illa pila, quiesceret etiam imminens illi pondus, est enim illa pila, medium corpus inter centrum gravitatis, & inter grave descendens. Motus autem remotioris, non datur, non moto intermedio, alias tunc fieret penetratio. Quòd si quiescit, quæ causa illius quietis, non gravitas descendens, quia hoc appetit deorsum, non vires pilæ, quia hæc exiles, ergo nulla illic causa quietis. Et quamvis motus reflexus, & modus directus, sint motus contrarii, adhuc tamen continuari poterunt, quoad tempus, quamvis continuari, quoad aliquam non possint, sicut continuatur motus mortui animalis, cum motu viventis, dum ex turri v. g. decidens moritur, punctumq; illud reflexionis, diverso respectu erit, & finis, & principium, incipietq; tunc moveri deorsum, cum sifset motum sursum.

ASSERO tertio. In casu tertio, dari quietem, sed sub distinctione, si virtus impressa à corpore reflectente, superet impressam, à projiciente, non dabitur quies.

RATIO: quies est negatio motus, non datur autem in illo casu, negatio motus, quod ipsum probatur, post impactam qualitatem impulsivam: non datur quies. Ergo nec post impressam qualitatem reflectentem, id quæ ex eo, quia sicut impulsiva, excedit gravitatem impulsu, ideoque movet, ita reflectens qualitas, excedit & gravitatem & qualitatem, in oppositum moventem. Cæterum si sit virtus æqualis impulsiva, & reflexiva, accedente gravitate movente deorsu, dabitur punctum quietis. Ratio, quia neutra pars

exce-

excedit, nec inde sequetur, motum illum fuisse in instanti, quia sicut corpus illud, per partes recedit, nec habet vim, nisi determinatæ celeritatis principiandæ, ita, & per partes succedit aer.

QUÆSTIO III.

De inceptiōe, & desitione motus.

HÆc quæstio, ad multas materias Theologicas, & Philosophicas, intellectu est necessaria, quod tamen difficillimum erit, deducetur per motum Corollarii, ex materia, de quantitate.

DIFFICULTAS I.

Premittuntur quædam.

PRÆMITTO primò. *Eaque hic dicuntur, de Inceptione & desitione motus, proportionaliter applicanda sunt, de ipsis terminis motus.* Et quia, termini motus, interdum sunt res permanentes, interdum successivæ, hinc & motus, alii sunt permanentes, alii successivi. Rursus, ex permanentibus, alii sunt termini indivisibiles, & quoad se, & quoad modum incipiendi, & desinendi, quomodo incipiunt & desinunt, anima, Angelus, actus intellectus; alii verò sunt divisibiles quidem quoad se, tamen indivisibiliter incipiunt, ut visio, phantasma materiale, &c. Jam verò, quod attinet ad terminos motus successivi; isti interdum sunt successivi per se, tam quoad modum incipiendi, quam quoad suam entitatem, quale est tempus, motus localis, alii successivi, quoad modum incipiendi, idque per accidens, eò quod toti simul, incipere potuerint, ita v. g. dum intenditur gratia, motus ille, quemadmodum, est successivus, quia, tota simul intentio gratiæ produci potuit, & de his omnibus, in præfenti dicendum.

PRÆMITTO secundò: *In hac Materia attendendum est, tam quoad formas substantiales, quam quoad accidentales, impossibiles, sive quoad se, ut est, odium, & amor, sive impossibiles, quoad intensionem, qualis est oppositio, inter summum calorem, & frigus; attendendum inquam est primò, ut talis, ipsis, modus incipiendi, & desinendi tribuatur, vi cuius, non sequatur, duas esse formas in subiecto simul, sive sint illæ substantiales, sive impossibiles accidentales. Secundò attendendum est, ne ex modo incipiendi, & desinendi, sequatur esse aliquod instans, quo materia, sit sine ulla forma substantiali.*

PRÆMITTO tertio. *Modos istos incipiendi, vel desinendi, dividi in intrinsecos, & extrinsecos. Intrinseci modi, sive desinendi, sive incipiendi, important semper esse: Modi autem desinendi & incipiendi extrinseci, semper important non esse, pro tunc, cum incipiunt, vel desinunt. Dicuntur autem modi desinendi per esse, pro tunc, dicuntur inquam, modi intrinseci, quia i-*

psum esse, illis ipsis instantibus intrinsecatur, & est, esse illorum terminorum, tunc, cum est esse ipsarum interceptionum & desitionum, sicut è contra, modi incipiendi & desinendi, qui sunt per non esse, pro tunc dicuntur extrinseci, quia illis, non intrinsecatur esse.

PRÆMITTO quarto: *Quando aliquid incipit intrinsecè, vera est de illo, hæc propositio: Nunc est tempore antecedenti, non erat, ubi esse formæ, & esse illius instantis principiati, secum intrinsecantur, quando autem aliquid desinit intrinsecè, verum est de illo dicere: Ultimò est, tempore sequenti non erit, ubi desitio, adhuc intrinsecatur, cum esse. Quando autem aliquid incipit extrinsecè, verum est de illo dicere: Nunc ultimum non est, immediatè post erit, ubi inceptio non habet intrinsecatum sibi esse, sed sequelam tantum, esse immediatè futuri importati, etiam desinat extrinsecè, verum est de illo dicere: Primò non est, immediatè antè fuit: diciturque hic modus, existendi extrinsecè, quia non involvit esse.*

PRÆMITTO quinto. *Præter hos modos incipiendi, & desinendi, comminisci aliquos, modum incipiendi, & desinendi, in tempore indeterminato, quod licet indeterminatum sit, antecedit tamen certum aliquod, v. g. ultimum durationis instans, & ita dicunt. Si Deus formaret tale præceptum, fac amoris actum, ante ultimum instans tuæ vitæ, non servando illud præceptum, peccaret mortaliter homo, & tamen desitio gratiæ, & inceptio peccati, in nullo sit tempore determinato, quia quodcumque determinatum tempus, cum sit divisibile, non importat obligationem, si enim divisibile est, nondum est immediatum, ante ultimum instans vitæ, præceptum autem erat, de eliciendo actu in tempore, immediatè antecedente instans mortis, quia aliàs daretur instans, ante instans. Ergò, peccabit in tempore indeterminato, nihil enim aliud excogitari potest.*

RESPONDET primò Konin: *Quòd sit peccaturus, ante instans, inter quod, & inter ultimum instans vitæ, intercedit tempus, sed ita breve, ut in illo, moraliter loquendo, non possit impleri præceptum, ad quod humano modo explendum, requiritur tempus majus.*

NON SATISFACIT hæc responsio. Nam demus, Angelo impositum hoc præceptum, quando ille Angelus peccabit? non peccabit in instanti, antecedente ultimum instans vitæ, aliàs dabitur instans, ante instans, non in instanti, post quod intercedit tempus, quia adhuc illo tempore, posset Angelus implere præceptum, non in certa aliqua parte temporis, quia post illam certam partem, adhuc est aliquid temporis, ergo illo adhuc impleri præceptum potest. Quando ergo ille Angelus peccabit?

RESPONDET secundò Lugo, disp. 4. de Sacram. Sect. 6. *Illud præceptum non posse dari, quia præceptum*

ceptum importat obligationem, obligatio ligationem subditi, ad aliquid, quod nisi faciat, peccet, hæc ligatio subditi, importat redactionem ad talem statum, in quo citra peccatum, aliud facere non possit, tunc autem, inquit, ideo non ita se haberet, quia in quolibet instanti, vel in qualibet parte temporis, posset adhuc differre, si vellet, ergo nunquam obligaretur.

NON SATISFACIT hæc responsio, in principiis, tenentium, componi tempus ex indivisibilibus, quia datur instans, immediate antecedens instans vitæ. Non satisfacit etiam in principiis tenentium componi tempus, ex partibus infinitum divisibilibus, quia datur saltem instans ultimum vitæ, cur ergo tunc non obligabit hoc præceptum.

RESPONDETUR tertio: Peccatum illud hominem, in tempore indeterminato. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia nullæ dantur istæ partes indeterminatæ, ut dictum supra. Tum quia, datis partibus, ipsis indeterminatis, non salvabitur difficultas adlata: quia etiam illa pars incerta, & indeterminata; quæ tu, dicis incipere peccatum, & desinere gratiam, adhuc est divisibilis, adeoque poterit posterius, committi peccatum, & desinere gratia. Tum quia, hæc responsio, præjudicat scientiæ Dei, quia, ex illa sequitur, Deum nescire, quando aliquid primo fiat, quia nescit, quando primo subtrahit concursus conservativum gratiæ, subtrahit enim illud, ut tu dicis, in tempore incerto.

Resolvatur tota doctrina præmissi quarti.

ASSERO primo: *Non dari ullam inceptionem, & definitionem, in tempore indeterminato.*

RATIO, quia nullæ dantur, partes temporis indeterminatæ.

ASSERO secundo: *Possit Deum, hoc imprimis modo, prædictum præceptum ferre, volo, ut instanti, immediate antecedenti, elicias actum, tuncque antecedenti instanti, ipsum instans mortis, peccabitur.*

RATIO, quia, si hoc non posset fieri, ideo non posset fieri, quia sequeretur, instans post instans, hoc non tenere, alibi dicta, suadent.

ASSERO tertio: *Possit Deum, hoc alio modo, prædictum præceptum formare, volo, ut in tempore immediate antecedenti, instans mortis, elicias actum, & tunc, ille actus, obligabit, in minimo Physico temporis: quod, si dividas, non erit jam tempus, & est immediatum instanti mortis, quia, post hoc minimum Physicum temporis, non est dare quidquam temporis.*

Et quia decidenda sunt inceptions, & definitiones, conformiter ad hanc doctrinam, ut illa in compendio representetur.

TENERI posset: Tempus Mathematicè acceptum, componi ex indivisibilibus, ita tamen, ut tempus acceptum sic, non sit nemine cogitante, sub formalitate Mathematici; sed tan-

tum objectivè, & fundamentaliter, in quantum, rerum duratio, fundat veritatem, hujus propositionis: Nunc est. Quod si, illud tempus non est, nemine cogitante, nec compositio illius, erit nemine cogitante. Tempus autem, Philosophicè acceptum, componitur ex minimis Physicis, quæ si dividas, jam non poterunt habere rationem prioris, & posterioris, adeoque nec quantitatem sibi debitam, & hoc tempus, est nemine cogitante, ita, ut in illo, his, quæ fiunt in instanti, nihil omnino proportionatum, respondeat. Ut alia hujus materiæ pernoscantur. *Sic*

DIFFICULTAS II.

Quid tenendum?

IN communi sententia; circa inceptionem rerum permanentium hæc est.

PRIMA DIFFICULTAS. Non possunt incipere intrinsecè, & desinere extrinsecè, formæ substantiales, eodem instanti, quia secundum explicationem horum terminorum, verum esset dicere, de forma desinenti, Nunc ultimò est; & de forma incipienti, Nunc primò est: hoc autem dici non potest, quia aliàs eodem instanti, duæ formæ substantiales, eandem materiam informarent. Quod ipsum probatur, quia erit adhuc illa forma, de qua verum est dicere; Nunc ultimò est, quia si pro illo instanti, non esset, falsa esset propositio, ultimò est, quia difformis objecto, affirmando scilicet esse, quod non est. Ex altera parte, esset etiam illa forma, de qua verum est dicere; Nunc primò est, quia si illa forma, non esset, illa propositio vera non esset, utpote difformis objecto. Non possunt etiam formæ substantiales, in uno instanti intrinsecè incipere, & desinere, in alio sequenti, quia jam dabitur contra principia communis sententiæ, instans post instans, Non possunt etiam formæ substantiales, desinere ita, ut inter inceptionem, aliàs formæ substantialis, intercedat tempus, quia aliàs illo intercedente tempore, daretur materia, spoliata omni formâ substantiali.

SECUNDA DIFFICULTAS est, in communi sententia, quod scilicet, non possint formæ substantiales (idemq; judicium, de impossibilibus) incipere intrinsecè, & desinere extrinsecè.

RATIO. Illo instanti, quo verum est dicere: Nunc primò forma est, verumne est dicere, ultimò non est forma præcedens, vel certè, verum id fuit, in antecedenti instanti, vel in tempore interjecto. Non primum, quia si in eodem instanti, in quo, verum est dicere: Nunc primum incipit forma, verum etiam est dicere: Nunc ultimò non est forma, quaro, an duobus illis instantibus inceptions, & definitionis, convenientibus in unum, respondeat aliquid proportionatum, in tempore successivo, vel non responderet: si in tempore, non responderet quidquam proportiona-

tionatum, Ergo etiam si duo instantia, immediate, penes se ponantur, nihil proportionatum respondet, consequenter, nec sequetur, componi tempus ex indivisibilibus. Quod si, responderet aliquid proportionatum, ergo & in tempore, & in quantitate permanenti, darentur aliqua indivisibilia, realia & physica, contra, quam censeant ordinariè, talia docentes. Rursus, in tempore, quod respondet, non potest esse, nisi tempus, quia in tempore, nihil aliud est, nisi tempus, sicut in aqua, nihil respondet, quod non sit aqua. Si autem responderet tempus, ergo responderet prius & posterius, & tamen non habenti, idq; essentialiter, prius & posterius, non potest respondere, quod est prius & posterius. Forma autem substantialis spiritualis, nec in inceptione, nec in desitione informativa, habet prius & posterius. Non potest etiam dici secundum, quia sequeretur instans, post instans, quod communis sententia non admittit. Non tertium. Quia, si in tempore interjecto, verum est dicere, Ultimo non est, quomodo ultimo non est, si per tempus illud *primo* trahitur, nec habet indivisibilem rationem ultimi. Quæ autem dicta sunt, si dicatur incipere intrinsecè, & desinere extrinsecè, commutatà proportionem, dici possunt, si dicatur, desinere intrinsecè, incipere extrinsecè.

TERTIA DIFFICULTAS est, Istud primo esse, vel primo non esse; item ultimo esse, vel ultimo non esse, vel verificatur, de ipsis terminis motus, vel etiam, de ipso tempore extrinsecò, Ergo si dicatur, primo esse, & ultimo non esse, vel ultimo esse, & primo non esse, &c. sequi post se immediate, non sequetur componi tempus ex instantibus, siquidem istud primo & ultimo, non spectat ad tempus, nec illud importat: si autem verificatur, de ipso tempore extrinsecò, ergo in tempore, datur aliquid primum. Ergo, non est compositum tempus, ex prioribus, & prioribus in infinitum, quæram enim illud primum, estne divisibile: si indivisibile, ergo componitur tempus, ex indivisibilibus; si divisibile, ergo habet prius se, adeoque non est primum de illo ipso priori, quærere restat: an sit divisibile, an indivisibile, redibitq; argumentum factum: His circa communem sententiam pensatis.

DICENDUM est: *Formas substantiales, & impossibiles accidentales, vel secundum se, vel secundum gradum, incipere intrinsecè, & desinere extrinsecè, ita, ut uno, eodemq; instanti inceptions, verum sit dicere: Nunc primo forma est, & de præcedenti; Nunc primo non est. Quod incipiant intrinsecè, Ratio est, quia cum sint indivisibiles, verum est de illis, nunc primo sunt. Rursus, quia sunt causa desitionis aliis formæ, debent esse, adeoque non debent incipere extrinsecè. Et quia se invicem, pati non possunt, non*

per se ultimo, sed per primo non esse desinent. Quamvis autem, physicè loquendo, simul id fiat, tamen non in eodem instanti naturæ; quia prius est inductio formæ novæ, quam expulsio veteris.

Quod autem attinet ad formas accidentales, quæ successivè inducuntur, propter resistantiam contrarii, quomodo inducitur calor, vel quæ successivè, per motum localem propagantur. Tunc si horum inceptio in determinata parte subiecti accipiat, & pro minimo sui Physico, incipiet etiam intrinsecè, & desinet extrinsecè, cur non enim? par erit illarum ratio, cum aliis formis, licet, si sumantur respectu totius illius, quod paulatim disponitur, non sit verum dicere: Nunc primo, est, quia supponitur fuisse in antecedentibus partibus.

Rursus in communi sententia, circa inceptionem, & desitionem rerum, per se successivarum, quale est tempus, motus localis continuus, hoc ordinariè docetur, nempe quod incipiant extrinsecè, seu per ultimum non esse, & quod desinant extrinsecè, per primum non esse.

In communi sententia circa, inceptionem & desitionem rerum successivarum.

PRIMA DIFFICULTAS est, quam urget Ariag: De quo verum est dicere: quod incipiat extrinsecè, verum est dicere; Nunc ultimo non est, de quo autem, verum est dicere: Nunc ultimo non est, de eo verum est dicere, Immediate post, Nunc erit, aliàs falsum esset, quod ultimo non sit. De quo autem, verum est dicere, immediate post; Nunc erit, de eo etiam, verum est dicere, Nunc est, nam omnis propositio ex Aristotele, quæ est vera de præterito, aut futuro, vera etiam erit de præsentī, ut sit propositio de inesse.

SECUNDA DIFFICULTAS est. Quia fundamentum, quod assumit communis sententia, non convincit, habet autem ita. Quia, quod successivum ens incipiat extrinsecè, & desinat extrinsecè, hoc inde est, quia nullum assignari potest instans determinatum, in quo, ita primo vel ultimo sit tempus, ut non prius & prius fuerit, nec est assignabile, instans determinatum, in quo ultimo sit propter easdem partes proportionales. Hæc autem ratio, non convincit, quia multum probat, nam probaret res successivas, nec extrinsecè incipere aut desinere, idq; ex eo, de successivis per se, v.g. de motu, non potest verificari, primo non est, vel ultimo non est, quia quando verum est dicere, ultimo non est, vel inter positionem actualem illius objecti, quod ultimo non est, vel inquam, intercedit immediate tempus divisibile, vel immediate intercedit instans; Si intercedit instans, Ergo dabitur instans, post instans, si intercedit tempus divisibile, ergo falsum fuit dicere, ultimo non est, quia post istud ultimo, est aliud ultimum, correspondens

Idem Medius terminus sic aliter proponitur. Non potest v. g. tempus incipere intrinsecè, ergo nec potest desinere extrinsecè. Probatur consequens: idem non potest tempus incipere intrinsecè, quia non potest de tempore verificari, primò est: sed neque potest verificari, primò non est, quod ipsum probatur: ob multiplicatam partium, quæ sunt in continuo, non potest verificari, quod primò sit, ergo neque propter multiplicatam partium, quæ deficiunt, potest verificari, primò non sunt. Probatur consequentia, iis partibus, & taliter sumptis, applicatur *non est*, quibus partibus, & qualiter sumptis, applicatur *est*, sed propter partium proportionalium infinitatem, non potest applicari *primò esse*; ergo nec applicari poterit *primò non esse*.

TERTIA DIFFICULTAS est: Inceptio, & definitio, debet esse talis & per talia instantia explicari, ut quod incipit, impossibile sit non incipere, & quod definit, impossibile sit, non desinere, alias idem inciperet, & non inciperet, desineret & non desineret; sed si aliqua successiva, inciperent extrinsecè, possibile esset, illa non incipere, quod probatur; quia, de quo verum est dicere, Ultimò non est, quæro, vel adhuc impedibile est esse illius, à Deo, vel nō impedibile: Si est impedibile, ergo illud, quod inciperet, non inciperet, quia, si esse non haberet, non inciperet, tu autem dicis, illud non habere esse: Si autem non est impedibile illud esse. Contrā erit: Quia quidquid à Deo impedibile non est ut existat, illud vel antecedentem habet necessitatem existendi, vel consequentem, nulla autem, ex his necessitatibus, convenit illi termino inceptionis, non antecedens necessitas, existendi, quia hæc est impossibilis, utpote destructiva libertatis Dei, non consequens, quia hæc est, ex suppositione esse, quod pro illo instanti, seu pro ultimo non esse, non censetur haberi, alias si illud, jam haberet, falsa esset propositio, quod ultimò non sit, cum jam esset. *His circa communem doctrinam pensatis:*

DICENDUM est secundò. *Entia successiva, incipere intrinsecè, seu per primum esse, desinere extrinsecè.* Probatur prima pars: Quia si nihil obstat, dicendum est, res incipere, per ipsum esse, ut ita inceptio, & id, quod incipit proportionentur, si nihil obstat, id autem quod incipit esse, est, non autem, non est. Secunda autem pars probatur. Quia si successiva, non desinerent, per primum non esse, non proportionaretur, definitio rei desinenti, desinens enim, dicit non esse, & tamen definitio, importaret esse. Rursus, si successiva non desinerent, per primò non esse, sed per ultimum esse; adhuc definitio illorum, esset impedibilis; quia, cum verum est, de illis dicere, ultimò sunt, adhuc habent esse, si habent, adhuc esse, non habent adhuc suppositionem non esse; si non habent suppositionem, quod non sunt,

possunt adhuc impediri à Deo, ne non sint; si possunt impediri, à Deo, ne non sint, non desinunt, quia quod potest impediri, ne non sit, non definit, sed adhuc est.

OBJICITUR primò. Illud temporis, quod primò est, vel est divisibile, vel indivisibile: Si indivisibile, ergo componimus ens successivum, ex punctis; si divisibile, ergo non est primum, quia est illo prius, illud scilicet, in quod, dividi potest.

RESPONDETUR ex dictis, illud primum temporis, physice spectari, esse minimum physicum, divisibile quidem, sed ita, ut si dividatur, jam non salvetur ratio quanti, nec ratio temporis; illud ergo minimum physicum, quod ponitur, est primum in ratione temporis.

OBJICITUR secundò. Si ens successivum, desineret extrinsecè, etiam verborum Sacramentalium prolatio, desineret extrinsecè. Si desineret extrinsecè, per non esse desineret; si desineret per non esse, causare physice gratiam non possent, nam quod non est, etiam Divinitus, causare physice non potest.

RESPONDETUR. Si Sacramenta causant physice gratiam, non causant per sui definitionem, sed per inceptionem quandam, hoc est, quando ultima syllaba, incipit primò esse, humano modo sensibilis, adeoque in aliquo minimo physico, suæ sensibilitatis humano modo, de quo alias, nam quamvis musicè producat, ultima formæ Sacramentorum syllaba, non definit prolatio formæ, & tamen in a. ite supponitur, producta gratia, ergo apparet, non per definitionem causari gratiam, à Sacramentis.

OBJICITUR tertio. Etiam minimum illud temporis habet partes, priorem & posteriorem. Ergo non potest de illo dici primò est.

RESPONDETUR. Habet partes, sed quarum neutra per se, est tempus, ut dictum supra.

DIFFICULTAS III.

Resolvuntur reliqua, idem concernentia.

QUÆRES primò. *Quid sit sentiendum de doctrina recentioris Suar: quam proponit, Disp. 2. de motu Sect. 2. §. 8. Circa hanc illius doctrinam*

ASSERO primò. *Forma substantialis, vel accidentalis, impossibilis, respectu unius, ejusdem instantis, non potest incipere, & desinere intrinsecè.*

RATIO, quia tales formæ, vi talis inceptionis, & definitionis, important coexistentiam, pro illo instanti, utriusque formæ, quod tamen supponitur, saltem naturaliter, non posse fieri.

ASSERO secundò. *Antequam verum sit dicere: Nunc non est primò forma, verum quidem est dicere, ultimò est forma, sed tamen, per hoc, non salvatur definitio, de qua hic,*

RATIO prioris est, quia hoc ipso, si datur primò

mò non esse, debuit præcedere ultimò esse, qui enim primò nunc non comedit, hoc ipso, ultimò debuit comedisse. Ratio posterioris est, quia hùc quæritur, de definitione, quæ inferat non esse, in impedibile etiam à Deo, ultimum autem esse, non est tale.

ASSERO tertio. *Quòd in omni inceptioe, sit duplex definitio; & in omni definitione, duplex inceptio*, attendendo ad naturalem rerum ordinem. In inceptioe enim, est duplex definitio, quia est, & definitio formæ antecedentis, & definitio, negationis, præsentis formæ: & in omni definitione est duplex inceptio. Inceptio scilicet formæ subsequæ, & inceptio negatæ negationis definitionis. Comparando ergo, inceptionem formæ, cum definitione, negationis præsentis formæ, quando verum erit dicere: Nunc primò est forma, verum erit etià dicere, nunc ultimò non est, negatio definitionis formæ præsentis, quo in sensu salvari potest extrinseca ejus inceptio, sed hæc inceptio, Analogicè se habet, ad hanc, de qua in præsentia; nam quamvis involvat non esse, quod commune est, imò formalisat inceptionem extrinsecam, non est tamen extrinseca durationi rei, sed conjuncta illi, si autem esset verè extrinseca, non involveret esse rei.

QUÆRES secundo. *Quid sit sentiendum, de doctrina Pontii, Disp. 47. Q. 4.* qui asserit, supposito etiam, quòd tempus, constet in infinitum divisibilibus, non esse tamen necesse, ad explanationem inceptionis & definitionis rerum, adhibere extrinseca instantia.

ASSERO, *tenendum hoc non esse.*

RATIO, quia, quòd incipit intrinsecè, de illo, verum est dicere, primò est, hoc autem non posset verificari, supposità compositione temporis, & in infinitum divisibilibus: Quod ipsum probatur, de quo verificatur, primò est, vel est, habens partes priores & posteriores, vel non est habens: Si non est habens, sententiam deseris; Si est habens, Ergo illud primum, non est primum, sed dantur partes illo priores.

DICES primò. Potest dici, quòd motus hodiernus, incipiat hodiè, & quòd desinat, post diem hodiernam.

RESPONDETUR. Potest quidem dici: Nunc vulgariter incipit, hodiernus motus, sed non potest dici: Nunc primò, propter rationem, supra adlatam.

DICES secundo. Incipere rem aliquam esse, est idem, ac esse, pro aliquo tempore, & immediate ante, non fuisse, sed verum est dicere, quòd motus hodiernus, sit hodiè, & quòd non fuerit ante. Ergo potest dici de illo, quòd hodiè inceperit.

RESPONDETUR. Motum hodiernum incepisse Nunc, seu hodiè, vulgariter, sed non hodiè, neque nunc, quòd sit primò, & per exclusionem prioris & posterioris.

DICES tertio cum eodem, Qui dicunt, quòd motus incipiat in instanti extrinseco, in quo, verum est dicere, jam non est, & immediate, post erit, debent admittere, quòd immediate post erit.

RESPONDETUR. Hoc quidem est verum, quòd id debeant admittere, sed quòd id, salutare possint, conformiter ad sua principia, ut tenendo partes proportionales, non admittant extrinseca instantia, hoc erat probandum. Nam sicut non datur, primò esse, nec dari potest, immediate erit, tam enim illud primum non potest esse primum, quia in infinitum divisibile, quàm non potest esse immediatum, quia etiam illud immediatum, est in infinitum divisibile.

QUÆRES tertio. *An id, quòd natura sua natum est, incipere intrinsecè, & totum simul, qualis est, v.g. Angelus & gratia, possit incipere extrinsecè, & succedere?* v.g. an possit Deus facere, ut ad gratiam producendam, assumatur forma sacramentalis, quæ necessariò est successiva, ut, quæ successiva, producat gratiam, ita, ut ejus productione, successivum aliquid, etiam in tempore, proportionetur, & de hoc est major difficultas, nam quòd possit, definire intrinsecè, & incipere intrinsecè, id, quòd natum est incipere intrinsecè, & definire extrinsecè, probat vel hoc ipsum, quòd miraculosè possint, duæ formæ substantiales, secum permanere, multò magis se compati, ut una scilicet, altera sit primò; ad priorem ergo illam difficultatem quòd attinet.

ASSERO primò. *Quòd partes jam transactæ, si dum actu existunt, nihil erant operata, dum non existunt, divinitus assumi non possunt, ad productionem gratiæ, vel ad aliquid causandum Physicè.*

RATIO, quia ad elevabilitatem, & causalitatem physicam requiritur existentia, de quo aliàs actum, fuitq; sermo etiam in materia de causalitate Sacramentorum.

ASSERO secundo. *Quòd etiam Divinitus fieri non possit, ut gratia, secundum suam præcise entitatem spectata, per partes producat, v.g. ut unus gradus gratiæ, per partes producat.*

RATIO, quia quòd non habet partes, implicatq; ut illas habeat, etiam Deus non potest facere, ut producat per partes: nam & non haberet partes, quia ei implicat, & haberet, quia per partes produceretur, unus autem v.g. gradus, non habet partes.

ASSERO tertio. *Id quòd existit forma Sacramentalis, actu sensibilis, humano modo, dupliciter assumi potest, ad producendam gratiam.* PRIMò, ut actio illius sit productio & conservatio gratiæ: Si priori modo, assumatur ad producendam gratiam, actio illius, necessariò instantanea erit, non habebit enim prius, & posterius; quòd si posteriori modo assumatur, scilicet, ut circa gratiam, non

non solum rationem primò producentis, sed etiam rationem primò conservantis, habeat, tunc non erit necesse, illam actionem esse indivisibilem.

RATIO, quia illius gratiæ conservatio, potest etiam in tempore fieri.

ASSERO quartò. *Etiā Divinitus fieri non potest, ut quando, non est aliqua pars Sacramenti, quæ supponitur causasse gratiam, succedens pars, continuat ejusdem actionem, si forte aliquam haberet.*

RATIO, quia actio, est essentialis dependentia

ab hoc principio. Ergo ab alio pendere & continuari non potest.

ASSERO quintò, *partes antecedentes formæ, v.g. producere gratiam, in aliquo sui, hoc est, in illo complemento, illius pronuntiationis, constituentes, & complentes ultimam formam, reddentes ultimam syllabam, primò, humano modo sensibilem.*

RATIO, quia in ante, non possunt illam producere, aliàs maneret aliquis v.g. absolutus, idq; per infusionem gratiæ, ante prolationem formæ, sed de hoc in materia de Sacramentis.

DISPUTATIO XIII.

De Ubi, Duratione & Tempore.

Ubi, est terminus motus, sed non semper motu acquiritur. Nam Adam habuit locum in paradyso, nec tamen illum acquisivit per motum, sed per sui productionem in illo loco; quia tamen etiam motu acquiritur, rectè, post tractationem de motu, ejus consideratio adjungitur, succedet postea, Duratio, & Tempus.

QUÆSTIO I.

Quid Locus?

Locus, dupliciter spectari potest, primò, secundum quod, dicit formaliter, præsentiam hic: & hic locus intrinsecus, vocatur Ubi. Secundò spectari potest locus extrinsecè, pro contentivo Ubicorum eorumq; ambitivo.

DIFFICULTAS I.

Quid definitivè Locus extrinsecus?

Definit Locum Aristot. *Quòd, sit ultima superficies corporis continentis immobilis, 4. Physic. tex. 39. & 41. Dicitur ultima superficies, ad conditionem, à loco improprio, qualis est Civitas, regio, &c. & ut ostendatur, quòd quamvis ipsa superficies, postea cingatur alià superficie, quia non cingitur prout cingit, & per se loquendo, sed secundum quod corpus est, id eò adhuc erit ultima superficies, vel certè dicitur esse superficies, quæ, quæ talis, non indiget uniri, sed solum esse contigua. Ly autem superficies, non debet sumi, prout est de prædicamento quantitatis, importatq; extensionem, in Longum & Latum, sed prout dicit Continentiam rei. Dicitur autem esse immobilis, ut distingatur à loco improprio, quale est vas, ve-*

lis &c. quid autem significet hæc immobilitas, infra dicitur. Probatur bonitas definitionis, quia convenit Omni, Soli, & Semper, proceditque per prima prædicata.

Dices primò. Si locus, est dicta superficies, sequitur, quòd, qui habet plures superficies, ille sit in pluribus locis, adeoq; virgam aquæ infixam, quæ habet superficiem, aquam & aerem, esse in duplici loco: sequitur item, quòd si duo corpora se penetrarent, & haberent eandem superficiem ambientem, quòd essent in uno loco, & tamen dicuntur, duo esse locata.

RESPONDETUR, plures illic esse superficies materiales, formaliter autem est una, quia omnes illæ conveniunt in ratione formali continentis immobilis, secundum eundem locum immobilem & idem Ubi. Corpora illa penetrata, hoc ipso, quia penetrata sunt, sunt in eodem loco, quamvis autem sint plura locata, non sequitur plurificari loca, quia multiplicatis subiectis denominationum, non est necesse multiplicari formas, sic plura essent alba, quamvis una replicata albedine dealbarentur, quòd etiam in id resolvitur, quia usus obtinuit, ut locatum multiplicetur, non per ordinem ad locum, sed rei, quæ locatur.

Dices secundò ex 4. Physic. tex. 3. Tam locus debet esse adæquatus corpori, quam ipse locus, debet adæquate occupari, quorum neutrum dictæ superficiæ convenit, idq; ideo, quia continens, est majus contento; & si illa superficies est adæquata locato, à centro locati descripti circuli ad superficiem, concavam loci, & ad superficiem convexam, tunc illi circuli æquales esse deberent, quòd est contra Mathematicos.

RESPONDET Averroes, Locum debere esse æqualem locato, non ratione dimensionis, sed ratione continentis, quia scilicet nulla est pars

† gg 2

locat-

locati, quæ loco non ambiatur, & nulla pars loci, prout ambit, est major locato, quo enim excedit locatum, jam eo non ambit.

DICES tertio. Locus debet esse forma locati, debet esse terminus mobilis, debet esse id, quod trahit corpora, ut ea conservet ex 4. Physic. tex. 4. & 4. Cœli, Tex. 22.

RESPONDETUR. Locus est forma impropria locati, constituit enim locabile in ratione locati, est terminus mobilis, quia mobile movetur, ut acquirit locum, trahit etiam corpora, quia corporum, bonum est, esse in loco, non in vacuo, quæ omnia conveniunt loco, quamvis ille sit ultima superficies.

ADDO, quod, quamvis dictâ definitione potius explicetur, quæ res sit Locus, quam, quid sit, hoc tamen bonitati definitionis non obest, nam formalitates bene describuntur, ostendendo, quid sint, & additâ competenti connotatione, sic unum describitur, quæ res sit, cum certo connotato dicendo, quod unum sit ipsum ens prout dicit negationem divisionis.

Major est difficultas explicare, quid sit ista immobilitas. Misilis non ita vulgaris explicationibus.

EXPLICAT primò de Lugo, de Eucharistia, d. 5. Sect. 4. Immobilitatem loci esse ipsam superficiem realem corporis circumdantis, prout est affixa, tali spatio imaginario. Unde infert, si piscis moveretur unâ cum aqua, non maneret in eodem loco, & tamen contineretur sub eadem superficie, quia scilicet locus, est quid completum, & ex superficie & ex immobilitate illa, hinc uno deficiente, non est idem locus.

NON SATISFACIT hæc Explicatio. Tum quia esse in loco, non pendet ab aliquo, quod non est nemine cogitante, nemine autem cogitante, non est spatium istud imaginarium. Tum quia ly superficies, trahit ad se tanquam adjectivum, ly immobile, consequenter non aliquid distinctum à superficie, debet esse immobile, dicta autem explicatio, non superficiem, sed spatio imaginario tribuit immobilitatem. Tum quia vi istius explicationis locus coalescit, ex superficie, & ex illo imaginario; quia autem superficies stantis in eodem loco mutatur, debet mutari & locus, nam semper mutatur res, alterutrâ parte componente mutatâ, præcipuè cum Lugo, rejiciat explicationem immobilitatis per æquivalentiam succedentis alius semper superficiem.

EXPLICANT secundò alii immobilitatem loci, cum D. Thom. 4. Phys. ad tex. 42. locum esse immobilem ratione fixarum mundi partium, ad quas, quando non variatur distantia, in eodem loco res dicitur esse.

NON SATISFACIT hæc Explicatio. Tum quia, qui ambularet per æquatorem, servaret semper eandem distantiam, à centro & polis, tamen mutaret locum, ut bene advertit recentior Suar. Tum quia, si Deus totum hoc Universum promoveret, non motis in illo contentis, tunc

contenta haberent eandem distantiam ad partes fixas mundi, & nihilominus verè mutarent locum, Ergo hæc immobilitas ad partes fixas, non salvat rationem loci. Tum quia promoveat Deus spatia fixa, immoto Petro, Petrus non movebit se loco ut supponitur, & tamen habebit aliam distantiam à partibus fixis, Ergo per illas, non explicatur universaliter ratio loci.

In idem ferè recidit sensus recentioris Suar., qui superficiem dicit se materialiter habere ad rationem loci, sed indistantiam à partibus fixis, si illæ sint poli, si centrum, si quævis alia puncta, ut alii addunt possibilia, additq; quod ambulans per æquatorem, licet haberet eandem distantiam à partibus fixis, haberet tamen illam aliter, & per diversas lineas, simileq; quid contingeret, si ipse æquator moveretur, licet haberet, inquit, à partibus fixis etiam possibilibus æqualem distantiam, haberet tamen aliam distantiam ratione partium, à partibus fixis aliter & aliter distantiam.

NON SATISFACIT hæc explicatio. Tum quia esse in loco formaliter, non pendet à partibus fixis, quæ de facto sunt, ut supra probatum, nec item à spatiis imaginariis propter itidem dicta, non etiam à possibilibus ut probatur. Quod est esse in loco, est aliquid reale positivum & existens. Ergo & id quod complet locum, debet esse reale existens, quod possibilibus non competit. Et certè possibilia, tam verè non sunt actu, ac spatia imaginaria; quid ergo præ illis plus habent, ut actu locum, ut actu est, constituent. Tum quia, supponamus per impossibile poni à Deo omnes possibiles partes fixas, promoveat mundum Deus ipsis rebus immotis in se, tunc alius erit locus illarum rerum, & tamen eandem distantia à partibus fixis, quæ suppositio in nostris principiis, de productione omnium possibilibus, est quidem impossibilis, non tamen destruens scienciam. Tum quia, quamvis nullæ sint partes fixæ, si aliquid moveretur motu locali progressivo, mutaret locum, hoc ipso enim non progredieretur. Ergo ratio partium fixarum, non est quid constitutivum loci. Et certè ly immobile, ut dictum supra, est adjectivum referibile ad superficiem, quomodo autem referibile erit, si immobilitas penes aliud se teneat, nempe penes partes fixas, & penes aliud se teneat, ratio superficiem. Et sicut, si lapis non moveretur, ego autem moverer, non juvaret quidquam hoc, ut competat mihi immobilitas loci; sic nec juvabit superficiem, si sit mobilis, quamvis immobiles sint partes fixæ, aliud enim est superficies, & aliud partes fixæ. Neq; valet si dicas, immobilitatem hanc, esse immobilitatem ratione distantia, quia quamvis non moto locato, non mutetur distantia partium fixarum & locati, mutatur tamen distantia ipsius superficiem. Unde ergo superficiem immobilitas competet?

EXPLICAT tertio Pontius. Immobilitatem loci desumi à tali distantia ad terminum; At quem, motus

Punctum Difficultatis 1.

Quid tenendum?

localis, quo movetur corpus à loco ad illum terminum. Nam locus, inquit, ut dicit talem distantiam, nequit moveri etiam de potentia absoluta, dicitur; consequenter, quando turri stante in eodem loco mutatur superficies, non mutat illa locum, quia quamvis, mutet superficies se ambientes, nihilominus, quia non est distantia inter illas superficies, propterea non dicitur moveri localiter. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia, ut dixi, immobilis, est adjectivum pertinens ad substantivum, superficies, quod si ipsa superficies in se immobilitatem non habet, quomodo dicitur immobilis? Tum quia extortum videtur, idè turrimutato aere, non esse in alio loco, quia inter illas superficies, non est distantia, quid enim confert, eadem superficies in indistantia, inter se, ut locatum sit in eodem loco. Tum quia impossibili etiam motu locali, poterit esse locus. Ergo per hoc, quod locus non possit moveri ad terminum, ad quem, vel recedere ab ipso, non bene explicatur loci ratio.

Tota, ut vides, Difficultas est, in explicanda mente Philosophi, & in coniungendo ly immobile, cum ly superficies. Posset dici Philosophum hoc voluisse; Considerabat ex una parte esse aliqua continentia, quæ moto mobili non sunt unà mobilia, v.g. aer & aqua, alia autè continentia esse mobilia, ut cum transfertur vinum cum vase, attendit Philosophus plus ad hæc continentia, quæ cum mobili non transferuntur, & talia continentia non transferibilia appellavit superficiem immobilem. Ad miracula autem quæ fieri possunt, ut si Deus totum universum promoveat, nõ attendit Philosophus, egitque hinc Philosophus, utpote tractans Physica de loco non nisi materialiter, & secundum naturalia spectato. Quando autem sentit Aristot: quod superficies aquæ, in flumine ambiens navigium, non sit locus, intelligendus est Aristot: de parte intima, non de extrema navigii, quia extrema locus, aqua est. Ex quo ulterius vides, Cur sit turris in eodem loco immobili, mutato etiam aere, quia scilicet, non est factus aer ille, translata aliò turri, sequi eandem. Porro locum ut sic, communem loco extrinseco & intrinseco, ita definit Pontius, Quod sit id, ad quod res habet præsentiam, vel est id, ratione cuius res habet, ut sit illic, ubi est.

DIFFICULTAS II.

Quid sit in re Locus intrinsecus?

NOMinales negant, Ubi, esse entitatem superadditam, Modalem, Affirmat Suariterque, de Lugo de Euch. d. 5. Sect. 5. Ovie: & alii. Ariaga realiter distinguit.

PRÆMITTO primò. *Non dari negationem negationis*, qua de re agitur etiam in materia de Peccato Commissionis. Ratio præmissi, præter dictasibi, est; Tum quia negatio objectivè spectata, est, non esse, formaliter autem spectata, est, formale non esse, seu negatio esse; sed negatio objectiva aufert esse, ergo & negatio formalis auferet esse, adeoque non dabitur negatio negationis, sed negatio esse. Tum quia si daretur negatio negationis, non haberet aliquid, quod negaret, negaret negationem, sed hoc non est negare, quod ipsum probatur. Negatio enim, rigorosè loquendo, non est aliquid, Ergo negare negationem, non est negare aliquid. Quod ipsum sic aliter proponitur, Nihil negare, est non negare, sed negare negationem, est nihil negare, Ergo negare negationem, est, non negare. Nihil enim, & negatio idem sunt. Tum quia rationes in oppositum, non convincunt. Nam non sequitur, quod, sicut datur affirmatio affirmationis, ita dari negationem negationis, quia negatio habet pro objecto esse negandum, ut probatum: ubi ergo esse non reperit, non habet quod neget, & quia illud in negatione non reperit, non poterit illam negare, affirmatio itidem habet pro objecto esse, quod esse, quia reperit, etiam in affirmatione, bene illam affirmare poterit. Quod esse, latiori modo etiam chimeris competit, quia etiam de illis multa affirmantur. Quod autem dicitur ex eo dari negationem negationis, quia datur mors hominis cæci, mors autem est quid negativum, cæcitas item; hoc etiam non convincit, quia aliud est dari negationem ejus, quod connotat aliquid negativum; & aliud negationem negationis, priori enim casu negatur hominis vita, quæ connotat negationem potentie ad videndum expedita. Quando etiam actus reflexus habet pro objecto negationem, non erit negatio negationis, sed erit negatio non nisi representans negationem, actu directo cognitam, eritque potiùs cognitio cognitionis.

Posito quod non detur negatio negationis, danda erit talis explicatio ubi, ne ex illa sequatur dari negationem negationis.

PRÆMITTO secundo. *Distantiam, per omnes, non aliud esse, quàm non esse hîc, & præsentiam, per omnes, non aliud esse, quàm esse hîc*, de quibus duobus, postea quaritur, per quid habeatur formale esse hîc, nam Modalistæ concludunt id haberi per Ubi superadditum, & distinctum nemine cogitante, Nominales per solam negationem. Porro cum non detur, ut dixi, negatio negationis, videndum est, quid neget distantia, vel quid neget

neget Ly: non est hic, & clarum est, negare entitatem locati, pro illo spatio, quid enim est distantia Luciferi à cœlo, est non esse ejus entitatis in cœlo, habet ergo ut vides illa negatio, pro objecto esse, quod negat, & insuper, habet pro connotato & pro formali illa negatio esse, est enim distantia Luciferi à cœlo negatio entitatis Luciferi in cœlo, quamvis illa distantia in Recto dicat negationem, ad eum modum, quo negatio extensionis, dicit in recto Non esse, seu ipsum rei *non*. Pro obliquo autem, dicit ens, hoc est extensionem, quam negat. Sic annihilatio, dicit in recto, negationem concursus conservativi, ipse autem concursus, & ens conservabile, est quid positivum & ens.

Quibus positis, infertur quod distantia prædicto modo explicata, non erit negatio negationis, est enim negatio alicujus positivi, nempe negatio locati, in hoc spatio.

Sic descripta distantia, restat querere, quid in recto sit illa negatio, ad eum modum, quo non esse Leonis, est quid negativum in homine, & tamen querere est, quid in re sit istud non esse Leonis.

In re ergo illa negatio, erit v.g. existentia locabilis, & existentia loci, & inter illa interceptum spatium, vel interceptibile. Quod requiratur ad distantiam, existentia locabilis, vel inde probetur, quia Antichristus non dicitur propriè distare ab hac parte. Quod etiam requiratur existentia Loci, Ratio est, quia nemo dicitur propriè distare à nihilo. Quod etiam requiratur spatium interceptum, vel interceptibile ad distantiam, ratio est, à posteriori, quia inter Deum & creaturas non est distantia, & non est etiam quidquam interceptibile, positâque universaliter interceptibilitate corporis, ponitur distantia, non positâ interceptibilitate, non ponitur. Ergo apparet, ingredi rationem distantia dictam interceptibilitatem, sicut ingreditur indistantiam non interceptibilitas.

Unde colliges distantiam, dupliciter spectari posse. Formaliter & Negativè, sicque est negatio hujus locati, in hoc loco. Deinde spectari potest materialiter, & in re, & sic, dicit corpus locabile, locum, & inter hæc interceptibilia vel intercepta corpora.

PRÆMITTO tertio. *Oppositum distantia, indistantiam accommodatè ad duplicem distantia acceptionem, dupliciter spectari posse.* Primò negativè, & sic spectata, opponitur distantia positivè acceptæ, & secundum quod est, in re, & quia negatio perfici non potest, nisi negatione, etiam indistantia, in quantum est quid negativum, perficietur, seu constabit negatione, cum autem non neget existentiam locabilis, quid enim indistantia? cum item non neget existentiam loci, à quo enim indistantia? restat ut illud, quod negat indistantia, sit corpus interceptum, vel interceptibile, inter locum & locabile. Ubi ut vides, indistantia negativè accepta, non est negatio nega-

tionis, sed est negatio alicujus positivi, nempe spatii interceptibilis. Rursus, possemus spectare indistantiam oppositam distantia, tanquam aliquid positivum, in quo negationes concernentes indistantiam fundari possint, & quia negatio & affirmatio sunt ita opposita, ut illud, quod una negat, hoc idem alia affirmare debeat, aliàs si non idem affirmaret, non huic negationi, sed alteri opposita esset, hinc fit, ut cum distantia Petri importaverit non esse Petri, in hoc loco, indistantia illi opposita, importat esse Petri, in hoc loco, quo casu, indistantia non erit negatio negationis, sed erit affirmatio illius esse, quod negabat distantia.

Explicatur, & alià viâ, quomodo indistantia opposita distantia negativè acceptæ, ad hæc insuper, non sit negatio negationis. Quando aliqua sunt mutuò relativa, tunc illud, quod est connotatum unius relationis, est in altera relatione fundamentum, & quod est in alia relatione fundamentum, est connotatum alius relationis. Sic v.g. Paternitas & Filiatio, sunt mutuò relativa, & in relatione Paternitatis connotatum, est entitas Filii, quæ in relatione Filiationis, est fundamentum; & fundamentum, quod erat in relatione Paternitatis, transit in connotatum. Ita etiam in præsentia, id quod, in relatione distantia, pro connotato importabatur necessariò in relatione indistantia in recto, & pro fundamento importabitur; cum ergo distantia Petri importaverit in obliquo Petrum, in recto, ipsius non esse, seu non existentiam: distantia enim est, non existentia Petri, in hoc loco, tunc illi opposita indistantia, importabit Petrum in recto. Quod si importabit indistantia Petrum in recto, non erit negatio negationis, sed erit affirmatio esse, quod negabat distantia, & sic sumpta indistantia, erit esse Petri, prout negat negationem sui esse, adeoque affirmat se, hinc esse. Et in hac explicatione, negativè jam indistantia non accipitur, sed affirmativè, nam ex duobus negationibus, fit una affirmatio, eritque indistantia Petri ipsum Petri esse, seu esse locabilis, prout negat negationem sui esse, adeoque affirmat se hinc esse.

His præmissis

DICENDUM est primò. *Indistantiam seu ubi, non esse entitatem supra additam, sed esse Ubi, seu locum negativè acceptum, ipsammet entitatem locati, prout negat inter se & locum, interceptum spatium, vel interceptibile.* Positivè autem acceptum ubi est ipsamet entitas Petri, prout negat negationem sui esse, in hoc spatio, vel prout dicit esse illic, vel esse in hoc spatio. Quoad secundum hoc membrum explicationis peti debet probatio ex præmissis. Quia scilicet hæc explicatio, convenit omni, soli, & semper, proceditque per prima in hoc genere, facileque suaderi potest hoc secundum membrum conclusionis, modò constet de primo, nihil enim est reliquum, quod dicatur, modò constet, Ubi, non esse entitatem supra additam: Quod ut fiat, Pro-

PROBATUR primò Conclusio argumento Nominalium. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, nulla autem necessitas superadditæ huius entitatis modalis, ut solutione objectionum constabit, inferrique potest hæc præmissa ex suppositis, idè enim admittitur hæc superaddita entitas, ne ponatur negatio negationis, quamvis autem Ubi, non sit entitas superaddita, non ponetur adhuc negatio negationis, secundum adlatam in suppositis. Ergo.

PROBATUR secundò. Ponamus, Petrum esse, in loco A. habereque superadditam illam entitatem, ponamus rursus non exhibito ullo concursu DEI, qui sit requisitus ad motum, annihilari illud Ubi superadditum, vel erit Petrus in alio loco, vel in eodem: non in eodem, quia aliàs, superflua esset entitas illa superaddita, siquidem potest esse in eodem loco, adeoque habere præsentiam ad eundem locum, hæc enim verbis differunt, & tamen non habere illam entitatem superadditam, non erit etiam in alio loco, quia supponimus DEUM non exhibere concursum exigentem ad motum, vel per alium, vel per ipsummet Petrum faciendum, quomodo ergo deferetur ad alium locum?

RESPONDEBIS primò. Esse suppositionem impossibilem.

CONTRA. Tum quia, quancunque tu impossibilitatem ostenderis, illa erit cum petitione principii, inniteturque propositionibus, quæ ipsæ sunt, quæ negantur. Tum quia simile argumentum, si ponatur ad probandum relationem, non esse entitatem superadditam, recte procederet, cur ergo in præsentia non procedat? Tum quia quamvis hoc esset, impossibile, sufficit, quod non esset suppositio impossibilis, tollens se ipsam, de qua, quid sit, egi ubi, de actu, vellem non peccasse in materia de Penitentia & aliàs.

RESPONDEBIS secundò. Tali suppositione positâ, fore Petrum in loco remoto & radicaliter, non proximè & formaliter.

CONTRA. Tum quia de hoc ipso quæritur: Cur ad esse formaliter in loco, requiratur Ubi, superadditum. Tum quia formaliter esse hic, quocunque modo definieris, modo legitime, jam erit hæc definitio, competens corpori in prædicta suppositione. Tum quia, si quis diceret, sublatâ relatione superadditâ, non fore relationem formaliter, non satisfaceret argumento, Ergo in præsentia idem dicendum.

RESPONDEBIS tertio. Prædicta suppositione positâ, fore locatum in loco, negativè, sed non positivè.

CONTRA. Tum quia, nulla est necessitas, ut aliquis sit in loco, per positivitatem aliam, quam suæ entitatis. Tum quia positò quod termini quantitatis, sint indistincti realiter, sufficit illis dare positivitatem desumibilem ab ipsâ quantitate, Ergo & ipsi Ubi, sufficit, dare positivitatem,

desumibilem ab ipso locato. Tum quia ipsum Ubi, superadditum, importat etiam negationem distantie à loco, non enim importat esse distantiam, & tamen sufficit, positivitatem illius, salvare, per ipsam positivitatem entitatis ipsius Ubi, Ergo eandem positivitatem sufficit salvare, per ipsam entitatem locati.

PROBATUR tertio. Certum est, in principiis modalium, non posse produci præsentiam localem huius loci, in Petro, nisi hic locus, circumfluat Petrum, quæro, in illo priori rationis, in quo jam hic locus circumfluit Petrum, & nondum intelligitur producta esse præsentia localis, vel est jam hic, vel non est hic Petrus: Si non est hic. Ergo hic locus illum non circumfluit. Rursus si, in illo priori, in quo nondum intelligitur pullulasse præsentia localis, non sum hic. Ergo in illo priori, nondum potest produci præsentia localis, quia hæc, non potest produci, pro hoc loco, nisi ad exigentiam huius loci. Quod si in illo priori, in quo, nondum intelligitur pullulasse præsentia localis, jam sum hic, Ergo frustra ponitur pullulare hæc entitas si sum hic, sine superaddita entitate. Quod autem dicit recentior Suar: in illo priori, intelligi solum effectivam determinationem, ad hunc locum, per actionem & Causam productivam rei ubicate: Contra erit, quæro in illo priori effectivè determinationis, vel est in alio loco Petrus, quam erit adveniente illâ præsentia localitate, vel in eodem: si in eodem ad quid adveniet, aliud hic: si in alio, hoc erit merum figmentum.

RESPONDEBIS. Nullum dari tale prius.

CONTRA, quia illa Ubitas, producitur, non solum ad exigentiam localem, sed ad exigentiam huius loci, exigentia autem priores sunt exigito, ut potè suo modo causæ exigiti.

CONFIRMATUR Conclusio. Indifferentia DEI, quam habet ad indistandum ab hoc mundo, si non sit mundus, sufficienter tollitur solâ positione mundi, quam implet DEUS, & à qua indistat suâ entitate, Ergo etiâ indifferentia quâ habemus, ad esse in hoc loco, sufficienter tollitur per esse huius loci, quod impletur. Et certè DEUS, qui est incapax superaddendæ sibi entitatis modalis, si per aliquid sufficienter determinatur, ut sit in loco; casu, quo illud idem habeat creatura, quamvis capax sit superaddendæ Modalitatis, cur non per hoc sufficienter transibit, ad esse in loco, hoc autem, per quod habet, Ubi, DEUS in mundo, est ipsius entitas, inter quâ & mundum, nihil potest intercipi, & sic quia DEUS, seipso est essentialiter determinatus, ut unicuique loco coexistat, sic & creatura, seipsa est determinata, ut coexistat loco, modò locus illam circumfluat. Et sicut DEUS seipso essentialiter determinatus, ut unicuique loco existat formaliter, coexistit seu indistat ratione negationis, alicujus interceptibilis, inter DEUM & mundum, cum similibus negatio reperiat in creaturis independenter

ab Ubitate superaddita, cur illa non sufficienter formalisabit esse ubi.

DICENDUM est secundò. *Præsentiam localem, interdum non esse sine modo.*

PROBATUR. Quia interdum, est immò ut plurimum, cum motu locali, qui non est, sine modo.

DICENDUM est tertio *Interdum, præsentiam localem esse modum.*

RATIO, quia motus localis, unio modalis &c. in quantum hîc existunt, habent hîc præsentiam, sed non præsentiam à se, entitate distinctam, Ergo ejusdem secum entitatis, sed illa sua entitas, est modus. Ergo & præsentia, erit modus.

Sed addo hîc non queri, an præsentia aliqua, quoad rem, sit modus, quod habet hæc Conclusio, sed an sit modaliter distincta, ab eo, cujus est præsentia.

COLLIGES per quid, locale à non esse hîc, ad esse hîc, transeat, nempe per suam Entitatem & entitatem loci, & per negationem corporis interceptibilis quàm ipsa sui, vel productione vel replicatione, vel motu proprio locali acquirit. Quòd verò Unionem substantialem non possit formalisare negatio distantia, possit Ubi, hoc inde est, quia anima & corpus, dispositum possunt indistare, & nondum uniri substantialiter, jam autem negatione, distantia positâ, hoc ipso aliquid est in loco.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT primò Lugo, Petrum esse hîc, non est aliquid ens rationis, antecedenter enim, ante omnem mentis operationem, Petrus verè à parte rei est hîc vel illic, sed sine hoc esse hîc, potest manere entitas Petri, Ergo hoc, quod est hîc esse, est aliquid distinctum à Petro; sed hoc non potest esse aliquid negativum, omnis enim negatio nova, debet esse per ablationem alicujus positivi præcedentis, sed Petrus, non dicitur esse hîc, quia amittit aliquid positivum, Ergo hoc, quod est hîc, non est aliquid negativum, sed positivum distinctum ab entitate Petri.

RESPONDETUR, posse esse entitatem Petri, non esse hîc, si sit sine circumstantia negationis, distantia ab hoc loco, secus si istam negationem dicat, in qua circumstantia, esse hîc, non est distinctum à Petro. Quod autem dicit, omnem negationem debere esse per ablationem alicujus positivi, id verum est, de ablatione vel intrinseci, vel extrinseci positivi, non autem de ablatione, non nisi intrinseci, ad eum modum quo etiam negatio dextræ, oritur in locato, sine ablatione alicujus positivi intrinseci, nisi fortè ad infringendam instantiam velis concedere alium esse modum dextrum, alium sinistrum; hoc autem posi-

tivum extrinsecum, quod aufertur in præsentia est corpus interceptibile.

INSTAT primò Maurus, sicut motus calefactionis ordinatur ad hoc, ut res sit calida, ita motus localis ordinatur ad hoc, ut mobile sit in loco; sed esse calidum, est perfectio positiva, per calefactionem acquisita, ergo & esse in loco, est perfectio positiva per motum acquisita.

RESPONDETUR. Ipsa separabilitas quoad existentiam caloris, à subiecto, ostendit esse quid entitativè superadditum calorem; nulla autem similis separabilitas ostendi potest, ipsius Ubi, & cætero qui ex dictis salvari illud potest, sine entitate superaddita, ratione connotationis; calor autem per connotationem salvari non potest.

INSTAT secundò idem. Major est perfectio rei, quiescere in loco, quàm moveri ad locum; sed motus localis, est aliquid positivum, ergo & quies, ubicatio autem est, per quam locatum, quiescit in loco.

RESPONDETUR. Non rectè colligitur majoritas perfectionis ex superadditione entitativa alicujus positivi, nam DEUS, est quid perfectissimè, neque tamen habet sibi ullam perfectionem positivam superadditam: independentia item est prædicatum negativum, & per nos asseitas, est tamen quid perfectius dependentiâ, & abalietate, quæ sunt quid positivum.

INSTAT tertio. Ordo, secundum locum, debet addere perfectionem intrinsecam rebus localiter ordinatis.

RESPONDETUR. Sufficere ad hoc additionem Metaphysicam, non Physicam; & si sit res de additione Physica, hoc ipsum probandum fuisset.

OBJICIT secundò Lugo. Motus localis, est vera actio, Ergo vera productio, Ergo habet aliquè terminum positivum, de novo productum, omnis enim productio, est productio alicujus; sed hujus productionis non est alius terminus quàm præsentia localis.

RESPONDETUR imprimis, per Nominales actio quidem productiva, debet aliquid producere, sed non actio adductiva, qualis est motus.

Rursus argumentum multum probat, visio enim, est vera actio, quid rogo producit, ipsa intellectio seu verbum mentis, est vera actio, quid producit, ubi ut vides, si nomine actionis venit actio, quæ sit motus efficientis, in isto sensu, motus localis non est vera actio. Si autem per veram actionem intelligas exercitium actuale potentia, in isto sensu vera est actio, sed non sequitur illam debere aliquid à se distinctum producere, Ergo sicut quamvis Ubi modale faciat me esse hîc, nihil tamen distinctum à se producit, sic nec ille motus localis, quamvis faciat me occupare diversa spacia successivè, non erit necesse ut aliquid producat. Unde etiam univer-

saliter docent non pauci, Actiones immanentes distinctum à se terminum non habere.

INSTAT OVIED: Si motus localis, non est actio, cur, in illo nihilo agendo; defatigamur.

RESPONDETUR. Non ex conatu producendæ alicujus modalitatis defatigamur, sed ex consumptione spirituum, & alteratione interveniente in ipso motu. Quando autem OVIED: ibidem ex Nominalibus quærit, quid sit in termino, esse adductum, dici potest, quod sit ipsum locatum, prout dicit negationem distantiam à loco, vel locus à locato. Denique dici potest, quod motus localis, sit actio, sed identificans sibi suum terminum, nempe præsentiam sibi debitam, sicut enim alia entia, ita præcisè etiam ipse motus, habet suam præsentiam.

OBJICITUR tertio ex eodem. Ablato quovis extrinseco, manet eadem præsentia Petri hic, &c. Ergo hæc non est denominatio extrinseca.

RESPONDETUR. Ubi importat negationem distantiam, seu corporis intercepti, vel interceptibilis, ad cuius tamen distinctiones & varietates entitativas, non attendit Ubi, sed attendit ad hoc formale, quod est negatio distantiam, & eam mutatà impossibile est non mutari locum. Addo, Ubi, esse denominationem intrinsecam, secundum id, quod dicit in recto, licet sit ad aliquid à se connotatum extrinsecum.

INSTAT PRIMÒ. Etiam si corpus extrinsecum, annihilaretur à DEO, adhuc Petrus maneret in eodem loco, moverique posset localiter ad aliud spatium, Ergo hæc determinatio, provenit ab aliquo extrinseco.

RESPONDETUR. Si annihilentur omnia corpora, annihilabitur etiam, & ipse locus, qui est superficies corporis, habebitque se tunc locatum, sicut si poneretur extra cælos vel in vacuo, hinc rigore corpus, non esset tunc formaliter in eodem loco, sed esset in eodem loco æquivalente, quia si circumponatur illi, corpus extrinsecum, eandem negationem distantiam dicet, quam antea dicebat.

INSTAT SECUNDÒ. Ultima superficies cæli empyrei, verè est præsens ibi, ubi nunc est, & posset moveri à DEO localiter, & tunc jam non esse ibi, ubi nunc est; illa autem superficies, non denominatur esse ibi, ab alio corpore extrinseco, non enim habet corpus aliud ulterius, à quo circumdari possit, Ergo denominatur esse ibi, ab aliqua forma intrinseca.

RESPONDETUR. Expresè Aristot. 4. Physic. Tex: 45. docet, ultimam spheram nullibi esse. In principiis autem ipsius, Lugo, dici posset Cælum empyreum dicere negationem distantiam, ab aliquo imaginabili, æquivalente in ordine ad hunc effectum, reali corpori, à quo locatum dicit negationem distantiam.

INSTAT TERTIÒ. Si Petrus denominaretur esse hic, ab aliquo corpore extrinseco, vel illa denominatio proveniret locato, à corpore secundum

suam entitatem, vel secundum aliquid superadditum; Si convenit propter aliquid superadditum, illud certè superadditum, non aliud erit quàm Ubi modale. Si autem illa denominatio provenit ab ipsa entitate corporis, tunc quoties in rerum natura est illud corpus, denominabitur Petrus ab illo corpore.

RESPONSUM SUPRÀ, denominationem hic, accipere Petrum, à sua entitate, sed in circumstantia negationis distantiam, quod esse hic, est denominatio intrinseca, ratione extrinseci, identificata secundum id, quod dicit in recto. Ad illud etiam principium: nova denominatio realis nõ potest haberi, nisi à nova forma reali, ita intelligendum est, quod debeat esse à nova forma reali, vel realitate desumibili à nova entitate, vel realitate desumibili ab entitate quidem præhabita, sed ratione circumstantiarum de novo accidentium, sortiente, novam aliquam formalitatem; & ita ratio Ubi, est denominatio nova intrinseca realis, sed non realitate, de novo superadditæ entitatis, sed realitate desumibili à præhabita entitate locati, non sortiente tamen hanc formalitatem, nisi in accessu novæ circumstantiam, quæ est negatio distantiam.

OBJICITUR QUARTÒ. Non potest esse negatio nova, nisi deficiat aliquid positivum, quod antea non erat, cuius enim illa negatio esset, in præsentia autè non potest ostendi, quid deficiat.

RESPONDETUR. Deficere aliquid positivum dupliciter potest, primò ut existente reddatur non existens, & sic deficit vita, succedit mors. Secundò deficit aliquid positivum non per hoc, quasi revera non existat, sed quod se ita hic & nunc habeat, ac si non existeret, & ita absentia Petri à domo, Solis ab Hemisphærio, non facit ne Petrus, & Sol existant, sed ut ita se habeant, hic, ac si non essent; ita & in præsentia dicendum, quod posità negatione distantiam, deficiat aliquid quod corpus interceptum vel interceptibile, non quidem deficientià, quæ faciat non existere illud corpus, sed deficientià quæ facit illud corpus, eo modo se hic & nunc habere, quasi non existeret.

INSTAT OVIED: quando ego sum Madriti, habeo negationem essendi Toleti, Ergo aliquid positivum producit.

RESPONDETUR. Sufficere ut constituatur, in illo loco ipsa entitas locabilis quæ est quid positivum, expulsi v. g. negationis essendi Toleti.

OBJICITUR quintò idem. Ex hac sententia sequitur, corpora contigua, esse corpora indistantia, quid ergo erit esse corpora penetrativè. Quod si dicas corpora penetrativè esse, est idem utrobique spatium occupare; Contra erit quia penetratio, præter corporum entitatem & spatium, dicit adhuc aliquid aliud, & hoc aliquid aliud non est aliud quàm præsentia.

RESPONDETUR. Corpora contigua, secundum partes contingentes se duorum corporum distin-

distinctorum, sunt simul, sed ita, ut unumquodque illorum sit, in distincto loco: nam sint contigua, A, B, annihilato B, non censetur A, occupare spatium B, adeoque non censetur esse in eodem loco, & certè esse contigua, & habere eundem locum, non sunt idem, primum enim indicat locum non nisi proximè vicinum, quod etiam ipsum ly simul indicat. Unde hospites dicuntur esse simul cum Domino, quamvis non se penetrant. Penetratio autem & excludit diversitatem loci, & interitatem importat.

INSTAT primò Arriaga. Non est corpus interceptum inter contigua, & tamen non sunt in eodem loco. Ergo negatio corporis intercepti non est locus.

RESPONDETUR. Non est quidem interceptum corpus, condistinctum ab illis duobus, est tamen corpus interceptum intransitivè, hoc est illa ipsa duo. Retorqueri item potest argumentum, cur contigua non habeant eandem præsentiam, & quamvis inter corpus A, contiguum, & inter corpus B, nullum sit corpus, tertium interceptum, ipsum tamen v.g. corpus B, est æquivalenter interceptum, quia cohibens terminos, corporis A, ne ulterius procedant, ut dixi.

INSTAT secundò idem. Interceptibilitas quæ negatur, dum sum hic, dicit substantiam locati. & locum, quæ duo, sunt positiva, & insuper dicit negationem interceptibilitatis; sed cum non sum hic, non negantur duo illa positiva, nam supponuntur manere, Ergo negatur aliquid tertium, quod acquirit de novo corpus, atqui, illud, est sola negatio. Ergo sola negatio negatur.

RESPONDETUR, quando non sum hic, negatur hic ipsa entitas mea, non quòd non existat, sed quòd se respectu illius loci ita habeat, ac si non esset.

INSTAT tertio idem. In Petro existente hic de novo, solum est de novo, negatio ejus, quòd me pulso, in me verè periit, atqui in me solum verè periit negatio, quia illa sola verè destructa est. Ergo Petrus acquisivit solum negationem meæ negationis.

RESPONDETUR. Petro existente hic de novo, est negatio entitatis Pauli, secuta in illo loco, adeoque non negatio negationis, sed negatio aliquid positivum.

INSTAT quartò idem. Quando totum aliquid, dicit duas partes positivas, & tertium aliquid negativum, si maneant in rerum natura, duo positiva, & sola negatio pereat, tunc nò potest de novo intelligi, nisi negatio solius negationis, sed in denominatione mei existentis hic, duo positiva locus & corpus manent. Ergo solum est cessatio, seu negatio illius negativi.

RESPONDETUR, illo casu manere quidem corpus, quoad existentiam in rerum natura, sed corpus pro illo loco ita se habet, ac si non esset in rerum natura, unde negatio subsequuta, non erit ne-

gatio negationis, sed negatio illius, quod ita est, ac si non esset.

Continuatur solutio argumentorum.

OBJICIT sextò Oviedo. DEUS potuit creare mundum, cum eo ordine, quem nunc habet in spatio alio, v.g. in hoc, in quo potest hodie creare mundum alium, quo casu non esset hic mundus in eodem loco. Ergo esse in eodem loco, non est habere hunc tantum ordinem, sed aliquid aliud præter hæc, & hoc est præsentia.

RESPONDETUR. Per Aristot: totus hic mundus acceptus scilicet secundum supremam sphaeram externam partem, non est in loco, sed posito etiam hoc, universum, secundum rationem universi, esse in loco, si hoc ipsum universum in alio loco crearetur, haberet alium locum, quia haberet aliam negationem, distantiam ab alio scilicet illo spatio.

INSTAT Ovied: Ad hoc, ut novus effectus formalis reperiat, requiritur nova productio connotati, sed ad hoc ut aliquid sit in loco, cum non fuerit, non potest novum aliquid connotatum assignari, quod producat, nisi præsentia modalis.

RESPONDETUR ad hoc, ut nova formalitas oriatur, est necesse produci novum connotatum, si fiat mutatio in entibus, non verò, si fiat mutatio in non entibus, cum enim non entia produci nequeant, debet tantum ostendi novam negationem pullulare, quid est enim v.g. annihilatio nova Petri, certè non est productio novæ entitatis, sed est ipse Petrus non existens, & dum ab esse existentis ad non esse existentis transitur, non producit aliquid novum connotatum, sed nova sola pullulat negatio, hoc est subtractio concursus conservativi. Deinde ipsa adductio corporis locati, quæ non fuit, est quasi pro hoc locato, æquivalens productio illius, cum antequam esset adductum, pro illo loco, habuerit se ac si non esset. Quamvis autem producat per nos novum connotatum, ac producat per Modalistas nova præsentia modalis, non sequitur æquè per utramque sententiam, non servari illud principium, Non sunt multiplicanda entia &c, &c. Certè enim istud principium, non vetat multiplicari negationes, præcipuè si substituuntur ad id salvandum, quod alii salvant, non nisi per entitates.

OBJICIT septimò Arriaga, indistantia est aliquid separabile à me & loco. Ergo est entitas aliqua realis.

RESPONDETUR. Annihilatio mei est aliquid separabile à me & existente DEO, & tamen non est entitas aliqua. Duratio item, est à me aliquid separabile, à quantitate item ratio termini & tamen hæc per Modalistas multos, non distinguitur entitativè. Quòd si dicas hæc, non esse separabilia propriè, si item durationem dicas non esse separabilem ab Ente, secundum quòd duratio,

tio, dicit aliquid in recto, dicit enim ipsam entitatem rei, ita & in presenti dicitur indistantiam, secundum id, quod dicit in recto, non esse separabilem à locato &c. Denique dici potest indistantiam non esse separabilem in circumstantia entitatis locati, negationeque corporis interceptibilis, inter locatum & locum, in quibus tantum circumstantiis, identificatur indistantia.

INSTAT primò Arriaga, Præsentia localis, per nos, est carentia distantie. Ergo distantia, est aliquid positivum, distantia autem, est Ubicatio. Deinde, quid majus habet distantia, ut sit quid positivum quàm approximatio.

RESPONDETUR ex dictis suprà, præsentiam localem diverso respectu esse quid positivum, in quantum scilicet importat locale, negativum autem, in quantum negat corpus interceptibile inter se & locum. Distantia etiam diverso respectu, est quid positivum, in quantum dicit corpus interceptum, vel interceptibile, & diverso respectu, est quid negativum, in quantum dicit, hic, negationem locati.

INSTAT secundò. Angeli sunt præsentia corporibus & Cælo, non per negationem corporis intercepti, quia in eodem loco, in quo sunt Angeli, potest esse corpus. Ergo præsentia non est ista negatio Corporis intercepti.

RESPONDETUR. Nos hic loqui de loco Materiali. Præsentia verò ut sic posset describi; Quod sit entitas, prout dicit negationem spatii intercepti, vel interceptibilis, inter Angelum enim, & inter hoc spatium ubi est, secundum quod in illo est, nec intercipitur, nec intercipi potest, ullum spatium, ly spatium, accipiendo prout est, quid commune ad locum, vacuum &c. Deinde dici potest, distinguendas esse has duas propositiones; possunt esse in eodem loco, in quo sunt Angeli, corpora, & hæc propositio est vera, Spiritus enim ob defectum quantitatis, habet vim penetrandi corpus, & alia est hæc propositio; inter Angelum in Oriente positum, & Angelum in Occidente positum, non potest intercipi corpus, & hæc propositio est falsa, verumque est oppositum, hoc est posse intercipi Corpus, ad quod solum, respicit nostra sententia.

INSTAT tertio. Per hoc, quod sum hic, nihil positivum ampliùs habeo, quàm si non essem, neque si essem alibi, & non hic, carerem aliquo positivo, Ergo non potest esse in posteriori naturæ aliqua negatio, quæ non fuerit in priori naturæ.

RESPONDETUR. Quamvis nihil positivum superadditum ego habeo, quod hic sum, locus tamen ipse, habet aliquid positivum superadditum, quod non haberet nisi essem hic, nempe meam entitatem, quam negatio distantie, in recto dicit, & sicut sufficit per multos Modalistas ponere aliquid positivum in sola materia, ad hoc ut fiat compositum, censeturque non solum Materia sed & forma uniri, ita sufficit ad esse Ubi, ut

ipsi loco superaddatur aliquid positivum, quod antea non continebat, nempe entitatem locati.

INSTAT quartò idem. Ex dictis sequi circumvitiolum, dicitur enim rem esse hic, est nulum alium esse hic, & rursus alium esse hic, est me non esse hic.

RESPONDETUR. Me esse hic, non explicatur per hoc, quia nullus alius est hic, quia duo entia v.g. Angeli possunt esse in eodem loco, & tamè unum non dicit, quod nullus alius est hic: Me ergo esse hic, est mea entitas, dicens negationem distantie ab hoc spatio. Consequenter vides, quod in priori antequam expellantur alia corpora ab hoc loco in quo sum, prius est natura me esse hic, quia positio mea entitatis est causa expulsiōis aliorum corporum, sicut ingressus ventis, est causa apertionis fenestrarum.

INSTAT quintò, in hac sententia non potest intelligi, quomodo aliqua causa efficiens possit me hic ponere, nec enim producit me, nec locum, negatio autem in se produci non potest, quæ tamen per nos formalizat Ubi.

RESPONDETUR, eò modo quo producitur Pater, durans, dextrum &c. eo modo producitur ab efficiente esse hic; quia scilicet ponitur entitas, in his circumstantiis, in quibus postea hæc formalitas resultat.

Punctum Difficultatis 3.

An possit esse corpus sine ullo, Vbi.

RESOLVENDA est difficultas, tam in principiis modalium, quàm in principiis nostris.

DICENDUM est primò. Posito, quod Vbi, sit Modalitas, possibile est, ut maneat locale sine ullo ubi Modalis, Ita Vasq: & Ovied: contra Suar: & Arriaga.

PROBATUR primò. Quia hoc, non implicat contradictionem.

PROBATUR secundò. Entitas locale, non est entitas Ubi modalis, concursus item conservativus, quem DEUS exhibet ipsi locali, non est idem cum concursu conservativo, quem exhibet DEUS ipsi Ubi modalis; nam conservatio, multiplicatur ad multiplicationem entis, Ergo saltè ab una parte, poterunt esse sine se, ad permanentiam.

PROBATUR tertio. Ex essentia modorū, hoc sequitur, ut possit esse modificatum sine modo, licet modus non possit esse sine modificato, ex quo jam sic urgetur, Non solum modus ut sic, sed & omnes modi in particulari accepti, servant essentiam modorum, Ergo si ex vi essentiae modorum, possunt esse modificata sine modo, poterunt etiam esse sine modis, his in particulari.

RESPONDEBIS. Sine quocunq; calamo distributivè accepto, potest esse scriptio, non tamen sine

sine omni calamo. Ergo etiam quamvis locale possit esse sine quocunque Ubi, distributive accepto, non sequetur, quod possit esse sine omni Ubi.

CONTRA, quia non nisi ex suppositione, quod sit scribendum, est necessarius calamus, sed independentem à suppositione scriptionis, nullus est necessarius. Ergo etiam non nisi ex suppositione quod debeat esse locale, in loco, erit necessarium Ubi, sed independentem à suppositione locationis, non erit necessarium; possibile autem est, ut sit locale, sine ulla suppositione locationis.

OBJICI primò Suar: Angelus eo casu vel esset distans à mundo vel indistans: Si esset distans, Ergo haberet Ubicationem alibi; si indistans, Ergo haberet approximationem, quia approximatio, constituitur formaliter, per præsentiam.

RESPONDETUR, in principiis Modalium, dici posset, illum Angelum, non fore indistantem formaliter, fore tamen indistantem materialiter, & radicaliter. Seu, ut alii loquuntur, fore indistantem negativè, non positivè. Dicitur etiam posset, illum Angelum eo casu, neque fore indistantem, neque distantem, sed absolvere ab utroque, cum nec modum distantie, nec modum indistantie sit habiturus.

OBJICI secundò Arriag: Implicat quantitatem, non esse extensam, aut inextensam, hæc enim duo, privative opponuntur; Si esset extensa, Ergo haberet præsentiam, ex vi cuius, extenditur; Si inextensa, Ergo haberet partes penetratas, Ergo partes in eodem loco.

RESPONDETUR, hoc argumentum saltem universaliter non concludit, saltem enim Angelus, qui partes non habet, nec per illas extenditur, poterit ab omni Ubirate absolvi. Rursus saltem poterit res materialis, si spoliatur omni quantitate, quæ per nos distinguitur realiter à quanto, quidquid in oppositum voluerit Arriag. poterit inquam res materialis sine ullo Ubi existere.

Directè autem in principiis Modalistarum dici potest, illo casu, fore illas partes, in eodem vel diverso loco, negativè, non autem positivè. Deinde cum extensio non sit idem cum præsentia, sunt enim diversi prædicamenti, extensioque quantitatem in præsentia sequitur, quæ non est modus, poterit esse extensio sine præsentia, nam desinitio entitatis, quæ est præsentia, non infert desinitioem alijs entitatis, quæ est quantitativa extensio, consequenter erit illis diversitas loci extensiva, non Ubicilis.

OBJICIUNTUR tertio Paritates aliquæ.

PRIMA Paritas. Non est possibilis linea, quæ neque sit curva, neque recta. Ergo neque possibilis creatura absolvens ab omni Ubicatione.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia hoc ipso daretur individuum genericum à parte rei, nam linea quæ est genus, dividitur in curvam &

rectam, tanquam suas species, tale autem nullum absurdum sequeretur, si creatura absolvat ab omni Ubicatione. Deinde, si legitima daretur comparatio, deberet ita poni, ut lineæ Ubicatio, rectæ autem & curvæ, opponatur hic vel ibi, teneretque paritas, quod sicut, impossibile est, esse lineam, & tamen, nec curvam, nec rectam, ita impossibile sit Ubi, quod, neque sit hic, neque alibi. Ceterum sicut potest non esse linea, ita poterit & nullum esse Ubi. Deinde curvitas & rectitudo lineæ opponuntur contradictoriè, nihil enim formalissimè est curvitas, nisi negatio rectitudinis, & cum ex contradictoriis alterutrum competere debeat, si linea non est recta, & tamè est linea, curva erit; præsentia autem, & ipsa Ubi, opponuntur contrariè, hinc si careat locale uno Ubi, non est necesse ut habeat aliud Ubi.

SECUNDA Paritas est: Non est possibilis creatura, quæ sit, & durationem non habeat. Ergo & quæ non habeat præsentialitatem.

RESPONDETUR. Si duratio sit modus, Negandum est Antecedens; si autem non sit modus, disparitas est, quia non est alietas entis continuatè existentis à duratione, adeoque nec separabilitas, jam autem alietas est Entis localis, à modo Ubicatis.

TERTIA Paritas est. Non potest esse aliquid existens sine omni relatione, Ergo neque sine omni Ubicatione.

RESPONDETUR. Quia relatio, est quid identificatum, in circumstantia termini, Modus autem Ubicatis non identificatur.

QUARTA Paritas, Forma, non potest esse in subiecto sine unione, Ergo neque sine Ubicatione.

RESPONDETUR, ly in subiecto ut teneat antecedens, supponit pro conjuncto substantialiter; si autem esset sine unione conjunctum, esset sine conjunctione conjunctum, adeoque non conjunctum, non sequeretur autem esse ens aliquid præsens formaliter, & positivè, sine ubicatione.

QUINTA Paritas. Non potest esse creatura sine omni actione producta, Ergo neque sine omni Ubi.

RESPONDETUR. Cum creatio sit, indistincta à re creata, falsum est Antecedens, si procedat de actione distincta, si autem procedat etiam de actione indistincta, disparitas erit, quia hoc ipso illa creatura non esset acta, non enim quidquam est actum, sine actione, si non esset acta, hoc ipso non esset creatura, pro consequenti autem nullum absurdum.

Examinat multo paratu hanc & paritatem, & argumentum Oviedo. Implicat creatura quæ non sit præsens DEO, Ergo implicat creatura absolvens ab omni præsentialitate, sed in principiis Modalium dici potest, implicare creaturam, quæ non sit præsens DEO negativè, potest tamè non esse præsens DEO positivè.

Ut

Ut in principiis nostris resolvatur hæc difficultas.

PRÆMITTO primò. *Quod duplex possit haberi, esse, cujus interceptionem negat præsentia hic;* Primò potest haberi esse corporis, quod de facto datur interceptibilis, & hæc non esset universalis ratio salvandi aliquem esse hic, nam si inter aliquem & locum, intercepti potest, quodcunque creabile corpus, hoc ipso non sum hic. Secundò esse cujus interceptibilitatem negat indistantia, potest cogitari quodcunque spatium, quodcunque tandem corpus, quicunque tandem Spiritus, & per hoc rigorose salvatur indistantia, si enim vel Angelus, inter me, & locum, in quo sum mediè, intercepti potest, hoc ipso hic non sum, sed neque hic modus est, universalissimus, quod ut intelligatur.

PRÆMITTO secundò. *In triplici supposito cogitari posse esse aliquid, interceptibile, inter locum & spatium, in quo est locatum.* Primò spatium vel corpus actu existens, quod intercepti possit, & hoc per acciden, ut dixi, salvatur rationem ubi, sufficit enim ne sum hic quodcunque aliud corpus posse intercepti. Secundò potest cogitari interceptibile non quidem actu, possibiliter tamen existens, & sic rebus omnibus annihilatis, & solo relicto, Petro, inter DEUM & Petrum non posset intercepti aer, qui est possibilis. Tertiò cogitari potest, si DEUS & una tantum creatura esset possibilis, reliqua impossibilia, adhuc tamen temporis creatura, non distaret à DEO, & tamen per negationem alicujus intercepti, vel interceptibilis, indistantia illius salvari non posset, nullum enim jam esset interceptibile, sicut nec modò indistantia mea, per hoc salvari potest, quia inter me & DEUM non potest intercepti chymæra. Ut ergo salvetur, quo modo impossibilibus quibuscunque spatiis realibus, interceptibilibus, adhuc creatura non sit distans à DEO.

PRÆMITTO tertiò. *Quod quamvis ad clariùs explicandum dicamus, præsentiam Petri esse ipsiusmet entitatem Petri, prout dicit negationem spatii interceptibilis, & quod spatium istud, ejusque negatio, magis sit accommodata nostris phantasmatibus, & quæ appellari potest præsentia negativa, superest tamen aliud, idem explicandi modus, per præsentiam, quam supra appellavimus positivam, quæ est entitas Petri, importans se esse illicubi est, vel ut superius diximus, est ipsum esse locati, prout negat negationem sui esse hic, quod totum salvari potest, sine ulla Entitate Modali.*

DICENDUM est secundò. *Non esse possibile ut separetur à locato id, quod, ubi, dicit in Recto.*

RATIO. Quia idem separetur à seipso dicit enim in recto, ipsum locatum.

DICENDUM est tertiò. *Non esse possibilem Creaturam actualem, quæ absolvat ab eo, quod suo modo importat. Ubi in obliquo, ita ut absolvat ab omni præsentia.* Dixi Actuale, quia Anti-Christus nullam habet præsentiam, quia necesse, quod esse, primò impotat præsentia.

PROBATUR primò. Auctoritate S. Augustini ex Epistola 57. ad Dardanum, ubi censet ea quæ nusquam sunt, non esse.

PROBATUR secundò. Argumentis contra Conclusionem primam adlatis, quæ evincunt negativam præsentiam, non posse creaturam spoliari supposito, quod existat, quamvis positivam superadditam spoliatur, & quia apud nos nulla est præsentia superaddita hoc ipso, si existat non poterit illa omni absolute spoliari.

PROBATUR tertiò. Vel est possibile, ut creatura existens non existat immensitati Divinæ, hoc est, ut illic non sit immensitas Dei, ubi est creatura Dei, aut si vis ita dicere, in illo nullibi in quo est abusive creatura, vel non est possibile, ut creatura non coexistat immensitati Dei; Si non est possibile, ut non coexistat immensitati Dei, habet ergo suum Ubi, nam secundum illam phrasim, negativè Ubi explicantem, inter Deum, & illam Creaturam, nihil est, interceptibile; Si autem non est illic immensitas Dei, derogas eadem, & adhuc tamen sequitur, non absolvere tunc creaturam, ab omni Ubi, quia non absolvit ab illo, illic spatii, in quo, illic spatii est.

ADDO. Non est dubium quod possit esse corpus, sine ullo ubi extrinseco, quia posset poni in vacuo, in spatiis extra Cælos.

DIFFICULTAS II.

De divisione in locum definitivum & circumscriptivum.

PRÆMITTO primò. *Quid sit esse definitivè in loco, & quid circumscriptivè.* Definitivè esse in loco, est ita esse, ut locatum totum sit in toto, & totum in qualibet parte. Circumscriptivè autem esse in loco, est ita esse, ut pars locati, parti loci, ut totum locatum, toti loco respondeat. Primum illud Vbi, est proprium spiritualium. Secundum etiam corporeorum. Sed quomodo res spiritualis, dicetur esse tota in toto, & tota in qualibet parte, cum non habeat partes v. g. Angelus, immò quomodo erit tota in toto, quia comparando Vbi intrinsecum rei ad Vbicarum, videtur significari, quod totum adveniat toti, ut ita sit totum in toto. Sed cogitandum non est, quasi sit duplex præsentia definitiva, una, quæ singulis partibus, & alia quæ toti conveniat; sed per hoc solum significatur; quod quamvis in singulis partibus loci sit totum, non

† h h

tamen

tamen plura illic sint tota, sed Unum, loquitur-
que definitio, non de partibus ubicati, sed de
partibus loci. Licet casu quo ubicatum habeat
partes, possit id accommodari ad partes ubica-
ti, & ita corpus Christi totum est, in singulis et-
iam articulis Christi, & articulus in toto corpo-
re, idque titulo penetrationis.

PRÆMITTO secundò. *Rem corpoream, posse ha-
bere ubi definitivum.*

RATIO. Quia ipsum Mysterium Eucharistiae,
positioque in eo corporis Christi id suadet. Cæ-
terum substantia spiritalis, non potest esse cir-
cumscriptivè in loco, cum enim partes non ha-
beat, quomodo pars illius, parti loci correspon-
deat: admissio per impossibile quod sit aliqua
substantia spiritalis, & tamen habens partes,
admissio etiam, quod in intensioe spiritalis
qualitatis, sint partes, & non plura tota, non-
dum illud intensum, poterit esse circumscrip-
tivè in loco, quia adhuc ut extensè aliquid in lo-
co, requiritur principium, ut ita dicam evoluti-
vum extensionis, nempe quantitas, quæ tamen
rei spiritali non convenit. Nisi forte compe-
tat illi beneficium extensionis virtualis, quale
beneficium competit Angelo, in ordine ad im-
plendam totam sphaeram locabilitatis divisibi-
lem, neque tamen inde sequetur, quod si Ange-
lus haberet partes, ut intensio spiritalis habet,
& insuper habendo virtutem illam extensio-
nem quod possit esse circumscriptivè in loco,
nam virtualis illa extensio, non excludit pene-
trationem. Unde & Angelus habendo partes
illas penetratas cum toto, non posset circums-
criptivè occupare locum, nam impenetrabili-
tatem adjunctam habet, nonnisi quantitas for-
malis, quantum quidem per experientiam col-
ligimus. Si tamen daretur res spiritalis habens
partes, habens beneficium extensionis virtualis,
& insuper impenetrabilitatem spiritualementem, non
apparet quare talis res spiritalis, non deberet
occupare locum circumscriptivè.

PRÆMITTO tertio. *Quod divinitus corpus, in eo-
dem loco possit & ubi definitivum, & ubi circum-
scriptivum.*

RATIO. Tum quia, nulla in hoc repugnan-
tia. Tum quia, ubi est Christi caput circums-
criptivè, potest illic poni, per ubi definitivum,
totum corpus Christi. Tum quia potest facere
Deus decretum, ut eam continentiam, & am-
bientiam, quam exercent species Sacramenta-
les, respectu corporis Christi habeat ipsum cor-
pus replicatum, ita ut circumscriptivè positum,
ambiat ubi illa definitiva, ejusdem corporis
Christi.

PRÆMITTO quarto. *Quod sicut ubi intrinse-
cum indistinguitur modaliter ab ubicato, ita indi-
stinguitur ubi definitivum, & circumscriptivum,
à suis ubicatis naturaliter, dixi naturaliter, quia
posset esse difficultas; an ubi definitivum cor-*

porum, non sit quid superadditum. Ratio du-
bitandi. Quia possibile est, ut corpus habeat ubi,
& non habeat definitivum, per quid ergo tran-
sit, ad tale ubi, nam ad ubi naturale ostensa su-
pra mutatio, in negatione corporis intercepti-
bilis, quæ negatio, non apparet, quid conferat
corpori, ad ubi nonnisi definitivum. Qui ta-
men vellet universaliter dicere, nullum ubi,
esse modalitatem, diceret, sufficientem muta-
tionem ad tale ubi, esse impeditionem quanti-
tatis quoad impenetrationem, hoc ipso enim
quod corpus maneat penetratum, dicensque
negationem supra explicatam distantiam, hoc
ipso habebit ubi definitivum. Sed quomodo
ad hanc ipsam penetrationem veniatur, & qui-
dem veniri facile potest, per ablationem ipsius-
met quantitatis, hoc ipso enim jam erit illud
corpus penetratum, adeoque habens ubi, non-
nisi definitivum. Sed difficilius est ostendere,
quomodo deveniatur ad istam penetrationem,
retentâ etiam quantitate, videtur enim debere
provenire, nonnisi per superadditum ubi, pos-
setque hoc defendi ita, ut superaddita illa mo-
dalitas, non sit ad faciendam rem indistantem,
hæc enim indistantia haberi potest, ab aliquo
negativo, sed ad impeditionem impenetrabili-
tatis. Cæterum addi hoc potest, quod videat-
ur non debere concedi dari modalitatem,
quæ sit impeditiva quantitatis, ne reddat ali-
quod impenetrabile, quamvis enim talis moda-
litas possit poni, sed videtur hoc revocari posse,
ad aliquid intimius, ne ita multiplicentur
entia sine necessitate, nempe ad subtractionem
concurfus, ad istos secundarios effectus. Hic ta-
men ipse concurfus, ad secundarios effectus, in
hoc habet difficultatem, quia sicut ipse effectus
formalis primarius, indistinguitur à forma uni-
ta, subjecto capaci, ita ut concurfus ad effectum
formalem primarium, à parte Dei, non alius
est, quam concurfus conservativus ipsiusmet
entitatis formæ, subtractioque hujus concurfus,
causaret non existentiam ipsiusmet formæ, ita à
paritate etiam concurfus, ad effectus forma-
les secundarios, videtur non posse sub-
trahi.

Totum hoc ulterius urgeri posset, sed ita, ut
extrahatur difficultas, non ad ubi definitivum,
casu quo, illud competat corporibus, sed ad
hoc, quid sit impediti effectum secundarium
ipsiusmet formæ, quæ duo distincta sunt.
Quia tamen salva entitate formæ, possunt illius
effectus secundarii impediti, quod colligit
Christiana Philosophia, vel ex eo mysterio
Eucharistico, in quo est quantitas corporis
Christi, & tamen non habet effectus suos secun-
darios, hinc colligitur, effectus secundarios, non
perfici ipsa absolute entitate, formæ unitæ,
subjecto capaci, sed per aliquid distinctum, hinc
huic distincto, in quod refertur impenetratio,
si subtrahatur concurfus, erit jam sufficiens
muta-

mutatio, ad ubi definitivum corporibus com-
petens.

PRÆMITTO quintò. *Unam eandemque rem, pos-
se habere in loco uno, ubi definitivum, in alio circa
circumscriptivum.* Ratio. Quia ex Christiana
Philosophia fundata in fide, & in principio, non
implicat. Christus est in coelo circumscriptivè,
& in Eucharistia definitivè. His quæ non ita
multum disputantur, præmissis. *Sic*

Punctum Difficultatis I.

*An unum corpus possit esse circumscriptivè in
pluribus locis.*

NEgat S. Thomas & Vasquez 3. par. d. 169. c.
5. licet oppositum videatur innuere Tomo
4. d. 6. q. 3. c. 1. & 23. affirmat autem Scot. Suar. &
alii communiter.

DICENDUM est. *posse id fieri.*

PROBATUR primò. Quia nulla est in hoc im-
plicancia.

PROBATUR secundò. Quia si hoc implicaret,
implicaret vel ratione repetitionis & replica-
tionis corporis, vel ratione replicationis cum
circumscriptione, non ratione replicationis
corporis, quia corpus Christi defacto per plures
definitivas præsentias multiplicatur; non ra-
tionem replicationis cum circumscriptione,
quia replicatum corpus supernaturaliter, quan-
tum est de se, potius exigit multiplicari circum-
scriptivè, quia exigit non impediri ea, quæ sunt
secundum suam naturalem inclinationem &
bonum, præcipuè si ipsa præcisè replicatio, non
deposcat illius boni sublationem, ut non depo-
scat destructionem ubi circumscriptivi. Quod
ipsum probatur. Quando Deus replicat corpus
actio replicativa quæ talis, non est essentialiter
actio impeditiva quantitatis, effectumque il-
lius secundariorum, qui inter alios est extensio
partium in ordine ad locum.

PROBATUR tertio communiter. Non repu-
gnat duplex definitiva præsentia. Ergo nec
duplex circumscriptiva, imò magis repugnat
duplex definitiva, quam duplex circumscripti-
va, ad eum modum, quo magis repugnat igni,
non habere calorem quam habere duplicem;
ita etiam magis repugnat, non habere cir-
cumscriptivam præsentiam, quam habere du-
plicem.

OBJICITUR primò. Assumendo principia
Philosophica.

PRIMUM Principium. Unum, est quid indi-
visum in se, & divisum à quolibet alio, ex quo
sic arguitur, corpus replicatum circumscripti-
vè existens in duplici loco, & esset idem corpus,

ut supponitur, & non esset idem, quia positum
circumscriptivè in duplici loco, non esset indi-
visum à se.

RESPONDETUR. Imprimis argumentum mul-
tum probat, quia probat, quod idem corpus,
nec duplicem definitivam præsentiam habere
possit. Deinde Suar. dicit: Illud corpus ratio-
ne diversarum præsentiarum, posse distare à se-
ipso, in idem recidet, quod alii dicunt, fore illud
corpus divisum, à se non quoad entitatem, sed
quoad locum & præsentiam. Lugo tamen dif-
f. de Eucharist. Sect. 17. negat illa duo corpora
distare à se, quia distantia dicit distinctionem
duorum, quæ distant, quæ distinctio illic non
est: Et sicut si paries haberet duplicem albedi-
nem, non esset similis sibi ipsi, sic nec in præ-
senti divisus à seipso.

Quod attinet ad assumptum principium, po-
sita etiam replicatione salvari potest, quomodo
replicatum sit indivisum in se, & divisum à quo-
libet alio, erit inquam indivisum in se, quia re-
plicatio non facit illud, aliud à se: Rursus quia
replicatio, non facit, ut divisio in illo fiat quod
replicatur, sed totum replicatur, cum sua in-
divisione, erit autem replicatum divisum, et-
iam à quolibet alio, quia entitas replicati, non
est entitas alius, sive replicati, sive non repli-
cati.

SECUNDUM Principium. Locatum non de-
bet esse majus loco, & tamen si aliquid posset
poni in duplici loco circumscriptivè, sequeretur
oppositum, nam ex vi hujus præsentia com-
mensuraretur cum hoc loco, ex vi alius præsen-
tia, cum alio loco.

RESPONDETUR. Ad hoc salvandum princi-
pium, sufficit dicere, quod locatum prout est in
hoc loco, non excedat suum locum, & prout
est in alio, non excedat illum alium locum. Ad-
dit Oviedo, quod sicut ex duabus præsentis,
non constituitur una præsentia, quæ sit major
locato, sic nec ex duobus locis constituitur unus
locus, major locato; sed tantum sunt duo spa-
tia, quorum utrumque æquale est corpori, pro-
ut illud continet.

TERTIUM Principium. Effectus formalis non
potest crescere, nisi crescat ipsa forma, & ita
non potest fieri magis calidum, nisi crescat ca-
lor, sed extensio localis est effectus formalis
quantitatis, ergo crescere non potest sine quan-
titate: Ergo nec duplicem circumscriptivam
præsentiam habere potest, sine duplici quan-
titate.

RESPONDETUR. Ex vi hujus argumenti sequi,
esse possibilem replicationem circumscripti-
vam, saltem duplici quantitate posita, in eo-
dem replicabili: ad medium autem terminum
dici potest, quamvis non possit aliquid magis
esse calidum, nisi crescat calor, tamen fieri
potest replicatio ejusdem caloris, nullo novo
superaddito gradu, quo casu non crescet calor,
† h h 2 quia

quia crescere calorem notat additionem caloris non præhabiti, & tamen replicabitur; sic & in præfenti non crescet quantitas, & tamen repetitò ponetur replicatum, non ergo crescet tum replicatum, sed multiplicabitur, seu repetitò ponetur.

Obijcitur secundò ex absurdo. Si posset poni in duplici loco circumscriptivè corpus, posset in pluribus, consequenter & in infinitis; quod dici non potest; alias posset poni ubique, adeoque posset habere æqualitatem cum immensitate Divina.

RESPONDETUR. Posse poni corpus in infinitis spatiis syncategorematicè, distinguitur tamen ab immensitate, etiam per hoc, quia ex vi hujus replicationis, quæ actu habetur, non est jus in illa creatura replicata, ad alibi etiam existendum, quod convenit immensitati.

Obijcitur tertio. Circumscriptiva præfentia ita constituit corpus in hoc spatio, ut non possit esse extra illud.

RESPONDETUR. Negand. assumptum quod ad maximum verificatur, ut scilicet non possit esse extra illud spatium, in quo non est circumscriptivè.

Obijciuntur quartò Paritates aliqua.

PRIMA Paritas est. Non potest esse simul idem in duobus temporibus. Ergo nec in duobus locis.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia tempus, ex ratione successivi, importat prius & posterius: si ergo coexistat ei, quod prius est, non est tunc coexistere illi posteriori, cum posterius non sit simul cum priori, bene autem possunt esse duo spatia simul, in quibus existatur.

SECUNDA Paritas est. Non potest idem poni in eodem loco, per diversas præfentias. Ergo nec in pluribus locis per replicationem.

RESPONDETUR. Si est præfentia indistincta ab entitate, sicut eadem entitas non potest esse diversa à seipsa, ita nec potest habere diversas præfentias; si autem præfentia est distincta modaliter, si diversitas sit penes præfentiam ejusdem loci, potest duplici præfentia in eodem loco existere; si autem sit diversitas secundum præfentiam in alio loco, hoc ipso jam & esset in eodem loco, ut supponitur, & non esset, quia haberet præfentiam alius loci, quod absurdum non sequeretur in præfenti, quia nullo modo in uno, sed in duobus locis esset.

TERTIA Paritas est. Idem non potest habere plures figuras: Ergo nec duplex ubi circumscriptivum.

RESPONDETUR. Hac paritate impugnari etiam duplex ubi definitivum. Disparitas est, quia figura, est quantitas ita terminata, quæ si ita terminata est, adeoque hanc figuram habens, non potest esse non ita terminata, adeoque non habens talem figuram, nullum autem simile ab-

surdum sequeretur, si ponantur ejusdem esse duo circumscriptiva ubi.

Obijcitur quintò. Sequeretur data tali circumscriptiva duplici præfentia, idem in uno loco moveri, in alio non moveri, vel unum duobus, motibus moveri, &c. quæ omnia sunt absurda. Ut hoc argumentum solvatur. Sit:

Punctum Difficultatis 2.

De prædicatis replicati entis.

PRÆMITTO primò. *Aliqua esse prædicata, quæ sunt identificata substantiæ rei.* v.g. ratio animalis, ratio rationalis, identificantur homini, ratio item creaturæ, & alia ejusdem prædicata primò vel secundò essentialia, quæcunque item proprietates Metaphysicæ, & hæc non possunt non replicari, replicato homine.

RATIO. Quia & esset tunc homo replicatus ut supponitur, & non esset replicatus homo, cum illius entitas non sit replicata, cum illa omnia, sint hominis entitas.

PRÆMITTO secundò. *Aliqua esse prædicata, quæ sunt quidem essentialia homini, Physicè spectato, una tamen pars non est identificata alteri, & sic v.g. ratio Materię, est essentialis homini, non tamen identificatur alteri compati, nempe formæ, & circa hæc dupliciter replicatio fieri potest, vel totalis, vel tantum partialis, potest enim replicari vel totus homo, vel nonnisi pars illius, hoc est v.g. Materia, quod possit replicari nonnisi Materia v.g. resolvitur in principium, quia non implicat, habetque suam diversam entitatem secundum quam, si potuit replicari ante unionem, cur posita etiam unionem replicari non poterit? Cæterum si replicetur, petit ob naturalem concomitantiam, replicari etiam formam & unionem, quod in simili agnoscit Trid. scilicet 13. c. 3. quod censet, quamvis vi verborum ponatur solum corpus, propter naturalem connexionem, poni etiam animam. Cumque bonum sit materiæ hîc & nunc hæc Forma, hæc Unio deposcit ut etiam replicata, cum suis sit bonis.*

Casu verò quo totum compositum replicetur materia & forma & unio replicari debet.

RATIO, quia & replicaretur totum ut supponitur, & non replicaretur totum, quia totum nihil aliud est, nisi illa tria.

PRÆMITTO tertio. *Si ve potentia, si ve accidentia realiter distincta à subjecto, absolute loquendo, possunt non replicari subjecto replicato, neque enim hoc implicat. Supponuntur enim habere entitates condistinctas, exigit tamen illa replicari subjectum, quia sunt bonum illius.*

DICES

Dices primò. Non potest subjectum moveri localiter, non motis iis, cum quibus unitur, Ergo nec potest replicari subjectum, nisi replicatis omnibus, quæ sunt in subjecto.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia, si moto subjecto non moverentur subjectata, hoc ipso jam daretur disunio, quæ non sequeretur, si replicetur Petrus Romæ existens, ita ut simul ponatur Neapoli, manentibus accidentibus unitis Petro v.g. Romæ, licet non uniatur v.g. Neapoli existenti Petro, unde nec periret tunc unio illorum accidentium, sed tantum non replicaretur.

INSTABIS. Si possent illa accidentia non replicari, & haberet illa corpus, ut supponitur, & non haberet, quia non replicarentur.

RESPONDETUR. Ex eo, qui illa accidentia non replicarentur, non sequeretur absoluta veritas huius propositionis; Substantia non habet hæc accidentia, quia ad hoc verificandum, non solum est necesse, ut ea non habeat Neapoli, sed etiam ut nullibi habeat, ad eum modum, quo non sequitur absoluta veritas huius Propositionis, Petrus non habet pecuniam, quia illam non habet in manu.

Dices secundò. Immeritò assumi, quod connaturaliter loquendo exigit subjectum, replicari illa accidentia. Reproductio enim est magis miraculosa, & minus connaturalis, quam reproductio alterius numero distincti accidentis. Ergo si subjectum non exigit produci alia numero accidentia, nec petet replicari.

RESPONDETUR. Si comparentur inter se replicatio & reproductio, est magis connaturalis reproductio, quam replicatio, sed si utrumque comparetur ad subjectum replicatum, connaturalior jam est subjecto, accidentium quæ sibi unita sunt, replicatio, idque ideo, quia illa jam sunt bonum illius, & perfectio actualis, quæ ipsa etiam deposcit, sequi conditionem subjecti.

INSTABIS primò. Ergo connaturale illi subjecto est aliquid supernaturale, nempe replicatio, quam deposcit.

RESPONDETUR. Ex suppositione supernaturalitatis, potest aliquid supernaturale connaturale reddi, sicut intellectus informatus Lumine gloriæ, connaturaliter deposcit, non impediri, ne videat Deum, exigitque jam connaturaliter visionem, quam non exigit independentem à suppositione elevationis.

INSTABIS secundò. Natura constituta in diverso loco, connaturalius petit diversum pondus attollere, & non idem, amisso item accidenti, connaturalius est aliud simile produci, quam idem reproduci. Ergo & connaturalius est, diversa accidentia produci, quam eadem replicari.

RESPONDETUR. Quod attinet ad pondus, disparitas est, quia pondus non supponitur esse unitum potentie attollenti, imò diversam ha-

bet unionem indistantiæ, ratione cuius petit ab hoc attolli, imò, si idem haberet unionem indistantiæ, idem peteret attolli quia autem subjecto, supponuntur unita esse illa accidentia, petet illa produci. Quod autem attinet ad secundum, dici potest, quod quando subjectum deperdit accidens, non supponatur pro tunc habere cum illo connexionem, adeoque nec supponitur ex vi connexionis, deponere reproductio nem illius, aliàs insuper obstante principio, quod à privatione ad habitum, non detur regressus: jam autem natura replicata, supponitur unita suis accidentibus, vi ergo huius unionis deponit illa, ne bono suo actuali spoliatur, reproduci, cum insuper non detur ullum principium, quod deponat, ne ponatur illorum replicatio.

INSTABIS tertio. Materia pedis unitur animæ rationali, & tamen non est, ubicunque est anima rationalis, nec petit esse connaturaliter. Ergo nec est iuxta naturam rerum, ut ea, quæ alicui uniuntur, sint, ubicunque illud est.

RESPONDETUR Lugo. Doctrinam nostram procedere de locis adæquatis, tunc enim subjectum debet suas proprietates, & accidentia deferre, non verò debet secum habere, omnia accidentia in locis inadæquatis. Ratio. Quia in locis adæquatis ita debet existere, ac si nullibi alibi existeret, adeoque sua secum habere debet, quod non requiritur in loco inadæquato, quia partialis illa præsentia, supponit rem partialiter alibi existere, adeoque non debet esse talis, ut secum omnia deferat, quasi alibi illa habere non posset.

DICES tertio. Si potest replicari materia, non replicata forma illi unita, & erit eadem materia, & non erit, quia non erit unita, cum alibi sit unita.

RESPONDETUR. Eandem quidem fore Materiam quoad entitatem, sed non eodem modo se habentem, de quo infra in simili.

PRÆMITTO ultimò. *Accidentia dependentia à loco, quæ jam accidunt in uno loco, post transactam replicationem, absolute possunt convenire in alio loco.*

RATIO. Tum quia hoc non implicat, imò hoc semper evenire asserunt Lug. Arriag. Ovi ed. Tum quia potest Deus replicare ipsas substantias, cur non & accidentia? Sed restat difficultas, an connaturaliter exigit illa, subjectum replicatum, habere in utroque loco, saltem, an divinitus illis carere in alio loco possit.

DICENDUM est primò. *Accidentia quæ transacta replicatione contingunt in uno loco, non est connaturale, ut fiant in alio loco.* Ita Suar. uterque. Amicus disp. 19. de Eucharist. Licet dicat actus appetendi & cognoscendi, utrobique debere esse eosdem.

PROBATUR primò. Non magis inter se repugnant, desinere in uno loco, & non desinere in alio loco, quam in uno loco frige fieri, in alio

non frigeferi. Definit autem Christus, in uno loco Sacramentaliter, in alio non definit. Ergo, imò hoc ipsum quod est esse Corpus in uno loco circumscriptivè, in alio non esse, non magis repugnant, quàm in uno loco frigeferi, in alio, non frigeferi, defacto autem Christus est in cœlo circumscriptivè, non est autem circumscriptivè replicatus in Eucharistia.

PROBATUR secundò. Quia non sit id connaturaliter, cuius causa secundum cursum naturæ, ostendi non potest. Sed dictorum accidentium causa, secundum cursum naturæ, ostendi non potest. Si enim quis hic oculis privetur, quæ causa erit, ut exoculetur alibi, ad Deum autem in hac parte recurrere tanquam causam specialem, non videtur secundum cursum naturæ, tuncque Deus solus etiam agit secundum cursum naturæ, quando datur exigentia creaturarum, ut Deus solus hoc vel illud agat, ut cum ad exigentiam materiæ disposita, producit animam rationalem, non est autem causa creata, exigens hæc accidentia, tanquam aliquid replicati, cum non præsupponantur fuisse bona subiecti, unita ante replicationem, alia etiam exigentia legitima, nulla ostendi potest.

PROBATUR tertio. Quia si esset connaturale, ut accidentia quæ transactâ replicatione contingunt in uno loco, conveniant eidem in alio loco, sequeretur connaturale esse subiecto, ut unum idemque connaturaliter vivat & moriatur, sit enim in uno loco applicata medicina, quæ attendendo ad temperamentum subiecti, non potest non esse efficax, nisi miraculo impediatur, & ex altera parte propinetur uno eodem instanti v.g. venenum, quòd attendendo ad temperamentum, non potest non esse mortale, nisi accedat miraculum, jam hoc ipso connaturale illi erit, & vivere, & mori. Item in uno instanti, sit in tenebris in loco A, & in loco B, sit in luce, tunc eodem instanti, connaturaliter & deberet esse videns, & non videns. *Neque valet, si dicas, venenum pharmaco, tenebras luce destruendas, non inquam valet, quia etiam pharmacum veneno, & lux tenebris, destrui deberet, nam non una pars accidentium, sed utraque simul convenire debet. Consequenter inferes, quòd possit portare in uno loco pondus, quo majus portare non possit, & in alio loco, aliud simile, & quia utrobique nonnisi uniter, maximum pondus portabit, non portabit pondus majus, quàm portare possit. Et certè, si sequitur ex conclusione data, replicari debere pondus, supponuntur etiam replicatæ vires, & sicut ex replicatione ponderis, sequitur contra nos, à replicato portari plus quàm aliàs posset, ita sequetur contra illos, non portare replicatum plus quàm possit, siquidem replicantur ipsæ vires.*

DICENDUM est secundò. *Possibile esse, ut in uno loco replicatus eliciat unum actum, & ali-*

um in alio, quamvis illi inter se respectu ejusdem subiecti, & obiecti, saltem naturaliter impossibiles sint.

PROBATUR primò. Quia in hoc nulla est implicantia.

PROBATUR secundò. Accommodatione argumenti, suprà, primo locò facti.

CONFIRMATUR. Vi replicationis, acquirit creatura æquivalentiam quandam ad plura, quæ æquivalentia in hoc inter alia fundatur, quia concursus replicativus & ponens locatum, in loco B, cum antea fuerit nonnisi in loco A, & concursus primitus conservativus, qui continuatur in loco A, sunt concursus distincti, poterit ergo unus desinere, non desinente alio, facereque æquivalenter duo, vi cuius æquivalentiæ ad duo, potest esse hic, & non esse hic, esse productum actione uniter, & non replicativè causativà, non esse productum actione uniter sed replicativè causativà. Ergo ratione ejusdem æquivalentiæ poterit salvari, ut hic amet, illic oderit.

PROBATUR tertio. Si non posset creatura intellectualis, in uno loco amare, in alio odisse, sequitur debere componi inter se, amorem & odium, quod repugnat, & quod solum, ut evadant oppositi, dicunt utrobique debere esse, nonnisi amorem. Sit enim v.g. Petrus replicatus, Paulus item replicatus, in uno loco, Petrus replicatus demus quòd Paulo replicato lethalliter infligat vulnus, Petrus, ex principiis Amici, non est necesse, ut vulneret in alio loco Paulum. Supponamus eundem Paulum, in alio loco defendere salutem Petri contra alium, in hoc loco amabit Paulum, & quia amare non potest, quin etiam in alio loco oderit, utroque loco, & odisse debebit, & amare. Quod absurdum, in nostris principiis non sequetur, nam hic tantum amabit, illic tantum oderit.

Punctum Difficultatis 3.

Argumenta in Contra.

OBJICITUR primò. Si vera conclusio, sequitur eundem hominem, posse in uno loco peccare, in alio non peccare, adeoque unum & damnari, & salvari.

RESPONDET recentior Suar. Quòd fieri quidem possit, ut in uno loco peccet, in alio non peccet, utrobique tamen spoliabitur gratiâ, quia gratia, non est per ordinem ad locum, sed ad personam, bene vel malè operantem, ut autem censeatur, persona esse malè operans, sufficit, ut in uno loco malum operetur, bonum enim est, ex integra causa. *Hæc Responsio*

NON

NON SATISFACIT. Tum quia ex vi huius principii, quod bonum sit, ex integra causa non inferitur, quod si in uno loco amet Deum, non possit in alio odisse. Ergo ex eodem principio non inferetur, illum in utroque loco, debere spoliari gratia. Tum quia ex eo, quod gratia non sit, per ordinem ad locum, non sequitur, utrobique perdendam, quia etiam actus, qui eliciuntur ex præhabitis speciebus impressis, non dependent a loco, & tamen per Suar. non est necesse, ut si illis in uno loco utatur, debeat etiam uti in aliis. Tum quia sicut ipsa natura, cum suis potentiis, ita & ratio personæ tunc replicatur, sed ex vi replicationis potentiæ, potest facere unum, non facere idem in alio loco, ut censet hic recentior Suar. Ergo etiam ex vi replicate personæ, potest in uno loco habere gratiam, in alio non habere. Tum quia hæc responsio, non est conformis pluribus principiis Theologicis, tale est, quod neminem Deus per gratiam deserat, nisi ipse deseratur per peccatum, hæc autem Responsio dicit, quamvis non peccet, adeoque hic peccando non deserat, hic tamen sit a gratia deserendus. Deinde vivens posset per penitentiam delere peccatum, adeoque recipere gratiam, quid ergo fiet, si in alio loco moriatur, in quo non peccavit, & tamen jam deberet esse in inferno, utpote non decedens in gratia, quæ supponitur ab illo ablata. Dicere autem talem ad tempus cruciandum sub conditione, si superstes non penituerit, non valet; nam hoc secundum usurpatos articulos non procedit, qui nullam admittunt post mortem redemptionem, & absolutam in morte agnoscunt Dei iudicis sententiam, ad quos articulos, si procedere possit responsio ut potest, probabilior erit. *Hinc*

RESPONDETUR. Concedendo sequelam. Verè enim, etiam in dicto casu, potest de illo replicato, ac de duobus discurri; dubitari tamen posset: an esset futurus completè beatus, siquidem replicatus, esset, in summa miseria.

INSTABIS primò, cum aliquibus apud Amic. Ut actus meritorius constituat hominem iustum, & demeritorius iniustum, sufficit moralis præsentia actus. Ergo quamvis in uno loco actum peccandi non eliciat, moraliter tamen imputabitur illi.

RESPONDETUR. Quod moralis imputatio actus, etiam transacto actu, duret, sed fundatur semper, in antecessoria physica ejusdem productione, non implicat autem, ut in alio loco physice non producat actum peccaminosum, consequenter moraliter illi non imputabitur.

INSTABIS secundò. Peccatum in capite sufficit ad inquinandos posteros: Ergo multo magis sufficiet, identitas realis, in replicato.

RESPONDETUR. Negando consequentiam,

quia constat de pacto divino, pro antecedenti, nec ad illud peccatum potuissent illi physice concurrere, vel non concurrere, hinc jam spectari debuit ratio peccati, merè in capite, quia autem pro consequenti, nulla est revelatio, estque replicatus, capax, ut dum in uno loco Physice peccat, in alio loco Physice non peccet, sit ut peccatum in uno loco factum, non possit eidem in alio loco imputari.

INSTAT tertio Dica. disp. 5. de Euchar. num. 222. Non potest homo in uno loco amare, in alio odisse: ergo nec peccare in uno, in alio mereri. Antecedens probatur, quia huiusmodi actus, non solum pendent à potentia, ut à subiecto recipiente, sed ut à principio efficiente; non habet autem potentia vim efficiendi simul duos actus contrarios, quia huiusmodi actus, sese omnino destruunt ex parte objecti, unus enim destruit objectum alterius.

RESPONDETUR. Neg. Antecedens. Negatur item, quod potentia præcipue replicata, non habeat vim efficiendi, sicut motum & quietem, ita actum amandi & odiendi. Negatur ulterius, hos actus destruere sese, ex parte objecti, nam licet non possit idem objectum esse bonum & malum, nam de eodem, & ratione ejusdem, verificaretur, est, & non est, sed duobus illis actibus positus, non de eodem, sed de diversis entitate actibus, verificaretur, est & non est, amat & odit.

OBJICIT secundò Amic. Licet cognitio & appetitio, non fiat in utroque loco Physice & informativè, est tamen in utroque loco objective & intentionaliter, saltem respectu animæ intelligentis & appetentis, quod sufficit, ut anima in uno loco informata uno actu, non possit in alio oppositum elicere, nam tota repugnantia, quæ est inter hos actus, est penes objectum, quia unum destruit objectum formale aliud, nempe veritatem falsitatem, & è contra. Assumptum probat. Eadem anima, quæ cognoscit objectum, per potentiam imaginativam, in una tantum parte corporis, in qua potentia illa residet, simul appetit per appetitum sensitivum, in alia parte corporis residentem, at non posset anima appetere objectum, in alia parte corporis, in qua non informatur actu imaginationis, nisi in ea parte corporis tale objectum cognosceret, cum nequeat in incognitum ferri. Ergo potest cognoscere objectum, etiam ubi actu cognitionis non informatur. Nec impedit, quod anima sit in uno loco, replicata autem in duobus, v.g. quia hæc discontinuatio non est entitativa, sed localis.

RESPONDETUR in forma negando maiorem, probatio illius non evincit: nam multi Recentiores censent, etiam appetitum residere in cerebro, vel si non residet in cerebro, transmittitur aliquid simile speciebus visibilibus, ad appetitum in corde residentem, vel si neque sit

ulla transmissio, referendum id erit, in naturalem Sympathiam, & si est impedibilis, vel illa transmissio, vel sympathia à Deo, cur etiam divinitus non potest fieri, ut impediatur volitio objecti, ne sit etiam in alio loco, accedente præcipue replicatione, quæ licet non adferat discontinuationem entitativam, adfert nihilominus replicationem entitatis, quæ sufficiens est, in ordine ad talia, ut replicatus habeat se, ac se habent duo entia.

INSTAT idem. Ergo etiam posset Angelus existens in una parte sphaeræ suæ locabilitatis, ignorare, quæ noscit in alia parte.

RESPONDETUR. Negando Sequel. quia Angelus existens in tota sphaera, non est in illa replicatus: Si non est replicatus, non possumus illi, æquivalentiam ad plura distincta, realiter tribuere, adeoque neque quod cogitet, tanquam duo v.g. distincti realiter Angeli.

OBJICIT tertio idem. Non potest Anima in uno loco mereri, in alio demereri. Quia gratia & peccatum non solum sunt causæ Physicæ, sed etiam morales, hinc censentur permanere, etiam transactæ. Cur ergo eadem moralitas, transfundi non poterit, etiam si in uno loco peccet, ut in utroque perdat gratiam.

RESPONDETUR. Quamvis peccata & gratia, sint causæ etiam morales, semper tamen antecedenter exigunt Physicum esse, seu exercitium actus. Unde etiam peccatum durat habituale, quia præcessit actuale, cum ergo in utroque loco, ut consentit ipse Amicus, actus elicitus non sit, ne contra Trid. prius deserat nos Deus, per gratiæ ablationem, quam nos illum deseramus positione peccati, sit ut ubi peccatum non elicitur, illic non auferatur gratia.

INSTARI potest ex eodem. Demus replicari solam humanitatem Christi, illa humanitas peccare non posset, & si peccaret, constitueret humanitatem, prout unitam verbo peccatricem, dicereturque Deus peccator, quod est absurdum.

RESPONDETUR imprimis. Spectando robur ipsius argumenti, quod dato peccato illius humanitatis replicatæ, non peccaret adhuc humanitas, qua unita verbo, consequenter nec peccaret Deus, quia supponitur non esse replicata unio substantialis hypostatica, fundans communicationem idiomatum, & sicut illa opera, quæ ita replicata faceret, non dignificarentur Personæ Verbi, utpote illi sic replicatæ non unita, ita nec peccatum illud refunderetur in Verbum, cum sit penes Verbum debitum regendi humanitatem, ex suppositione nonnisi unionis.

RESPONDETUR secundo. Replicatæ etiam solâ humanitate, non posse illam adhuc peccare, id autem ex duplici capite colligi potest imprimis: quia connaturaliter, nulla natura ope-

ratur, nisi terminatâ supposititalitate, & quia illa humanitas replicata, ex vi principiorum Amici, non haberet adhuc personalitatem creatam, sit ut peccare non possit, & licet quidem miraculose possit elicere natura actiones etiam spoliata personalitate, non possit tamen elicere actiones peccaminosas, quia actionum, quas illa natura spoliata personalitate eliceret, specialis auctor esset Deus, qui tamen actionum peccaminosarum non potest specialis esse auctor. Aliud etiam principium adferri potest, cur non possit replicata humanitas peccare, quia Verbo, quod est essentialiter sanctitas, tribuenda est omnis possibilis, seu maxima sanctitas, major autem foret sanctitas, si id quod est sua humanitas, nullibi peccare possit, ratione unionis substantialis ad se, saltem in uno loco retentæ, tale autem nullum principium reperitur in Petro replicato.

OBJICIT tertio Arriaga, & cum illo recentiores. Petrus in uno loco positus, vel si in eodem loco multiplicem Ubicationem haberet, non posset in eodem loco amare & odisse. Ergo nec in diverso.

RESPONDETUR. Si non supponatur in uno eodemque loco reproductus Petrus, non poterit illos actus diversos, saltem naturaliter habere, nam illud posse habere, infundatur æquivalentiæ, ad duo distincta realiter, quæ independentè à reproductione non habetur; consequenter nec fundamentum compatiendi illos actus.

INSTABIS. Si posset Petrus in uno loco amare, in alio odisse, in uno peccare, in alio non peccare, dabitur distinctio virtualis in creatis, in ordine ad prædicata primò intentionalia, consequenter & Mysterium Trinitatis, ut ex alibi dictis scitur.

RESPONDETUR retorquendo argumentum. Esse in uno loco tantum, non esse in uno loco tantum, sunt prædicata physica, & tamen competentia replicatæ uni eidemque entitati. Neque valet, si recurras ad duplicem ubitatis modalitatem, quia multi eam ex oppositis negant, & quia de illa redit quæstio, quomodo entia possit tribuere, tam distinctum Physicè prædicatum, si illud non est in se illorum capax. Datâ autem æquivalentiâ prædictâ, nondum sequitur Mysterium Trinitatis in creatis, quia quando communicatur indistincta à Paternitate, v.g. natura, non communicatur reproducta, nec ullo modo replicatur, immò nec replicari potest.

Continuatur Solutio.

OBJICIT quarto Maurus Qu. 28. Principium proprium, ex quo per sensum venimus in cognitionem certam de distinctione inter homogenea sensibilia, non potest falsificari per ullam poten-

potentiam, sed principium proprium, ex quo venimus in cognitionem certam distinctionis inter res homogeneas sensibiles, est quod habeant diversas ubicationes circumscriptivas, v. g. ego videns albedinem A. existentem in uno loco, & albedinem B. existentem in alio, statim cognosco illas esse duas, & non unam albedinem: Ergo nec per divinam quidem potentiam falsificari potest hoc principium.

RESPONDETUR. Hoc argumentum multum probat, quia probat ne divinitus quidem posse separari accidentia panis à pane, quia principium ex quo per sensum venimus in cognitionem certam de substantia panis, non potest per ullam potentiam falsificari, hoc autem principium, est, hæc albedo, hic sapor, hic color, hæc combinatio accidentium. Rursus omnes admittunt, principiis quidem Metaphysicis, ne divinitus quidem oppositum fieri potest, secus principiis Physicis, unde est principium Physicum: agens necessarium applicatum suo passo agit, & tamen ejus actio miraculose impediri potest; ignis calefacit, & tamen divinitus frigidificare potest, & sic ulterius. Denique dici potest, quod principium proprium secundum quod ipsum principium veritatem in se continet, falsificari non possit. Porro principium hoc: unum corpus nunquam est in pluribus locis circumscriptivè, continet veritatem cum restrictione: viribus scilicet naturæ, & secundum suam exigentiam, nullumque tale corpus dari potest, secundum cursum naturæ, sed id non præjudicat dispositioni omnipotentis, & sicut quamvis una debeat præsentia definitivè, estque hoc principium certum Physicè, tamen hoc non obstante, potest idem habere divinitus plures præsentias definitivas, ita & in præsentia.

INSTAT primò idem. Possumus dubitare, an omnes palmi albedinis non sint unus palmus replicatus.

RESPONDETUR. Quamvis angeli videant, rem spiritualementem unam occupare posse plura definitiva spatia, cur tamen non dubitant, quod tantum sit res una & non plura individua spiritualia? cur item videndo accidentia panis sine substantia, non dubitamus esse etiam accidentia parietis sine pariete, & panis profani nullam esse substantiam, sed sola accidentia: sicut ergo in istis recurrimus, hæc non esse affingenda, nisi ratio, experientia, fides urgeat, ita & in præsentia.

INSTAT secundò idem. Principia, quibus intellectus assentitur ex terminis, & non propter experientias sensibiles, falsificari non possunt, v. g. omne totum est majus sua parte, sed quod quæ sunt in pluribus locis circumscriptivè, sint plura, notum est ex puris terminis, cum profecto nemo possit per ullam experientiam deprehendere, quod totum frumentum mundi, non sit unicum granum replicatum, ergo licet non

sit æquè evidens hoc principium ac alia, est tamen æquè infalsificabile; nam etiam principia non omninò evidenter sed probabilia, possunt esse omninò infalsificabilia.

RESPONDETUR, in primis licet nemo possit per experientiam ullam deprehendere, quod non sit substantia panis sub quocunque pane, non licet inferre quod non dentur accidentia panis sine substantia panis; ita nec ex eo, quia nemo per ullam experientiam potest deprehendere, quod totum frumentum mundi, non sit unicum granum replicatum, inferri non potest quod unicum granum, divinitus replicari non possit. Rursus aliud est; hæc quæ sunt in pluribus locis circumscriptivè, sunt plura, & aliud; quod est in pluribus locis circumscriptivè, est plura: primum illud est verum, ly enim, quæ pluralitatem entitativam importat: secundum est falsum & non probatum. Hinc directè negatur minor. Concedo, quod per experientiam nemo deprehendere possit, quod frumentum totius mundi non sit granum unum replicatum, sed nego quod id per rationem præactam deprehendere non possit, neque enim ex eo quod aliquid non implicet fieri à Deo, circa aliquid, inferri debet factum jam esse. Negatur item, quod principia probabilia æquè sunt infalsificabilia ac Metaphysica, nisi fortè sumantur secundum quod veritatem in se continent. Et ita hoc principium, si mater est diligit filium, quia continet veritatem de ut plurimum, non potest moraliter falsificari, sed absolute loquendo falsificari potest, quomodo autem contineat veritatem principium de loco circumscriptivè occupato, supra dictum. Hinc negatur hæc propositio, principia non æquè evidenter, sunt æquè infalsificabilia.

INSTAT potest tertio. Illud principium; omne totum est majus sua parte, falsificari non potest; ergo neque hoc principium; Quod est in pluribus locis circumscriptivè, est plura.

RESPONDETUR, negat: Consequenter. Quia illius primi implicantia est, & conceditur ab utraque parte; sed nego talem implicantiam posse dari in casu secundo. Unde in Logicis dictum; certò moraliter, posse oppositum contingere, physice loquendo, consequenter potest esse vera v. g. mater, & non diligere filium; certò item physice potest contingere oppositum absolute loquendo v. g. ut ignis frigidificat, sed certò metaphysice ne divinitus quidem oppositum fit: Certum autem Metaphysicum deprehenditur inter alia ex ipso implicat, implicat autem ne totum sit majus sua parte, non implicat verò, ut unum sit in pluribus locis circumscriptivè.

Obijciunt quintò idem. Pars non potest esse æqualis toti ne divinitus quidem; sed si posset corpus replicari circumscriptivè, pars posset esse æqualis toti, nam ubicatio circumscriptiva mensurat rem ubicatam, eò quod palmus ubicationis

cor-

correspondeat palmorei ubicatæ, digitus digito. Ergo tanta est res ubicata, quanta est ubicatio ipsius, sed posset ubicatio medietatis esse æqualis ubicationi totius, si medietas replicaretur per aliam ubicationem æqualem, ergo medietas posset esse æqualis toti.

RESPONDETUR. Alia est hæc propositio; non potest esse æqualis toti, & alia, pars non potest occupare locum tantum, quantum aliâ occupabat totum. Primum illud est verum, secundum est falsum, ut ostendit etiam experientia rarefactionis, ubi pars rarefacta, totum locum occupare potest, quem occupabat totum densatum: hoc autem secundum contingeret posita replicatione. Ubicatio autem circumscriptiva mensurat rem ubicatam hoc sensu, quod quanta est ubicatio, tantum etiam spatium occupat ubicatum, ut scilicet si ubicatio sit tripalmaris, ubicatum etiam sit extensum ad tres palmos, sed non mensurat rem ubicatam, secundum rationem ipsam entitatis suæ, ad quam attenditur in dicto principio, & non ad occupationem spatii.

INSTAT. Quæ sibi congruunt sunt sibi æqualia, sed medietas replicata congrueret toti, ergo esset æqualis toti.

RESPONDETUR. Quæ sibi congruunt in eo, in quo congruunt, sunt sibi æqualia, non tamen in quo non congruunt, non autem congruunt sibi medietas replicata quoad entitatem cum toto, nec congruunt replicata pars, cum non replicato toto, sed cum replicato toto; quod replicatum, majus spatium natum est occupare, si æque replicetur ut pars v. g. si pars bis replicetur, & totum bis, semper majus spatium, occupabit totum.

DIFFICULTAS III.

De Actione replicativa.

PRÆMITTO primò. *Duplicem actionem cogitari posse, per quam aliquid replicetur.* Prima, quæ appellatur actio adductiva: Altera, quæ appellatur productiva: per actionem adductivam, intelligitur productio solius ubi, sine ulla actione, quæ sit terminata, ad ipsam rei entitatem, & secundam illius, in suo esse, productionem. Quæritur ergo, per qualem actionem fiat replicatio.

PRÆMITTO secundò. *Quamvis in hac questione, respiciendum sit ad præsentiam localem, quæ habeatur in hoc universo, sed & universalis, id decidendum est, quia etiam extra cælos, possunt entia replicari. Cur non enim?*

PRÆMITTO tertio. *Aliquos Theologos, ut videre est apud Lug. Disp. 7. Sect. 2. & sequentibus; censere, ad salvandam substantialem conversionem, quæ sit in Eucharistia, necessariam esse reproductionem corporis Christi, inter quos est Coninck ibi*

dem citatus, sed aliqui, non censent quidem, hoc esse necessarium, ad salvandam substantialem conversionem, quod expressè docet Amic. disp. 18. de Euchar. Sect. 1. n. 28. ad salvandam tamen substantialem præsentiam, seu substantialem replicationem, necessariam esse actionem productivam, ut videre apud eundem est sect. 4.

DICENDUM est primò. *Replicationem non fieri, per actionem solam adductivam.* Ita Amic. Coninck, & alii contra Lug. citat.

PROBAT primò Amicus. Sola actio adductiva, & collocatio ubi distincti, de se sufficiens non est, ad substantialiter replicandum subjectum, in loco distincto. Quod ipsum probat; Quia nulla forma potest conferre subjecto effectum formalem, quem non habet: At ubi non continet substantialem replicationem subjecti, quia ubi, est tantum modus, à subjecti entitate distinctus, uniens subjectum cum loco: Ergo non continet substantialem subjecti replicationem, quia nulla forma potest conferre, nisi quod habet in se. Ergo si ubi non habet in se. Ergo si ubi non habet in se, non poterit subjecto dare substantialem replicationem, quæ præter unionem subjecti cum loco, includit ipsam entitatem subjecti.

RESPONDERI posset Negando, esse de ratione replicationis, ponere replicationem substantialem subjecti, esseque argumentum, quasi de subjecto non supponente. Sufficitque uniter se habentis substantiæ, quod entitatem positionis duplici loco, sicut anima habet ubi, & in pede, & in capite, sine ulla replicatione substantiæ, habendoque esse uniter, ita & in præsentia.

INSTAT primò idem. Primò natura intelligitur subjectum, per suam entitatem, indistans à loco, quam per ubi uniat, formaliter loco. Ergo per ubi, non habet formaliter, ut fiat entitativè indistans à loco. Ergo hoc debet habere ab actione reproductiva. Probatur Antecedens. Quia entitas præsupponitur ad ubi, à quo ubi, tantum formaliter habet, ut uniat positivè cum loco. Quod ipsum probatur: Quia nullum ubi, dat formaliter subjecto, ut fiat entitativè indistans à loco, cum quo illud unit, sed supponit illud, vel per motum localem, vel per creationem, ibi positum, esseque indistans.

RESPONDERI potest in Modalium principiis, negando, prius naturâ subjectum esse indistans, dicentque creationem, vel motum localem, hoc solum facere, ut acquiratur hoc potius ubi, quam aliud, ita tamen, ut ante illud, non detur indistans.

INSTAT secundò idem. Unio substantialis, non aufert subjecto, nisi esse uniti, supponitque illud jam aliunde habere esse, & si ponatur unio, quæ uniebat albedinem cum hoc subjecto, unire eandem cum alio subjecto, non poterit, nec dare

dare esse alibi: Ergo nec novum ubi id facere poterit.

RESPONDETUR imprimis. Eadem unio, non potest cum alio subiecto, eandem albedinem unire, quia est essentialis determinatio, tenens se etiam à parte huius subiecti. Consequenter non poterit facere, ut in alio loco sit, jam autem ubi replicativum, de natura sua, habet rem replicare, non quidem per reproductionem entitatis, in quo convenit cum unione, sed per replicationem, ratione plurificari. Ubi, in eadem uniter posita natura. Deinde, cum non sit de ratione unionis, ponere in loco, fit ut illa unio, non habeat vim replicandi, jam autem est de ratione ubi, ponere in loco, hinc ubi replicatum, bene poterit ponere in loco duplici.

PROBARI potest secundò Conclusio. In replicatione, vel est substantialiter præfens Petrus, vel non est substantialiter præfens: si non est substantialiter præfens. Ergo neque illuc est replicatus Petrus; Petrus enim importat solam substantiam. Quod si in replicatione est substantialiter præfens Petrus. Ergo debet replicari illius substantia.

RESPONDERI potest. In replicatione, esse substantialiter præfentem Petrum, replicarique illius substantiam, sed replicatione adductivâ, hoc est contributivâ novi ubi, non replicatione productivâ pluries ejusdem entitatis, & hoc modo non nisi rem replicari sufficit, & non implicat.

INSTABIS. Impossibile est replicari Paternitatem, & non replicari ipsum esse Patris. Ergo etiam impossibile est replicari ubi, & non replicari entitatem.

RESPONDETUR. Etiam hinc replicari entitatem actione adductivâ, non reproductivâ, præcipuè, cum ipsa paternitas, per multos modalium, sit indistincta modaliter, secus per multos eorum, ubi, quamvis autem ipsum ubi esset indistinctum, saltem non demonstratur distinguibile non esse, Consequenter in hac suppositione, replicari poterit. Deinde non potest replicari paternitas, nisi ipsum esse Patris replicetur, quia ipsa paternitas, est nata formalis rationem Patris; jam autem ipsum ubi, non est natum formalis substantiam rei, cui competit ubi; hinc replicato ipso ubi, & de novo producto, non erit necesse produci, ipsam substantiam rei. *Hinc aliter*

PROBATUR tertio. Tum quia, vel habet replicatum Corpus, negativam suam præfentiam, præter præfentiam positivam, ab illo ubi replicante desumibilem, vel non habet: Si habet, replicari per actionem reproductivam debuit: si non habet: Ergo nec habet illuc suam substantiam, cum per modales, illa negativa præfentia, sit indistincta à substantia locari. Tum quia, si non poneretur ubi distinctum productum, non haberetur ubi replicatum. Er-

go etiam si non ponatur reproducta entitas, non erit illic substantialiter replicatè præfens: Tum quia, si in eodem loco poneretur duplex ubi, quod scilicet successivè aliàs esset acquirendum, non faceret in eodem loco, nisi uniter illam substantiam esse. Ergo etiam si supponatur duplex distinctorum locorum ubi, non facit illam substantiam, nisi uniter esse. Unde ergo rogo, quoad substantiam erit, in utroque loco? Tum quia, si Petrus Romæ existens, ponatur etiam Parisiis, deturque scientia intuitiva ejusdem, alicui, non nisi prout existit Parisiis, vel videbit illic esse non solum ubi illius, sed & substantiam illius: Si solum ubi: Ergo dabitur modus, sine modificato. Ergo illic non est Petrus: Si videbit etiam substantiam illius, si illa non nisi quoad sum esse uniter est, quomodo etiam videbitur Parisiis? debet enim illa substantia, prout distincta, ab ubi, uniter esse, quia nullo modo, ut ita dicam, plurificatur. Tum quia, talis replicatio, secundum substantiam, utrobique reperibilem spectata, difficilius esset præ præfentia immanitatis divinæ, nam quod una res non replicata ubique, tamen tota existens occupet spatium divisibile, habetur ejus exemplum, vel in ipsa anima rationali, sed ut una res in se non multiplicata, & tamen occupet disticta spatia, id longè est difficilius.

Universalis tamen, & independenter à sententia modalium, sic arguitur pro Conclusionem. Impossibile est, transire à contradictorio ad contradictorium, sine sufficienti mutatione. Ergo & à non esse præfentis per substantiam, ad esse præfentis per substantiam. Sed nisi ponatur productio iterata ipsiusmet substantiæ, non dabitur ulla sufficiens mutatio ad transitum, ad esse præfentis per substantiam. Si enim esset aliqua mutatio, esset ipsummet ubi. Sed hæc mutatio, non est sufficiens. Tum quia non datur ullum superadditum ubi. Tum quia quamvis daretur superadditum ubi, illud ubi ipsamet substantiam, quoad esse substantiale, & faceret esse non uniter substantialiter, & non faceret esse non uniter: faceret quidem esse non uniter substantialiter, quia aliàs corpus non esset substantialiter in duobus locis; non faceret autè esse non uniter substantialiter, quia tua positio est substantiale illud esse, uniter se habere, quoad substantiam, & replicari non nisi secundum ubi, & si ubi illud faceret esse substantiam, non uniter substantialiter, hoc ipso reproductionem adferet substantiæ, quia esse uniter substantialiter, importat uniter positum ipsum esse substantiale. Ergo & esse non uniter, sed pluriter substantialiter, importat pluriter positum esse substantiale. Sicut enim uniter identificatur uni, non pluribus substantiis, ita esse pluriter substantialiter, identificari debet pluriter posito, ipsi esse substantialis.

DICENDUM est secundò. *Postiâ actione reproductivâ, non est necesse, superaddi ullum ubi.*

PRO-

PROBATUR primò. Quia hujus superadditionis, nullaneccessitas.

PROBATUR secundò. Quia positâ productione uniter substantiæ, non est necesse addere illi. Ubi quodpiam distinctum, ut supra probatum est: Ergo etiam positâ productione pluriter ejusdem substantiæ, non est necesse addere illi Ubi distinctum.

PROBATUR tertio. Ipsum Ubi, si pluriter ponatur, sufficiens est sibi, ut sit in pluribus locis, vel bis in eodem: Ergo etiam ipsa substantia pluriter posita, in circumstantia indistantiæ, erit sibi sufficiens, ut sit in pluribus locis: Sicut enim tu dices ipsum Ubi, esse sibi rationem formalem indistantiæ ita pluries substantialiter posita substantiæ, in circumstantia indistantiæ, est sibi ratio formalis præsentia.

DICENDUM est tertio. *Implicare ut salvetur replicatio, sine reproductione ejusdem entitatis.*

PROBATUR primò. Quia impossibile salvare transitum, à contradictorio ad contradictorium, sine sufficienti mutatione, quæ non potest ostendi in replicatione, nisi ponatur reproductio, quia si esset aliqua mutatio, esset à duobus locis indistantia, de hac ipsa quaeritur, quomodo haberi possit, ita ut utrique loco, substantialiter conjungat locatum, si ipsum locatum in se uniter est.

PROBATUR secundò. Quia si daretur prædictus modus replicationis, vel esset uniter, non nisi substantialiter illa substantia replicata, vel esset pluriter: Si esset uniter, Ergo non esset in utroque loco, quoad substantiam; Si pluriter quoad substantiam, quomodo id habere potest, sine plurificatione ut ita dicam substantiæ, Verbisque in præsentia discrepant, pluriter esse quoad substantiam, & plurificari quoad substantiam.

PROBATUR tertio. Quia esse indistans, est concretum, ex locabili & ex indistantia. Jam autem, si non esset duplex indistantia, non posset esse aliquid in duplici loco. Ergo etiam si non sit pluriter substantia, non potest esse in pluribus locis substantialiter, quomodo autem est pluriter substantialiter, sine plurificatione substantiæ? Et certè, ut sit substantia uniter in loco, non sufficit sola indistantia formalis, sed requiritur ipsum esse v.g. substantiæ, quod debet necessariò supponi productum uniter. Ergo etiam ut sit substantia pluriter in loco, non sufficit sola indistantiæ formalitas, sed requiritur pluriter ipsum esse substantiæ, quod non potest esse, sine reproductione.

Solvuntur Objectiones.

OBJECITUR primò. Nulla est necessitas multiplicandi has productiones, sufficitque hoc fieri per Ubi distinctum.

RESPONDETUR.. Major est multiplicatio En-

tium per Oppositos, quàm per Nos. Major enim est multiplicatio, si dicantur nova Entia produci, quàm si dicatur, unum idemque reproduci. Nam ex priori productione, sequitur poni plura entia, ex reproductione autem sequitur poni, non nisi unum Ens, licet pluriter. Deinde adest etiam necessitas, quia Vtrobique non potest intelligi substantialiter præsens locale.

OBJECITUR secundò Lug. Angelus, qui erat in hoc palmo spatii, sine ulla replicatione, retento illo palmo, potest se extendere, ad alios duos palmos, sed solum per productionem novæ præsentia. Ergo etiam eodem modo, poterit à Deo poni in spatio distanti, non positâ novâ productione, sed positâ solâ novâ præsentia.

RESPONDETUR. Missis aliorum responsionibus, imprimis quod argumentum hoc, procedat à minori ad majus, viâ affirmationis; ad eum modum, quo si quis probaret: posse animam informare partes materiæ non aggeneratas, quia potest aggeneratas, argueret enim à minori ad majus viâ affirmationis ita & in præsentia, difficilius enim est, esse in pluribus locis adæquatis, hinc non potest per idem salvari illa præsentia entis replicati, per quod salvatur aliàs præsentia prædicta Angeli. Disparitas etiam in hoc est, quia Angelus, ut possit se intra suam spheram extendere, habet principium in seipso, hoc est actum suæ voluntatis, & virtutalem suam localitatem; non est autem principium, quod salvet esse aliquod ens in duplici loco, sibi adæquato, habendo præsentiam suam non solum localiter, sed etiam quoad suum substantiale esse, nisi ponatur reproductio illius pluriter positæ substantiæ. Ea autem quæ aliàs de Angelis urgentur, & ex supra dictis, & ex Materia de Angelis solvi debent.

OBJECITUR tertio. Si ponatur quod in uno loco possit corpori replicato, convenire unum prædicatum, non convenire in alio, licet illa ceteroqui impossibilia inter se naturaliter sint, evertetur principium assumptum à Trident. quia evertetur principium, de concomitantia, vi cuius replicato corpore, censet Trident. per concomitantiam sequi sanguinem.

RESPONDETUR imprimis. Quærendo ex oppositis, cum concedant posse in uno loco convenire uni, quod non convenit alteri, modò prædicata non sint impossibilia, quomodo per illos non evertatur principium de concomitantia, cum in utroque casu auferatur concomitantia. Porro concomitantia à Trident: requisita est circa ea prædicata, quæ rei ante replicationem, & novi replicationis conveniunt, sed ratione unionis, de cuius principii veritate, nihil, nostrâ Conclusionem diminuit.

INSTABIS. Effectus qui jam productus est, exigit à Divina virtute ne reproducatur.

RE-

RESPONDETUR. Effectus quamvis prodierit à Divina virtute, hoc est, illo operante, habeatque statum existentiae, continetur tamen virtualiter in omnipotentia, nec enim per hoc, quia effectum Deus produxit, privavit se sua omnipotentia, quæ omnia possibilia continet.

DIFFICULTAS IV.

An in eodem loco possint plura corpora poni?

SUPPONIMUS non posse id fieri naturaliter, ipsa experientia id ostendente, etiam consensu quantitati tribuente impenetrationem, quæ tamen quantitas corpora sequitur, restat quærere, an id possit fieri Divinitus.

DICENDUM est. *In eodem loco, posse divinitus esse duo corpora*, quod autem dicitur de duobus, idem de pluribus sentiendum est.

PROBATUR primò. Quia hoc non implicat contradictionem, ut constabit ex solutione argumentorum.

PROBATUR secundò. Quia de facto contigit ea penetratio, ut cum clausis januis intravit Christus, & cum corpusculum ejus sanctissimum enixa est Beatissima.

RESPONDEBIS. Transisse corpus Christi non per transitu medio.

CONTRA. Posito quod corpus ita possit transire, non accipientur verba Scripturæ ut sonant, quomodo enim propriè dicitur; quod transeat clausis januis, si per mediam januam non transeat, jam enim quod sint clausæ vel non clausæ fores, nihil pertinere ad illum motum, impertinensque esset illius clausuræ circumstantia.

PROBATUR tertio. Quia, quod in eodem loco corpora se non compatiuntur, facit vel illorum quantitas, vel ut alii volunt impulsus, quæ omnes causæ divinitus impeditibiles sunt.

OBJICIUNTUR primò paritates aliquæ.

PRIMA paritas. Partes temporis, quæ sunt esse simul tempore. Ergo nec partes quantitatis permanentis.

RESPONDETUR. Si simul essent partes quantitatis successivæ, hoc ipso non essent prius & posterius, quod tamen requirit definitio temporis. Unde sicut prius & posterius non potest esse simul, ita nec partes temporis, nihil autem simile deponit definitio quantitatis permanentis.

SECUNDA paritas. Non potest idem esse æquale duobus quantis, si sit æquale uni. Ergo nec in duobus locis, cum unus sit æqualis locato.

RESPONDETUR. Si sit replicatum quantum, non uni tantum, sed & duobus, poterit

esse æquale, accessu scilicet æquivalentis multiplicationis; consequenter eodem titulo poterit esse locatum æquale duobus locis. Sed quia hic non attenditur ad replicationem, quantum ad præsens, aliter solvitur hoc argumentum, quod scilicet non possit esse idem æquale duobus quantis, in quantum ex illis confurgit tertium quantum majus singulis distributive acceptis, secus si non confurgat majus, illis, cum autem in uno loco positus duobus corporibus non sit majus, hinc utrique illorum potest esse æqualis locus.

OBJICITUR secundò. Si possibile esset in eodem loco, poni duo corpora, sequeretur locum illum & esse à priori corpore occupatum, & non esse: esse ut supponitur, non esse autem, quia ab alio corpore impleri posset, & defacto per miraculum ut dicis impletur.

RESPONDETUR. Licet ab alio etiam corpore, ille locus impleatur, non sufficit ut non dicatur impleri ab illo corpore, quia impletur non per exclusionem alius corporis, sed per exclusionem negationis sui corporis, in illo loco. Simile quid contingit, si duæ totales formæ eandem materiam informant.

OBJICITUR tertio. Ponamus duo gravia penetrari illa & moverentur deorsum, ut supponitur, & non moverentur, quia tunc deberet fieri alia nova penetratio.

RESPONDETUR. Cum supponantur illa gravia penetrata, jam non erit necesse, ut se de novo penetrarent, non penetrabunt etiam locum, quia hic natus est cedere & ambire locatum. Unde tota difficultas, quare duo corpora non possunt esse in eodem loco, non est ex ratione loci, sed ex ratione corporis prius locati, impediens collocationem aliis secum corporis, qua ipsa repugnantia sublata, loco extrinseco, perinde erit penetratum, vel non penetratum ambire, duobusque cæteroqui æqualibus corporibus, idem jam sufficiet locus.

ADDO. Si duo corpora easdem haberent figuras & qualitates, discerni à seipsis non possent, si verò haberent plures colores diversos, fieret color ex duobus conflatis. Si autem illa corpora haberent duas qualitates contrarias, dicit Lugo, quod agerent mutuo contra se, penetratio enim non impedit, sed potius juvat actionem, quia majorem præsentiam intimiorumque illa principia contra agendi haberent.

DIFFICULTAS V.

*De divisione in locum realem & imaginarium
&c. &c. de Oppositis loci.*

DE divisione in locum realem nihil restat dicere, quod non sit tactum supra. De loco imaginario, aliqua perstringenda.

PRÆMITTO. *Quid sit spatium imaginarium.*

EXPLICANT primò aliqui, quòd nihil aliud sit quàm negatio veri corporis, aut veri spatii, quod verum spatium & verum corpus replere posset.

CONTRA est, quia illa negatio, esset negatio negationis, esset enim negatio repugnantia quominus in illo (si detur) existat corpus, jam autem ipsa repugnantia, est negatio. Deinde non attingit ullo modo hæc explicatio formalitatem imaginarii, meræ enim negationes, non sunt quid imaginarium.

EXPLICAT secundò Lug. disp. 5. de Eucharestia. Quòd nihil aliud in re sit, nisi quòd unum ubi fundet talem distantiam ab alio tali, ubi & ita quando dicimus; quod Petrus sit hic, nolumus significare aliquod spatium imaginarium, cur potius sit præsens, sed solum volumus significare Petrum tale ubi habere, per quod tantum vel tantum distat ab aliis præsentis.

CONTRA. Tum quia explicari hic debuit locus imaginarius, per ordinem ad quem formatur quæstio; an in illo sit, nec ne Deus, indubiè autem Ubi est, aliquod ubi, jam illic est Deus. Tum quia hæ ipsæ præsentia salvari solent per spatia imaginaria, non ergo ipsæ sunt spatium imaginarium. Tum quia sine ullo ubi vero, potest esse adhuc quæstio, de ubi imaginario.

EXPLICAT tertio recentior Suar: Spatium imaginarium non aliud esse, quàm spatium reale positivum, sub tali distantia, ad puncta fixa à tali præsentia occupabile. Dicitur autem imaginarium, quod illud imaginemur, quasi actu existens sub certa distantia ad puncta fixa.

CONTRA, hoc ipso, quia illud spatium imaginarium est, ergo non est spatium reale positivum, ex alia etiam parte spatium istud imaginarium, non est merè spatium non existens, ut vult recentior Suar. quærere ergo restabit quid sit?

COMMODIUS dicitur ex Vasq. Arriag. Ovied: Quòd spatium imaginarium nihil aliud sit, quàm spatium mente confictum, quod in re ipsa, nihil est.

RATIO communis est, quia hoc spatium concipitur tanquam existens ab æterno. Si existens ab æterno, cum non sit quid increatum, seu Deus, non etiam est quid creatum, quia nihil est creatum ab æterno. Ergo debet esse nihil. Notione hæc spatii imaginarii traditâ. *Sic:*

Punctum Difficultatis 1.

An Deus sit extra cælum.

DISCENDUM est: *Deum esse extra cælum in seipso.* Ita recentior Suar: cum pluribus quos citat.

PROBATUR primò auctoritate Sacra Scriptura & Patrum: Nam Scriptura expresse docet; Deum esse excelsiorem cælis, & quòd cæli illum capere non possint. Augustinus de Cognitione veræ vitæ c. 29. dicit de Deo; *Totus extra omnem locum.* Similia habet Damas. lib. 1. Fidei c. 17. Athan. Epist. 1. ad Serap. Greg. lib. 2. Moral. c. 8. & Richar. Victorinus lib. 7. de Trinit. c. 23. *Si essentialiter ubique est, ergo & ubi locus est, & ubi locus non est, erit itaque & intra omnem locum, erit & extra omnem locum.* Quæ omnia ut sonant accipi nihil vetat.

PROBATUR secundò. Nihil illud quod est extra cælum, ita se habet ac nihil mundi antequam mundus esset, sed quando erat nihil mundi, seu antequam mundus esset, Deus erat in seipso. Ergo extra cælum est in seipso, minor est certa apud Catholicos, sumiturque ex Phrafi August. in Psal. 122. & ex Tertull. Lib. Adversus Praxeam cap. 5. & Divo Bernar. lib. 5. de Considerat. quorum textus vide apud eundem Suar. Major probatur. Quia sicut nihil mundi hujus, ante hunc mundum, erat nihil, ita nihil mundorum possibile, & nihil rerum ponibile, verè est nihil, & sicut nihil mundi hujus, antecedeat æternitate, positivum mundi hujus, ita nihil possibile alius & alius mundi extra hunc, antecedit æternitate positionem illorum.

Hic ipse medius terminus, sic aliter proponitur.

Prius illo instanti quo Deus creavit primum, quid ex mundo hoc, vel verum erat dicere, est negatio Dei in seipso existentis, vel non erat negatio Dei in seipso existentis. Si erat negatio Dei in seipso existentis, ergo falsa sunt dicta Patrum dicentium, Deum ab æterno extitisse in seipso; quod si in illo priori, non fuit negatio Dei in seipso existentis, nec extra cælum erit negatio Dei, in seipso existentis. Deinde annihilat Deus mundum hunc, illo annihilato præter extrinsecam existentiam mundi nihil mutatur in Deo, si nihil mutatur, eodem se modo habet ut ante. Ergo quoad sua intrinseca, non desinit hic esse ubi desit mundus esse. Quòd si non desit quoad sua intrinseca illic esse, ubi mundus fuit, quoad sua intrinseca, etiam extra mundum erit. Denique, illic ubi potest creatura existere, potest existere Deus, tunc quæro vel incipit illic esse una cum creatura, vel non incipit, sed

sed supponitur esse; si supponatur esse, habetur intentum: si incipit, ergo quoad exercitium non est immensus, quod tamen concederetur illi, data existentia Deitatis in illam et ipsa, etiam extra cœlos, concedendumque est, si nihil oblit, nihil autem obstat.

CONFIRMATUR primò. Existentia Dei in seipso ex una parte non dependet ab ullis spatiis, & distantis, & locis existentibus actu, quod ipsum probatur. Tum quia non dicit ordinem ad aliquid à se distinctum, sed habet se per modum alicujus immanentis. Tum quia de facto ab æterno Deus extitit, & tamen ab æterno Deus erat in seipso ex mente Patrum, ergo esse in seipso, ab existenti spatio, non dependet, & ex altera parte eadem existentia Dei est necessaria, est enim ipsa ejus immensitas radicalis, ergo cum necessaria sit, etiam extra cœlos Deum ponet, extra quos ut in se sit spatio Physico non indiget. Et certè quæro, an hoc mundo ita circumscribatur Deitas, ut totum esse Dei concludatur, hoc mundo, non solum esse, ut ita dicam locale, sed etiam esse Dei, in se. Si non concluditur. Ergo est extra mundum in se; si concluditur. Ergo non ita se habet Deus respectu nihili mundorum possibilem, ac se habuit respectu nihili mundi præsentis, quia quando erat nihilum mundi præsentis, erat Deus in se per Patres. Porro nomine Dei extra cœlos in se existentis intelligitur divina immensitas, quam non est necesse, alicubi de novo poni, licet ut aliquid dicatur ab illa indistare, & ut dicatur esse formaliter in loco, necesse sit ponere locum aliquem, vel corpus aut ens aliquod quo sensu alias in simili dicta, accipienda. Ly autem ibi vel ubi accipitur hic non pro ubi vel ibi locali; sed quantum ly ubi vel ibi, est quid commune ad locum, & ad existendum in seipso, ad eum modum quo PP. quærentes, ubinam ante mundum conditum Deus fuerit, dicunt illum fuisse in seipso. Et jam tunc ubi, sumitur prout quid commune ad existendum in seipso.

CONFIRMATUR secundò. Quasi à definitione, Deum esse extra cœlos in seipso nihil aliud est, quàm Deum eam habere immensitatem, vi cuius ita se habet, ut nullibi verum sit, negationem Dei esse, ut verè nunquam quoad sua intrinseca locum acquirat, sed hoc debet concedi, quia alias quoad sua intrinseca mutaretur Deus. Ergo.

CONFIRMATUR tertio. Deum esse extra cœlos, in seipso non implicat, est item conforme Phrasi Patrum. Ergo hoc concedendum est.

PROBAT tertio recentior Suar: Quia Deus, per suam id habet immensitatem, ut essentialiter sit actu illic, ubi potest esse creatura, ut dictum etiam supra, sed potest esse creatura extra cœlos. Quod probat. Creet Deus no-

vum mundum contiguum empyreo, & super illum creet angelum, annihilat mundum intermedium, inter angelum & empyreum, & tamen creatura manebit extra empyreum; vel si te hæc imaginatio offendit, pone illum angelum creari sub superficie concava alius cœli.

OBJICITUR primò. Esse extra cœlum, est esse per aliquam habitudinem ad cœlum, hæc autem habitudo est habitudo distantie, distantia verò rebus non convenit, nisi ratione quantitatis, quæ Deus caret.

RESPONDETUR. Negari posse imprimis majorem; quia cum Deus erat in seipso ab æterno, non erat per habitudinem, ad hunc mundum, sic nec modò, si ponatur Deum extra cœlos existere, dicet habitudinem hanc. Deinde quamvis distantia rebus conveniat non nisi ratione quantitatis, hæc debet esse non in ubicato, sed ratione negationis quantitatis interceptibilis inter ubicatum & spatium, ubi supponitur ubicatum esse, quod etiam in præsentia de Deo verificabitur, inter quem & inter, extra cœlos, nulla est interceptibilis quantitas.

OBJICITUR secundò. In nihilo Deus esse non potest, extra cœlum nihil est.

RESPONDETUR in nihilo, per coexistentiam Deus esse non potest, quia coexistentia duorum existentiam importat; Nihil autem cum non existat, nec potest dici Deus illi coexistere. Caterum falsum est, quod improprie in nihilo, proprie autem in seipso, existere non possit, etiam si illic nihil sit. Vel certè extra cœlum nihil est, non ita ut excludatur esse Dei etiam in seipso, sed ut excludatur omnis creati existentia.

OBJICITUR tertio. Si Deus esset extra cœlos, & esset extra illos ut supponitur, & non esset, quia nullibi esse, idem est ac non esse, Deus extra cœlum nullibi esset. Ergo extra cœlos non est.

RESPONDETUR. Nullibi esse cum exclusionem solius loci physici & realis extrinsecique; Nego quod idem sit ac non esse, nullibi tamen esse cum exclusionem tam loci extrinseci, quàm modi essendi in se; hoc demum erit nullibi esse.

OBJICITUR quarto. Deus non potest operari extra mundum, nisi ipsum ponat, seu nisi ipsum locum corporeum ponat. Ergo ex eo quod Deus extra cœlos operari possit, non rectè colligitur, esse illic Deum.

RESPONDETUR. Negando antecedens. Jam enim ante positionem loci, potest illic ipsam positionem loci operari. Deinde, istud extra duplex est, quoddam locale, & sic Deus non est extra hunc mundum; aliud extra negativum, hoc est non intra hunc tantum mundum, & sic Deus est extra cœlos.

Punctum Difficultatis 2.

An Deus sit in spatiis imaginariis.

DICENDUM est. Si esse in spatiis imaginariis sit idem ac extra cælum, Deus est in spatiis imaginariis: si autem esse in spatiis imaginariis idem sit ac existere in spatiis, quæ nos intellectus fingit & imaginatur, in talibus spatiis non est nemine cogitante. Prima Pars probata supra. Secunda Pars

PROBATUR primò. Si Deus daretur in spatiis imaginariis quæ talibus, vel daretur actu nemine cogitante, vel non nisi nobis cogitantibus, Si nobis cogitantibus, ergo non datur, sed cogitatur dari; si autem datur in spatiis imaginariis actu nemine cogitante, contra erit; quia quod non est nemine cogitante, in eo non datur Deus nemine cogitante, quia hoc ipso illud ipsum jam esset nemine cogitante, quia cui convenit aliquid reale nemine cogitante, illud in quantum hoc prædicatum illi convenit, est nemine cogitante, præsentia autem actualis Dei est aliquid reale.

PROBATUR secundò. Si Deus esset in spatiis imaginariis quæ talibus, coexisterentne Deo spatia imaginaria quæ talia, vel non coexisterent? si coexisterent, idque ut supponitur nemine cogitante. Ergo & existerent nemine cogitante, quia, à coexistere, supponitur existere; Quòd si illa spatia non coexistunt Deo nemine cogitante, ergo nec Deus est in illis nemine cogitante, coexistere enim debet Deo, id in quo est Deus. Et certè si Deus esset in spatiis imaginariis quæ talibus, esset in nihilo rei, sed non potest esse nemine cogitante in nihilo rei, in nihilo enim esse, est non esse, sicut enim nihil esse, est non esse, ita in nihilo esse, est non esse, aut in nullo esse. Quòd si in nullo est, falsa erit particularis, in aliquo est. Ergo falsa ulterius erit particularis, in spatiis imaginariis est. Ratio horum omnium à priori est, quia non & nihil sunt particule sublativæ esse, hinc in nihilo esse, est non esse.

PROBATUR tertio ex Vsq. Deus non est in chimæra nemine cogitante. Ergo nec est in spatiis imaginariis nemine cogitante.

RESPONDET Hurtad: Disparitatem esse, quia chimæra non apprehenditur tanquam intercapedo quædam, apprehenditur autem ut intercapedo spatium imaginarium.

CONTRA. Intercapedo illa quæ apprehenditur non est nemine cogitante; sicut nec chimæra. Ergo utrobique non erit Deus.

OBJICITUR primò. Auctoritas Augustini. lib. II. Civit. cap. 5. ubi sentit: *Vaniloquium esse: Si dicas Dei substantiam à tantis extra mundum spatiis absentem esse.*

RESPON-

INSTABIS primò. Sufficit quod Deus sit ibi ubi operatur, non ante, sed solum tunc, cum operatur. Ergo extra cælos non est.

RESPONDETUR. Ex prædicato efficientis, sufficeret ut Deus sit non ante, sed tunc cum operatur illic ubi operatur, sed non sufficit ex prædicato immensitatis & immutabilitatis, quoad intrinseca.

INSTABIS secundò. Si Deus creet Angelum non in mundo, per hoc non debet dici, quod eum creet extra mundum, sed quod eum creet nullibi. Ergo nec Deus debet dici extra mundum existere.

RESPONDETUR. Negando antecedens, creabiturque illic Angelus nullibi loci extrinseci, sed non nullibi, ut excludat esse Angeli illic, ubi est.

INSTABIS tertio. Si Deus creet angelum extra hunc mundum, in spatio aliquo corporeo simul producto, & postea annihilat illud spatium non annihilato angelo & immoto relicto, tunc angelus esset extra cælos non nisi ampliativè, nec esset jam ubi erat prius, sed esset nullibi, jam enim illi auferretur ratio formalis essendi extra cælum, quia hæc petitur ab extremitate locali; & sicut sublata quantitate tollitur extremitas partium, sic sublato corpore tollitur extremitas localis.

RESPONSUM supra; Duplicem esse extremitatem positivam & negativam. Extremitas positiva tunc tollitur, hæc enim dependet à loco sicut extremitas partium à quantitate, sed extremitas negativa hoc est, quod non in cælo esset tunc angelus, verè non tollitur, quòd si non tollitur entitati illius angeli verè coexistit Deus, ita ut inter Deum & angelum nihil sit interceptibile: Si coexistit tunc angelo Deus. Ergo & antè jam illic erat, nam ut dicebam ubi potest esse immensitas Dei, jam illic est.

OBJICITUR quintò. Si Deus est extra cælum, ideo esset quia nisi antecederet illic esset, mutaretur, incipiendo illic esse, sed non mutaretur, quia Deus potest reddi præsens huic mundo, sine ulla sui mutatione.

RESPONDETUR. Redditur Deus præsens huic mundo, & redditur non præsens, si esset mundus sine ulla sui mutatione, quia ubi illud intrinsecum Dei, semper est immutabile, nec dependet ab extrinseco corpore, sed si illud ubi essendi, scilicet in seipso, non haberet Deus, illic, ubi ponitur mundus, verè inciperet esse etiam quoad sua intrinseca. Quando autem Aristot. negat 4. Physic. c. 4. aliquid posse esse in seipso, intelligendus est quòd nihil posset esse in seipso tanquam in loco extrinseco, fortè etiam hanc præsentiam Dei non poterat inferre, quia putabat mundum alium esse impossibilem, consequenter non putabat debere esse extra cælos in seipso Deum.

RESPONDET August. tantum vult DEUM esse extra Caelos, nihil autem ait de spatiis imaginariis.

OBJICITUR secundò. Tempus imaginarium non est aliquid plus quam spatium imaginarium. Sed DEUS verè existit in tempore imaginario. Ego verè etiam existit in spatio imaginario.

RESPONDETUR. Etiam in tempore imaginario quâ tali, non existere DEUM nemine cogitante, licet existat in tempore imaginario, materialiter accepto.

OBJICITUR tertio. Si DEUS non est in spatiis imaginariis, sequitur DEUM propriè moveri localiter; DEUS enim non est in spatiis imaginariis, sed solum in hoc mundo, moveat motu recto mundum versus spatia imaginaria, tunc de novo jam illic DEUS inciperet esse, ergo moveretur.

RESPONDETUR. DEUM non posse moveri ad spatia imaginaria, quâ talia, nisi imaginariè, extra Caelos etiam moveri localiter non potest, quia extra Caelos in seipso existit non potestque moveri ad seipsum, & si spatia imaginaria accipiantur materialiter, hoc est pro esse extra Caelos, sic est in illis.

OBJICITUR quartò. Quod est in aliquo non tanquam forma in materia, nec pars in toto, nec tanquam genus in specie, nec tanquam effectus in causa, nec tanquam invasum in vase, illud est verè in alio tanquam in loco. DEUS autem nullo ex prædictis modis, est in spatiis imaginariis. Ergo est in illic tanquam in loco.

RESPONDETUR. Negando Subjectum minoris; quia DEUS nullo modo est nemine cogitante in spatiis imaginariis. Consequenter dicitur Deum extra Caelos posse aliquid creare, idq; nemine cogitante, sed non creare nemine cogitante in spatiis imaginariis, quâ talibus.

Addo diversas esse has propositiones, DEUS est extra Cælum, & DEUS est in eo, quod est extra Cælum: prima propositio est vera, & significat DEUM esse in seipso, secunda est falsa. Unde etiam per Patres vera fuit hæc propositio, DEUM fuisse in seipso ab æterno, & tamen falsa fuit fuisse in nihilo, cum tamen illud extra Caelos, sit omnino nihil.

OBJICITUR quinto. Si DEUS non esset in spatiis imaginariis, sequitur DEUM posse distare à seipso. Creet enim DEUS tres mundos sibi contiguos, tunc imprimis in lateribus interceptis non esset, quia inter latera supponimus nullum intercepti corpus actu, sed tantum interceptibile esse; Si autem inter latera non esset. Ergo inter se positum in uno mundo, & inter se positum in altero mundo mediarer aliquid, ubi Deus non esset. Imagine- mur rursum medium illum mundum annihilari,

non motis nec annihilatis extremis mundis, in quorum utroque extremo esset DEUS, & non esset in medio, medium enim est spatium imaginarium. Consequenter tunc DEUS distaret à seipso.

RESPONDETUR. Respectu illius medii esset DEUS in seipso, adeoque adhuc non distaret à seipso, spatium autem illud imaginarium, non est, nisi materialiter.

COLLIGES. Nec in vacuo, quâ tali DEUM esse, sed esse DEUM in seipso vacuo posito.

Punctum Difficultatis 3.

De Opposito loci quod est vacuum?

QVÆRES primò. Quid est vacuum? Non accipitur hic vacuum pro otioso, vel pro corpore carente eo intra-posito, ad quod artificialiter vel naturaliter instituitur continentium, quo sensu putamen nucis est interdum vacuum supple nucleo. Nec accipitur hic vacuum pro negatione corporis simpliciter, quia Phil. 1. Cæli textu 59. & 7. Cæli textu 27. expressè negat dari vacuum extra Caelos, quamvis illic sit negatio corporum: accipitur itaque vacuum privativè, prout hic de illo Philosophi, qui cum Aristotele 4. Physicorum textu 60. 65. 76. & 1. Cæli 89. definiunt vacuum. Est locus carens corpore.

Sed difficultas est, quomodo vacuum sit locus, si enim est locus. Ergo est superficies corporis continentis, si est superficies corporis continentis. Ergo est corpus & non privatio corporis.

Duplici id viâ explicari potest. Imprimis entia connotativa, si sint negationes, non raro assumere in recto illa positiva, super quæ fundatur illa negatio, & sic, quia tenebræ, seu negatio lucis fundatur in aëre, ideo in definitione tenebrarum ponitur aër, cum formali, carens luce, hocque toties evenire solet, quoties connotativa entia volumus describere, quid in re sint. Porro vacuum est etiam aliquid non esse, quod non esse, fundatur in esse corporis, cujus latera, ita sunt collocata, ut medium interceptum inter illa latera corpore non impleantur, adeoque formalisetur negatione corporis implentis. Aliâ viâ hoc idem explicatur, in definitione vacui ly locus assumitur, quia scilicet dupliciter spectari potest vacuum. Primò in quantum continetur & interceptitur à loco circumposito. Secundo accipi potest pro ipso continente & interceptiente vacuum.

Secundo hoc modo acceptum vacuum
† ii; est

est locus carens corpore, locus enim illam carentiam ambit. Primo autem modo acceptum Vacuum est carentia corporis, prout connotat locum.

Dicitur itaque vacuum locus ut distinguatur à negatione corporis, quæ est extra Cælos, estque id, quod quodammodo ambit illam negationem, dicitur carens corpore, accipiendo ly corpus pro quocunque indeterminato corpore. Caterum rigorosè loquendo hæc definitio, non est nisi speciei antonomasticon vacui, hoc est vacui materialis, de quo in præsentia agendum fuit Philosopho, nam expellatur aer totus ex cubiculo, succedant in locum ipsius Angeli, vel plures, vel unus sphaera suæ locabilitate, implens spatium, quo aer occupabat, ille locus carebit corpore, eritque vacuum materiale, licet non sit vacuum simpliciter.

QUÆRITUR II. *Potestne dari vacuum?* Respondet communis Philosophia, Naturaliter non posse dari, posse divinitus.

RATIO prima. *Quare vacuum naturaliter dari non possit.* Quia indigent influxu cœlesti sub-lunaria, qui impediretur vacuo.

RESPONDET Arriaga. Sufficit per latera participari hos influxus, nec est necesse optimum semper influxum haberi, sicut nec illum habent flores sub densò tecto collocati. Addit recentior Suarez. Quod eadem corpora, quæ tantà vi ducuntur ad impediendum vacuum, possint eadem vi attrahere corpora ad contiguitatem recuperandam, si ea tantum indigeant ad recipiendos influxus Cœlestes.

SECUNDA RATIO est ex Arriaga. Quia dato, vacuo daretur penetratio corporum, quò enim abiret expulsum corpus, cum mundus totus sit plenus, nisi penetrarentur corpora?

RESPONDET recentior Suarez. Cum infra empyreum rediit Christus, appariturus S. Paulo, non erat necesse fieri penetrationem corporum, quamvis mundus sit plenus, nec item datum est vacuum, cum Sanctus Paulus cum corpore (quod de se ille non negat, quamvis etiam non affirmet) translatus est in tertium Cœlum. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT, quia probabile est non realiter esse motum corpus Christi de Cœlo, sed id fecisse Angelos in corpore, hic & nunc fabricato, sicut in veteri Testamento apparebant in Persona DEI. Posito etiam quòd realiter ipse Christus apparuerit, facile est concedere factam penetrationem, donum enim penetrabilitatis, non otiosè datur corporibus glorificatio, immò probabile est non esse in potestate corporis beati, exercere vel non exercere donum penetrabilitatis, sicut non est in potestate beati reddere corpus suum carens claritate. De Sancto etiam Paulo nullum est fun-

damentum, fuisse illum cum corpore in Cœlo,positoque quòd fuerit, facile est dicere supplementum fuisse miraculosè hunc defectum vel rarefactionem factam. Dicit etiam Arriaga, quòd ad supplendum locum in mundo ejus materiæ, quam Christus in Cœlum secum tulit, produxerit aliquid Deus materiæ ne novo. Hæc ratio potest sustineri ut vides.

RATIO secunda, est quæ utitur recentior Suarez, quia scilicet vacuum est divisio quædam, & habet se per modum vulneris infligti huic magno mundi corpori.

RESPONDERI potest, nihil exinde convinci, quia per similitudinem declaratur res, non autem ratio adfertur. Rursus cum vulnus possit naturaliter fieri, poterit etiam naturaliter fieri vacuum. Denique dici potest; Si patitur natura divisionem, quæ fit aeris ambulatione, aliasque divisiones, cur etiam hanc non patietur?

Hoc tamen totum ulterius referri potest in virtutem à natura insitam corporibus attrahendialia corpora, ut docuit Valsequez, quam virtutem inesse à posteriori experientia probant, & ita, ut si ex fistula fistula extrahatur aer sequitur aqua, & si orificium diligenter obstruas fistulæ aqua plenæ, ita ut non sit modus, quo novus subintret aer, etiam aperto orificio non effundetur aqua, sunt & aliæ experientia, quas & usus præsentat & referunt impressi. Experientias curiosas pro utraque parte consultò præmitto melioribusque ingeniis examinandas relinquo.

Meminit Aristot. Argumenti 4. Physic. tex. 53. probantis dari vacuum naturaliter, eò quòd motus non possit fieri in pleno, sine penetratione. Sed sufficit quòd cedat aer vel corpus, per quod fit motus, ita ut aer motu expulsus, aut corpus succedat in spatium à corpore moto desertum, licet proximioribus non nihil comotis partibus.

Quòd autem divinitus possit dari vacuum, nemo dubitat ex illo principio. Quia non implicat. Probabilius tamen est Angelicâ virtute illud dari non posse, quia quamvis connexio ista corporum finita sit, non sequitur ab Angelo illam superari posse, nam connexio accidentium cum substantia, impenetrabilitas item corporum inter se, est quid finitum, ab Angelis tamen fieri non potest. Ulteriusque hoc exinde suadet, quia cum impletio hæc & carentia vacui sit bonum Universi, videtur Angelus potentiam non habere, ad causandum malum universi, cumque Angelis tribuatur vis agendi in corpora, vel causandi motum, vel applicandi activa passivis, infertur vacuum ab illis non posse causari, quia vacuum neque est motus, neque est aliquid activum in passiva.

QUÆRES tertio. *quid sit sentiendum de motu locali in vacuo.*

ASSE-

QUÆSTIO II.

De Duratione.

ASSERO primò. *Gravia & Levia in vacuo propriè dicto movenda esse, non tamen in vacuo impropriè dicto. Quale esset, si annihilato mundo relinqueretur lapis.*

RATIO, quia adhuc haberet centrum gravitatis lapis in priori vacuo, in posteriori autem non haberet, hinc non esset ratio, cur huc potius quam illic moveretur. Unde etiam hæc tota mundi Machina non cadit, quia non habet centrum gravitatis, ad quod ruat, & quamvis immediatè sub se non habeat grave, levius, inde non sequitur quòd descensurum non sit, quia sufficit quòd impediens non habeat, & ex altera parte appetit centrum; esset autem ille motus non motus localis, sed motus lationis. Quomodo autem istud grave collocari debeat ut moveatur, colligetur ex dicendis asserto quarto.

ASSERO secundo. *Motum progressivum corporum beatorum posse dari in vacuo*, ita S. Thom. Quod I. 6. art. 5. & ratio ejusdem est, quia corpora beatorum quoad hoc habent se per modum Spirituum, suntque absoluta à ratione adhærescendi corporibus.

ASSERO tertio. *Motum progressivum aliorum corporum in vacuo dari non posse.*

RATIO. Quia progressivus motus, ut suppono, non fieret nisi supra solidum, quod attollere & à se revelli pedes non permetteret, propter adhærescentiam inter corpora, quæ tunc dimittunt aliud corpus à se, quando dimittendi, est quod suppleat locum, Motus tamen v. g. brachii non applicati corpori dari posset, quia principium, quod est adhærescentia, nihil pro tunc agere potest.

ASSERO quartò. *Circa projecta. Si extra vacuum projectio fiat ubi attingeret projectum, superficiem vacuum circumdantem, propter adhærescentiam non moveretur ulterius, si tamen Angelus projiceret lapidem à medio v. g. vacui, moveretur adhærescentiam corpus.*

ASSERO quintò. *Posito quocunque motu gravium in vacuo, non fieret ille in instanti.*

RATIO, quia nec auctoritas nec ratio, tribuit vim instantanei & indivisibilis motus, alicui corpori. Quando autem Aristoteles dicit, quòd eadem sit proportio inter motum in vacuo, & motum in pleno, quæ proportio inter plenum & vacuum id solum vult, quia scilicet, sicut in vacuo nullum est actuale spatium resistens, ita & in motu in vacuo, cum tamen in pleno sit medium plus vel minus resistivum.

DURATIO duplex est, una intrinseca rebus, alia extrinseca. Extrinseca duratio desumitur à tempore quo res durat. Duratio autem intrinseca variè à variis explicatur. A Nominalibus explicatur per solam formalitatem & connotationem, eis accedunt Suar. uterque Valsq. Molina, Ovied. A Modalistis dicitur esse modus, ut docuit Arriag. Lugo de Incarnatione dist. 19. Sect. 1. n. 20. censet illum esse ipsammet actionem, quæ per illum modus est, vi cuius constituitur res existens. Et ex illis quidem, qui dicunt nemine cogitante distingui durationem, alii dicunt illam esse quid permanens, ut noster Rub. alii successivam ut Lugo. & Arriaga.

DIFFICULTAS I.

Quidnam sit formaliter Duratio per alios.

DICENDUM est primò. *Durationem non esse modum superadditum permanentem, & qui totus simul positus, faciat durare hodiè, cras, &c.*

PROBAT primò Ovied. Duratio sic explicata est indifferens, ut sit hodiè vel cras. Ergo non est in hoc tempore per seipsam. Consequentiam admittunt Modales in aliis Materiis. Antecedens probatur. Hæc duratio heri me constituebat in diverso tempore, & hodiè me constituit in hoc. Ergo est indifferens, ut me constituat in esse hodierno & hesterno.

CONFIRMATUR hoc idem. Quia cum hodiè, non sit crastinum, nec me ad crastinum hodiè, in actu secundo determinet, sit ut hæc determinatio non sit determinatio in actu secundo, sed solum in actu primo. Quòd si determinat non nisi in circumstantia temporis crastini, cur illud tempus, quod potest determinare illum modum, ut me constituat hodiè durantem, non poterit determinare meam entitatem, sine ulla superaddita modali entitate.

RESPONDEBIS. Modum illum esse essentialem semper determinationem, quia quousque existit semper habet suum effectum formalem, licet ratione defectus alicujus extrinseci, non tribuat totum suum effectum, quem extensive tribuere potest. Sic etiam qualitas impressa projectionis, est in actu secundo talis, nec indiget per aliam qualitatem reddi qualitas projectorum, & tamen extensivum suum exercitium, non præstat simul.

CONTRA. Tum quia, si modus est essentialis determinatio, debet habere & præsupponere omnia sua requisita, nec advenire quin illa præsupponantur, hoc ipso enim & esset essentialis determinatio, ut deposcit materia modi, & non esset essentialis determinatio, defectu scilicet alicujus prærequisiti, & si potest esse modus non tribuens defectu alicujus extrinseci, id ad quod est essentialis determinatio, dicam posse existere unionem, expectarique adventum formæ, dicam posse esse actionem, sed expectando materiam in quam agat. Tum quia, & haberet tunc ille modus effectum suum formalem ut supponitur, & non haberet, defectu scilicet prærequisiti; & sicut si daretur ubi duplex, non posset nisi constituere in duplici loco, hocque ipso deberet habere omnia prærequisita, ita & in præsentia.

Tum quia instantia illa de qualitate non valet, hæc enim non essentialis determinatio, nec modalitas, sed res, nata successivè movere, ita ut si simul conciperetur movere, hoc ipso faceret contra naturam talis suæ entitatis, de linea rati, imò ut sit talis qualitas modus impossibile est, propter rationes ex essentia modi immediate petitas.

Neque valet si dicas, non magis duratio, si sit modalitas, debet esse determinans ad durandum, quàm duratio ipsius Dei, & tamen duratio ipsius Dei, hodie non determinat Deum, ut dureret cras, quia cras non est hodie. Non inquam valet, quia duratio Dei, non est essentialis determinatio existendi cras pro hodie, jam autem modus est essentialiter determinatus etiam existendi cras pro hodie, essentialis enim duratio Dei ad existendum cras, est ipsamet entitas Divina, non quomodocunque spectata, sed in circumstantia crastini, hinc non præsupponit ante se vel secum prærequisita, sed expectat ut ita dicam, jam autem modus præsupponere debet ante se prærequisita vel secum. Unde etiam vi essentialis Deo durationis, fit, ut habeat totum actu, quod est necessarium, ut à parte sua possit durare cras, sed illa essentialis Deo duratio, non est essentialis determinatio, ut existat cras actu. Jam autem ex vi modi sequitur, ut si hodie sit essentialis determinatio ad existendum cras, debeat esse, (quod implicat) existentia cras, pro hodie.

PROBAT secundò idem. Me hodie existentem potuit Deus antecederet heri corrumpere. Ergo modus ille ex vi cuius duro hodie poterat non esse. Ergo eandem habet indifferentiam ac mea entitas ad existendum, vel non existendum.

RESPONDERI posset, quòd ex suppositione auferendæ illius modalitatis potuisset heri me Deus annihilare, non tamen suppositione facta illius modalitatis, ad eum modum, quo unio

modalis hodierna, poterat hodie non unire supposito, quod heri corrumpere.

PROBATUR tertio. Quia nulla est necessitas hujus superaddendæ modalitatis, & sicut non datur unio quæ expectet aggenerandas partes, vel formam adventuram, ita nec duratio modalis dabitur, expectans crastinum tempus v. g. vel aliud post annum.

DICENDUM est secundò. *Durationem non esse modum successivum.*

PROBATUR primò. Quia nulla necessitas talis modi.

PROBATUR secundò. Urgendo argumentum quod sibi opposuit Arriaga. d. 17. Sect. subf. 2. Possibilis est creatura durans ab æterno, hæc non duraret per durationem successivam. Ergo non est necesse ponere durationem successivam. Minor probatur. Si illa creatura duraret duratione successiva ab æterno per durationem habentem prius & posterius, prius autem & posterius ab æterno esse non possunt.

PROBATUR tertio. Quia vel componitur tempus ex partibus in infinitum divisibilibus, & sic non potest dari modalitas successiva, quæ sit duratio: vel ex punctis, & sic etiam non potest dari duratio, quæ sit modalitas successiva. Non in prima sententia, quia partibus proportionalibus deberet connumerari & proportionari illa duratio, omnibus enim illis duraretur, non posset autem omnibus illis proportionari, quia illæ habent prius & posterius, non posset autem dari modalitas, respondens priori & posteriori, hoc enim ipso non posset, cum est prius, dari essentialis determinatio ad posterius, quod tamen deberet haberi vi modi. Si autem componitur tempus ex punctis. Ergo saltem ab æterno posita creatura permanente, non posset illa durare duratione successiva, quia jam intercessissent infinita ab æterno puncta, quibus connumeratæ durationes non possent esse nisi infinita actu, & quamvis negaretur tempus posse esse ab æterno, sufficeret quòd durationes illæ successivæ essent ab æterno, quæ non possent esse nisi infinita actu. Quando autem retorquet argumentum Arriaga de duratione æterna à parte post, id nihil evincit, nam duratio à parte post, nunquam est infinita actu, sed semper erit, jam autem duratio à parte ante, esset infinita actu, semperque duratio à parte post, esset clausa duobus terminis, adeoque neque infinita, jam autem duratio à parte ante æterna, à parte ante, non haberet finem.

DICENDUM est tertio. *Durationem formaliter non esse actionem conservativam, distinctam, vi cuius existat creatura.*

PROBAT primò Oviéd. Possibilis est actio identificata termino. Ergo & actio conservativa

Disputatio XIII.

DIFFICULTAS II.

381

variata identificata termino. Ergo & duratio identificata duranti.

PROBAT secundò, ad hominem Actio illa conservativa habet se per modum principii, ut quo efficientis durationem. Ergo habet terminum, sed non alium nisi ipsam durationem. Ergo duratio illa non est identificata ipsi illi actioni. Subsumptum probatur, quia si haberet aliquem terminum, haberet ipsam entitatem durantem: sed non potest habere illam ipsam entitatem durantem, quod probatur. Actio conservativa applicationis spatio non habet pro objecto ipsum ubi in sententia Lugo: condistinctum. Ergo & actio conservativa rei habebit pro objecto durationem, non ergo ipsa conservatio formalissimè duratio. Quòd autem actio illa conservativa habeat se per modum principii efficientis durationem, inde probatur. Ipsum agens conservativum habet se per modum principii ut Quod efficientis durationem, nec potest aliud ostendi principium ut Quod, ergo actio conservativa habebit se per modum principii ut Quo.

PROBATUR tertio. Tum quia, si de duratione loqui velimus, prout illa in re est, indubiè dicat non solum actionem conservativam, sed dicat etiam ipsum conservatam, dicit item tempus tunc fluens, sed exinde non sequitur quòd etiam reliqua in re non dicat duratio, & tamen illa formalissimè tribuitur per eundem non nisi actioni conservativæ, & tamen non est ratio, cur etiam reliquis tribui non deberet. Si autem loquamur de duratione, prout illa subest nostris conceptibus, sic non est formalissimè conservatio ipsa, quia conservatio activa habet se per modum viæ, duratio per modum termini, conservatio item activa tenet se à parte agentis, licet recipiatur in termino, duratio autem formalissimè tenet se à parte passivi seu termini. Conservativa actio apprehenditur à nobis tanquam quid antecedens, duratio tanquam quid tandem sequens. Tum quia ratio fundandi relationem non est formaliter relatio, sed relatio est aut formalitas aut modalitas à ratione fundandi condistincta. Ergo & actio conservativa non est formaliter ipsa duratio: sicut enim ratio fundandi causat, ut ita dicam, statuitque relationem, ita concursus conservativus durationem statuit. Tum quia, tam propriè durat Deus, quam propriè durat creatura, & tamen Dei duratio non est propriè ipsa actio Dei conservativa, cum respectu Dei, sicut nulla datur actio productiva, ita nec conservativa. Ergo apparet quòd duratio ut sic, non sit actio conservativa, cur ergo creata duratio, & quidem formalissimè, erit actio conservativa.

Quid sit formaliter Duratio?

DICENDUM est primò. *Durationem esse ipsam entitatem prout coexistentem his tot vel tot differentiis temporis, si eam respectivè accipias ad aliquid extrinsecum, ut ordinariè accipi solet.*

PROBATUR primò. Argumento negativo. Quia nulla necessitas, superaddendæ ullius entitatis.

PROBATUR secundò. Ponamus per impossibile annihilari illam entitatem superadditam, & non annihilari ipsum illud quo reddebatur illa entitas durans, vel habebit existentiam illa entitas durans, vel non habebit existentiam illa entitas durans, vel non habebit: Si habebit. Ergo erit durans, adhuc enim erit tunc tempus, cui coexistet illa entitas. Ergo durabit, quia coexistere temporis est durare; & sicut duratio ipsa superaddita si existat & coexistat temporis est duratio, nec esset duratio (ut supponitur respectiva) si ista duo, non haberet, ita & illa entitas erit durans: Si autem illa entitas non habebit existentiam cur non? poneque per impossibile habere existentiam quærere restabit, an posset dici durans.

PROBATUR tertio. Tum quia per id duratio entis salvari debet, per quod salvatur ipsius durationis tanta vel tanta permanentia, sicut per hoc salvatur ipsa extensio quantitatis, per quod salvatur ratio ipsius quanti, & per quod salvatur ratio albedinis, per hoc salvatur ratio albi quæ talis, & universaliter quæ ratio formalis, in uno est alicujus rei, eadem si alteri conveniat, erit ratio ejusdem rei in alio, sed durationis tanta vel tanta permanentia, optimè salvatur respectivè accepta, per coexistentiam entitatis tanto vel tanto temporis. Ergo & duratio ipsius entis per hoc salvari poterit. Minor probatur. Si enim quæram, quare illa ipsa duratio permanserit tribus horis. Respondebis, quia est entitas tribus horis coexistens. Cur ergo etiam de ipso ente hoc dici non poterit, per hocque salvari duratio illius? Tum quia, ut urget Ovid. Entitas quæ denominatur durans in priori, antequam illi superaddatur hæc modalitas, jam est durans. Ergo otiosa est illa superaddita Entitas. Antecedens probatur, quia illa entitas rata, est causa materialis illius entitatis si esset superaddita, jam autem ad rationem causæ materialis requiritur existentia in tempore, non in præterito, neque in futuro, ergo in præsentis, adeoque habet & durationem, existere enim in tempore præsentis, & durare, verbis differunt. Tum quia binarius numerus non est quid condistinctum à duabus unitatibus,

bus, quamvis neutra separatim, constituat binarium. Ergo nec duratio ex eo erit quid condistinctum, quia potest esse entitas & tempus in diversis differentiis, & tamen non constituere coexistens seu durans.

DICENDUM est secundò. *Durationem absolute spectatam, non formalisari per coexistentiam cum tempore.*

PROBATUR primò. Impossibile est tempus ab æterno, & tamen possibile est duratio ab æterno. Ergo duratio absolute spectata non formalisatur per coexistentiam cum tempore. Anteced. ex alibi dictis colligitur.

PROBATUR secundò. Ponamus impossibile reddi omne tempus, poteritne adhuc creari Angelus vel non? (Attenditur autem hic ad formales consecutiones, non autem ad nexus rerum in omnipotentia) Si non poterit creari, cur non? & certe ante mundum conditum potuit creari Angelus, quo casu non fuisset tempus istud extrinsecum, & non est cur existentia rei, spiritualis debeat dependere à re materiali. Si autem poterit creari, cur non poterit conservari. Ergo poterit etiam habere per manentiam existentia, ergo & durationem absolutam, hæc enim verbis differunt. Ergo ulterius dabilis est duratio absoluta, independens à tempore. Neque recurras quòd tunc non absolvet illud Ens à tempore imaginario, quia hoc quod esset nemine cogitante, non esset dependens ab eo, quod est, non nisi aliquo cogitante.

PROBATUR tertio. Duratio Dei est æterna, & quæ æterna, non mensuratur nisi æternitate. Ergo de conceptu durationis non est formalisari per coexistentiam cum tempore, quia si de conceptu durationis ut sic, esset formalisari tempore, nulla esset duratio quæ alio, quàm tempore formalisari posset. Antecedens principale probatur, & quidem quòd duratio Dei sit æterna Fides & Metaphysica docet. Quòd etiam duratio Dei quæ æterna est, mensuretur non nisi æternitate. Probatur. Tum quia, duratio temporanea mensuratur non nisi tempore, duratio hodierna hodierno. Ergo & æterna æternitate. Tum quia, si duratio æterna mensuraretur tempore, infinitum mensuraretur finito. Tum quia, æternitas est possibilis, tempus autem ab æterno, est impossibile. *Neque valet*, si dicas hoc ipso mensurari durationem Divinam tempore, quia mensuraretur æternitate, nam ut dixi immediate, tempus ab æterno seu habens prius & posterius, ab æterno est impossibile, cum tamen sit possibilis æternitas antè. Deinde ipsa illa æternitas, nihil aliud est, nisi ipse Deus, ab æterno existens, habens illam mensuram sibi identificatam, tempus autem est motus cælorum, est quid creatum, adeoque inidentificabile Deo.

DICENDUM est tertio. *Durationem absolute spectatam, esse ipsam existentiam rei, permanentem, vel ipsum rei esse non desinens, quod abstractis terminis sic circumscribitur. Duratio est permanentia rei in existendo, vel est ipsa non desinentia esse, prior autem præferenda, quia explicat per terminos positivos.*

PROBATUR Bonitas explicationis; quia convenit omni, soli, & semper, proceditque per prima.

ADDO primo. *Durationem absolutam, quæ foret omni impossibili tempore neque habituram prius, neque posterius respectu sui.*

RATIO: Quia illa duratio esset ipsa permanentia rei existentis, identificata ipsi existentia, quæ tamen respectu sui, non habet rationem prioris & posterioris, quid enim sibi est posterius?

ADDO secundò. Casu quo Deus impossibili omni tempore crearet aliam creaturam, sed non simul cum priori, daretur prioritas & posterioritas durationum, sed non talis, quæ scilicet fundaret rationem hesterni, crastini &c. sed tantum esset prioritas secundum quam vera esset hæc propositio; Creatura hæc existit alia, postea autem verificatur utraque propositio.

ADDO tertio. Nullam conservationem posse tribui rei pro primo instanti, sed nec durationem. Non primum, quia conservatio supponit ante se inceptionem, ante inceptionem autem, non supponitur inceptio. Non secundum, quidquid velit recentior Suar. quia quod incipit non durat, sed duraturum est, nec est major ratio de uno, quàm de altero, cur scilicet conservatio præsupponat antecessorem, & non duratio.

DICES cum eodem. Res quæ antecedit aliam instanti reali, dicitur prius durare illa.

RESPONDETUR. Inde oppositum inferri, quia etiam hic ad titulum durationis, prærequiritur antecessio.

INSTABIS. Punctum spectat ad prædicamentum quantitatis. Ergo & primum instans existentia, spectabit ad prædicamentum durationis.

RESPONDETUR imprimis. Nulla vera dantur puncta, datis illis, medius terminus potius erit pro nobis, quia sicut punctum lineæ inchoativum, non est linea, sic nec incepto, erit duratio, potestque benè dici, quòd prima productio spectet ad durationem, tanquam prærequiritum, & revocativè, non autem tanquam formaliter denominationem illam participantem.

DIFFICULTAS III.

Respondetur Objectionibus.

OBJICIT primò. Durare est correspondere partibus motus, sed iisdem partibus motus possum correspondere cras & hodie, quia eadem partes motus, potuerunt produci cras, quæ hodie. Ergo possum habere eandem durationem cras, quàm hodie.

RESPONDETUR. Imprimis, quòd durare, sit correspondere partibus motus, non quomodo-cunque, sed secundum suppositionem positionis eorundem, secundum quam motus hodiernus, non supponitur futurus cras, cum sit factus hodie, etsi hodiernus motus cras fuisset, & alius hodie, hic qui supponeretur hodie, salvaret durationem hodiernam. Deinde dici potest, quòd duratio respiciat motum, non materialiter acceptum, quamvis enim alii specie distincti celi, moverentur, adhuc eodem modo, durarem hodie, sed respicit motum cælorum formaliter acceptum, hoc est secundum prius, & posterius, secundum quam rationem, posterius formaliter acceptum, non potest esse prius, priori, itidem formaliter accepto. Motus autem qui est hodie non nisi materialiter acceptus, potest esse cras.

OBJICIT secundò Arriaga. Hoc quod est durare, est aliquid reale, sed hoc est separabile ab existentia Petri. Ergo & duratio, est separabilis. Prob. Minor. Quia Petrus qui existit hodie, est separabile à substantia Petri.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum, in principiis ipsius Arriag. probat enim æqualitatem quæ talem, esse quid superadditum æqualibus, quia poterat existere hoc lignum, & non esse æquale, quòd si recurrat ad aliam entitatem ejusdem quantitatis, dicemus etiam & Nos requiri, & entitatem & tempus hodiernum. Probat item, existentiam esse quid realiter superadditum, item Relationem &c. similia. Directè autem dici potest. Durationem non esse extra quascunque circumstantias, sed requirere, & entitatem existentem, & connotationem hujus, vel illius, de quo quæritur temporis.

INSTAT primò idem. Hoc quod est coexistere Petrum tempori, est aliquid separabile ab ipso Petro, & tempore, quia potuit utrumque esse in rerum natura, quin invicem coexisterent.

RESPONDETUR. Esse hæc separabilia, si simul non sumantur, secus si simul.

INSTAT secundò. Antichristus absolute, & simpliciter erit in rerum natura, & crastina dies absolute, & simpliciter erit, & tamen non erunt

simul. Ergo hoc, quod est: erunt simul, aliquid plus dicit, quàm hoc absolute; ambo erunt.

RESPONDETUR. Negando, quòd hoc, quod est esse simul, si accipiat in circumstantia existentie, actu habitæ, utriusque, sit separabile ab illis.

INSTAT tertio idem. Quando dicimus, à Petro coexistenti huic instanti, non separari durationem, in hoc ipso sequitur jam includi durationem.

RESPONDETUR. Hoc ipso quia à Petro coexistenti huic instanti, non separatur duratio, sequitur includi re ipsa durationem, quicquid sit de alietate ex modo concipiendi ad eum modum, quo in fundamento, termino, ratione fundandi, includitur relatio, sed non distincta ab illis.

OBJICITUR tertio. Voluntas Dei, creandi Petrum, in hoc instanti, habet aliquid pro objecto, quod sit distinctum à substantia Petri, quia hæc eadem esset, etiamsi producta fuisset heri, hoc autem distinctum, non potest esse ipsum instans, quia hoc imaginarium est, nec creatur à Deo, instansque existeret suo modo, quamvis Petrus, non existeret in illo.

RESPONDETUR. Hoc objectum, non esse præcisè ipsam substantiam Petri, nec præcisè ipsum instans, sed substantiam in tali circumstantia instantis, & quando hæc duo vult, jam non est necesse habere illum, distinctam voluntatem, ad hoc, ut simul sint, sicut quando Deus vult relationem, vult fundamentum proximum, & terminum, quibus volitis, non est necesse ut procedat ad volendam relationem, jam enim in prædictis continetur, ita & in præfenti.

INSTAT primò idem. Magis, minusve durasse, non potest intelligi, sine pluribus, vel paucioribus durationibus distinctis, si enim indivisibilis est, cur magis minusve durat.

RESPONDETUR. Secundum id, quod dicit in recto duratio, nec plus, nec minus durat, est enim eadem entitas, quæ secundum se, nec major, nec minor est, sed est major vel minor, secundum id, quod dicit in obliquo, hoc est ratione temporis, cujus partes plures, vel pauciores, interveniunt.

INSTAT secundò. Successio temporis pergit, sive duret Petrus, sive non. Ergo per illam nec dilataatur, nec limitantur termini vitæ.

RESPONDETUR. Durationem extrinsecè pendere ab actione Dei conservativa, intrinsecè autem pendet ab ipsamet entitate, extra causas existente. Unde etiam per tempus, non dilatantur termini vitæ, licet quantum duret, illa conservatio, & existentia, mensuret tempus.

IN.

INSTAT tertiò Maurus. Hoc quod est durare, aut vivere centum annis, addit venti magnam perfectionem, quâ careret, si uno momento viveret: Si addit perfectionem, ergo talis perfectio, debet esse actualitas, positiva, intrinseca.

RESPONDETUR. Imprimis ex dictis aliâs, posse esse aliquam perfectionem negativam magnam; modo infundetur alicui positivo, qualis est perfectio aseitatis, independentiæ, &c. & in nobis multâ negativâ perfectionis, non debet inferri positivitas & ratio superadditi. Rursus dici potest, quod hæc additio, supra entitatem Petri, concursum conservativum, & tempus si vis extrinsecum, addat aliquid additione non nisi Metaphysica, non autem Physica. Denique ostendi hic potest actualitas positiva, stans in entitate Petri, concursu Dei, tempore extrinseco, quæ tria simul sumpta, quod sufficienter non salvent rationem durantis, sine aliquo superaddito, hoc ipsum probari deberet, licet defectu posito vel entitatis, consequenter concursus, vel temporis extrinseci, jam non salvetur, ratio durantis.

Solvuntur Objectiones aliæ.

OBJICITUR primò usitatum argumentum. Potest poni in rerum natura Petrus, secundum se, & potest poni tempus hodiernum extrinsecum, secundum se, & tamen Petrus non poni in tempore hodierno, sed in alio, unde etiam ponetur aliquando existentia Antichristi, & positum est tempus hodiernum, & tamen Antichristus non existit nec existet in tempore hodierno. Ergo rem permanentem existere, seu durare hodie, est aliquid nemine cogitante separabile, ac proinde accidens, distinctum à parte rei, ab existentia entis permanentis, & ab existentia temporis hodierni, præcisè sumpti.

RESPONDETUR. Potest poni in rerum natura Petrus, & poni tempus hodiernum, simul & una coexistendo, & tamen Petrus non poni, die hodierno, sed alio. Neg. Antecedens, non una coexistendo. Concedo. Consequenter, hæc duo non erunt condistincta, in circumstantia coexistentiæ, secus sine illa.

INSTABIS primò. Existentia Petri, de præsentia, vel dicit aliquid plus objectivè, supra existentiam Petri, secundum se, vel nihil plus: Si primum, habetur intentum, hoc enim voco durationem hodiernam; si secundum, cur voces novas multiplicas, sine omni significato reali.

RESPONDETUR. Existentiam Petri, de præsentia, præter tempus, hoc illi coexistens, nihil plus dicere objectivè, secus extra hoc tem-

pus. Et certè, quamvis possit esse entitas Petri, & non habere denominationem hanc, componi entitate Filii, seu termino, tanquam parte, nihilominus non superaddis aliam modalitatem, constitutivam, in linea relationis: ita licet poneret tempus extrinsecum, tanquam partem durationis, non esset necesse ponere modalitatem superadditam, constitutivam in linea durantis.

INSTABIS secundò. Existentia Petri, de præsentia, est nemine cogitante separabilis, ab existentia Petri, & temporis hodierni secundum se, ergo est nemine cogitante distinctum quid.

RESPONDETUR. Existentia Petri, de præsentia, est separabilis ab existentia Petri, & temporis hodierni, coexistentibus. Nego Antecedens, non coexistentibus, concedo.

INSTABIS tertiò idem. Petrum esse simul cum hoc tempore, est separabile ab existentia Petri, & huius temporis secundum se spectatorum, ergo significant aliquod objectum à parte rei distinctum, quod ego voco durationem.

RESPONDETUR. Petrum esse simul cum hoc tempore, est separabile ab existentia Petri, & huius temporis, si non supponantur coexistere, Concedo Antecedens. Si supponantur coexistere, nego Antecedens. Et si non coexistant, erit tunc negatio, vel Petri existentis, vel huius temporis existentis, & sicut ab entitate Petri, est separabile, esse illum Patrem, & Paulum Filium, ex suppositione tamen, quod hic genuerit, & hic sit genitus, non sunt separabilia, nec est necesse ponere relationem filiationis modum superadditum, ita & in præsentia, Petrum esse simul, cum hoc tempore ex suppositione coexistentiæ separari non possunt, secus sine hac suppositione, unde si non erit coexistentia horum duorum, erit ex parte objecti mutatio, nempe tunc ponetur non existentia alterutrius.

OBJICITUR secundò idem. Deus, quando vult Petrum creare hodie, non vult Petri existentiam secundum se, nec etiam existentiam temporis hodierni secundum se, quia hæc velle poterat, quin veller Petrum existere hodie, vult ergo simultatem existentiae Petri, cum existentia temporis hodierni. Ergo ista similtas, seu coexistentia Petri cum tempore hodierno, est objectum distinctum ab existentia Petri, & tempore hodierno, secundum se sumptis, induciturque per voluntatem Divinam efficacem, quâ vult Petrum, esse hodie.

RESPONDETUR. Simultatem coexistentiæ esse distinctam, ab utriusque entitate præcisè sumptis, extra suppositionem simultatis, non autem posita suppositione. Deinde quam

quamvis concedatur, quod simulas coëxistentiæ sit distincta ex parte objecti, à sola existentia Petri, & sola existentia temporis huius; sola enim v.g. existentia Petri, dicit negationem existentia tunc, huius temporis, negatio autem objecti, & positio, inferunt distinctionem ex parte objecti. Sed nego, ad istam simultatem, debere transiri per superadditum quid, entitati vè utrique, sed per ablationem negationis existentia tam Petri, quam temporis hodierni, quæ ablatio negationis, perficitur ipsismet illorum entitatibus tunc existentibus, requirendo, sicut ad existentiam utriusque actiones proportionatas, ita & requirendo easdem, tunc, ut tunc, dicatur esse, utriusque existentia. Et sicut potest esse entitas unius, & non esse entitas alterius, adeoque non esse par, vel prima jugatio numeri, & tamen esse primam jugationem numeri, non est quid distinctum modaliter ab ipsis unitatibus duabus, ita & in presenti. Loquor autem non de ubitate unitatum, sed de pura & mera, constitutione paris, seu primæ jugationis numeri.

Obijciunt tertio idem. Cum creatura habeat esse dependens à Deo, singulis momentis destruibile, oportet ut singulis momentis, accipiat à Deo suum esse, tanquam novum donum, ergo, quod ego habeam hodie meum esse, est novum Dei donum, separabile ab eo, quod habuerim heri esse, sed est novum donum, non per dationem novi doni, sed per repetitionem dati ejusdem doni.

RESPONDETUR. Imprimis, non videtur quod non sit hoc novum donum Dei, per dationem, si enim est novum donum, est etiam nova datio, cum donum, & datio, sumpta pro eo quod datur, verbis differant, cumque hesternæ duratio, non possit facere me hodie durare, non erit repetitio illius hesternæ durationis hodie, sed revera nova datio novi doni, quia novæ durationis. Deinde directe dici potest, quod illic sit novitas, ratione novi actualis temporis, cui coëxistitur, ratione novæ non positæ subtractionis concursus, quæ poterat poni.

Adde esse inexplicabile, quid sit ista duratio modalis, v.g. Petri, vel enim una indivisibilis, datur pro tota vita, secundum quod, illam prævidit Deus, & hoc negant oppositi, si demas Ruvium, & paucos alios, negare autem illam non deberent, quia sicut ex suppositione prævisionis, quousque sit victurus, & quousque velit illum Deus vivere, non potest nisi eousque vivere, ita & non potest, nisi eousque durare. Sed si hoc, quod negant, concederent, restaret quærrere, cum illa duratio, danda sit tanquam complementum decreti divini quod ipsum præceditur ratione nostra, à prævisione tantæ vitæ,

tunc urgetur, si in illo priori ante decretam durationem, potest prævideri tanta vita, sine tanta superaddita duratione, ad quid erit illa superaddita necessaria? Non potest dici, illa duratio, singulis instantibus, esse commensurata, quia sequeretur instans post instans. Non potest dici de illa duratione, quod sit commensurata instanti, & positioni temporis, quia jam illo tempore, necessario duraret creatura. Non potest dici quod commensuratur partibus in infinitum divisibilibus, quia etiam illis necessario duraret, & cum illæ partes, sint commensurabiles toti æternitati, posset etiam duratio, temporanea cæteroqui, commensurari toti æternitati. Non potest dici de illa duratione, quod sit actio conservativa. Tum quia illi actioni, & quidem novæ, deberet respondere novus terminus, secundum principia oppositorum. Ergo responderet duratio nova. Ergo duratio nova, non est illa ipsa conservatio. Tum quia, vel intelligitur de conservatione activa, & hæc videtur esse quid extrinsecum duranti, vel de conservatione passiva, & hæc non est actio conservativa, sed ejusdem terminus, qui deberet esse quid distinctum, ab ipsa actione conservativa. Tum quia duratio successiva, non est quid superadditum. Ergo cum duratio permanens non aliud sit per oppositos, quam ipsa actio conservativa, singulis instantibus, variata, adeoque succedens, etiam ipsa, non erit quid superadditum.

QUÆSTIO III.

Quid Tempus & Æternitas?

QUÆRES primò, *Quid sit Tempus?*

RESPONDET Arist. Esse mensuram motus secundum prius & posterius. Hæc definitio est explicata, ubi de compositione continui.

QUÆRES secundò. *An tempus Mathematicè acceptum secundum quod tale, existat formaliter?*

RESPONDETUR. Existere solum fundamentaliter. Ratio, quia scilicet hic motus, qui poterat esse tardior, vel velocior, existit, hoc est, non est defacto negatio illius, quod postea intellectui dat fundamentum formandi has propositiones: Nunc est: Quare autem tempus Mathematicè acceptum quod tale, formaliter non existat, probatur ubi de continuo. Et certè ly: Nunc, est indivisibile, nec enim admittit prius & posterius, si est indivisibile, non potest habere partes, si non potest habere partes, non

† k k pot.

potest habere maiorem vel minorem velocitatem, quæ tamen competunt tempori. Quando autem Aristor. negat de tempore, quod possit dari velocius, vel tardius, loquitur, vel de tempore Mathematicè accepto, vel de æqualitate motus cœlestis, qui de facto datur, vel negat id competere tempori, sub formalitate temporis, licet sub formalitate, motus possit competere.

QUÆRES tertio. *Quid sit Æternitas?* Boëtius sic illam describit, quod sit: Interminabilis vitæ, tota simul & perfecta possessio. Hæc descriptio patitur suas difficultates, quia possibi-

lis est creatio rei permanentis ab æterno, v.g. lapidis, qui tamen quomodo interminabiliter vivet. Deinde redit quæstio, quid sit interminabilis vita. Denique hæc descriptio potius subiectum æternitatis ostendit, quam mensuram. Commodius dicetur, quod Æternitas sit possessio interminabilis existentiae, vel mensura, distingueturque à tempore, quia non habet terminum, habet Tempus.

Et hic octo Physicorum terminus esto. Scribentibus autem & Legentibus dum terminabunt vitam, sit exordium beate

ÆTERNITATIS.

Ad M. D. G. Bq. V. H.
b.M.

INDEX